BABAD DIPANAGARA I.

colorchecker
mm

CANTO. page numbers Volume I:

CANTO 14	p.1	← Vol II (b) verse 59
CANTO 15	p.12	
CANTO 16	p.41	
CANTO 17	p.64	
CANTO 18	p.92	
CANTO 19	p.113	
CANTO 20	p.137	
CANTO 21	p.159	
CANTO 22	p.182	← Vol III (c)
CANTO 23	p. 201	
CANTO 24	p.228	
CANTO 25	p.251	
CANTO 26	p.306	
CANTO 27	p.330	
CANTO 28	p.357	
CANTO 29	p.384	
CANTO 30	p.411-437.	

(Cantos 14–22 bracketed: II b; Cantos 23–30 bracketed: III c)

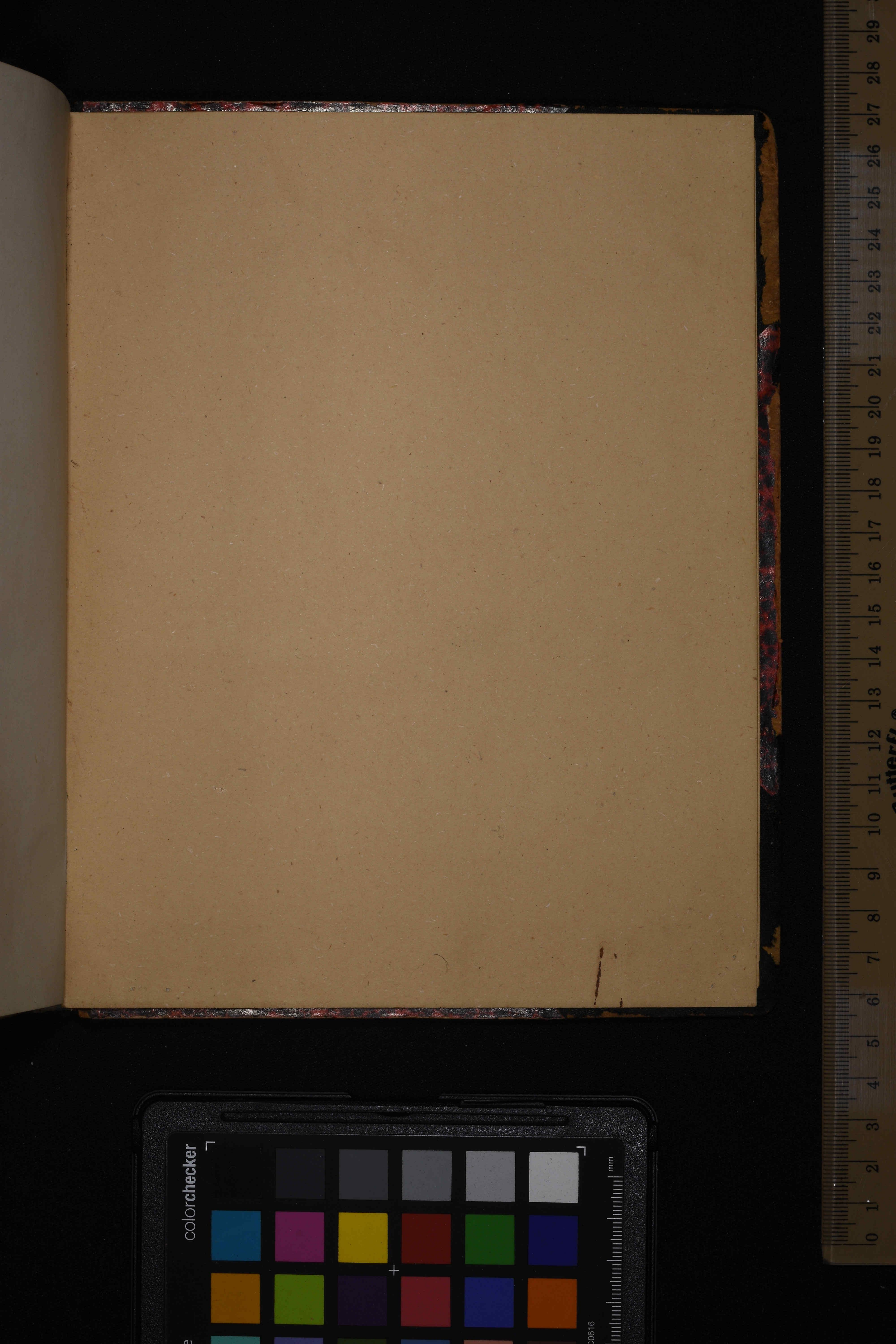
Canto numbers refer to those of the complete Babad Dipanagara which is described in Soegiarto's list of first lines 10.867-c Leiden Catalogue. The Babad Dipanagara in the Leiden U.B. Collection is L/Or 6547 a-d. (4 Vols).

page Numbers in Brackets Refer to Rusche 1917 ed

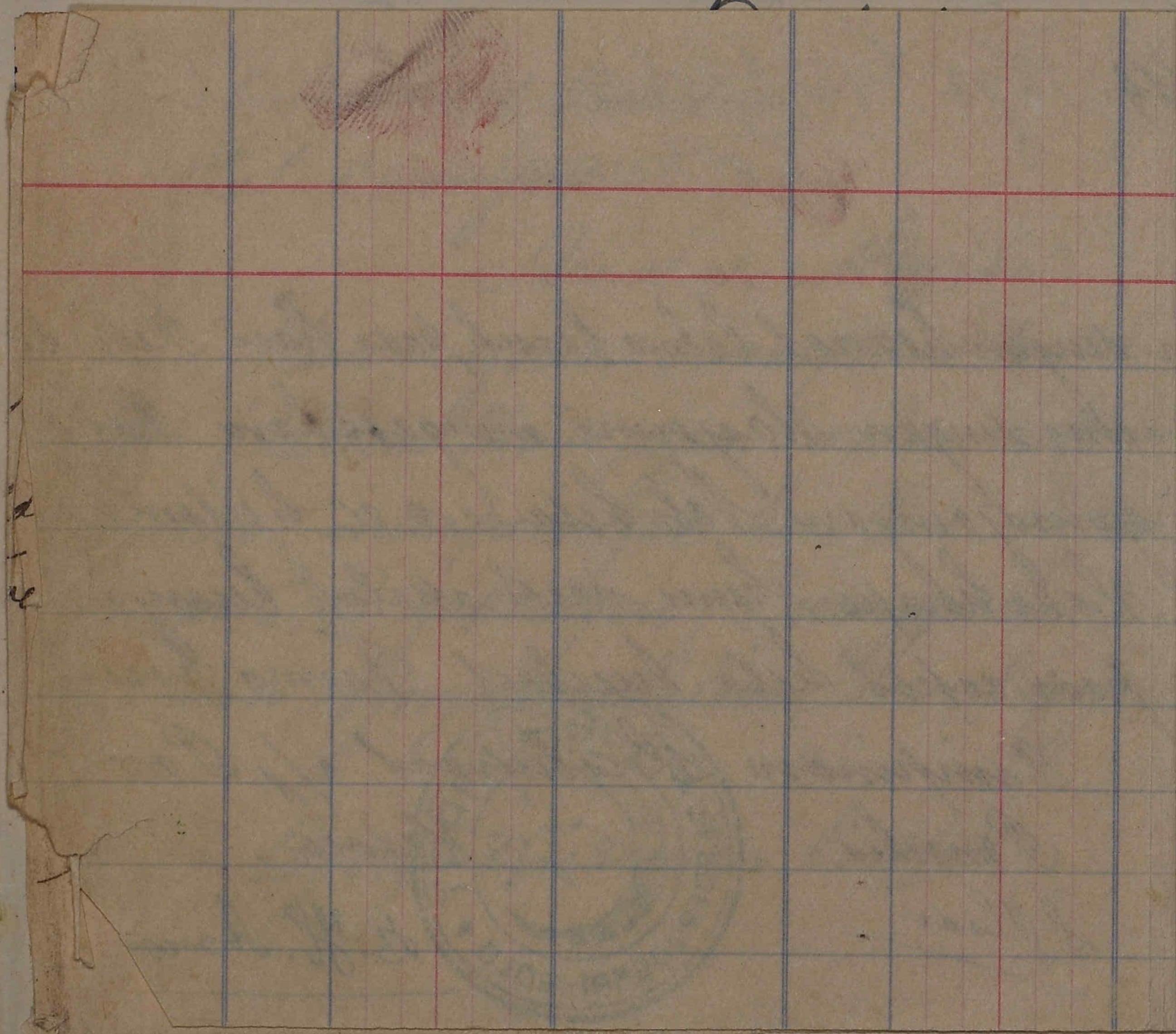

Tirtodiningrat

Serat babad.

„ Dipanagara "

Kangdjeng
nagara pijam
m dateng Nga-
prang ageng
cakindangaken

Serat babad.

„ Dipanagara ”

Moeslimaat a/d Poerwosari

Hal: Oendangan

J.t.h. Nji Tirtodiningrat.
Poerwosari

Ass. w. w. Merdeka!

Kami pengoeroes, mempermaloemkan dengan hormat, bahwa besoek pada hari Rebo tg. 27/6 46. (Malem Kemis) djam 8 malam kita bersama dengan Masjoemi mengadakan Rapat oemoem, memperingati hari Isro' Mi'rodj djoendjoengan Nabi kita s. a. w bertempat gedoeng L. R. gaboengan (Pesanggrahan). Maka harapan kami soedi apalah kiranja T. an² dan Njonja² sekalian membandjiri pada rapat kita terseboet. Trima kasih.

N. B. Djoega disediakan buffet.

Pimpinan Moeslimaat a/d. Prs.

Penoelis

S. Hadi

Ketoea.

B. H. Asno

Tirtodiningrat

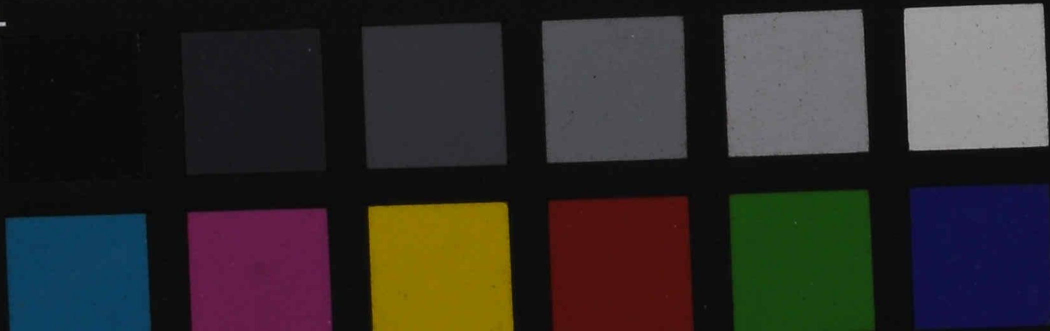
Serat babad.

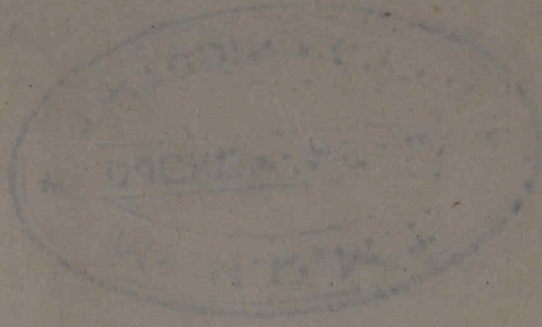
„Dipanagara"

Djilid : I :

Karanganipoen swargi Kangdjeng
Pangèran Harija Dipanagara pijam-
bak, njarijosaken kèrènipoen dateng Aga-
mi Islam toewin dadosing prang ageng
ngantos doemoeginipoen kakèndangaken
dateng Menado.

„Babad Dipanagara"

Karanganipoen swargi Kangdjeng Pangéran Harja Dipanagara pijambak, nalika kasélong wonten ing nagari Menadò.

"*Sinom*" (57) (1) Ran kamal mangka boe- — p. 1 CANTO 14 p. 101 Vol II
boeka, bakoening sedija ngloeloeri, kakarang-
aning Nararja, kang kantap satanah Djawi,
jèkata Sang wirasti. Pangran Dipanagara noeng,
denira sampoen sridda, mèngeti lakijan pri-
badi, wiwit kèremira ring rih ing agama. —
(58) (2) Dèrèk ejang boejoetira, Djeng Ratoe Ageng wi-
narni, sedekah ing Tegalardja, soeroeting boe-
joet lestari, ning Tegalardja maksih, Pangèran
sangsaja moengkoel, marang rèhing agama.
kang sinedijarsa ngajami, sahajaning kawoe-
3 la kang kijas raharaja. (59) Baja woes karsaning L. 9 [Hagen 4 OR 6547 G v. 59 p. 119
Soeksma, Pangèran Dipanagari, kedah moe-
moeri kang ejang, boejoet mapan karsaniki,
karem marang agami, dadija soelaja poeni-
koe. lan kang ejang Djeng Soeltan, dadija
awis sowaniki, moeng Garebeg poenika kang
mesti ana. (60) Soeprandeni kedah meksa, nga-
lap dosa agengiki, saking djrih dateng
kang ejang, tanapi dateng soedarmi, na-
nging ing kijas pribadi, moeng agami ka- (p. 2)
remipoen, mangkana Tegalardja, langkoeng

doek kang jang soewargi, kang ibadah tana-
pi katah ing tijang. (61) Miwah ingkang wawa-
ngoenan, sadaja apan woes salin, Kangdjeng
Pangran namanira, lamoen alelana iki,
ninggih Sèh Ngabdoerachkim, kalamaen aneng
pradjagoeng, Pangran Dipanagara, dadija a-
nama kakalih, ingkang joeswa sampoen ka-
lih dasa varsa. (62) Namoeng pekir karemanja,
waoe ingkang den lampahi, mangkana tijs-
taning drija, ing siang kalawan ratri, sa-
pira neng daunjèki, dadija karem ing tijas-
ipoen, marang poerbaning Soeksma, nanging
sipat ngaral maksih, asring kònging gi-
nada dateng wanaedija. (63) Jen kala ingel tijas
sira, marang wekasan daemadi, noelija ké-
sah alelana, andjadjah sagoenging Mesdjid,
apan noenggal lan santri, kang katah-katah
paenikoe, langkoeng amati raga, angagem
kang sarwa laif, marmanira awis kang
djàma oeninga. (64) Lamoen ikoe kadengangan,
doemateng goeroening santri, Sèh Ngabdoer-
rachkim noelija késah, namoeng kang den ka-
remeni, koenggal lan santri alit, lan kang

samija nistanipoen, lamoen ning panandok-
an, marmanipoen ngalih-ngalih, jèn woes-
boten posantrèn ngalih mring wana. (65) Goenoeng
djoerang parang goewa, terkadang oeroet pasisir.
kalamoen woelan Ramelan, ngoedjalat goewa-
kang sepi, mangkana kang winarni, anèng song
kamal panoedjoe, Sèh Ngabdoerachkim poenikoe,
lenggah ning djro goewa sepi, lingsir daloe, tjo-
baning Hijang noelija prapta. (66) Kalangkoeng a-
warna-warna, tjobaningkang andatengi, Sèh Ngab
doerachkim samana, woes tan darbé tingalka-
lih, namoeng marang Hijang Widdi, tjoba woes-
moesna sadaroem, noelija ana kang prapta, djoe- (p.3)
meneng ngarsanireki, djäma prija tjahjanja
sawang poernama. (67) Rwasta Hijang djati moel-
ja, sajektinja Soenan Kali, Sèh Ngabdoerachkim
sirèkoe, woes pinasti Hijang Soeksma, lamoen si-
ro ikoe bèndjing, dadi Ratoe ngirang-èrang noe-
limoesna. (68) Samoesnanja Sang Pandito, poengoen-
poengoen Ngabdoerachkim, kalangkoeng gege-
koeniro, déné tan ngantos ngabekti, èndjing
noelija loemaris, lampahnja an djoedjoer goe-
noeng, tan ngètang pringgalaja, sariro woes

tan katolih, kang koèsti amoeng sihira Hjang
Soeksma.(69) Noesoep-poesoep lampahira, moedoen
p3 djoerang//moenggah ngardi, tanpana ingkang si-
nedija, langkoeng woejoeng ing tijaniki, lam-
main tajoh loemaris, sari saenggèn-enggèni-
poen, samana sampoen prapta, ing bengkoeng
Sèh Ngabdoerachkim, ladjeng kendel ngantos
ingsal pitoeng dina.(70) Sèh Ngabdoerachkim-
woes sedok, doemateng Mesdjid Nagiri, pan arsa
salat Djoemoeah, apan noedjoe samija prapti,-
sagoeng kang Djoeroekoentji- pan arsa salat sa-
daroena, kagijat samija toemingal, tan pangling
mring Goestiniki, pan koemroeboet samija toer-
salam sadaja.(71) Sakbakdanira Djoemah sa-
goenging kang Djoeroekoentji, apan samija la-
djeng koermat, ing sagadah-gadah niki, dadija
njaré sawengi, neng Masdjid djimatan ikoe, èn-
djing anoelija mangkat. Sèh Ngabdoerachkim
loemaris, toeroet lèpèn ika ladjeng moeng-
gah ngarga.(72) Prapta ing goewa Sèloeman,-
ladjeng anjaré sawengi, èndjingnja noelija
loemampah, noet irah-irahing ngardi, sa-
(p.4) mana sampoen prapti, Sèh Ngabdoerachkim

poenikoe, goewa sagala-gala. anoelijo dipoen le-
beti, kalih daloe njaré ning sagala-gala.[73] En-
djing anoelijo loemampah. ladjeng andeder kang
woekir, goewo langsé kang sinedijo, dirgama woes
tan kaèksi, samana sampoen prapti. goewa -
langsé lampahipoen, Sèh Ngabdoerachkim noelija,
nèngngrikoe amati raga, awatara nèng goewa sa-
tengah tjandro.[74] Ngeningaken ingkang tjipto, woes
sirna sagoeng kaèksi, Sèh Ngabdoerachkim sama-
na, maoeng kantoen roemeksèng oerip, oerip roemek-
sèng diri, diri wangsoel oerip sampoen. kang oerip
kaja-kaja, sampoen tan kena winarni, kawarnoa
ingkang ngadaton samodro.[75] Djeng Ratoe kidoel
woes pratto. ning ngarsa Ngabdoerachkim, apan pa-
dang djroning goewa, nging Djeng Ratoe woes hoe-
dani, lamoen Sèh Ngabdoerachkim, lagi soewoeng-
tjiptanipoen, datan kenging ginoda, dadijo oe-
matoer hoebanggi, lamoen bendjing tekeng ma-
sa bade prapta.[76] Nanging Sèh Ngabdoerachkim
miarsa datan ningali. Ratoe kidoel sampoen
moesno, mangkana Sèh Ngabdoerachkim, woes-
oetjoel tingalnèki, mantoek bangsarijahipoen,
indjang noelija toemedak, doemateng Parang-ta-

ritis. ladjeng siram anjaré Parang koesoema.(77) Pi-
tekoer sesendèn séla, lajap-lajap doek mijarsi, soe-
ara mapan mangkana, hèh jòba Sèh Ngabdoerachkim,
ngalija aranèki, Ngabdoelkamit to sirèkoe, lan-
manèh ingsoen warah, koerang teloeng taoen
iki, ing boebrahé ija nagara Ngajogija.(78) Apan
woes karsaning Soeksma, wiwit boebrah tanah Djā-
wi, ja ikoe koerang teloeng warsa, lamoen sira i-
koe bendjing, apan ija pinasti, dadi lelakon
ing bésoek, Ingsoen awèh pratondo, marang sira
Ngabdoerachkim, panah Sarotama iki siranggowa.
(79) Lan manèh wekasing wang- lawan sira Ngab-
doelkamit, loh pama sira dèn jitna, lamoen loe-
poet ikoe bendjing, ramanira tan dadi, ananging
ta wekasing Soen. Ngabdoelkamit aring sira, wijo
gelem sira kinardi, jo Pangéran Dipati marang
Wolanda.(80) Mapan woes masti doeroka, nanging
ta ramanirèki, Ngabdoelkamit djaganana,-
enggané djoemeneng adji, tan ana malih-malih,
moeng sira saranan ipoen, mapan ikoe tan da-
wa, namoeng kinarjo loeloeri, Ngabdoelkamit
p.5 l.1 woes pama sira moelija.(81) Bijar woengoe tingal-
njo, tan ana djalma kang angling, ladjeng-

toemengèng gagana, wonten tjoemlorot lir tha-
thit, tiba ning ngarsanirèki, toemantjeb ing séla
ikoe, nenggih ki Tarotama, sigro pinaidoel toemoe-
li, bijar rahina, Sèh Ngabdoelkamit loemampah.
(82) Kinandoel ki Tarotama, pan ladjeng toeroet gigi-
rik, kèndel ana ing tawangan, sakedap noelija loe-
maris prapta lipoera iki, ing télo gilang poeni-
koe, njaré tadaloe noelijo, èndjing pan ladjeng-
loemaris, prapting gaowa Setjang kèndel Djeng
Pangéran. (83) Anjaré tadaloe ika, èndjang pan
ladjeng loemaris, koemdoer marang Tegalardja,
samana pan sampoen prapti, ladjeng dèn boesa-
nani, kitarotama poenikoe, rinéka tjoendrik,
ika, enengena kang winarni, ing Ngajogijo-
langkoeng katah kang bitjara. (84) Koeproep-
mapan salin nama, minester ing namané
ki, anggalar namaning Walanda, lawan leng-
gah djadjar sami, lan Kangdjeng Toeldan-
iki, lawan mawi songsong ikoe, poenikoe
dalan lama, noelija gaer nadoer ngadjawi,
mapan Djénaral Dandles ikoe namanira.-
(85) Sampoen prapting Soerokarta, jèn ladjeng nering
Ngajoegijèki, Kangdjeng Sultan dalan arsa, sa-

bab dèrèng wonten iki, dados kang dingin-dingin, Djèndral ngadjawi pamikoel, sanadjan ngadjawija, nanging kèndel ning Sema-wis, setaun lebih mapan kèndel Salatiga.- (86) Nanging Djèndral kedah meksa, gènira arsa hoedani, wekasan dadijo sawala, sagoeng wong Ngajogjo sami, kinèn samektèng djoerit sampoen pepak prawadijo gaeng, Dèjan Dipati Danoerdja, lan Radèn Rangga Sanapi, prapoenggawa kang ageng-ageng sadaja. (87) Kadjawi dèrèk sadaja, doemadeng Radijan Dipati, mapan kinèn mangsoelaken, lampahnja Djèndral poeniki. Ratèn sampoen prapti, lan dangoe Djèndral rawoeh, hoemijat wang Ngajogjo, anèpeti loerang sami, dadijo kèndel Djèndral pan kirang samekta (88) Ladjeng loemebet kéwala, mring lodji Djèndral poeniki, Radèjan Dipati Danoerdjo, lan Radèn Rangga Sanapi, sagoeng kang pra Dipati, samoet malebet sadaroem, ladjeng samijo salabéjan, kalawan Djèndral anoeli, abitjara Djèndral dados manahira. (89) San ladjeng wangsoel kéwala, mantoek dateng Sunawis. mangkana pan

lama-lama, sajō katah bitjarèki, nanging Ra-
dèn Ranggèki, kang woes tansah dadijō tjōtoer, -
rangkana toempa-toempa, Dijan Rangga ingkang
prakawis, apan asring dèn oendang maring Sama-
rang.(90) Dijan Rangga Prawiradirdja, nanging wis
prajitnèng galih, ingkang tjōs pan woes woe-
ninga, lamoen dipoen pangarahi, doemateng-
ing koempeni, dadijō tan pegat poenikoe, lang-
koeng prajitnèng baja, samana apan woes lami,
Djendral meksa arsa woeninga Ngajoegjō.(91) Woes
dadi ingkang bitjara, mangkana ingkang wi-
narni, Kangdjeng Pangèran Dipatijo, ingkang
poetro dèn timbali, Pangèran Dipanagara, sam-
poen prapto ngarsanipoen, Kangdjeng Pangèran
Dipatijo, mapan angandiko aris, "loh to koe-
loep pajo pada andoem karja.(92) Wōngé Kadipa-
tèn ika, kang pada dandan pradjoerit, kabèh
ikoe sira rèhè, pan sewoe tjōtjohè iki, toem-
bak kentjeng iki, mangsa badoha sirèkoe,
paning toen kang bitjara, dènè ingkang-
ngiring mami, moeng karijo ngampil lawan +)
Soerankala.(93) Kalawan Troenahosmara, poe- p.7
nakawan gamel iki, ingkang toen tjèkel pri-

pângga, lawan adinira kalih, dadija kantĕ-
nirèki," sandiko Pangran Soeripden, anoel-
jo timmbalan, ingkang Wadana pradjoerit,
namanira Radèn Wirjapoespita. (94) Lawan-
Dijan Djajo minarsa, woes pinaringaken iki,
mring Pangran Dipanagara, samana pan-
datan lami, lan Djèndral propsanèki, -
Kang djeng Pangran Dipatijèkoe, ametoek
mring Kalosan, dèné ingkang djaga westi,
ingkang poetra Pangèran Dipanagara.
(95) Lawan kang raji kalihnjo. Pangran Adina-
garèki, lan Pangèran Soerjobrata, kalawan
wadana kalih, ingkang dadéjo pangarsé,
samana sampoen kapetoek, lan Djèndral
nèng Kalosan, Kang djeng Pangèran Dipa-
ti, amang lenggah sakedap anoelijo mang-
kat. (96) Kawarnoa Kang djeng Sultan, kang
ametoek nèng Gawok iki, samana pak sam-
poen panggijo, lawan Djendral Dandles-
noeli, lenggah sakedap iki, anoelijo boedol-
an sampoen, dateng nagri Ngajogijo, lawan
Djèndral sampoen peapto. apan kasoh bi-
tjâra kang nora dadéjo. (97) Doek samana

ing Ngajogijo, mapan logijo mempeng nèki,
sagoeng kang pardro santana, kalawan kang
pra Dipati, mangkana Djéndral iki, apan-
menggah kadjengipoen, kang pradjoerit sada-
ja, kalebet Mantjanagari, ing Ngajogijo sada-
sa ewoe pan sanijo. (98) Sawangijo logijo gam-
bira, kadjawi Sangrembé nèki, nanging Djèn-
dral ing tijasira, kang dinoegi maloni, Raha-
dèn Rangga iki, Prawiradirdja madioen, da-
dijo mantaek kewala, akarja karinah ma-
lih, Raden Rangga kang ingangkah kering-
ngira. (99) Kangdjeng Sultan kang winarna,
Raden Rangga poenika, pan kalilan man-
taek ika, lan sagoeng mantjanagari, kawar-
na sampoen prapti, Raden Rangga Madioen,
sampoen karsaning Soeksma, Djeng Ratoe-
Madoeretnèki, babar ladjeng séda koendoeran
poenika. (100) Somari ing giri poerna, Rahadèn
Rangga paniki, kaimoet aning pakoeboeran,
rina wengi anangis, mapan ngantosalami,
saking trenjoehing tijasipoen, mangkana tjip-
kanipoen, angoer miloea ngemasi, datan sa-
get jèn maksih kantoen ning doenja. (101) Dadijo

p. 8

silalah karsanja, sakèh loepoet dèn andemi, mangkana ingkang winarni, Djèndral mapan sampoen oedani, rembaglan Dijan Dipati, noelija atoer socroet sampoen, doematèng Sri Narèndra, anoewoen Dijan Rongga iki, pan ing ngaind dang nring Djèndral dateng Semarang.[102] Dinalah karsaning Saeksina, Kangdjeng Soeltan teka gampil, pamèka kang dadijo marga, roe saki Ngajoegijo, iki, Dijan Rongga dèn timbali, woes sawan sabalanipoen, pan sewoe winarada, nanging Dijan Rongga tijasniki, mapan maksih asmara dateng kang swarga.[103] „Asmaradana"

CANTO 15
p 132

Mapan ladjeng dèn dawoehi, Dijan Rongga Prawira-diradja, kalamoen ingoendang mengko, nring Djèndral dateng Semarang„ mangkana ing tijasira, ingkang gaemantoeng ing kalboe, maring Djeng Ratoe Madoeretna.(1) Mangkana isbaning galih, Dijan Rongga Prawiradirdja, jèn ingsoen noeroeta bae, loemakoe marang Semarang, ija lamoen palastra, kalamoen tan ana ki ingsoen, dadijo andadawa brangta.(2) Baja ngoer moelija mami, angloeroe dadalan apa,

p. 9.

Soepraudènè, awak ingong,‖ nèng danja woes

noro bisa, iki dalan oetama, jen anoesoel Kang-
djeng Ratoe," mangkana ing daloe, noelija. (3) Kang
wadijo woes den dawoehi, mantoek mring Madioen
noelijo, lampah daloe génja badol, kalawan sa-
wadijanira, Dijan Dipati Danoeredjo, woes nga-
toeri pirsa ikoe, doemateng Sri Naranata. (4) Sa-
woh doemateng ing ladji, mring minister woes
sing wikan, noelijo kajo soeros agé, kinintoen-
oken mring Djéndral, ingkang aning Semarang,
Kangdjeng Soeltan kang winoewoes, kalangkoeng
ing doerakanira. (5) Ingkang tinoeding noesoesi,
Sasana djero poenika, Radèn Soerwadipoerané, lan
Pangeran Dipakoesoema, poenika ingkang djabo,
lan Radèn Martalajékoe, ing tjinendak kang tjari-
ta. (6) Radèn Rangga poeniki, pan sampoen katam-
boetjoeda, ingkang blaèni kantjané, Adipati ing-
Padangan, Radèn Soemanagara, ingkang labos sam-
poen katoer, doemateng Sri Naranata. (7) Kawarno
Djéndral Semawis, mapan sampoen apoetoesan,
bantoe mring Mataram mangko, samana pan-
sampoen prapta, nanging tan antoek kaija,
Radèn Rangga woes kapoepoe, noelijo Pangeran
Natasoema. (8) Ingkang tinarka ngadjani, tine-

sa sampoen binekta, doemateng Batawi mang-
ko, saitjalnja Raden Rangga, nenggih nagri Nga-
jogja, woes tanana tantingipoen, Djendral doe-
giken tijasira.[9] Anoelijo dateng Batawis, ambe-
ta sawadijo koeswo, Djeng Soeltan metoek mang-
ké langkoeng iweting tijasira, samana sampoen
prapta, Djendral ing Ngajogijo ikoe, ladjeng mij
lodji kéwala.[10] Sampoen karsaning Hijang Widdi,
Djeng Sultan éwet karsanja, pro poetro sentana
p 10 kabèh, atanapi ingkang wadijo, apan sampoen sa-
mekta, lamoen kinarsakna poepoeh, ingkang
kijos samijo kadoega.[11] Nanging woes karsaning
widdi, pan tansah éwet kéwala, mangkana kang
winiraos, Djendral Dandles pan bitjara, lan Ra-
den Adipatijo, Danoerdjo ngatoeran ikoe, kang
djeng Sultan malebeta.[12] Inggih doemateng
ing Lodji, kapanggih kalajan Djendral, Djeng
Sultan tanparsa mangko, dadijo langkoeng é-
wetiro, meester ing glar lan bromah, mangka-
na wekasanipoen, Djeng Sultan wakil kéwala.
(13) Meester kalih atoer nèki, katiga Raden Dipatijo,
„kalamoen wonten kadjengé, Djendral poenapa
woes rila," Kang djeng Sultan ngandiko, ijo ma-

[illegible] 14 [illegible]

...lijo." ...djoerit ...elijo Pangran

[STANZA 14 SEE END NOTES

Dipatijo, anoelijo ing ongkatikoe, djoemeneng Sang Radjo poetra.(16) Narèndro parèntah iki, ming sagoenging wong Ngajogijo, sadijo Kangdjeng Sultan mangko, mapan kendel emboga-wan, namoeng momong kewola, doemateng kang poetro ikoe, woes rampoeng ingkang bitjara.(17) Kangdjeng Radjo koendoer aglis, ladjeng sowan mring kang rama, woes katoer sanis karané, èndjingiro Djèndral noelijo, doemateng ing karadjan, mapan ladjeng pamit mantoek, èndjing malih noelijo boedal.(18) Djèndral mantoek mring Batawi datan lami kintoen bintang, doemateng Djeng rama ‖ mangko, pan sinami agengira, lan bintangé prijangga. pan Djèndral Dandles poenikoe, namoeng kantoen mawi sela.(19) Ngamoengno pratondanèki, saking Radjo ing Walanda, datan lama gantos mangké, toean Djèndral Dandles ika, Djèndral Jansen namanja, kawarnoa ing Mataraem,

p. 11

sa sampoen [illegible]
ko, saitjalng [illegible]
jogja, woes sa [illegible]
giken tijasira. [illegible]
sa sawadijo koeswo. Djeng Soeltan metaek mang-
ké langkoeng iweting tijasira, samana sampoen
prapta, Djéndral ing Ngajogijo ikoe, ladjeng ming
lodji kéwala.(10) Sampoen karsaning Hijang Widdi,
Djeng Sultan iwet karsanja, pro poetro santana
p.10 kabèh, atanapi ingkang wadijo, apan sampoen sa-
mekta, lamoen kinarsakna poepoeh, ingkang
kijos samijo kadoega.(11) Nanging woes karsaning
widdi, pan tansah iwet kéwala, mangkana kang
winiraos, Djéndral Dandles pan bitjara, lan Ra-
den Adi patijo, Danoerdjo ngatoeran ikoe, kang
djeng Sultan malebeta.(12) Inggih daematang
ing Lodji, kapanggih kalajan Djéndral, Djeng
Sultan lanjarsa mangko, dadijo langkoeng è-
wetiro, meester ing glar lan bromah, mangko-
na wekasanipoen, Djeng Sultan wakil kéwala.
(13) Meester kalih atoer nèki, katiga Radin Dipatijo,
„kalamoen wonten kadjengé, Djéndral poenapa
woes rila," Kang djeng Sultan ngandiko, ijo ma-

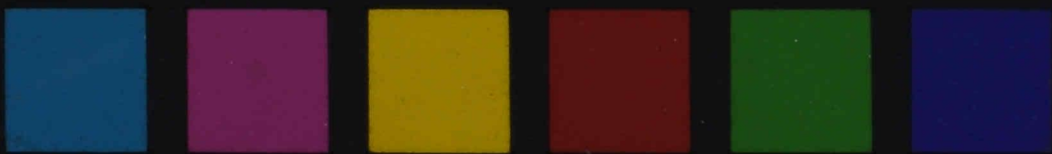
pan rila Ingsoen, marang sitolé Dipatijo." [STANZA 14 see End Notes]
(15) Nangkana Pangran Dipati, lawan pradjoerit sadaja, sampoen prapta ing lodjiné, noelijo panggih lawan Djéndral, Kangdjeng Pangran Dipatijo, anoelijo ing ongkatikoe, djoemeneng Sang Radjo poetra, (16) Naréndro paréntah iki, ming sagoenging wong Ngajogijo, sadijo Kangdjeng Sultan mangko, mapan kèndel embagawan, namoeng momong kewola, doemateng kang poetro ikoe, woes rampoeng ingkang bidjara. (17) Kangdjeng Radjo koendoer aglis, lodjeng sowan mring kang roma, woes katoer sanis karané, éndjingiro Djéndral noelijo, doematèng ing karadjan, mapan lodjeng pamit mantoek, éndjing malih noelijo boedal. (18) Djéndral mantoek mring Batawi dotan lami kintoen bintang, doematèng Djeng roma [mangko, pan sinami agengira, lan bintangé prijangga. pan Djéndral Dandles pamikoe, namoeng kantoen mawi séla. (19) Ngamoengno protondanèki, saking Radjo ing Walonda, dotan lama gantos mangké, toean Djéndral Dandles ika, Djéndral Jansen namanja, kabarnoa ing Mataroem, [p. 11]

laminja djoemeneng ika.[20] Kangdjeng Radja
Ngajogijo di, Kangdjeng Sultan kang winarna,
apan kènging pambangoesé, marang ingkang
darbé karsa, ingkang poetra prijangga, Pangran
Mangkoedimingrat koe, lan Pangran Djåjåkoe-
soema.[21] Pangran Santawidjåjakī, Djeng Sul-
tan mindak takawan, poetra kang diwasa mang-
ké, Pangran Notabaja ika, anoeli arinira,
[22] Pangran Djåjakoesoemèki; paniko ingkang
taroena, dadijå iwa ing manahé, Kangdjeng
Sultan mring kang poetra, Kangdjeng Radja
Narèndra, pan kènging pambangoesipoen, dae-
mateng kang poetro tiga.[23] Pangran Mangkoe-
dimingrat ki, paniko kang darbé karsa, noe-
woen mring kang rama Kadang, djoemeneng
Pangran Dipatèjå, ingkang raji galihnja,
Pangran Djåjakoesoemèkoe, lan Pangran San-
tawidjojo.[24] Paniko ingkang djagèni, ing gae-
bel garwanja kalih, mapan ingkang mosoh
oké, Kangdjeng Ratoe Mas paniko, lawan Ratoe
Kantjono, marmo Kangdjeng Sultan ikoe, lang-
koeng èmeng ing wardajå.[25] Nengena ing Ngajo-
gijèki, kang lagijå sami kèmengan, ing Bata-

ri winiraos, Djéndral Inggris wastanipoen, Ra-
ples sepei kang bapa.(26) Djéndral Jansen atoer toe-
lis, marang Kangdjeng Radjå poetra, Naréndro noe- p.12
woen bantoené, mapan ladjeng binantonan, aneng-
gih kang laenampah, apan Rahadèn Toemenggoeng,
Danoekoesoema lawan.(27) Toemenggoeng Danoe na-
gari, Dijan Toemenggoeng Wirjo soema, déné ingkang
lebet mangko, Raden Rijo Sindoeredjo, lan Dijan Ra-
nawidjojo, apan gangsal kang Toemenggoeng, se-
woe tjatjahé kang wadijo.(28) Mapan dèrèng ngantos-
prapti, Batawi pan sampoen bedah, ladjeng ba-
ris sarondolé, sagoeng kang wadijo Ngajogijo, nèng
Gambel Soerakarta, pan lestari kawontenanipoen,
Walandi Djéndral binoetjol.(29) Jansen ingkang-
ngrenggani, Batawi Djéndral Baetermas, Rap-
plès ika djoedjoeloeké, mangkana ingkang winar-
na, wonggih nagri Ngajogijo. Kangdjeng Sultan
geng bijosipoen, déné Walanda woes sirna.(30) Mapan
sampoen salin Inggris, pan samana Kangdjeng
Sultan, ladjeng arsa datengaké, ingkang dadijo
pelenging tijas, samana sampoen rembak, kala-
wan poetra kateloe, sakawan kang mantoe-
Nata.(31) Lawan ingkang ipé kalih, apan poe-

nika sadaja, kang sanijo panas manahé, doema-
teng Radèn Dipatijo, kang mantoe mamanisro,
Dijan Soemadiningrat ikoe, ipé ran Prawironoto.
(32) Prawirodiwirjo oegi, samana Radèn Radèn Dipa-
tijo, apan tinimbalan agé, seng adinira pinirso,
Inggris ing kabariro, pan sampoen praptèng
Kedatoen, tjinepeng Radèn Dipatijo. (33) Apan
ladjeng dèn sèdani, atan api lan kang rama
Radèn Danoekoesoemani, mangkana ingkang
winarno, Kangdjeng Radjo Narèndro, apan sam-
poen tanpa bajoe, sadèjo anglesing wardaja.
p 13 (34) Sagoenging lawang kinantji. wadijo [karadjan sa-
dojo, baris bandjar andem mangko, ladjeng ki-
nèn nimbalana, doemateng kang poetranjo, Pa-
ngeran Dipanagarèkoe, doemateng ing Tegalar-
djo. (35) Kawarna Tegalardjoké, Pangeran Dipana-
garo, apa datan ~~ana~~ mijarsa wartos, kala-
moen nagri Ngajogijo, nenggih wonten poe-
nika, djinawil kang paman ikoe, nenggih Pa-
ngeran Notobaja. (36) Kalangkoeng kagijat ing
galih, lan wartos dateng kang rama, Kang-
djeng Pangeran naelijo kinèn. angabèli kang
taroangga, sampoen mapan anaelijo, tini-

tian van der mamprae, datan mawi bekta bala.
(37) Namoeng lan gamel satoenggil, ning margi ka-
petoek naelijo, lawan kang oetoesan mangko, -
ingkang wadijo Kangdjeng Radjo, tan pan tara
waes prapta, ing bandjar adem pamikoe, Pange-
ran Dipanagaro. (38) Kapanggih sadaja sami, ing-
kang wadejo Kangdjeng Radja, Pangeran Dipanaga-
rané, nimboli Djajasentika. poenika Patihira,
Kadjeng Radjo kang pandedjoe, apan waes salin
Papasija. (39) Dené Patih kang roemijin, ki Toemeng-
goeng Wiragoena, mapan tilar sepoeh koewé, nae-
lijo Mas Toemenggoeng Djapan. (40) Soemadirdja ing-
kang wangi, apan tilar sepoeh ika, naelija ka-
kalih Patihé, wasta ki Toemenggoeng ika, neng-
gih Tjokrodipoera, kalawan Raden Toemenggoeng
Djajasentiko poenika. (41) Maoeng Mas Tjokrodipoe-
riki, tilar sakit marganiro. maoeng kantaen sa-
toenggal mangké, nenggih Radèn Djasentika,
kadoek paoraen kéwala, sing Madoera wedjili-
paen, ingkang santana prijangga. (42) Marma-
ladjeng mepak baris, saking prajitna ing beja,
pan ladjeng dinaekan wangké, mring Pangeran
Dipanagara, pan kinèn baebarena, maoeng kan-

tama ingkang sepoeh, Loerah Mantri lan Wadana.
[43] Djeng Pangéran noelija mandjing, ladjeng oering
pamepènira, kang kari kinoendji wangké, aneng-
gih ingkang ngatengga, ki Rachmanadin lawan,
ki Moechamad Ngoesmanikoe, samijo lan sakan-
tjaanira. [44] Kaoen lan Soeranatiki, pan inggih la-
djeng ladjeng dinoekan, kari kinèn ngengokaké,
mang tama ingkang kawarna, Kangdjeng Radja
Narendra, kojoengjoen ing praptanipoen, waoe
waoe doemateng kang poetra. [45] Pan kinintoen mrik-
tanoeli, doemateng ing Bandjar andap. koparak
ingoetoes ogé, Rahaden Wijapoespita, mangtoeli
atoerira, mapan sampoen rawoeh dangoe, ladjeng
~~toemebet kèwala~~, soeka mring kiloeah. [46] Sareng
sampoen doekani, ladjeng toemebet, kèwala, oenang
sasmita pan ogé, wangsoel matoer mring Djeng
Radja, gijo kinèn madosana, marang ing Pake-
pèn ikoe, Djeng Pangran noelija kapanggija. [47] Ma-
pan ladjeng dèn timbali, waoe doemateng kang
rama, ingawé ladjeng rinangkoel, sarwi koem-
membeng kang waspa. [48] Mapanta mangkano ma-
ring, Pangéran Dipanagara, pan inggih medal
waspani, ri sampoen tata kang drija, Kangdjeng

Radjo ngandika: Ingsoen koeloep awih weroeh,
pamanira si Danoerdja.(49) Ing mengko woes-
dèn patèni, ija marang éjangira, paran polahing-
soen mangké, lamoen ingsoen ingandikan, ija-
nring Kangdjeng rama, opasa ingsoen loemakoe,
paran mengko remboegira.(50) Pangran Dipanaga-
réki, mapan aris atoerira, kalamoen sadaloe-
mangké, prajogi mopo kewala, Kangdjeng Ra-
djo ngandika, [II] lamoen mangkono karepmoe,
pradjoerit sira pepakna.(51) Manawa éjangireki,
kabandjoer soepé doekanjo, ija marang ingsoen
angger, nara woerong bandajoeda. Pangran
Dipanagara, wot sekar alon hoematoer, mar-
ma andangoe kawoela.(52) Inggih mampir anjoe-
ngeni, dateng paman Djasentika, opan-
sampoen sedijo mangké, gaeng abdi dhalem
sadaja, ladjeng akinèn baebar, nging kun-
taen kang samijo sapoeh, ladjeng mring pa-
nepèn amba.(53) Pan inggih mokolen sami-
koki Rachmanoedin lawan, kaki Achmad

…an Soerana.
…samijo pa-
…binetegan.

Stanza (54)

kana ingkang sepoeh, Loerah Moentri lan Wadana.
(43) Djeng Pangéran noelija mandjing, ladjeng oering
pampénira, kang kari kinoendji wangké, aneng-
gih ingkang ngatengga, ki Rachmanadin lawan,
ki Mochamad Ngoesmanikoe, samijo lan sakan-
tjanira. (44) Kaoem lan Soeranatéki, pan inggih la-
djeng ladjeng dinoekan, kari kinèn ngengokaké,
mang kana ingkang kawarna, Kangdjeng Radja
Narendra, kajoengjoen ing praptanipoen, waoe
waoe doemateng kang poetra. (45) Pan kinintén mrik.
tanoeli, doemateng ing Bandjar andap. kaparek
ingoetoes ogé, Rahaden Wijapoespita, wangsoeli
atoerira, mapan sampoen rawoeh dangoe, ladjeng
~~loemebet kéwala~~, soeka mring kilocah. (46) Sareng
sampoen doekani, ladjeng loemebet, kéwala, amang
sasmita pan ogé, wangsoel matoer mring Djeng
Radja, gijo kinèn madosana, marang ing Toke-
pèn ikoe, Djeng Pangran noelija kapanggija. (47) Ma-
pan ladjeng di[...] timbali, waoe doemateng kang
rama, ingaw[...] kam-
memb[...]ng ka[...]
ring, Pangé[...]
waspani, ri samp[...]

Radjo ngandika: Ingsoen koeloep awih weroeh, pamanira si Danoerdjo.(49) Ing mengko woes-dèn patèni, ija marang éjangira, paran polah ingsoen mangké, lamoen ingsoen ingandikan, ija nring Kangdjeng rama, apata ingsoen loemakoe, paran mengko remboegira.(50) Pangeran Dipanagarèki, mapan aris atoerira, kalamoen sadaloe-mangké, prajogi mapo kewala, Kangdjeng Radjo ngandika, [I] lamoen mangkono karepmoe, pradjoerit siro pepakna.(51) Mangkana éjangirèki, kabandjoer soepé doekanja, ija marang ingsoen anggér, nora woeroeng bandajoeda. Pangeran Dipanagara, wot sekar alon hoematoer, marma andangoe kawoela.(52) Inggih mampir anjengeni, dateng paman Djajasentika, apantampoen sedijo mangké, gaeng abdi dhalem sadaja, ladjeng ^a^ akinèn baebar, nging kantoen kang samijo sepoeh, ladjeng mring panepèn amba.(53) Pan inggih mokaten sami-koki Rachmanoedin lawan, kaki Achmad Ngoesman mangké, kaoem lawan Soeranaka, kantjanipoen sadaja. pan samijo sumekseng poepoeh, kåri sampoen sinetegan.

p. 15
2 STANZA
(54)

(55) Dekosan ngandika aris, paran koelaep ka-
repira, ingsoen nora daoega anggèa; sirikoe
pan amoeng djaega, sanadijan akoelita, tem-
baga wesi kang baloeng, otot kawat soeng-
soem gola. (56) Mangsoeta kelara koki, moeng-
soeh paman-pamanira, apanta kaliwat
okèh, Pangéran Dipanagara, renaris a-
toerira, nadijan wewaha pamikoe, namoeng
pangèstoe padoeka. (57) Jèn Kangdjeng éjang
oepami, meksa doengken wasesa, daemateng
padoeka soepé, kapanggijo ing kawoela, sanijo
dèn tingalana, sampoen wanten toemoet-
toemoet, noelijo Radèn Djasentika. (58) Mapan
sowan toer oepeksi, lamoen Dijan Sama-
dinungrat, lawan Brontakoesoemané, hi-
ngoetaes dateng Sang Nata, Kangdjeng Ra-
dja Naréndra, mapan [ongandika araem,
Dipanagara wijo loenga. (58) Alingana woeri
mami, sam andangé oewokira, noelijo ti-
nimbolan agé, ingirit Djaja tentika, sam-
poen prapto ing ngarsa. Kangdjeng Radja
ngandikaraem, dika kaoetaes paenapa,
(59) Dijan Taemenggoeng matoer aris. ingoetaes

2 stanzas No 58 on p.146 Vol II LOR 6547

p 16

paring oeninga, nring Djeng rama toean Ka-
kang, lan pandoeka ingandikan, Kandjeng-
Radja ngandika, gih kakang dika haoemasoer,
kawoela ing sapoenika. [60] Noewoen ngapoenten
rama Dji, mapan dèreng saget sowan, tan sa-
kètja awak ingang, kakang andika matoera-
saoemateng Kandjeng rama, noelijo Dijan Toe-
menggoeng maendoer, kalawan Brangtakoesoe-
ma. [61] Kangdjeng Radja angandika aris, nring
Pangran Dipanagara, paran jèn ngandika
ningang, maneh marang ejangira, Pangran
Dipanagara, toer sembah alan haoemasoer,
kawoela soemanggèng karsa. [62] Djeng Radja
ngandika malih, betjik ingsoen jèn ngandi-
kan, èwoeh tan sèboa ingang, kalawanta
adinira, apana doeraoeng prapta, Pangéran na-
toer wus santoen, apan sampoen samijo prapta.
[63] Pan amba kin wangsoel sami, poen adi Adi-
nagara, mapan amba tempahaké, ngoelatna da-
teng poen oewa, poen adi Soerabrangta, ngoelat-
ken paman poenikoe, Djojakoesoema kang da-
dijo. [64] Kakalih raosing galih, mangkana sam-
poen antara, wonten kawan dinten mangko. kang

djeng Radjo hingandikan, doemateng Kangdjeng Soeltan, njai Rijo kang hingoetoes, noelija - Kangdjeng Radjo sowan. (65) Pan kantoen kang poetra ikè, kinèn kèndel kotanggelan, Djeng rama mandjing Kadaton, woes tjoendoek lawan Sang-Nata. Djeng Radjo ngaras pada, pan samijo - kaoemembengipoen. [mangkana pan sampoen lenggah, (66) Kangdjeng Sultan ngandika aris, wa- oe doemateng Djeng Radjo, wijo sira kliroe ma- ngertos, marmané ikoe toen boewang, bésoek sapoeng koer ing wang, woes sam doega ikoe koe- loep, ora kéwoehi marang sira. (67) Marmané ing- sam patèni, pan ingsam woes toewa, ing bésoek sapa kang doewé, kinggalané ojang ira, da- dijo sami poelihnjo, ing tijas kakalihipoen, nanging dèrèng kaijo satijo. (68) Woes sanano walang ati, toben dino ingandikan, Djeng rama mandjing Kadaton, Pangéran Dipa- nagara, apan sampoen kolilan, koendoer mring Tegalardjokae, samana pan nara la- ma. (69) Kang Djeng Sultan kinging molih, saking agenging panggada, éwa mring poetra- né maneh. mangkana ingkang warna, Pa-

ngéran Soerjobrota, sowan mring kang raka ikoe,
doemateng Tegalardjo, (70) Apan atoer kabar jèk-
tė, ing pawarta sampoen terang, dadijo agem pang
galibė, Pangéran Dipanagara, mangkana kang-
winarna, ing dina Djoemoengah noedjoe, Kang-
djeng Sultan mijos solat (~~mangkana sampoen~~
~~lama, Kangdjeng Sultan éwahipoen~~). (71) Kang-
djeng Radjo ndèrèk iki, pepak kang poetra-
santana, pan saben Djoemoengah mangko,
Kangdjeng Sultan mijos solat, mangkana-
sampoen lama, Kangdjeng Sultan éwahipoen,
dateng Djeng Radjo Narendra. (72) Sabakdanja
Djoemngah iki, Kangdjeng Radjo mapan iki,
noelijo, nimbali kang poetra mangko, Pangé-
ran Diponagaro, lawan kang raji iko, Panga
Panengah pamikoe, kang samijo tinantoen
karja. (73) Kangdjeng Radjo ngandiko ris, pa-
ran adi pikirira, Kangdjeng rama ewa tjosé,
tan arsa nimbali mring wang, dene pangrasan-
ingwang, barang kinarsaken ikoe, adi soen sa-
p.18 tan [soelaja. (74) [Pan] kang si tjinatjat mawi, ing
soen adi mring Walanda, saking dening adi
ingang, ija marang Kangdjeng rama, Pa

Pangeran panengah toernja, apan langkoeng è-
wet ipoen, jèn pandoeka angatoerna. (76) Inggih
ing kalih prakawis, boten wandé jèn kapiran
pādoea ingiwakaké, inggih dawoeheng Wa-
landa, sawoeng medot pandangan, poenika
aepamanipoen, inggih kadamel poenapa.
(77) Djeng Radja ngandika aris, paran adi kang
prajoeda, Pangeran panengah atoeré, inggih
pamanggih kawoela, sanadijan sèn bandoes-
ta, kawoela koekoehi toehoe, sandija prapta
ing ngajoeda. (78) Pan inggih oelaen nglampahi,
roemijin pan sampoen rila, mapan ingkang
djenengaké, inggih Goepermènt Walanda,
jèn pandoeka adjriha, pan Walandi sam-
poen tamtoe, èwa dawoeheng pandoeka. (79) Ka-
lamoen, ladjeng tinampik, kados poendi
kemahanja, kapinten kalih-kaliké, sana-
dijan bando joedaa, lawan roesaa pandoe-
ka, pan poenikoe sababipoen, kados noen-
ten tinoelоengan. (80) Dateng Goepermènt
poeniki, sabab poeniko kang karja, Kang-
djeng Radja ineng tijasé, roelijo nanboen
mring kang poetro, Pangeran Diponagaro.

poran karepira koeloep, opa noenggal ~~karepi~~-
pamanira.[81] Jèn oepama doeroeng noenggil,
loh roma sira motoera. Pangran Dipanaga-
rané, mapan aris atoerira, pisah noenggil
tijas amba, lan paman panengah toehoe,
Soemangga toean galiha.[82] Oepami sami
satoenggil, apan awrat mring soedarmā, la-
moeng Kangdjeng ējang jèktos, poepoetra
dateng padoeka, tan galih mring kang lijā,
mapan paenika satoehoe, ingkang dados koe-
tanira.[83] Kentjengé tijas amba jèkti, aloewang
ingatoerena, sandijan silih panimé, doema-
kenga ing ngajoeda, lamoen noenggal soedar-
ma, mengsoh lan Walanda toehoe, apan sa-
é kang tjarita.[84] Jèn padoeka ngantos djoerit,
inggih kalawan Djeng ējang, pan amba ma-
toer sajektos, kentjengé manah kawoela, a-
pan derèk Djeng ējang, milané wanten poe-
koeloen, pan inggih saking padoeka.[85] Pan
inggih makaten malih, pandoeka wanten poe-
nika, saking Kangdjeng ējang widjiné, nang-
inging kalamaen Djeng ējang, tan galih poetra
lijan, inging paenika pamenipoen, aloewang.-

lingsaloerena.(86) Apan béndjing dateng poen-
di, inggih bapa dateng anak, anak inring poe-
toe tan wandé. Kalamoen laedjeng poenika,
amba miarsa warta, apan inggih terang sam-
poen, saking adi Soemabrata.(87) Kangdjeng
éjang sampoen galih, soewoengé Pangéran Di-
patijo, kang badé kinarsakaké, gentos sina-
rni padoeka, lawan ingkang pasowan, pan
Mangkoe dining rat* toehoe, sampoen dados
rembak samija.(88) Mangkatoen ngentosi-
Inggris, jèn padoeka ngekahana, kados ka-
langkoeng iwèdé, Kangdjeng éjang tan sika-
ra, daten nama padoeka, namoeng karja-
djangkepipoen, inggih widjalan nagara.(89) Ra-
toe mapan poetranikè, inggih Pangéran-
Dipatijo, makaten samija rembagé, padoe-
ka woes nama Radja, mapan Radja kewala,
dadijo petjah badénipoen, inggih nagari
Ngajoegjo.(90) Lamoen padoeka ngekahi, dadan
wandé bandajoeda, langkoeng awan patjapané,
lamoen tan kenekahana, mapan kaladjeng
béndjing, marma amba*kami poeroen, aloe-
woeng ingsaloerena.(91) Mampang dèreng ngantos
oegi, kawentar miring tijang katah, lah ling-

sem poenapa mangké, pan saking karsa padoe-
ka, prijangga kang ngabaerna, mapan wanten-
tandanipoen, pedjohé paman Danaeradja. (92) Walan-
di boten noeloengi, taer mindak wewah daeraka,
lawan awan potjopané, makaten kadijo padoe-
ka, oepami ngekahana, kalawan ngabaerna
taehoe, mapan tami ìwetira. (93) Oepami ben-
djing nemahi, pinoendoet saloh satoenggal,
tan wandé aprang temahé, sanadijan silih a-
pranga, lamoen kalih Walanda, Kandjeng-
djeng poetra taehoe, inggih daemoteng pa-
doeka. (94) Kantenan ribet jekti, taer mindak
angsal oetama, lawan sae potjapané, mangka-
na karsaning Soeksma, Kangdjeng Radjo Na-
rendra, karsa noeroet poetra ingsoen, anoel-
ijo aris ngandika. (95) Paran adimas sireki, hae-
mosoer Pangran Panengah, inggih lamoen wekas-
ané, nanging kawoela poenika, tan saget nglam-
ana, kados anak mas poenikoe, pan namaeng
watos kewola. (96) Waes pada moendaera dingin,-
nging Dipanagara sira, karia aning panepèn,
noelijo moendoer kakalih ira, inggih Pangran
Panengah, mapan tampoen ladjeng koendoer,
nging Pangran Dipanagara. (97) Maksih nèngpa-

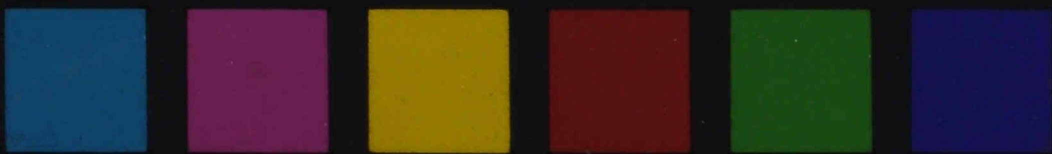

nepèn nenggih, mangkana ta Kangdjeng Ra-
dja, Narendra mapan woes kinèn, nenggih
akarja noewala, tan pantara woes dadijo, noe-
lijo oetoesan paenikoe, animbali njai Rijo.
(98) Swadosa ganda kakalih, tan pantara tam-
paen prapta, ing ngarsa Kangdjeng Radjagé,
noelijo Djeng Radjo II Narendra, maringaken
noewala, njai Rijo kang ngioetoes, angatoer-
ken mring Sang Nata. (99) Tan pantara noelijo
prapti, njai Rijo ngarsèng Nata, kang toeroet
ngatoeraké, daemateng Sri Naranata, apan
ladjeng binoeka, tampaen tinoeksma ing kal-
boe, langkoeng soeka Sri Narèndra. (100) Endjing
noelijo dèn timbali, Djeng Radjo paetra Na-
rèndra, daematang kang rama Katang, tan-
pantara noelijo prapta, Djeng Radjo ngar-
sa Nata, Kangdjeng Soeltan noelijo dangoe,
mring Kangdjeng Radjo Narèndro. (101) Saran
sira atoer toelis njaosaken sahiskara,
djaloek moelih Sir maaené, Djeng Radjo
paetra Narèndra, pan aris atoeriro, inggih
saking lepat oelaen, roemijin kènging ren-
tjana. (102) Sareng sampoen lami-lami, ka-
das saroe ingkang ~~ingkang~~ Prodjo, mangkana-

p.21

sakedap soepé, Soeltan nuring kang oeboja. garwa
kalih mijang poetra, saking soeka ing tijasipoen.
rinangkoel Radja Narèndra. [103] Sawis èling anak
mami, kalamoen daewé vang taeba, Kangdjeng
Soeltan anoelija gé, mapan kinèn nimbalana,
Radèn Toemenggoeng ika, Soemadiningrat prapta
woes, lan Radèn Prawiranata. [104] Brangtakaesae-
na lan tjarik, mapan ladjeng karja soerat.
nuring ladji paring wroeh mengko. Jèn. Kang-
djeng Radja Narèndra, ngatoerken kang pa-
ngwasa, tan ope lan namanipoen, saking kar-
sanja prijangga. [105] Ingkang ingaetaes nuring ladji,
kijai Sindaenagara, lan Radèn Toemenggoeng mang-
ké, Danaenagara punika, pan dèrèng karja Sadijo,
marma kalijan ingaetaes, mangkana pan sam-
poen prapta. [106] Lan meester Ingglar panggih, [MINISTER]
mapan ladjing winartanan, ingkang soerat idjo-
hané, [[lamoen Djeng Radja Narèndra, njaosaken p.22
kang nama, lawan parentahipoen, wit saking
karsa prijangga. [107] Apan vang soel nama lami,
Kangdjeng Pangéran Adipatijo, kalawan ing pa-
siwané, meester langkaeng getaenira, kan saged
mangsoelana, ingkang soerat mapan sampoen,
linadjengaken nuring Djendral. [108] Nanging sam-

pan salin Inggris, soerat sinamoer kéwala, datan
winangsoelan mangkéh, awatara pitoeng dina,
Kangdjeng Sultan noelijo karja, Papatih kijai
Toemenggoeng, Sindoenagara pomika. (109) Meester
apan den timbali, nanging sakit sengadinja, moeng
wakil Litnan kéwala, woes pepak sagoeng kang
sébo, noedjoe Senen kang dina, noelijo mijos
Sang Praboe, moeng Litnan lan Djoeroe basa.
(110) Ingkang dérék mring Sangadji, lenggah moeng-
geng Sitibentar, Kangdjeng Pangéran Dipatiné,
wangsoel palenggahan lama, mangkana apan
noelijo, Kangdjeng Sultan ngangkat sampoen,
mring kijai Sindoenagara. (111) Apan kinarjo Papatih,
anama kijai Adipatijo, Danoerodjo ngestréni ka-
béh, sagoeng kang poetra santana, lawan kang
pra poengawa, namoeng Litnan datan poeroen,
kalawan kang Djoeroebasa. (112) Adjih pan datan
wineling, doemateng ing mniternja, pan mang-
kana sengadiné, nanging Kangdjeng Sultan
ika, pan ladjeng karsanira, samana pan sam-
roeng, papatih ki Danoeredjo. (113) Anoelijo loewar
Sangadji, boebar sagoeng kang siwaka, ki Dipati
anoelijo gé, laoene bet mring ladji ika, lan sagoeng
pradipadijo, déné kang gentosi ikoe, anama Sin-

doenagara. [114] Poetranira ki Dipati, kawarna Pa-
ngran Dipatijo, kang poetra kalilan mangko,
koendoer marang [[Tegalardja. Pangran Dipanaga-
ra, datan lama praptanipoen, minister Jan kra-
pet ika; [115] InggLar sampoen kesah noeli, lawan
kang bala Walanda, kantoen kang mardika ba-
é, dadijo tolin ingkang djaga, inggih nagri Nga-
jògjo, Inggris lan Spèi ikoe, mangkana ingkang
winarna. [116] Kangdjeng Sultan moendoet iki,
mring kang ari praptanira, Pangran Natakoe-
soemané, wroe lawan ingkang poetra, anenggih
namanira, kang poetra Radèn Toemenggoeng
Natadiningrat poenika. [117] Jan kerapet anja-
gahi, mapan noelijo kintoen serat, minister
Kerapet mangko, mring Djéndral Betawi,
ika, anenggih namanira, Raples koentarmas
poenikoe, ingkang soerat noelijo prapto. [118] Da-
tan lama noelijo prapti, Pangeran Natakoesoe-
ma, mapan kalawan poetrané, Toemenggoeng
Natadiningrat, ladjeng katoer Sang Nata,
noelja kinimbalan sampoen, Pangeran Na-
takoesoema. [119] Mapan ladjeng angabekti, doe-
mateng Sri Naranata, mangkono oega poe-
trané, Toemenggoeng Natadiningrat, ingkang

p. 23

mapan sasampoenira, doemoegi ngarsa Sang
Praboe, kang rajiné kinèn kaundoera.(120) Anar-
rang dalemira lami, lan Radèn Natadiningrat
ingkang kawarna ing mangké. mapan saja
kasah ika, nenggih nagri Ngajogjo, ingkang
dados roewedipoen, sang saja kasah, kang
warta.(121) Satanapi sangga roenggi, lan tje-
ngil-tjinengil samijo, dadijo tan karoewan
kabèh, ingkang amrih kaloedjengan, pan-
Nagari Ngajogjo, samijo asaesah kalang-
kaeng. sagoeng kang poetro santano.(122) Miwah
kang para Dipati, mapan samijo tetepangan,
sasoekané déwé-déwé, mangkana Mantjano-
gara, kang anggentèni, ika, Radèn Rongga
p. 24 sédanipoen, Pangéran Dipokoesoema.(123) Mapan
ladjeng dados kalih, wadana mantjanagara, Di-
pati Boeswarnani, Radèn Prawirasentiko, mang-
kana kang winarno, Kangdjeng Pangran Dipa-
tjakoe, mapan lang kaeng kawlasarsa.(124) Sapra-
tanira poenika, Pangéran Natakoesoema la-
wan kang tinantoen tantoen, ering Kangdjeng
Sultan poenika.(125) Warna santano samijo a-
djrih, lawan malih sampoen tepang, Pangran
Mangkoedininggraté, lan Pangran Djajakoesoemo,

sagoh kinaijo marga, lawan Inggris sepangipoen,
Pangéran Natakoesoema. [126] Lawan Kangdjeng
Soeltan iki, samana pan woes prasdjajo, nring
kang raji djoemenengé, Pangéran Mangkoedining
raté, sadijo soeloes sang Nata, kinging ing-
randjana soehoe, woes soepé marang kang poe-
tra, [127] Kangdjeng Pangeran Dipati, mangkana
ingkang pinoenbag, mapan lagijo ngétjakaké,
linarat miwah binoewang, wong Kadipatèn
samijo, mapan alit manahipoen, wanten kang
raji kalihnja. [128] Nama Pangran Mangkoeboemi,
lawan Pangran Pamengah, kang raka kalang-
koeng sihé, kang asring sinantoen karja, sam-
poen balik kalihnja, ja saking ngoedjrih ing
soehoer, mangkana ingkang winarno. [129] Pangran
Dipanagaréki, sadan arta nijartakaken,
nring sagoenging warta kabèh, san pantaro
noelijo kétah, saking Tegalardjo, ngiwo ma-
rang goewa ikoe, ing setjang namaning goe-
wa. [130] Kalangkang prihatinèki, ngoewoetas-
ken nring kang rama, pan mangkana pangès-
tiné, Pangéran Diponagara, maego sa Kang-
djeng Rama, pinaringana sijas émaes, sawekol
marang [[rentjana. [131] Kaja paran palah ma-

p. 25

mi, lamoen tan tinoeloengana, paran ba-
ja temahané, lamoen prapto ing ngajoeda,
mapan banget toen wirang, sapélé ingkang ri-
neboet, anak moesoeh lawan bapa. [132] Dadijo
langkoeng tijosirèki, Pangéran Dipanagara,
amoeng kang rama aneng tijasé, dadijo dadan
medal-medal, aneng djaba kèwala, noesoe-
woen marang Hijang agoeng, waloejané ing Nga-
joegija. [133] Enengan kang winarni, mapan naga
ri Ngajogija, kalakoeng soerem tjahjané, Kangdjeng
Sultan kawarnoa, harsa daegèken karsa, ing-
kang raji sampoen sagoeh, Pangéran Natakoe-
soema. [134] Mapan sampoen angsal margi, Jan ka-
rapet ing pandakija, pan Tjik Achmat kekasihé,
poeniko ingkang kinarjo, marga sarta ing
ngebang, marang Pangéran poenikoe, Nata-
koesoema jèn dadija, [135] nenggih Pangéran Dipa-
ti, Pangéran Mangkoedimingrat, mapan katah
pangebangé doemateng sira Tjik Achmad,
mangkana kang winarna, Kangdjeng Sultan
samoen pada remboeg, lawan kang garwa ka-
lihnja. [136] Kang asring ngagal-agali, kang
iboe Pangéran Dipatija, Ratoe Kadatan na-
mané, mangkana pan binetikan, ana ing

dalemira, dalan kènging, mios ikoe, warnanen Pangéran Dipatijo.[137] Mapan sampoen mi-oersa warti, jèn kang iboe kawlas arsa, èsmoe bromantijo manahé, ladjeng kinèn nimbalana, daematang ing kang poetro, Pangran Diponagarèkoe, ing Tegalardjo tan ana.[138] Ladjeng kinèn ngoepadosi, kapanggih nèng goewa setjang, ladjeng lantjaran lampahé, tan koendoer maring Tegalardjo, mapan ladjeng kèwola, saking goewa sosing kalboe, Djeng Pangran dateng kang rama. p. 26
[139] Tan pantara sampoen prapti, ing Kadipatèn samana, panoedjoe bakda ngisanè Pangéran Dipanagara, mapan ladjeng kèwola, loemebet panepèn ikoe, salat sampoenira bakdo.[140] Mapan ladjeng ing timbali. Kangdjeng Pangéran Dipadijo, pinarok nèng gedang spangkèng, Pangéran Dipanagara, pan sampoen prap tèng ngarsa, Kangdjeng Pangran sareng doeloe, waoe daematang kang poetro.[141] Koemembeng waspanjo midjil, Pangéran Dipangara, mapan ja mangkono manèh, ri sampoeniro osota, parek mong sakalijan, Kangdjeng Pangran Dipatijekoe, tandijo aris angandiko.[142] Parantakoe loep si rékoe, ėjangira kawlas arsa, kang

lawang tinoetoep bae, nora kena jen mandjinga,
marang Kadatoniira, margane mangkono ikoe,
koeloep ijo ejangira. (143) Pan kagawa ing toen jekti,
woes toen doega. Kangdjeng rama, marang ingsoen
tida soepé, pratanda ikoe kéwala, ija miring ngé-
jangira, paranta koeloep sirèkoe, ingkang dadi
karepira. (144) Sapiroa toen pribadi, apa dene ejang
ira, mapan woes wareg rasane, koeloep kamoek-
tèn ing doenja, nadijan tilih mulia, mapan wis
sedeng nok ingsoen, namoeng sira kaja napa.
(145) Lan adi-adimirèki, paran baja solahira,
mangkana Sangrau doek anan, pangandikane
kang rama, mapan ing tijas mangkana, mar-
mane ana wokingsoen, ijo soka Kangdjeng ra-
ma. (146) Kangdjeng rama ananèki, ijo saka Kang-
djeng ejang, nanging Kangdjeng ejang mang-
ko, mapan darbé poetra lijo, lan wojah pasti-
ijo, dadijo ngadeg soeranipoen, Pangeran Dipo-
p 27 nagara. (147) Rinoelijo matoer wot sari, waoe doe-
keng kang rama, jen makatena, karsane -
Djeng ejang jekdos paenika, soepé dateng pa-
doeka, nging amba naewoen pangestoe, sosa-
get-saget kawoela. (148) Bilih manawi ana-
rengi, wonten pitoeloeng Hijang Soeksma, Kang-

djeng Pangran ngandika lan, ja koeloep saka-
repira, poen ngamini kéwola, déné ing poen-
iki loepoet, mopan ijo woes nara keno.(149) Jen-
mèloea bìdjarèki, mongpa boda koeloep siro,
nadijan bilih oepamané, poemska lara palas-
bro, ing poen mèloe kéwola, Pangran Dipanagé-
koe, mopan aris atoerira.(151) Bīlih marengi Déwa-
dji, anoewoen pamit, kawoela mantoek ing Tegal-
ardjāné, saropan pampoen kawentar, doemoteng
bijang lian, lawan molih amba poewoen, poen
paman Djōjāsentiko,(152) keningo kawoela kanti,
noelijo Dijan Djōjosentika, tinimbalan prop-
tagé, mopan laājeng dinawoehan, woes tepang
kalihira, Kangdjeng Pangran Dīpatijékoe, woes
pradjojo mring kalihnjo,(153) Pangran Dipanaga-
rèki, lan Raden Djōja sentika, kalian kalih
woes lìngsèr, saking ngarsanjo kang rama, koen-
doer mring Tegalardjō. Dadèjo langkoeng rem-
pitipan, goeng remboeg lan wonten njāna. –
(154) Kangdjeng Pangran Adipati, lan éwoh pasowan-
nīro, ing kang awarna amangkoe, Toemenggoeng.
Djōjasentika, pan kinen loemebeta, mring
Pangran Dipanagrékoe, ing ladji pan sampoen
panggijo.(155) Lawan Jan kerapet iki, déné kang

⟨STANZA 150: ommitted ⟨IOR 6547b pp 167-68

kinarja marga, mring Dijan Djajasentikané, a-
nenggih Kapitan Tjina, poen Djing Sing ing-
kang rama, noelijo mrapelakenikoe, [Radèn Dja-
p.28 jasentika.(156) Ing samis karanjo sami, pomapa
déné kang rama, Kangdjeng rama Narendra-
né, marmanira sinaosken ika, sabab kasah roe-
béda, Jan kerapes serang sampoen, sagoeng se-
tari Ngajogéjo.(157) Jan samijo saka renèki, Jan-
kerapes dinnja sobos, lan Dijan Djajasenti-
kané, nangking langkoeng remsisira, jèn prap-
ta woes ing wisma, ladjeng atoer soerat ikoe,
doemateng ing Tegalardja.(158) Sabarang bitjara
sami, opan adjrih ngrampoengana, Radèn Dja-
jasentikané, sengadi atoer aenmiga, mangka-
na kang winarna, Jan kerapes mapan sam-
poen, atoer soerat dateng Djeng Sultan.(159) Ange-
reg sabarang iki, sageng ingkang karja soe-
sah, Kangdjeng Pangeran Dipatiné, mangka-
na wang soelanira, Kangdjeng Sultan paenika,
hèh Jan kerapes sirèkoe, boja ~~sira~~ ka asalah
karja.(160) Nadijan Ingsoen srengen ikī, marang
si Kolé Dipatija, mapan poetraning soen dé-
wé, lan Ratoe kadatanira, garwaning soen pri-
jangga, mangkana wang soelanipoen, misder

lir jaeda kanaka. [161] „Pangkoer.” Jan kera-
pet saring miarsa, kang wang soelan Kang-
djeng Sultan poenika, kalangkoeng braman-
tjanipoen, kang djadja lir medala, dahananja
noelija malih kajo ikoe, pan soerat moeni
mangkana, doemateng Kangdjeng Sangadji.
[1] Jèn tan kinging inoetna, tanpa karja koela
andjaganagri, aneng Ngajoegija poenikoe, poe-
napa kèn djagaa, asoe gantjèt kemawan dja-
ga poenikoe, opan adjrih wiloedjenga, samija
étjaning étjaning kang galih. [2] Ing kitiang sa-
nagara, sadijo noeroet Djeng Sultan mring-
koer niki, meester Jan kerapet ikoe, nanging mak-
sih kang drija, [[sinja panggah kang poetra pa-
ngloeng soeripoen, mangkana pan datan laina,
Djèndral Raples prapta niki. [3] Nenggih nagar-
ri Ngajoegijo, Kangdjeng Pangeran Dipati metoek
iki, ana ing Kalasan ikoe, ning Gawok Kangdjeng
Sultan, noelija Djèndral prapta ing kalasan
sampoen, woes panggih Pangeran Dipatija, ning
djro ladjeng nitih kréta nanggil. [4] Djèndral
lan Dipatija Pangeran, ning djro kréta Djèndral
ngadjak oebanggi, samijo nanggil kang rah boe-
koe, nanging Pangeran Dipatija, kèndel datan aja-

[margin: CANTO 16 p.170]
[margin: p.29]

oeloni Djéndral ikoe, mangkana pan sampoen,
prapta, ing Gowok Djéndral woes panggih.
(5) Nenggih kalawan Djeng Sultan, ladjeng mang-
kat tan korsa nainggil nitih, Djéndral moeng
pijambok ikoe, ning ngadjeng kang karéta,
Kangdjeng Sultan lawan minister pamikoe,
Kangdjeng Pangéran Dipadija, lawan Secreta-
ris Edim. (6) Pan pantara sampoen prapta, lo-
dji keban kang palenggahanèki, pan sampoen
tinata hikoe, koersi ageng kalihnja, nging
Djeng Sultan arsa lenggah pamikoe, kedah -
dampar kèn ngadjengna, nging Djéndral tan
soeka iki. (7) Pan ladjeng soelajanira, Djéndral
Raplès njandak kerangirèki, kang pedang arsa
dèn oenoes, Kangdjeng Sultan mangkana, kang
tjoeriga ingasta ajedjeranipoen, sagoeng kang
poetra santana, tanapi kang pra Dipati.
(8) Pan sampoen ngadeg sadaja, para Opsir kang
baris mlebet sami, dadijo djedjel kantar i-
koe, apan pipit-pipitan, pèn ladjenga aprang
ing wekdal pamikoe, boja tan bangkit ngem-
pakna, pedang atanapi keris. (9) Sagoeng kang
para santana, nijang pra Opsir Boepati djero
sami, mangkana ingkang winaewaes, Kangdjeng

p.30 Pangeran Dipatija, [aning tengahan njapih Sang
kalih ipoen, kang rama kalawan Djéndral, mi-
wah Jankerapel iki. (10) Apan marmaning Pangéran,
pan rahajoe sadaja datan nganti, nekaken ga-
gamanipoen, laadjeng sareh kalihnja, Djéndral
ngawan Kangdjeng Soeltan sampoen lamboe, a-
lenggah aneng dadampar, Djéndral lenggah a-
neng koersi. (11) Mangkana Djéndral atanja, sa-
pa ingkang kinoeding anggen bini, djoemeneng ing
Ngajogija koe, lamoen Soeltan tan ana, Kang-
djeng Soeltan noelija angandika aroem, ija ki
Dipati ika, nanging lamoen toeloes betjik.
(12) Djéndral Baoemarmas atoernja, betjik ora di-
ngin kalan parnapi, jèn mangkana ingsoen
djaloek, ija kang tanda asta, lawan lamboe ija
kang ngoeroepan ikoe, sagoeng boemi tanah Dji-
pang, lawan Prijangan iki. (13) Kangdjeng Sul-
tan angandika, mengko soré ija ingsoen ngirimi,
Djéndral anjaoeri asroe, mengko iki kewala,
èwoeh opa ija ikoe tandanipoen, jèn tan sidji
karsanira, èsmoe lingsem. Sri Baepati. (14) Noel-
ija paring tanda asta, lawan Djéndral inggih
nanda tangani, mangkana pan sampoen ram-
pang, lamoen Pangeran Dipatija, jèn tan ana Kang-

djĕng Sultan gaemantijĕkoe, lan wonten ma-
lih bitjara, nging Djĕng Sultan dalan hopti.
(15) Dan bĕsoek ĕsoek kĕwola, ing saiki wis bengi sajŏh
mami, Kangdjĕng Sultan noelijo kamdaer, sareng
ĕndjing winarna. Kangdjĕng Sultan aetoesan sa-
king nring lodji ikoe, ki Dipati Danoeredjo, kang
hingetoes sampoen panggih. (16) Lan Djĕndral
mapan mangkana, sampoen ĕwah kadas pat-
adat paeniki, Djĕndral mandjinga Kadatam,
p31 loemampah salaminja, pan gentosan dĕni-
kang bitjara sagoeng, kapanggih wing king kĕwola,
sabab sampoen kaping kalih. (17) Djĕng Sultan gĕn
nira lenggah, dateng lodji metaek sapisan iki,
manggihi ping kalih ipoen, narma wajah pa-
doeka, apan sanget ing pangadjĕng-adjĕngi-
poen, Djĕndral Raplĕs Aboe tarman, mĕsem
sendoe dĕnira ngling. (18) Mangkĕnĕ pratĕlanira,
lamoen nara kena sen gaegoe jĕkti, Sultan ing
saoedjarikaen, ja wingi sagaehira, apan iki
ing dina pan arsa wangsoel, wekasan ing saen
den aendang, lah Danoerdja lawih bĕtjik.
(19) Ing bĕsoek-esoek kĕwala, ing saen mandjing
Kadatan ikoe bĕtjik, waes saesaera mangko-
nĕkoe, noelija ki Danoeredja, sampoen -

These two pages dealing with the Sultan's [illegible] dealings with [illegible] before [illegible] attack 1812 have been cut out of C.C. [illegible] text ? because [illegible]

[illegible]

These two pages dealing with the Sunan's secret dealings with Djogja before British attack in 1812 has been left out of C.C. Berg Text ? because copied in Solo.

[illegible]

moendoer saking lodji prapti ikoe, ladjeng matoer mring Sang Nata, sagah Djéndral Béndjing-éndjing. (20) Mandjing mring Kadatoen noelija, paekaoloen tiga daloe Djéndral poeniki, boedal sawadijanipoen, mantoek keboel sadaja, namoeng kantoen kang djaga lir adatipoen, meester Jan kerapet ika, kalawan sawadijaniki. (21) Nengkana kang winarna, Kang djeng Sultan saantoekira iki, Djéndral mapan tekalangkoeng, prihatin ingkang drija, nanging ingkang sinengeran djroning kalboe, kang poetra Pangeran Dipatijo, waos dinaega tepang batino, (22) Lawan Djéndral Aboetarmas, nanging maksih ewed panggalih neki, déné tanana kang patoet, wong Kadipaten ika, lamoen kongsi hingandel Walanda ikoe, ana sidji soen kon taewang, kang lija tanana maning. (23) Pan kinén ngoepadosana, nanging rapet langkoeng datan njanani, dadijo tan kapanggih ikoe, mangkana [[Kang djeng Sultan, temoh mengsah mapan lawan Inggris ikoe, Toemenggoeng Soemadiningrat, ingkang binabosing kardi. (38) [Sapa ingkang [[rampanana, barang djandji lan pratanda iki, kalamoen tanana ikoe, soen mangsa

p. 32
24-37 Inc.
p. 33-34
p. 34

dèn andela, marang Djèndral Raplès ikoe se-
mahipoen, nabda Dijan Djaja sentika, kawoe-
la padjar sajekti.[39] Ingkang angoetoes kawoela,
jektosipoen ingkang poetra iki, Kangdjeng Pa-
ngéran Dipatijèkoe, kang dalem Tegalardjo,
Pangran Dipanagara djoedjoeloekipoen, poeni-
ka kang pinasrahan, doemateng kang rama
jekti.[40] Sagoengé kåndjå kawoela, kang misésa
kadjengira jekti, kang rama tan saoemoet-soe-
moet, sanadijan kang bitjara, sampoen pasrah
doemateng kang poetra Raehoe, nging tan aesa
kawentar, doemateng ing katah jekti.[41] Leres
lepat ingkang rama, woes pra~~t~~ tjaja nanging
sedijo nglaboehi, doemateng kang poetra Rae-
hoe, Jan Kerapet samana, langkoeng kagijat
pira kèhé ~~ngoepa~~ ngoemaeripoen, soemaoer
Djaja sentika, kalih koela kaos kedik.[42] Pi-
ra kèhé ngoemaeira, tigang dasa Kangdjeng
Pangran poeniki, kalih dasa gangsal ikoe,
ingkang rama joeswanja, kawan dasa tiga,
Jan Kerapot maewoes, jèn mangkono ikoe
tiga, lagijo nedeng mangsanèki.[44] Tan pisah
lawan kang rama, Jan Kerapet mèsem amoe-
waes aris, ja wis kèlingan ing sien, nging doe-

STANZA 43 OMITTED

Mempengé ing karyanira, nanging ja Djajasèntika
mami, apan ia kapèngin wèruh, pangran

roeng djadjagangan, lan tjatoeran Djajasentika amoewoes. langkoeng éwet jèn panggiha, kados noenten tan doemaegi.[45] Wantoenipoen tiang katah, Djan kerapoel mesem amoewoes aris, nggih sampoen Raden Toemenggoeng, koela loewih pratjaja, nanging kedah kawoela mapan noenoewoen, mring Pangran Dipanagara, pratanda kang rama jèkti.[46] Lamoen nara mangkanaa, tan hingandel mring Djèndral atoer mami, bokal soen tah palipoehoe, siro ikoe woeninga, Pangran Notakoesoema, kinang kan ikoe, mring soeltan ngangga pratanda, ikoe Djan Djajasentika nglinġ.[47] Inggih matoer kéwala, dateng Pangrang Dipanagara jekti, noewoen kang pratanda ikoe, Djeng Pangran Adipatija, noelija noendoer Radèjan Djajasentikakoe, ladjeng marang Tegalardja, ling sir daloe wajah nèki.[48] Sampoen panggih lan Djeng Pangran, Radèn Djajasentika rinsoernèki, ing saniskara woes katoer, Pangran Di-

…ng bé:

…oes ma-

…ran gija

…l ambek-

Mokal Tuwan dereng wikan lamun wonten kajaneki.

dèn andela, marang Djèndral Raflès ikoe se-
mahipoen, nabda Dijan Djaja sentika, kawoe-
la padjar sajekti. (39) Ingkang angoetoes kawoela,
jektosipoen ingkang poetra iki, Kangdjeng Pa-
ngéran Dipatijèkoe, kang dalem Tegalardjo,
Pangran Dipanagara djoedjoeloekipoen, poeni-
ka kang pinasrahan, doemateng kang rama
jekti. (40) Lagoengé kåntjå kawoela, kang misésa
kadjengira jekti, kang rama lan saemaed-toe-
moet, sanadijan kang bitjara, sampoen pasrah
doemateng kang poetra toehoe, nging lan aesa
kawentar, doemateng ing katah jekti. (41) Leres
lepat ingkang rama, woes prapto tjaja nanging
sedijo nglabochi, doemateng kang poetra toe-
hoe, Jan kerapet samana, langkoeng kagijat
pira kèhé ~~ngoepa~~ ngoemaeripoen, soemaoer
Djaja sentika, kalih koela kaos kedik. (42) Pi-
ra kèhé ngoemaerira, tigang dasa Kangdjeng
Pangran poeniki, kalih dasa gangsal ikoe,
ingkang rama joeswanja, kawan dasa tiga,
Jan kerapat [illegible]
tiga, lagijo n[illegible]
lawan kang ra[illegible]
waes aris, ja w[illegible]

STANZA 43 OMITTED

roeng djadjagangan, lan tjatoeran Djajasentika amoewoes. langkoeng ewet jen panggiha, kados noenten tan doemoegi.[45] Wantoenipoen tiang katah, Djan kerapet mesem amoewoes aris, nggih [[sampoen Raden Toemenggoeng, koela loewih prataja, nanging kedah kawoela mapan noenoewoen, mring Pangeran Dipanagara, pratanda kang rama jekti.[46] Lamoen nara mangkanaa, tan hingandel mring Djendral atoer mami, bokal soen tah palipoechoe, siro ikoe woeninga, Pangeran Notakoesoema kinongkon ikoe, mring soeltan nganggo pratanda, ikoe Djan Djaja sentika ngling.[47] Inggih matoer kewala, dateng Pangeran Dipanagara jekti, noewoen kang pratanda ikoe, Djeng Pangeran Adipatija, noelijo noendoer Radejan Djaja sentikakoe, ladjeng marang Tegalardja, lingsir daloe wajah nèki.[48] Sampoen panggih lan Djeng Pangeran, Raden Djaja sentika rismoenèki, ing saniskara woes katoer, Pangeran Dipanagara, lan ngandika ja paman ing bèsoek, ingsoen seba Kangdjeng Rama, woes mapan moelija dingin.[49] Ladjeng Pangeran gija loemampah, datan mawi nenggih ambek-

p.35

Diponegara, Raden Djajasentika aris amuwus: "Mokal Tuwan djêng wikan lamun wonten kajarêki.

ta abdi, namaeng, lawan gamelipoen, lan
panakawan djaega, sampoen prapta Kadipa-
tèn apan djaedjaeg, awis wong ingkang waeninga,
panèpèn sampoen prapti. (50) Adelijo kataer nèng
kang rama, apan ladjeng kinèn ambalia-
glis, nèng gedong pangkèng waes tjoendaek,
gla mataer saniskara, lampahira Dijan
Djajasentika ikoe, Jan kerapet panaewaennja,
Pratanda Pangeran dipati. (51) Nanging [Djeng] Pangeran
Dipatija, adjrih lamoen kagepok Djèndral
keki, nanging pinaring tinaeroen, daematang
ingkang poetra, Radèn Djajasentika ingkang anoe-
roen, tan pantara sampoen dadija, Kangdjeng
Pangeran Dipati. (52) Waes tan taemaet-taemaet
ika, kang bitjara mijang tambak kadjeng nè-
ki, nanging langkaeng rempitipoen, awis djawi-
na kang wikan, lamoen Kadipatèn kang mi-
sésa ikoe, Pangéran Dipanagara, mangkana
ingkang winarni. (53) Rahaden Djajasentika,
wajah dalae waes kinèn malbèng lodji, lawan
Jan kerapet panggaeh, amalija tinakenan, gawa
lajang apa Djajasentika ikoe, lan apa olèh
pratanda, Djajasentika naoeri. (54) Gih sampaen
pinaring kaela, kang pratanda, lah paenika

p.36

kang warni, nging soerat tan bekta toehoe, ma-
koten welingira, sahoedara Pangeran Dipana-
grékoe, poenapa toean kang karsa, kawoela ki-
nèn njagahi. (55) Pradjangdji ingkang prajoga,
mangsa barang sok sampoen éwah oegi, kalajan
ingkang roemoehoen, Pangran Dipanagara, ma-
pan sampoen kalangkoeng pratjajanipoen,
inggih doemateng padoeka, Jan Kerapet doek
miarsi. (56) Toetoeri Dijan Djajasentika, sadija
langkoeng soeka pirenane niki, noelija rembag
kolih sampoen, tiga Kapitan Tjina, karja se-
rat doemateng Djéndral poenikoe, maingel
Pangéran Dipotija, apan sampoen dèn tandani.
(57) Jan Kerapet aris nabda, Djasentika akoe loenga
pribadi, marang Batawi katemoe, lan Djéndral
abitjara, nanging ingsoen adjandji lawan sirèkoe,
samangsané ingsoen prapta, ara kena ara iki.
(58) Pangéran Dipanagara, katemoea pribadi lawan
mami, mapan tinagahan sampoen, mring Ra-
dèn Djasentika, sampoen dados sabarang pra-
djadjianipoen, Djasentika sampoen medal,
Jan Kerapet anoelija glis. (59) Mangkat mring Bata-
wi noelija, dadan lami Kerapet sampoen prap-
ti, ngoendang Djasentika sampoen, lawan Ka-

p.37

pitan Tjina, winartanan sagoeng kang bitjāra-
ikoe, pan [[sampoen sados sadoja, nanging Djēn-
dral karsanēki.[60] Linoras pisan Djeng Soeltan,
Kangdjeng Pangéran Dipati kang gentini, djoe-
meneng Soeltan Amangkoe, nagri Ngajogijokar-
ta, ingkang poetra Pangéran Dipanagarēkoe,
gentini Pangéran Dipatija, kang dadija karsa-
nēki.[61] Djēndral Raplès aboetarnas, jèn kang-
goenga manawa kaja dingin, karja kasoesahan
hikoe, toean Djēndral tan karsa, kaja Djēndral
Dandles karepīpoen, jèn Inggris maksih neng
Djāwa, kaja oega ara wani.[62] Lamoen gentija Wa-
landa, mapan ikoe ingkang den koewatiri, sabab
pada karepipoen, lan Soeltan satoenggal, nara
woerang soesah manah ikoe, Rahadèn Djājā-
sentika, mapan aris anahoeri.[63] Kados lamoen
makatena, karsanipoen toean Djēndral poeniki,
boten wandé aprang ikoe, jan kerapet sahoinja,
nadijan aprang wonganirih oetama ikoe, Djēn-
dral pan mangsa wedija, nging Djājāsentika
iki.[64] Pangéran Dipanagara, atoerana katemoe
lawan mami, soen doega tan lawas ikoe, Djēn-
dral anoeli prapta, Radèn Djāja sentika pan
sampoen mantoek, kalajan Kapitan Tjina, -

winartanan sagoeng kang bitjara ikoe, pan sampoen dados sadaja, nanging Djéndral karsanèki. Linaros pitan Djeng Soeltan, Kangdjeng Pangéran Dipati kang gentèni,
mangkana ing kang winarna.[65] Pangéran Dipanagara, mapan noedjoe ning Kadipatèn iki, Dijan Djajasentika matoer, sagoeng ing sanis kara, mapan sampoen panoedjoe sadajanipoen, nanging bab Pangran Dipatija, Djeng Pangran laemaeh kapati.[66] Lah paman sira kaetaera, nring si bapa Jan kerapet dèn pèkdi, mapan ingsoen banget laemaeh, ija lamoen kinarjo, kang Pangéran Dèpati pan ana ikoe, ija adikoe prijangga, ngiing samengkoe maksih [[tjilik.[67] Dèn tlas Ambijah aranira, mapan ikoe dadi panajoloek manis, gamantja rama ikoe, dadi Pangran Dipatija, dèné sagoeng ing kang pakarjanirèkoe, kalamaksih alitira, apan maksih soen sagehi. p.38.
[68] Lawan manèh Djosentika, bab padiman banget pakewoeh mami, manawa kanangan ikoe, dadi moeroengken lampah, apan ingsoen waes pratjaja nring sirèkoe, Jèn bésoek ing mangsa, kajo san woerang kapanggiha.[69] Lan manèh wangsa badia, nring si bapa Jan kera-

pet saon jekti, angger ara awah saehoe, ana sìné
Djeng rama, apan ing saen sadaja ingkang anang-
gaung, ija ing kitaorsetira, marang Goepernemen
Inggris.(70) Mangkana Djajasentika, sampoen ling-
sir doloe malebet lodji, lan Kapitan Tjina sam-
poen, panggih lan meester naelija, winartaken
sabarang weweling ipoen, Pangéran Dipanaga-
ra, kalangkoeng ngoengoeniréki.(71) Mineester -
kerapet ika, dangoe kèndel wekasan asanja-
ris, ikoe paran marmanipoen, ingsoen nora
andoega, kang bitjara nopan sinagoehanikoe,
kinaja Pangéran Dipatija, déné banget loemoeh
nèki.(72) Ingkang ngaran Dèn mas Ambijah nèki,
ing saiki woes ngoemoer pirang warsi, Djan Djà-
jà sentika moewoes. pan lagijo tigang ~~pasar~~, war-
sa, jan kerapet gèdèg- gèdèg sarwi moewoes, kajà
paran ingkang mawa. Djaja sentika naoeri.(73) Ka-
woela boten oeninga, ingkang rama san wonten
malih-malih, ingkang winartjaja saehoe, la-
wan sepoeh prijangga, lawan éring ingkang rama
jèktosipoen, dateng kang poetra paoenika, kalang-
koeng dènira asih.(74) Nging jèktos san karem donja,
p39 jèn san wonten ‖ pakarja kang motosi, maing ne-
nepi karemipoen, san remen loeloenggoehan, jèn

ngandika sapisan tan kènging wang soel, poeni-
ka doegi kawoela, ingkang dados sebab niki;
(75) Noelijo wonten soerat prapta, sing Batawi jèn Djèn-
dral badé prapta, kang sarta bekta wadijo gaeng,
meester kinèn sumekta, teda oewas badé ingan
saradadoe, sampoen ngantos kikirangan, Jan-
kerapet anoelijo glis. (76) Anawerat kapitan Tjina,
Djing Sing sagah, Jan kerapet ling malih, mring
Djaja sentika ikoe, lah ija Djajasentika, sira we-
roeh Djèndral iki lajangipoen, ing besoek sa-
mangsa prapta, ora kena ora iki. (77) Pangran Di-
panagara, katemoea ija lawan mami, Dijan
Djajasentika mantoek, ladjeng sowan kewala,
mring panepèn samana pan sampoen tjoen-
doek, lan Pangran Dipanagara, noedjoe leleng-
gahan iki. (78) Lan ki Rachmanadin ika, Ach-
mad ngoesman Dijan Djajasentika glis, ma-
toer saniskaranipoen, Pangran Dipanagara,
lan ngandika ki Rachmanoedin ing soen, la-
wan siro Achmad ngoesman, pada saksènana
mami. (79) Manawa lalita Ingsoen, pan soen kar-
ja èling oegering ati, adjà ta kinarja Ingsoen,
ijo Pangran Dipatija, nadijan pilih soen ban-
djoer kinarjo Ratoe, lamoen kajo Kang djeng

rama, oetawa Djeng éjang mami. (80) Soen déwé ma-
pan tan nedija, tobat marang Pangéran ingkang
loewih. piro lawas ning doenjakoe, tan woeroeng
manggoeng dosa, pan toemoengkoel katiga tan
saget matoer, mangkana woes tan winarna,
Djéndral dateng lami prapti. (81) Langkoeng ka-
tah ingkang wadija, wong Ngajogja pan woes
sadija sami, gagamanira prang poepoeh, pan
samija gregoetira, Dijan Toemenggoeng Soema-
p 40 ‖ diningrat poenikoe, ingkang kekahataoerira, kang
remen dadasing djoerit. (82) Nanging Djeng Sultan
kang karsa, langkoeng iwet mapan taosah pra-
dandi, lan kang poetra tiganipoen, Pangran
Mangkoediningrat, Pangran Djajakoesoema Pan-
tadjajékoe, remen nara dadar joeda, woes ngan-
del kang paman jekti. (83) Pangran Natakoesoema
mapan sagoeng wartiné wong kadji, lamoen ang-
ger praptanipoen, badé anjeping ingkang, Kang-
djeng Pangran Dipati Anom poenikoe, binekta
doemateng sabrang, marma Djeng Sultan poe-
nikoe. (84) Langkoeng kéwran ingkang nala, Kang-
djeng Pangran Dipati kang winarni, woes tan
darbé karsa toehoe, maing njarah ingkang poe-
tra, Pangran Dipanagara sakajoenipoen, ing-

kang rama woes tan nedija, jèn njoelajana kap-
li.(85) Mangkana ingkang winarna, Radèn Djaja-
sentika kinèn noeli, ngatoeri mandjing pani-
koe, Pangeran Dipanagara, marang lodji Jan ke-
rapet ajam panggoeh, lan Djéndral Raplès boen-
karmas, Djeng Pangeran ngandikarìs.(86) Paran
paman Djasentika, olèh ingsoen bisa mandjing
ing lodji, witing kapéngin ingsoen, katemoe
lawan Djéndral, pada déwé woes soen doega la-
moen ikoe, Kangdjeng rama karoesakan, jèn
kangsija tiwas iki.(88) Ija sapa kang rinebat, ba-
nget temen pakewoeh atimami, oepama Djeng
rama ikoe, bandjoer soen gawa ika, mandjing lo-
dji arerempon temahipoen, lamoen ara re-
rempona, woes pasti pandoega mami.(89) Ma-
woes sakèh wong Ngajogijo, nara woeroeng abot
sanggaring djoerit, mangkéné baé ja Ingsoen,
pan ija woes djinaga, Djasentika lamoen a-
nrih danganipoen, kang dadi [II] pandjaloek ing-
wang, éjang Natakoesoeméki.(90) Malebaewa di-
ngin ika, marang lodji ja jèn woes daega ma-
mi, manawa bisa koeing soen, nanging ja pi-
rong bara, Djasentika ing saloe noelijo kate-
moe, lawan Jan kerapet ika, woes winarsakaken

< Fault in Hageu NOS.9 verses No 87 omitted But no text omitted [cf check & Rouffaer]

p. 41

sami. (91) Sagoenging kang saniskara, pan kerapet
asroe dèn ira angling, jèn mangkana karepipoen,
Pangran Dipanagara, Djasentika antènana
sésoek ésoek, Pangran Natakoesoema, djam lima
malebing lodji. (92) Lamoen ora maleboea, pan
roes pasti soen abang omah riki, toesoera mang-
kona ikoe, lah wis sira moeliha, tan winarna
Radèn Djasentika ikoe, Pangeran Natakoesoe-
ma, sareng poekoel lima mandjing. (93) Lodji pa-
garwa poetranja, sampoen katoer dateng Sul-
tan noeli, kalang kang dèn ira bendoe, sagoeng
rang Natasoeman, ingkang kantoen roes kinèn
njepeng sadaroen, mapan samija pinakitan,
mangkana ingkang winarni. (94) Rahadèn Djaja-
sentika, pan tinagih nering Kerapet kang-
djandji, Pangran Dipanagarikoe, mapan pi-
nrih mandjinga, dateng lodji Dijan Djajasen-
tika moewoes, sacan kedik karjanira, apan ka-
toh soesah rèki. (95) Pangéran Dipanagara, da-
kan darbé pangandika kakalih, pin sampoen
pitadjeng sampoen, rènggih dalan prabéda,
panggih lawan baten. mapan samijo tachoe,
taean pamapa kang karsa, sagoengé ingkang
pradjangdji. (96) Kawoela kang gadahana, gih-

moengela Kangdjeng Pangeran Dipati. Dijan Djajasentika moelwoes, binekta ngarsanira, Djendrol Raplès boen tarmas naroes sampoen, sabarang karsanira, pradjadji woes kawrat sami. [97] Mapan ladjeng pinartandan. Raden Djajasentika woes njanggemi, sabarang pradjandjianipoen, mangkana sampoen dadija, mapan ladjeng hingatoeraken soerat ikoe, mring Pangeran Dipanagara, kawarna ing doloe malih. [98] Raden Toemenggoeng Djaningrat, mapan lang-lang katanggar lawan Inggris, sanijo lang-lang karsanipoen, sami poeraen Toemenggoeng Djaningrat tochoe, Inggris satoenggal kang pedjah. Ladjeng dados bitjariki. [99] Endjing Djendral pan kongkenan, Djoeroebasa panggih neng Srimanganti, lawan Kangdjeng Sultan ikoe, pepak poetra santana, Kangdjeng Pangeran Dipati kang moenggèng ngajoen, nanging sagoeng kang poenggawa, kanapi mantjanagari. [100] Sadaja woes dosan ana, namoeng kantoen Dijan Toemenggoeng poenika, Soemadiningrat poenikoe, kang moenggèng ngarsa Nata, kang sadijo woes mapan panggènanipoen, kang badé nadahi joeda, mangkana Djroebasa angling. [101] Waoe doemateng Djeng Sultan, koersa

p 42

boten Djeng Sultan den atoeri, linarat roemi-
jin ikoe, kalamoen darbé karsa, pan djoemeneng
molih moendoet poenikoe, inggih dateng toean
Djéndral, lawan malebetta lodji.(102) Dados bo-
ten kang bitjara, winangenan lampah koela
poeniki, moeng sak edjam dangoenipoen, Djeng
Sultan langkoeng doeka, Djoerabasa tan kang-
gé atoeripoen, pan dèrèng ngantos sak edjam,
Djoeroebasa den soesoeli.(103) Ingoendang mring lodji
noelija, Djéndral glis pinapan sampoen den da-
woehi, lamoen datan datan dadi ikoe, ija ingkang
bitjara, pan saedjan noelija kinèn njoemet ikoe,
smarijem sampoen moengela, noelijo Djeng Sultan
dawoehi.(104) Ing kadipaten poenikaa, ingkang ki-
nèn amalesa roemijin, ‖ Kartawidjaja kang taeng-
goe, Toemenggoeng Maniksela, mapan ladjeng ma-
les anjoemet poenikoe, ing lodji anoelijo soerok,
ing Karatan woes nimbangi.(105) Dadijo ramé mari-
jeman, Dijan Toemenggoeng Soemadiningrat glis, ma-
pan woes kalilan metoe, nindihi ing ngajoeda,
Raden Rijo Sindoeredjo Patih tampoen, njegati ban-
toe kang prapta, lawan Dijan Martalaject.(106) Ening
Djenoe genija njegat, sakantjané pradjoerit ma-
pan sami, aprang sak enggen-gènipoen, mangka-

na kang winarna, Kadipaten kang dineresan poenikoe, marijem sing lodji ika, pan adjrih sedalirèki.[107] Kangdjeng Pangeran Dipatijo, lan kang poetra Pangran Dipanagari, mangkana ingkang winoewoes, kang dados sénapatija, Kadipaten Pangran Dipanagarékoe, Saltanan kang sénapatijo, Pangran Mangkoe diningrati.[108] Pangéran Dipanagara, noewoen bantoe mapan panggih pribadi, lawan ingkang paman ikoe, Pangran Mangkoediningrat, mapan aneng Srimanganti barisipoen, Toemenggoeng Soemadiwirjo, anèng pagelaran baris.[109] Sagoeng kang poetra santana, neng Sitinggil Bradjanala gen baris, lawan kamandoengan ikoe, Pangran Mangkoediningrat, mapan noedjoe anèng Kamandoengan panggoeh, lan Pangran Dipanagara, andangoe pradongdi iki.[110] Pangéran Mangkoediningrat, angandika mring Pangran Dipanagri, ing ngaeni pradjandji ingsoen, anok mas lawan sira, woes boebaewan ingkéni katempoeh ingsoen, ing Kadipaten pan sira, ngaeni mapan woes njagahi.
[111] Pangeran Dipanagara, ris toeira nadéjan samangkin inggih, mapan dèreng oentjat toehoe, Kadipaten kawoela, nanging [II] kedah angsoeng woe-

p 44

ninga wontenipoen, nadijan tan binantoenan, nging sampoen tinitah ugi. (112) Saking kiran tijas kawoela, tiang kedik katah adjengan niki, mangkana binantan sampoen, nanging poetra santana, moeng satengen Pangeran ingkang boemikoe, lan Pangeran Haria Panengah, Pangeran Aboe bakar iki, (113) Sekawan Pangeran Panoelar, ladjeng samija mangkat nring Baloewarti, dadéjo ramé mrijemipoen, lodji mapan kalawan, Kadipaten pakrapé nitar kalangkaeng, lan ana ingkang ngoetjiwa ing Ngaloenaloen winarni. (114) Toemenggoeng soemadiwirja, mapan karsa goedjeg doemteng lodji, sabab dinoegi katoengkoel, sampoen katsaning soeksma, kenging mimis marijem kantal Dijan Tenggaeng, lan pasah moetah loedira, ing Kadipaten winarni. (115) Toemenggoeng Kartawidjaja, sila manik kenging mimis puniki, mrijem soekae kalihipoen, lan pasah lampoeh ika, kados sampoen pinasti karsa Hijang agoeng, dadija sagoeng sang Ngajoegija, sadaja olih tijas niki. (116) Kang baris Sitinggil ika, mapan katah katiban mimis sami, dadija katah ingkang lampoes, giris poetra santana, noelija

tadjeng ngalempak marang Kadatoen, moeng-
gèng ngarsanja Narèndra, ing Kadipatèn winar-
ni. (117) Maksih rame marèjeman, paring daloe kang ba-
ris ngadep iki, Dijan Djaja sindikoet ikoe, Toe-
menggoeng Kartadirja, Saka wati dadal lawan
mantri sagoeng, mantri sepoeh pantja soera, la-
wan sapradjoerit nèki. (118) Inggris lawan Spei noel-
lija, samija moenggoh ngandani Baloewarti,
lingtir daloe wajahipoen, pan sareng kadjeng-
ira, ingkang baris palastra tindihipoen, I pra-
djoerit Habel samija, Kangdjeng Pangeran Mang-
koeboemi. (119) Kalawan Pangeran Panengah, ingkang
baris wetan titindik nèki, Pangeran Mohamad
Samikoe, Boebakar kalawan, Pangeran Haria
Panoelar titindihipoen, kalangkoeng panggah
pan samija, nging meksa rinangsang iki. (120) Ka-
toh Spei kang pedjoeh, djinadjahan waos, sa-
king ngiggil, nanging maksih meksa ikoe,
kagijat Pangeran Boeboekar, moelat lamoen
podjok kidoel wètan ikoe, Inggris Spei wus
moenggah, anoelija mandoer toer oening. (121) Toe-
wan Pangéran Panoelar, dateng Kangdjeng Pa-
ngéran Hadibali, pan mangkana atoeripoen
onggèr soemangga karsa, abdi dhalem pan

p. 45

sadaja sampoen mandoes, Baloe warsa padajø-
njø, pan sampoen kantjikan sami.(122) Inggris
Sepei poenika, roji Dalem anakmas Sepoeng koeboeni,
lan panengah sampoen mandoes, mapan sa-
rung kawoela, kendel baris neng Tandjoenganom
padaroena, lan sagoeng pradjoerit samijo, kawoe
woer aning.(123) Kangdjeng Pangéran Dipasijo, ris-
ngandika, anansaen marang siwi. paran karsa-
nira kaelaep, Dipanagara soernjo, jen maengi
kolawan karsa paekaelam, kawoela kangme-
saeh joeda, padoeka kantaena ngriki,(124) paen a-
di Sdinagara, pan kantaena tingga padaega
ngriki, mung soera brunta poenikoe, ing kang
kawoelo bekta, Kangdjeng Pangran Dipati
ngandika oraen, tan gelem ingsoen kajo-
sarapati loemaeh kari;(125) Pangéran Dipana-
gara, langkoeng kéwran temahan atoernjø
ris, ~~Pangeran~~ jen makadena paekaelam, ing-
gih karsa padaeka, pedjah gesang aloewong
noenggila sachoe, inggih lawan Kangdjeng

p 46

éjang. Kangdjeng Pangéran Dipati.(126) Sriesden
nja angandiko. Ingsoen kaloep apan nedijo
soet woeri, apa ing karsa nirekoe, ~~opa~~ somana
noelijo baedal, saking Kadipaten sring Ka-

datan ikoe, nadijan silih ~~poer~~ sapoeroena,
ning Kadaton karsanèki. (127) Nging sampoen
koesaning soeksma, kari ketanggelan waos dèn
boentoni, sila kang kinarja koetoep, mapan
oempak sakawan, gedong kalih dasa kang toeng-
gilipoen, Pangéran Dipanagara, langkoeng ké-
wran ing tijas nèki. (128) Moendoer malih woes tan
bisa, loerang kebak wong Kadipaten sami, da-
dijo medal doekanipoen, Pangran Dipanagara,
njandak agem waos poesaka poenikoe, kijai ron-
da namanira, kang kari dinadjar noeli. (129) Noe-
lijo na pitoeloenging Hijang, kari menga kang
sela pijak sami, prapta Srimanganti sampoen,
kang kari ing nginemban, nanging menga
kedik nenggih ing kang toenggoe, Pangéran
Djajakoesoema, Kangdjeng Pangéran Dipati:
(130) Harsa mundjing tjinegatan, pan mangkana,
Pangéran atoernèki, jèn padoeka arsa mbeboe, ké-
nging namoeng prijangga, pan anakmas sada-
ja kantoena ikoe, Pangéran Dipanagara, lang-
koeng braman tijasnèki. (131) Nging keselak ingot
ika, waos pinoepoes lamoen karsaning widdi,
kang rama ngatoeran ladjoe, mapan dawa-
keng taman, angampiri sagoeng rèrèpat sada-

roem, mapan lobos sadajanja, moeng anaet lém-
boking ati. (132) Prapta taman gijo tinata, kang
pradjoerit woes kinèn manggeng ngarsi, santa-
na satoenggil ikoe, Pangran Haria Panoelar, ing-
kang ladjeng dèrèk Pangran Dipatija koe, lam-
pahira sampoen prapta, ing paleng kaeng ka-
p 47 man sari, (133) Kori maksih kinetegan, Pangran
Dipanagara anoelijo glis, Parèntah ngengaka-
ken pintoe, sapalih kawatara, ing kang sampoen
medal saking bèteng ikoe, pan kataroe prapta-
nira, Inggris kalawan Sepèhi. (134) Ing loerang dja-
ri kebekan, Baloewarti inggal sampoen dèn
geni, saking Gading inggahipoen, ikoe sadaja
mentas, saking Soemadiningratan pan pami-
koe, Toemenggoeng Soemadiningrat, mapan
samijo prapta sabil. (135) Pan kalah ang salijo
béla, Inggris lawan Sepèhi ing kang mati,
mangkana ganti winoewoes, Kangdjeng Pang-
ngran Dipatija, mapan nantoen doemateng
kang poetra ikoe, Pangéran Dipanagara, dé-
CANTO 17 p.206 (136) né woes tan bisa midjil. „*Midjil*". Kangdjeng
Pangran Dipati nabdaris, paran koelaep mang-
ko, kang pradjoerit woes tan kantoen kabih, Pa-
ngran Dipanagara koernèki, kalamoen ma-

rengi, pan prajogi wang sael.[1] Dateng Ngalaen-
alaen kidoel malih, sanadijan rerempan, aneng
ngrika pan wijar papané, ingkang rama ma-
pan ladjeng noeroeti, loemampah nèng ngarsi,
lan répot sadaroem.[2] Pangran Dèpanagara
nèng wingking, lawan ngampil mangko, soera-
nata kalawan gamelé, moeng panika ingkang
maksih kari, lan kang raji kalih, pradjoerit
waes mawoet.[3] Lagijo prapta aneng taman sari,
kasoesoesan mangko, mring wong Inggris la-
wan Sepèhiné, pan hingedrèl lawan dèn soe-
roki, kang nèng Baloewarti, ngandaping pa-
lengkoeng.[4] Dadijo lingsem Pangran ing tijas-
nèki, noewoen pamit goepoh, mring kang rama
mangkana atoeré, pan kawoela noewoen pamit
mati, isin dèn soeroki, tan abetah angraengoe.
[5] Dadèjo kèndel Djeng Pangran Dipati, angandi-
ka alon, jèn mangkana karepira koewé, waes sa-
pajo pada bareng mati, ing sak olèh nèki, pada
bareng ngamoek.[6] Pangran Dipanagara soeni-
ki, sam tjaba kèmawan, soewan kèndela ni-
ngali baé, lamoen sampoen kawoela ngemasi,
soimangga Dèwadji, ing sakarsa sahoe.[7] Dadijo
kèndel Djeng Pangran Dipati, tijas nedijo re-

P. 48

rempan, jèn toemeka kang poedra sobilé, mang
anedija Bèlani kang tiwi, Pangéran Soerjabrang.
ki, mangkana haemaboer. (8) Nring kang rako
datan saged kari, tan tinolih mangko, sarwi
moewoen ana ing woeriné, Pangran Dipanagara
woes prapti, marang loeroeng malih, gijo ingé-
drèt ikoe. (9) Ingkang mimis lir péndah garim-
mis, nging karsa Hijang mannan, tan toemama
ma nering Kangdjeng Pangrané, pangraasnjo
lir sinawoer wedi, peteng koekoes niki, sendawa
kolangkoeng. (10) Langkaing kèwran Djeng Pangran
tjos niki, mangkana tjinrijos, ingkang barisa-
ging pangiridé, Djèndral Glèspi ing loeroeng
winarni, kang dadijo pangirid, nenggih Majoor
Dèltoen. (11) Pan kalawan Secretaris Edim, ri
woes tiba mangko, pangedrèlnjo datanpa we-
kasé, Djeng Pangéran pan ètjo mandiri, anèng
satengahing, loeloeroeng poenikoe. (12) Majoor Dèl-
toen Secretaris Edim, amrepegi alan, mapan
lawan ja saradadoné, woes kinepang Pangran
Dipanagri, majoor Secretaris, mapan tam-
poen ~~tjandoek~~ tjoendoek. (13) Pangran Dipanaga-
ra noelijo glis, njandak tangan alan, Secreta-
ris lawan trai tabdané, Secretaris pajo bareng-

mati, siro lawan mami, pan waes sedengipoen,
(14) Lamoen siro mati lawan mami, jèn Djeng
ramaningang, nara histoe ija ing dadine, ang-
gèntèni Kang djeng ingkang pasti, toen pilaoer
mati, Edim nimbo ampoen. (15) Pan kawoela
langkoeng kilap jekti, winastanan mangko,
ladjeng mandjing lodji, pan sinoempah sampoen
Djeng Sultan poenika jektosé, ing samangké
kawoela atoeri. (16) Djoemeneng Pangeran Dipoli,
noelijo majoor Dilton, aparéntah tandjoto
kendelé, kawarnaa Djeng Pangran Dipoli,
was poos ningali, kang poetra kinepoeng.
(17) Winastanan kalamoen waes sobil, nedijo be-
la goepoeh, lan katawaer ing koekoes petengé,
saking djawi koekoes tan kaèksi, jèn kang poe-
tra maksih, mangkana winoewaes. (18) Pangran
Dipanagara ningali, mring kang rama alon,
noelijo ingkang raji ika kinèn, Pangran Soer-
jabrangta angatoeri, lawan atoer aeninga,
lamaen pae sampoen. (19) Sasadadae ingkang
ngepang tame, gijo pinijak alon, Kang djeng
Pangran Dipoli noelijo gé, rawoeh lawan kang
rèrèpat ngiring, Secretaris Edim, lawan Ma-
joar Dèlton. (20) Kalih pisan tanganijo pan-

sami. Tjinepengan koekoeh, mring Pangéran
Dipanagarané, sampoen katoer mring kang
rama noeli, pan ladjeng pradjangdji, Secreta-
ris matoer, (21) Toean Djéndral Glèspi ieng
nginggil, Baloewarti manggan, noelijo Pa-
ngran Pangran Dipanagarané, Djéndral Glès-
pi ladjeng den poeroegi; pan sampoen kapang-
gih, ngadeg ngandapipoen. (22) Wit kamoening
Tjinandak astèki; woes karsa Hijang manon,
p. 50 Djéndral Glespi teka noeroet bae, mapan la-
djeng tangannijo kinempit, noelijo binekteglis,
toemedak anaroes. (23) Sampoen prapto ing ngoe-
sonirèki, Pangran Dipa kijas nom, Pangran Di-
panagaasoeré, mring kang rama toean tedak
maggi. saking ing toeranggi; panika poekoelan.
(24) Mapan Djéndral padoeka pradjangdji, Djeng-
Pangran doek anan, ija marang kang poetra a-
soeré, noelijo tedak saking ing toeranggi, woes-
tandoek pradjangdji, lan Djéndral Glèspi
koe. (25) Djéndral Glèspi pan ladjeng njagahi,
barang karsa Kotang, ladjeng nuling Secreta-
ris bae, mapan kinèn dèrèkna mring ladji,
Djéndral Glespi noeli, lawan majoor Dèldoen.
(26) Pamit ladjeng sareng lampah nèki, dalan Tji-

narios, Kangdjeng Pangran Dipati lampahé,
apan sampoen prapta aneng ladji, nengih Djè-
ndral Glèspi, metoek djawi plengkoeng.(27) Sampoen
pinetoek Djeng Pangran Dipati, lawan Djèn-
dral mangko, mapan ladjeng kakanten lam-
pahé, Djèndral lawan Djeng Pangran Dipati,
noelijo lenggah kalih, ladji ageng ikoe.(28) Pa-
ngran Dipanagara noelijo mit, nring kang rama
Katang, ngoepadosi kang éjang karsané, Kang-
djeng Ratoe Kadaton parnikoe, kang rama ngli-
lani, lawan Djèndral ikoe.(29) Noelijo medal Djeng
Pangran sing ladji, nitih koeda mangko: kjai
Goejanti apan namané, sagoeng ngampil sanijo
derèk iki, Ngaloen-aloen prapti, mangkana
kapetoek.(30) Aneng kidoel wringin koeroengiki,
lan kang éjang mangko, Kandjeng Sultan
Soemaoengkoel lampahé, ginarebeg sagoeng Op-
sir sami, déné ingkang nganti, Djan kerapet
ikoe.(31) Déné poetra kang derèk maeng katri,
kang santana loro, kang Boepati sakawan ke-
tahé, poetra Pangran Mangkoediningrat, Pa-
ngran Martasani, lan Dipadjajékoe.(32) Kang san-
tana Pangran Demang iki, lan Pangran kang
loro, Soemajoeda ingkang Boepatiné, Djan-

p. 51

Toemenggoeng Soemadiwirjèki, Dijan mataoaga-
ri, Dijan Wirjotramèkoe.(33) Lan Dijan Menggoeng
Joedawidjèjèki, mangka daek anan, Kang-
djeng Pangeran Mangkoediningratè, nring kang
poetra Pangran Dipa nagri, noelijo mataerraris,
nring Djeng Sultan ikoe.(34) Panika wajoh toe-
wan inggih, Djeng Sultan noelijo nan, nring
kang wajah kaemembeng was pané, ris otanjā
koeloep ana ngendi, ramanirèki, Pangran
daek andaelae.(35) Nring kang éjang langkoeng
kawlasasih, mih toepé bang anam, nring pra-
tingkah kang kalakan kabèh, nang ingé-
nget panika kang widji, ngadeg ing tejasnè-
ki, pan arsa rinebat.(36) Noelijo wanden pitoe-
laeng ing Widdi, Pangran nget djro batos, nring
kang rama jin wis neng lodjiné, lan woes da-
déjo tagoeng kang pradjangdji, datan wandé
oegi, tanijo risakipan.(37) Nanging maksih
katawis nèlijèki, noelijo matoer alan, nring
kang éjang kawoelo jèktosé, pan binandang
dateng tiang Inggris, Djeng rama tan oene-
ning arsa tidak ikoe.(38) Saking koeda Majoer
Dèlkam noeli, api toetoer alan, sampoen
tedak saking toeranggané, mapan toehoe -

wong toewa poenikā, nging tjilaka oegi, pan-
sampoen tan potoes. (39) Dadijō Pangran tan sa-
get ningali, sring ngējang mangkono, anoe-
lijo njemeti koerangganė, njander wang soel
dateng lodji malih, keban kang winarni,
Kang djeng Sultan II sampoen. (40) Mandjing la-
dji apan tan winarni, mangkana Sang anom, Pa-
ngran Dīpanagara karsané, daemoegèkken
genira ngoelari, sring kang ējang malih, na-
ngīng darat ikoe, (41) Ing kang ngīring mang em-
ban sasaenggil, soeradjōjo mangko, sampoen-
prapta Kadadan lampahé, Pangran Dīpana-
gara woes panggih, lan kang ējang iki, lenggah
ngandap anggaer. (42) Pan rinaeboeng sring Ing-
gris Spèhi, gija tinjak alon, sring Pangéran
Dīpanagarané, langkoeng ēlak kadrasing Hijang
Widdi, pan mangkana maning, Pangran le-
betīpoen. (43) Apan jajah anggaring wang ngim-
pi, sating kahunja mangko, nijak - nijak ké-
wola lebeté, wiwit Sitinggil ngantas prapti,
Prabajēksa oega, kebak Inggris ikoe. (44) Apa dé-
né ingkang kori - kori, woes karsa Hijang man-
non. Djeng Pangeran mapan, ladjeng baé, da-
tan ana ingkang ngoepakardi, wang Djāja sawi-

p. 52

dji, waos tan ana kantoen. (45) Ingkang lanang
ki emban warni-warni, waos tan sagetanan
saking djrihnjo dadijo remen baé, Kangdjeng Ra-
toe sareng aningali, mring kang wajah prapti, a-
noelijo rinangkoel. (46) Sarwi moewoen ri waos a-
tannja ris. ramanira mangko, ing saiki ing-
ngendi enggané, Pangran Dipanagara toeriki,
sampoen wonten lodji, kawoela ingoetoes. -
(47) Ngoepadosi mring padoeka jekti, lan toer oe-
ning mangko, Kangdjeng roma sampoen wiloe-
djengi, sampoen ngantos padoeka roedatin,
Djeng Ratoe noelija glis, ingatoeran koendoer.
(48) Mring kang wajah Djeng Ratoe noeroeti, sam-
poen lenggah mangko, Pangran Dipanagara noe-
lijo gé, wonten Inggris pan Lanan sawidji,
p 53 kinen II tenggo iki, doemateng Djeng Ratoe.
(49) Risawoesnjo Djeng Pangran noelija mit, mring
kang ejang alon, noewoen vangsoel dateng lodji
maneh, ingkang ejang pan sampoen nglilani,
maing adinireki, Soerjabrant ikoe. (50) Konen toeng-
gae ija marang mami, sandika lingser lan,
tan winarna ing lodji praptané, ingkang ro-
ma mapan sampoen ngalih, lodji keban iki,
lan djoemeneng sampoen. (51) Ingkang raji Dijan

mas Ambyjoh iki, pan sampoen goemantos.
Nama Pangran Dipati ing mangké, Pangran Di-
panagara kapanggih, néng ngadjeng ing lodji, lan
Radèn Toemenggoeng. (52) Djosentika lan Kapitan
Djing Sing, gijo nderèk sang anom, Kangdjeng
Pangran Dipanagarané, noelijo tjoendoek kalawan
Sangadji, pan woes katoer sami, sanis karanipoen.
(53) Lan welingira kang éjang iki, kalamoen ing
mangko, wojah adjoega kinèn tengga mangké,
Pangran Soerja brongta dèn dawahi, tengga éjang
nèki, ana ing Kadatoen. (54) Woes laenampoh pan
datan winarni, Ira Dipati mangko, kalih daloe
antawis praptané, sami sowan daemoeteng ing
lodji, ngirid ki Dipati. Danoer dja poenikoe.
(55) Lawan Pangran Mangkoedininggrati, ngatoerken
Sang Kadang. Kangdjeng Sultan pan kerapes rem-
bógi, Kangdjeng Soeltan mapan anoeroeti, wi-
nedijalken noeli, saking gedang ikoe. (56) Pan ke-
rapet kang ngirit pribadi, sampoen prapta-
mangko, Kangdjang Sultan pan aris sabdané,
wis ta adi wijo kakéjan pikir, woes karsaning
Widdi, barang lakan ikoe. (57) Mapan ingsoen dar-
ma nglakoni, karsaning Hijang manoan, Pang-
ngran Mangkoedininggrat atoeré, inggih lamoen

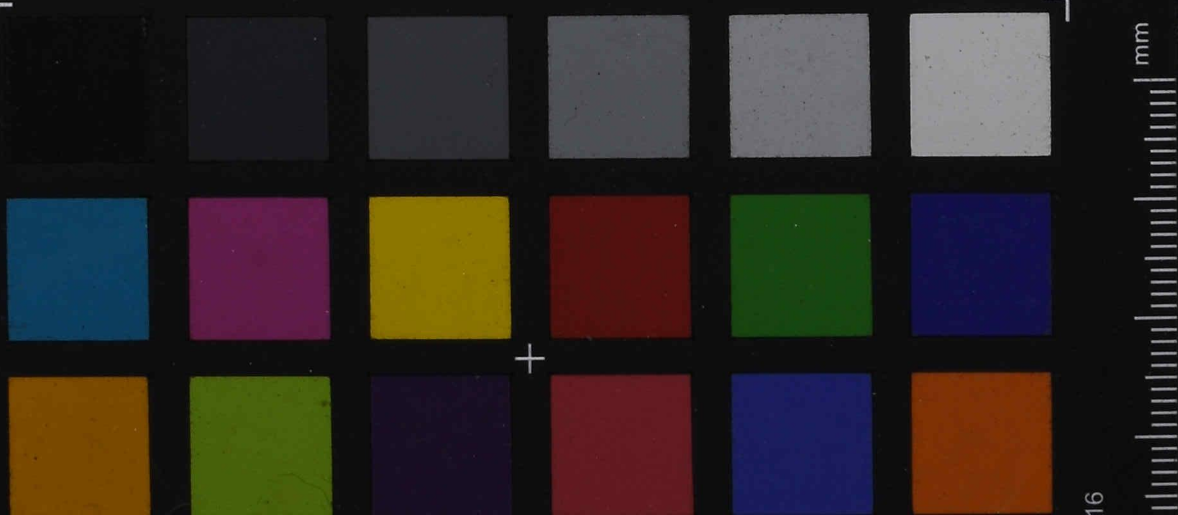

p.54

padoeka sajekti, boten angèwahi, ing ngoeni sa-
daroenn. (58) Dadijo kangdjeng Djeng Soeltan kang ga-
tih, gijo kèndel sang Katong, Pangran Dipanaga-
ra ing tijasé, langkoeng dennjo bramantija mi-
arsi, miringatoer tan jekti, dadijo ngandika
sroe, (59) Mring kang paman pangoesjap pamapi,
séné ta mangkana, bilih paman maksih tjoe-
wa tijasé, pan soemangga samangké poeniki, ka-
woela dasi, noelijo kèsah ikoe. (60) Dateng kantar
daloer winarni, Djèndral pista mangko, nging
Pangéran Dipanagarané, datan taemoet pista an-
djagani, gaing rerepat pol sami, ingkang raji i-
koe, (61) Pangéran Adi Nagara lan goenging poetra
sentana nam, ingkang sampoen galang prap-
ta mangké, samijo kirin taemoet pista iki, Djèn-
dral karsanèki, jèn Raden Toemenggoeng, (62) Djasen-
tika lawan Kaptin Djing Sing, pan krapes nabda-
lan, kih sagoenging ingkang pista kabèh, ngès-
tokaken Djèndral karsanèki, Djasentika iki,
ing mengko djinoendjoeng. (63) Ijo mopan kinar-
ja Papatih, kajo kang kalakon, Adipati Danoer-
dja arané, Pangran Mangkoedinngrat anoeli,
kesah animbali, Gondadiwirjèkoe. (64) Sareng boe-
bar pista manggèn sami, Djasentika mang-

ko. mapan nounggal lan Djing Sing, pondoké, noelijo Gandadiwirja toes woeri, nora dèn njonani, daloe ladjeng ngancoek.(65) Radèn Djajasentika pan goeling, binarihken lan ladjeng ngemasi, sambat dadan mawi, Gandadiwirjèkoe.(66) Ladjeng ngiwoed dèn ira njoedoeki, dadijo katah kang wong ingkang mati kelangkoeng gigiré. Djing Singija mapan sampoen kanin, Gandadiwirjèki, apan sampoen lampoes.(67) Kinaroe boes mring sakèh sepihi, woes karsa Hijang manan, Radèn Djajasentika praptané, djandji: margané tjindra pomiki, dadijo tjoewa sami, Djenderal langkoeng bendoe.(68) Marang Pangeran Mangkoedinigrati, winangsoelken goepoh, mring Kadatan lan winarna kijé, kawarnoa Kangdjeng Sultan iki, ginja wanken ngladji, ngantos pitoeng daloe.(69) Noelijo koendoer Kadipaten malih, tigang dina manggon, pan ngentasi Kadatan resiké, sareng sampoen resik mapan noeli, Ngadatan winarni, Kangdjeng Sultan sepoeh.(70) Linadjengken mring sabrang kang ngiring, poetra kalih katong, Pangeran Mangkoedinigrat malijé, Pangeran Mardasana kang Baepati, kang ladjeng sawidji, Rahadèn Toemenggoeng.(71) Soemadiwirja sadaja sami,

p. 55

tinoewaran mangko, ingatoerken mring Djeng Sultan agé, Pangran Natakoesoema winarni, lan sapoetranèki, pan kedoh loemeboe.[72] Dadi wangnja Goepermen Inggris, tinoeroetan mangko laadjeng salin ika djoedjoeloeké, Pangran Mangkoealam namanèki, ingkang poetra kalih, sami namanipoen.[73] Dijan Toemenggoeng Natadiningrat, salin nama mangko, Pangran Soerjaningrat pan ariné, Dijan mas Salija-nenggih namanèki, pan Pangran pinika, Soerjaningprang ikoe.[74] Sampoen tata Djéndral noelija pamit, marang ing Sang Kobang, Djéndral Glèspi kantoen njantosaké, ingkang labet lengen kenging minis, dadijo antoek nèki, eletrigang daloe.[75] Sampoen pepak wong ngajoegijo sami, kang kaladjeng bodol, ingkang kebih ijo Pangiliné, Kangdjeng Pangran

p 56 Haria [I] Mangkoeboemi, mapan sampoen prapti, laadjeng ngalih ikoe.[76] Dalemira lan satanah nèki, hingoeroepan mangko, marang Pangéran Pakoealamé, dadijo sampoen sami ngalih nèki, Pangran Dipanagri, noewoen pamit ikoe.[77] Mring Djeng Soeltan arsa kaendoer iki, ing Tegalaradjo nan, ingkang rama dalem marengaké, dadija-

lami naenggil nèng djro poeri, anèng gedang koe-
ning, pasanggrahanipoen.[78] Pangran Adinagara
gentosi, ing dalemé mangko, Radèn Mangkoe-
Soemadiningrat, Pangran tengah pinaring na-
maki, Pangran Dipajaning, kang dados Pangoe-
loe. Anggentosi, Moehamad Sapingi, Rachman-
nadin mangko, ing kang dadijo Wadana djro mang-
ké, mantjanagri Dipati ing Ngrawi, nama dèn
pangiring, Pringgadiningrat koe.[79] Kang gentosi
marang prentah nèki, Dijan Toemenggoeng mang-
ko, Soemadiningrat kawarna mangké, Pangran
Dipanagara woes lami, naenggal nèng djro poe-
ri, mapan sanget rikoeh.[80] Naewoen kaendoer
kaendoer mring Tegalardjaki, tan lamilan mang-
ko, sabab sanget dèning ing tebihé, dadijo noe-
woen naewoen masanggrahan Djawi, sampoen
dèn lilani, anèng nidjèn ikoe.[81] Sagoeng ingkang
bitjara ing ngladji, Kangdjeng Sanga Kadang,
mapan sampoen pitados poetrané, Kangdjeng
Pangéran Dipanagaréki, kijai Adipati, Danoer-
djo poenikoe.[82] Samoen mentas dateng saking
ladji, ladjeng sowan mangko, mring Pangéran
Dipanagarané, pinanggihan nèng Mandoengan
iki, lan sagoeng (badaroem). Boepati, kang agoeng

p 57.

sadaroem. (83) Bilih lintoe ing Mantjanagari,
lan Pijangan mangko, Pangéran Dipanagara
karsané, Pabeb timpoen dados kang pradjan-
dji, lan ingkang roemijin, nanging gesèh toe-
hoe. (84) Dosan timbang ing karsanirèki Goe-
pernement mangko, lindanana ing sa pa-
medalé, mring tagoenging kang mantjanaga-
ri, lawan bandar iki, pan tareng tinoe-
woen. (85) Pipahosan inggih saben warsi, ~~lan~~
~~ingkang~~ tigang atoes èwan, pos mas ika pan
sampoen djandjiné, lan ing sirang kang man-
tjanagari, banah Dipang tami, lan Pi-
jangan oeroep. (86) Ingkang bandar pan ladjeng
lestari, mantjanagari mangko, Pangéran Di-
panagara karsané, kang oeroepan ikoe pan
kinampik, dadijo toeroep nèki, maosé poe-
ikoe. (87) Pinaringken kang sanijo darbèni ki-
Danoerdjo mangko, noelijo wangsoel dateng
lodji manèh, lawan tagoeng kang para Be-
pati, ingkang njepeng tami, parèntah poe-
nika. (88) Jen kerapet mapan sampoen pang-
gih ki Danoerdjo kono, sak kantjanja amra-
tèlahaké, ingkang karsa samiskara tami,
dadijo renanèhi, jen kerapet ikoe. (89) Da-

sijo sëräp mangkijo amaoshosi, tanah Djipang dados, sampoen rampoeng bandar lan Djipangé, Jan kerapet noelijo nem boeng malih, tanah Kedoe iki, tineda poenikoe,[90] Sëräp lintan banda bëjà nikë, daek aprang serempën, jën woes tjöekoep jo noelijo manèh, pan woes moeni ing lajang pradjangdji, ing kang anjagoeli, lan kang lajang ikoe.[91] Ana Pangran Dipanagaréki, ki Danoerdjo mangko, noelijo medal sakantjané kabèh, saking lodji ladjeng sowan pangih, lan Djëng Pangran noeli, sadaja woes katoer.[92] Ladjeng sami sowan Sri Boepati, marang ing Karatan, sampoen katoer ing sanis karané, Sri Narendra njorahi mring kang siwi, Pangeran Dipati II nagri, ing Kedoe woes rampoeng.[93] Ki Dipati Danoerdjo woes bali, mring lodji wawartos, lamoen Kedoe woes pinarengaké, Jan kerapet lang kaeng soekanèki, karenantijasnèki, pan woes tan sjinatoer.[94] Tata tita ing Ngajoegjo mangkin, woet tos kosajektos, Djëng Sing pan woes ginandjar namané, Djan Toemenggoeng Setjadiningrating, mangkana winarni, Djëng Pangeran ikoe.
[95] Nëng Ngajoegjo mapan sampoen lami, dwi warsa kolakon, noewoen pamit mring Tegal.

p. 58

ardjèki, sabab ingkang nagri, woes waloejå ikoe.
Verse 96 omitted (97) Sagoeng ingkang bitjåra matosi, woes tan ana
mangko, marma Kangdjeng Pangéran karsané,
doenoegèken genira nenepi, bolos kaendoer
nèki, mring Tegal ardjåkoe. (98) Kangdjeng Soel-
tan pan sareng miarsi, jèn kang poetra bolos,
meksa kaendoer mring Tegalardjåné langkoeng
sjoewa ing tijasnja Sang adji, gijò pinoepoes iki,
jèn karsa Hijang agoeng. (99) Jèn kang poetra
tan remen ning nagri, woes karsaning manan,
namoeng pendak Garebeg sowané, lawan lamoen
wonten kang prakawis, ingkang amatosi, tin-
nimbalan ikoe. (100) Lamoen katoh soewéding na-
gari, ladjeng datan mijos, nanggil aneng-
djroning poeri baé, lamoen kedik ingkang ra-
ma osring, mapan aningkani, Kangdjeng
Sultan ikoe. (101) Tedak marang ing Tegalardjåki,
Gantijo Sjinarijos, Jan kerapet anoewoen genti-
p59 né, ingkang Patih Kangdjeng Sultan jekti, kijai
Adipati, Danoerdjo woes sepoeh. (102) Sring kalèntoe
barang bitjarakè, Jan kerampet mangko, wa-
tas bok manawi metjåhaké, nging Djeng Sul-
tan pan maksih pradandi, lan kang poetra
iki, karsa daerang kaempael. (103) Kangdjeng

Pangran Dipanagaraki, kang pinilih mangko,
nenggih Pangran Dipa koesoemané, nging kang
rama Kangdjeng Sultan iki, datan arsa oegi,
angandika aroim. (104) Nring kang poetra Pangran
Dipanagri, koeloep ingsoen mengko, oewakira
Dipakoesoemané, pan woes akèh ija tjatjadnè-
ki, karo déné maning moktih gané ikoe.
(105) Nanging hijo maung kari satitik, lan papatih
mangko déné ingkang woes dadi karepé Jan
kerapet oewakira iki, Pringga diningrati, Djeng
Pangran hoemataer. (106) Inggih sanget mapo. am- [some missing here]
ba jèkti, nring poenika katang, pan kalang- [Mapan sanget...
koeng inggih pakèwedé, dadéjo lami kèndel
datan kaidi, mangkana winarni, Jan kera-
pet ikoe, (107) Kendel [edah] ngda gantosing papatih,
Tjadiningrat mangko, kang kinèngkèn nring
Tegalardjané, Kangdjeng Pangran Dipanaga-
rèki, lagijo geroh iki, Tjadiningrat tjoendoek.
(108) Mapan ngiros djoerabasa, iki, Tjadiningrat
olan, pan atoernjo sampan boten kanggé,
nring Kangdjeng Pangran aris atoer rèki,
koela ngoetoes Goesti, daimateng Sang Pra-
boe. (109) Lawan saoedara toean Goesti, Jan ke-
rapet mangko, ìstoe noewoen papatih gen-

tasé, Kangdjĕng rama toean Sri Boepati,
maring ngarsah pribadi, mring Padoeka toehoe,
(110) Dan kakalih rantjaning Patih, ingkang sam-
poen dados, Pangran Dipakoesoema lan kang-
p 60 gé, kang poeniko [[poendi toean pilih, Prångga-
diningrat, Soemadipoerékoe. (111) Kangdjĕng Pa-
ngran angandika aris, lamoen woes mangko-
na, Tjådiningrat Djĕng rama karsané, lan se-
bapa Djan kerapet iki, ijo kang woen pilih, Soe-
madipoerékoe. (112) Nanging ingsoen soeroeng bi-
sa iki, soeba amengko, Tjådiningrat masoer
marang kéné, woes moelijo Tjådiningrat noe-
li, lèngser saking ngarsi, mapan ladjĕng pang-
geh. (113) Djan kerapet sampoen dèn wartani, ing
karsa Sang anom, kalamoen mas Toemenggoeng
djapané, kang pinilih mring Djĕng Pangran
jekti, Jan kerapet noeli, sowan mring Sang
Praboe. (114) Tjådiningrat mapan datan kari,
woes mandjing Kadatan, sampoen tjoendoek
Djĕng Sultan mangké, Jan kerapet noelijo ma-
koerarîs, jèn pareng Sang adji, inggih sampoen
samsoe. (115) Ingkang dados Soemadipoeréki
Djĕng Sultan nabda lan, ija oewis bésoek
Senèn baé, ingsoen mapan jèn temoe pribadi;

nering Tegalardjèki, jan kerapet mantoek. (116) Kangdjeng Sultan sampoen tedak nochi, nering Tegalardjeng gan. Sampoen panggih kalawan poetrané, Kangdjeng Pangeran Dipanagarèki. Djeng Sultan noebda rès, paran sira koeloep. (117) Teka demen Soemadi~~ningrat~~ poerèki, koping keloe isih sanak mami, manawé koe dadi, potjapan ing bésoek. (118) Lawan nora tacé préntah jekti, nering wong gedé mangko, men èk ijo ~~kang dingin~~, nglingseni dadiné, beda lawan Sringgadiningrat, woes toewa kang dingin, lan manning woes taoe. (119) Aparéntah nering sapadané kè, lan woes taoe mamang, marang poetra santanakoe kabèh, Pangeran Dipanagara koe bekti, sampoen lires jekti, karsa Djeng Sinoehoen. (120) Ing tijas amba tan pitadjeng jekti, kang sampoen kalakan, dalan wanten kang mantep oedjaré, sae kang wit awan kemah rèki, Soemadi poerèki, pan babadé tochoe. (121) Bilih kinging winoelang prajogi, nging tijas amba jektos, kang pitadjengi pan èka mangké, Kangdjeng Sultan angandika aris, jen meksa sirèki, koeloep ingsoen toeroet. (122) Bésoek Senèn pan besa sirè-

p 61

ki, téba nring Kadatan, kados taten Kang-
djeng Sultan mangké, sampoen kaendoer Se-
rèn mijos iki, lenggah neng Sitinggil, Tan
kerapet neng ngajoen. (123) Pepak tagoeng kang
pro santanodji, mijang poenggawa mangké,
Kangdjeng Soelijo dawoehaké, ki Danoerdjo
linarak kang linggih, pinaringan wewangi,
kijai Poerwa ikoe. (124) Mas Toemenggoeng ing Djå-
pan pinaring, pan ana mamangko, Radèn
Adipati Danoerdjané. Tan kerapet sampoen
ongestrèni, woes lamrah sagoenging, wong
Ngajagijo ikoe. (125) Sampoen loewar Sang Nata
kinangkil, mijang sagoenging kang wong, tata
kita nagri Ngajoegijané, sampoen karta mapan
winatawis, angtal tigang warsi, Djeng Sultan
winoewoes. (126) Ingkang poetra Pangran Dipana-
gri, pan tinari mangko, krama nanging tan
arsa laminé, langkoeng soesah kijasira Sanga-
dji, mangkana marengi, Djeng Pangran panoe-
djoe. (127) Tinimbalan mring Kadatan prapti, ing
ngarsa Sang Katong, Djeng Pangéran Dipana-
garané, pan hingoetaés karsanja Sangadji, ki-
nin nari iki, doematеng kang iboe. (128) Kangdjeng
p.62 Ratoe Bendara saniki, maksih ajoe [anom,-

mapan dèring adarbé poetrané, Kangdjeng Soel-
tan welas nring kang raji, marma kinèn nari,
krama lamam poeram. (129) Noelija lèng sir Pangran
Dipanagri, sing ngarsa Sang Natang, kinèn mios
ing kapoetrèn baé, sowan dateng ingkang ėjang
iki, voes karsa Hijang Widdi, Djeng Pangran andoe-
loe. (130) Nèng kapoetrèn mijat poetri sawidji, pan
djoemeneng mangko, ingkang kari boeboelan pan-
nepin, nanging Sang Dijah mapan tan aeningi.
pan lagijo marengi, Dijah djoemeneng maeng-
koer. (131) Kangdjeng Pangran sareng aningali, ma-
rang Sang Dijah sinam, dangoe kindel amaspa-
dakaké, saking wingking kahoe tochoe angé-
tosi, pan kapareng oegi, nolih Sang retnajoe.
(132) Mapan anglir pandjang poetra iki, tibèng sila
mangko sakalijan tanpadjo moegané, Sang-
koesoema ten saget lamaris, langkoeng wirang
niki, dadijo dodak ikoe, (133) Kangdjeng Pangran
pan mangkono oegi, nièh soepé Sanganam, doe-
pi miat Sang Dijah ing warnané, trengòeh ing
tijas pan anglir ngemasi, mangkono tijas nè-
ki, sam doeroeng andoeloe. (134) Rnèng damjawang
wadan lir iki, ajoe kang mangkono, nora ana
kang tjinatjat kijé, sapa bajo ingkang asisiwi.-

p 63

mangkana winarni, ingkang dèrèk ikoe.[135] Njai-
loerah kaparak kakalih, mangsenita karo, ija
njai amongmiroetsané, moelas lamoen Djeng Pa-
ngéran ningali, djoemeneng tan osik, dadijo lan
hoemator.[136] (Pan Punika) Gih pamapa Goesti den tingali, sé-
kèndel kémawon, gih kang santen ing kori wi-
jose, roji dhalem panika pribadi, kitilaranè-
ki, nenggih Kangdjeng Ratoe.[137] Madoeretna sam-
poen ta ginalih, dén Goesti kadangan, lamoen
karsa kados boten wandé, dasar samija sembro-
nanja kalih, abdi dhalem sami, marma poeram
matoer.[138] Kangdjeng Pangéran angandika aris, sae-
wi mèsem mangko, aloh ijo poeniki mih klalèn,
tambah-tambah ingkang ingsoen pikir, woes
matoera dingin, nring éjang sirèkoe.[139] Lamoen
ingsoen ingoetoes rama dji, ajöen séba ing Ngang,
Mangsenita léng tèr sing ngarsané, Kangdjeng
Ratoe ageng kang winarni, lagija gerah iki, nging
kan sanget ikoe.[140] Sampoen matoer ingandikan
noeli, Djeng Pangéran woes rawoeh, Kangdjeng
Ratoe ageng andikani, koeloep sira kinangkan
poenapi, nring ramanirèki, Djeng Pangéran
wot santoen.[141] Pan hingoetoes inggih nantoen
krami, dateng iboe mangko, kinèn nantoen-

ngarsa dhalem mangké, bok manawi Allah marengaké, taksih paring widji, gija ngandikan rawoeh. (142) Kangdjeng Ratoe Bendara neng ngarsi, ngarsèng iboe Ratong, Kangdjeng Ratoe ageng ris sabdané, anak ingsoen ingoetoes nini, mring kakang ngriki, Djeng Pangran hamatoer. (143) Boekoela pan hingoetoes kijai, rika Djeng Sang Ratong, kinen nantoen krana Allah baé, Kangdjeng roma awelas aningali, mring padoeka jekti, dèreng darbé toewoeh. (144) Bilih Allah maksih paring widji, mring padoeka mangko. Kangdjeng Ratoe Bendara sabdané, ijo koeloep matoera riki, marang Sri Boepati, ing sah woes kasoewoen. (145) Apan ingsoen woes njarah ing tokdir, b bekdjané wak ing ngang, namoeng ingsoen njoewoen pangestoené, mring Djeng Soeltan moega awak mami, kinoewasna oegi, mring ngibadah ingsoen. (146) Lawan ingkang toepangat Djeng Nabi, pirang bara ingong, laman kamoelijan wak ira timbé, diné ikoe ija mati sabil, nanging ana sidji, adinira koeloep. (147) Woes diwasa ikoe dadijo ati, doerang ana mangko, ingkang mangkoe ijo prajoganè, lawan karem mring ngibadah jekti, jèn tambadèng kapti, atoerno Sinoehoen.

p 64

(148) Mring Djeng Soeltan, ajodani nok mami, Djeng
Pangeran koernjo alon, sarwi mèsem adjrih koela-
mangké, lamoen matoer apan sanès kardi, bilih
dèn wastani, salah kardi hoeloen. (149) Kangdjeng
Ratoe Ageng ngandika ris, bener nok moe dénok,
lamoen sira doewé karep koewé, anak ira ngoer
toetoerno maring, bok ajoe nirèki, Ratoe Kantjanèkoe.
(150) Pangeran Dipanagara noelijo mèt, oen-
doeriro alon, ingkang éjang lan kang iboe mang-
ké, ing samarga apan mandeg nalih, kang kès-
ti ing galih, kang ning kari waoe. (151) Njai loerah
kalih matoer malih, doeh Goesti kadangan,
kedah koendoer salah wingwèng baé, pidjer ka-
ri ingkang dèn tingali, pan wanten painapi, ka-
lih ujo gamaejoe. (152) Kangdjeng Pangeran mesem gija loe-
maris, sampoen prapta mangko, ing Kadatan
ngarsaning Pamasé, Kangdjeng Soeltan dangoe
ngarsi-harsi, dèring éwah saking, gènja lenggah
waoe. (153) Kangdjeng Soeltan dangoe mring kang
siwi, soewé poetra ningang, apa baja kang ri-
nembaeg kabèh, Kangdjeng Pangeran atoernja
wus sari, mapan katah dagi, éjang karsani-
pam. (154) Lawan Kangdjeng iboe sami oegi, kang
sabda maringang, Kangdjeng Soeltan aris-

p. 65

ngandikané, // ija soekoer Alkamdoelilahi, jèn
iboe niréki, koewat loewih bagoes. (155) Njai loerah
kalih aning wingking, gojoe sarwi mlèrok, ka-
lih pisan sami sembranané, Kangdjeng Sul-
tan sareng aningali, naelijo ndangoe aris, apa
sira gojoe. (156) Njai loerah kalih atoernèki, pae-
kranta Sang Katong, boten dangoe sowan mring
ngèjangé, pidjer salah wèng-wèng wanten mar-
gi, woes kadoe gèng galih, mèsem Djeng Sinoe-
hoen. (157) Pan tamoeng kael Pangran Dipanagri,
nanging tijas woes jeg tos, kang katingal
kang nèng kori baé, Djeng Sinoehoen mèsem
ngandiko ris, wis ta koeloep dingin, maelika
nak ing soen. (158) Kangdjeng Pangran woes lingsèr
sing ngarsi, ing rama Sang Katong, ladjingkaen-
doer, mring Pegalardjané, sarawoehnja mapan
moedjoeng goeling, namoeng kang kahèksi, sing
retnajoe ajoe. (159) Kang taemanem aning poeloeng
ati, pan tansah katangkan, pantes kimen war-
nasénagané, posemané Kachoe dijos mikani,
soetijaning pawèstri, baja kang kaemoeraen. (160) Mi-
deringrat sen doeraung ningali, sasatijaning
wadan, ingkang memper pan satitik baé,
linglinging tijas dadan nidjil-nidjil, war-

nanen Sangadji, apaesaesan ikoe. (161) Kangdjeng
Ratoe Kantjana pribadi, kang laemampah mang-
ko, tedak marang ing Tegalardjané, sampoen
prapta anoelijo kapanggih, Djeng Pangeran Ti-
ranari, krama ladjeng paeraen. (162) Lan Sang
retna tekaring paeri, soekèng tijas sangaran,
laraa griing antaek oesadané, Kangdjeng
Ratoe Kantjano ling malih, déné daek raemié-
jin, andiko tan paeraen. (163) Inggih lamaen tin-
p 66 [[arija krami, pan salamèningang. Kangdjeng
Pangeran mèsem lan ataeré, salaminjo dèrèng
angsal aegi, kang katingal jekti, Dijah anglir
paenikae. (164) Mèsem Ratoe Kantjana noelijo mit,
kaendaer mring Kadatan, sampoen rawoeh ka-
taer mring Sang Radjèng, langkoeng soeka, kang
djeng Sri Boepati, lawan ngandiko ris, ija bener
anakmoe. (165) Nadijan ing saen daeraeng aningali
kang memper wang wadan, lan iboené dasar be-
tjik tibèng tanah Djawa kajo tan ana kalih,
lan tetekan niki, dijat mika taer patoet.
(166) Dasar pantes ija andarbeni Tegalardja mang-
ko, lanang- lanang pada tetekané~~ki~~, ~~dijatmi-
ka taer patoet~~. kapanditan pada din karemi,
saen daega ing ngati, waes kantiné ikoe."

„Kinanti" (167) Doeking dingin doerjatipoen, CANTO No 18 [p 243]
kola aning ing soewargi, mangkana Sri Narana-
ta, pan laajeng kirèn dawoehi, Radèn Dipati-
Danoerdja, lan sagoeng santana sami. (1) Woelan
kadji mapan naedjoe, goeng poetra santana sa-
mi, toegaer aning Tegalardja, Kandjeng Pangéran
Dipati, abengga dateng kang raka, lan Pangéran
Mangkoeboemi. (2) Pangéran Ngabèhi ikoe, lan bung-
ga nanging tatiwi, Pangéran Dipanagara, ma-
pan datan midjil-midjil, ning séla radja ké-
sola, kang ning dalem ing kang raji. (3) Pangéran
Dipati ikoe, lawan Pangéran Mangkoeboemi, a-
ngentingaken kasoekan, sadaja ing kang anjegahi,
Pangéran Adinagara, lan Pangéran Soerjabrontè-
ki. (4) Pangéran Soerjaadi koe, sadaja pan waeswè-
neling, waoe doematang kang raka, ing sakarsa-
karsaniki, anelasaken kasoekan, marma datan
taha sami. (5) Ing Kadatan kang winoewoes, sagong-
ing kang para poetri, mapan apepak sadaja, lan
lijan Tegalardjaki, samijo sinegah kasoekan, -
mring Kangdjeng Sri Narapati. (6) Mangkana ing-
kang winoewoes, woes prapta semajaniki, ing din-
ten Senèn pounika, mapan woelija din timbali,
Djeng Pangran Dipanagara, doematang Sri Nara- p 67

pati. (7) Dan ingiringaken sagaeng, poetra santana pan sami, sampoen prapta ing Ngajagijo, ladjeng ngandika mring poeri, sampoen pepak pra ngoelama, tanapi kang pra Dipati. (8) Sadaja ngandikan sampoen, ingkang ageng-ageng sami, ngoelama alit sadaja, tanapi Boepati alit, pan kinen kantoen paenika, sadaja neng Sri Manganti. (9) Djeng Sultan alenggah sampoen, wanten ing panepen neki, lan kijai Pangoeloe ika, tanapi kang pra ngoelami, Kangdjeng Pangeran lenggah bangsal, hingandikan sampoen prapti. (10) Mring panepen ngiring sampoen, pra poetra santana sami, mijang sagaenging pra Dipatija, ingkang agaeng-agaeng sami, Kangdjeng Pangeran noelijo hingkah, lawan Sang retnaning poeri. (11) Mapan tinaitan sampoen, mring sagaenging pra Ngoelami, wragad denira aningkah, noelijo kinen medal sami, kijai Pangoeloe lawan, sagaenging kang pra Ngoelami.

(12) Kangdjeng Sultan mijos sampoen, saking ing panepen noeli, angiringaken kang poetra, langkoeng tijas marwata siwi, lenggah ning bangsal sakedap, nimbali Radijan Dipati.

(13) Kalawan Raden Taemenggaeng, Pringgadini-

ngrat poeniki. tan tebih lawan kang poetra,
Djeng Pangran Dipanagari, sinanding ngadep
dadampar, lan Djeng Pangéran Dipati.[14] Sar-
ta pra poetra sadaroem, sowan ing taratag
sami, noenggil lan Radijan Dipatija, Sang-
Nata ngandika aris, ing mengko saré Danoer-
dja, poekoel teloe pépak néki.[15] Djoli lan
Djempana ikoe, pepakna Nagangan noeli, lan
Pringgadiningrat sira, den samekta kang dja-
djari, sagoenging pradjoerit ija, sandika aloer-
njo kalih.[16] Ngandika malih Sang Praboe, ma-
rang Radèn Dipati, lan mring Dijan Pringga-
diningrat, ing mengko tijas ingsoen iki, ba-
reng gelem rabi ija, nakingsoen Dipanaga-
ri.[17] Pan woes lega ing tijasingsoen, tanana
soen pikir malih, dadijo woes resik tijas ing-
wang, amoeng kari mring Hijang Widdi, ing-
woeri wallahoe allam, woes poda moendoera a-
glis.[18] Poer sembah kalih gija moendoer, ka-
warnaa Sri Boepati, maksih lenggah aning
Bangsal, lan sagoeng pra poetra sami, Kang-
djeng Soeltan angandika, mring Pangran Dipa-
nagari.[19] Woes sira bandjoera koeloep, marang
kang raka ing Karaton betjik, metoewa kéné.

kewala, kapoetrèn dandana aglis, ing dalemé
éjangira, toer bekti moendoer sing ngarsé. [20] Hi-
ngèring kang raji sagoeng, ing Karatan sam-
poen prapti, Kangdjeng Ratoe Ageng winarna,
napan lagijo geroh iki, marma tan saget toe-
moeta, nenggani kang wajah krami, [21] Kang-
djeng ngandika roem, daumateng kang raji ka-
kri, Pangéran Adinagara, lan Pangéran Soerja-
brangti, tiga Pangran Aditoerja, waes pada pa-
sa moelijo dingin. [22] Mring Tegal adjo kotiloe,
pama adjo angling semi, katiga matoer san-
dika, noelijo lèngsir saking ngarsé, kang kan-
toen ngladosi èka, kang raji Pangran Dipati.
[23] Lawan ingkang raji sagoeng, ingkang maksih
timoer sami, ri sampoenira boesana, mangka-
na ingkang winarni, Sang retno sekaring poera,
neng Kadaton napan sami. [24] Binoesanan kang
pra iboe, sagoeng Ratoe pepak sami, tan api
poetri sadajo, Sang Dijah retno lenggah neng
kapti, pan bangoen taeraet kèwola, Kangdjeng
Sultan anenggani. [25] Risampoen boesana ikoe
tan kena winarnèng toelis, kadijo moertjo ki-
nedepno, toehoe Hijang Hijang ing swarga di-
moestikaning tanah Djawa, kèh pawèstri -

p. 69

leng-leng brangti.[26] Sandijan kang para Ratoe, sadaja pandoeng ningali, lan anontan dajanira, sagoeng poetri tanah Djawi, Kangdjeng Sultan ngandikanja, woes bedjané anak mami.[27] Lan pinasti nring Hijang agoeng, djodo poendjoel tanah Djawi, darma Ratoe Madoeretna, anglairaken poeniki, mindah baé menang ano, iboe lan ramanireki.[28] Mangkana Djeng Sultan tampaen, lenggah bang tal kantjana di, hingadap sagoeng bijada, Sang retna gija den timbali, tedak saking Pabajeksa, Kangdjeng Ratoe Bendara ngirid.[29] Lawan sagoeng para Ratoe, tanapi kang para poetri, hangadap nring Sang koesoema, lir Esri tedak swargadi, dèni ring goeng widadari, dèwi Oema ingkang ngirid.[30] Ratih lan Soeprabe ikoe, Wiloetama paminèki, kang para Ratoe sadaja pra poetri lir widadari, Kangdjeng Sultan lir oepama, Hijang djagad Nata mantesi.[31] Lenggah Djoeng grèng salakékoe, Sang pinangantijan woes prapti, lenggah ander ing Paratag, mangkana Sri Narapati, opatoesan Njai Rijo, animbali ingkang ingkang siwi.[32] Lan sagoeng parekan ikoe, Njai Rijo sampoen-

p.70 prapti, [ngarsanjo Kangdjeng Pangéran, Dipanagara laemaris, hingajap sagaeng parekanlan Kangdjeng Pangran Dipati. (33) Niwah ingkang raji sagaeng, ing kang maksih kimoersmi, mijosing kapoetrin iko, lir Batara Wisnoe moerti, tidak saking Soeralijo, waes prapta ngarsing Narpati. (34) Kinin lenggah djadjar sampoen, kadijo Wisnoe lan Dèwi Sri, katah wadijo kang kagiwang, aningali kang sarimbit, Sang Nata langkoeng martawa, aenmijating poetra kalih. (35) Karsa pinaringan hikoe, wédang nanging nanging dadan kanti, sampoen kartaning Hijang Soeksma, katah pawèstri kang lali, sawineh kang nangis ana, kang kabandjoer dadan éling. (36) Dadijo noelijo Sanga Praboe, aningali nring kang rawi, dèring daenoegi kartanira, selak kèh pawèstri brangti, noelijo aris angandiko, waes kaloep mangkata noeli. (37) Kangdjeng Pangran nembah maendaer, kinin kantin lan Sang poetri, Sang retna dadan soewala, Ratoe Bendara ning ngarsi, lan para Ratoe sadajo, pra poetri gareb eg waeri. (38) Kangdjeng Sultan mapan taemoet, joen haening nring-

angkat niki, ing ngatoeran dasan kena, mring
Ratoe Kantjana iki, kalawan Kangdjeng Ratoe
Mas, samana pan sampoen prapta. (39) Ing Ma-
gangan sampoen rawoeh, ri Sang pinanganten
kalih, katiga Ratoe Bendara, ingkang noeng-
gil sadjoli, pra Ratoe kang anèm samija, lan
sagoeng kang para poetri. (40) Samijo nitih Djem-
panèkoe, mapan ijo warni-warni, mangkana
pan ladjeng boedal, pradjoerit kang aneng-
ngarsi, maripit ing kering kanan, ing te-
ngah sagoeng pawestri. (41) Lawan oepatjaran-
ipoen, ri Sang pinanganten kalih, lan para
[Ratoe sadaja, tanapi kang para poetri, am-
pilan titianira, ki Kramadaja namèki.
(42) Kinaroeng ngarsa djoli koe, gambira sumargi-
margi, mijos plengkoeng Gading ika, soepenoeh
ingkang ningali, gamelan sumarga-marga,
Kangdjeng Soeltan ingkang winarni. [(44) Kang a-
neng djali winoewoes, Kandjeng Sangran ing-
kijas niki, kaja gija-gija prapta, saking rem-
poené kang galih, kadi katiban moestiko,
ingkang lenggah maingging ngarsi, kang a-
neng wingking patahira, noelija tang resmi
ning, poeri, Kangdjeng Sangran wingkingira,

p 71
4)
< STANZA 43 OMITTED
[Repeated 2x]

Kinarang ngarsa djolikoe, gambira samargi-
margi, mijos plengkoeng Gading ika, soepenoeh
ingkang ningali, gamelan samarga. Kang-
djeng Soeltan kang winarni.] [43] Dadija kaladjeng
paenikoe, maendoet tilian toetwoeri, saking
tresnanja kang poetra. Kang dèrèk Pangran Di-
pati, mijos baloewarti ika, soepenoeh ingkang
ningali. [44] Kang aneng djoli winoewoes, Kangdjeng
Pangran ing tijasnèki, kaja géja-gejo propta,
saking rempoené kang galih, kadi kasiban -
moestika, sangalam daenjo oepami. [45] Kang-
djeng Ratoe Bendarakoe, ingkang lenggah
manggéng ngarsi, kang neng wingking pa-
tahira, noelijo sang resmining poeri, Kang-
djeng Pangran wingking ira, pijer tansah oe-
tak-oetik. [46] Ning sang Dijah resmining tan-
toen, kendel datan aningali, maeng ètja leng-
gah kéwala, Djeng Ratoe Bendara nglirik,
nring solahé ingkang poetra, lang koeng soe-
kaning panggalih. [47] Samana pan sampoen
rawoeh, ing Tegalardja paenika, sagoenging
poetra santana, anelaek pasowan Djawi,
ingkang dadas pangiritnja, Kangdjeng Pa-
ngran Mangkoeboemi. [52] Kang manggih sa-

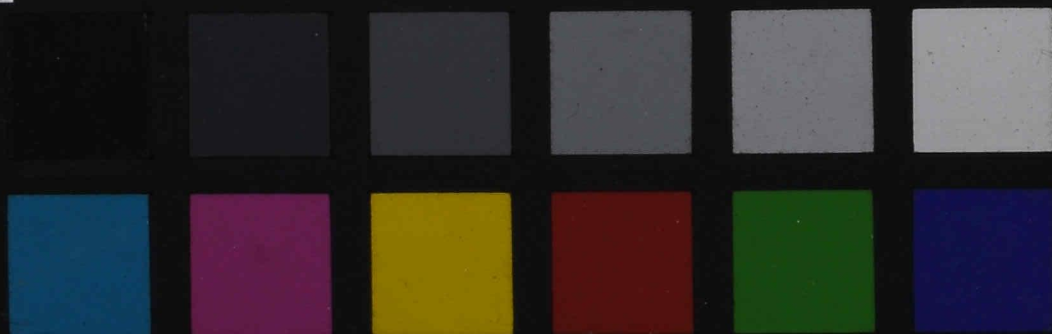
goeng samoe, ingkang raji tiga sami, namoeng
ngladosi kéwola, kalangkoeng soekanirèki, dèn-
njo boedja andrasoina, datan lamoen ngidji-
wani. (53) Mangkana ingkang winoewoes, risang
pinanganbijan kalih, pan samijo salin boesa-
na, njamping tjindé dasar wilis, semekan djing-
ga rinénda, nawi sinekaran adi. (54) Sotingsim
inten djoemeroet, miwah barlijan sinangling,
sengkang panata brongta, tjoendoek [manik-
amantesé, prasadja solah bawanja, moendak
pantes lamoen angling. (55) Soehoe moestikaning
ngajoe, poipoendjoeling para poetri, datan ke-
na jèn tjinandra, pan djamaning Dèwi Sri,
pan sarwi poendjoel sadaja, saising poera na-
gri. (56) Kangdjeng Pangéran kang winoewoes, mapan
lenggah aneng wingking, tansah nresahi kéwo-
la, nging Sang Dijah datan mingali, mangka-
na noelijo binekta, mijos lenggahan kang ma-
lih. (57) Sang retnajoe bangoen toeroet, lādjeng
noelija dahar sami, ri sampoenira boebaran,
sagoeng ingkang para poetri, moengkantoen
Ratoe Bendara, ingkang kantoen anenggani.
(58) Noelija pasang kelir sampoen, ing djawi dra-
wina sami, sagoenging poetra santana, san-

p 72

opi kang pra Dipati, apan sanija nanajoeb-
an, angenting kasoekan niki.[59] [Djroning] Ing da-
lem kang winoewoes, Djeng Ratoe Bendara oe-
ning, nring semaoné ingkang poetra, mèsem
angandika aris, woes kaeloep pada ngasoa,
ija ingsoen arsa goeling.[60] Djeng Sangran le-
ga tijasipoen mèsem angandika aris, nanging
Sang retnaning poeri, èsmoe awrat ing tijas
nìki, mangkana Ratoe Bendara, koendoer
ing paneppèn dingin.[61] Sapengkernja iboe
koendoer, Djeng Sangran angarih-arih, doe-
beng Sang lir kaesoema, noelijo hingemban
Sang poetri, Sang retna dosan soewala, bi-
nekta nring tilam sari.[62] Sarawoehnja tilam
santoen, sinaèkken Sang Dijah poetri, nanging
tan arsa anéndra, lenggah aneng tepas wangi,
kasoratan nring papadang, sarira lir mas
sinangling.[63] Djeng Sangran tijasnja ma-
trenjoeh, anon nring kang sawang sasi, da-
dija alon angandika, dach mas mirah [ingsoen
Goesti, panapaha tan anéndra, dadija prih-
atining abdi.[64] Bendara kawoelaning poen,
dosan nedija anjidrani, amaeng anjarah pa-
doeka, kolamain tjidra kang abdi, soemang-

p.73

ga dèn sengarana, soeka lamaoen dèn doe-
kani. (65) Dadija noeroet Sang retnajoe, saré
aning tilam sari, nanging ing tijas tan pra-
tjaja, dadijo ingeletan goeling, pan saben
daloe mangkana, Djèng Ratoe Bendara iki.
(66) Nenggani pan kalih daloe, koendoer Djèng
Soeltan winarni, mijos dateng Tegal-ardja, bek-
ta kasoekan poenika, bedajan kalawan bek-
san, soeka-soeka Sri Boepati. (67) Ri woesnja
koendoer Sang Praboe, Kang djèng Pangéran winar-
ni, antjarjèng tijas mring garwanja, nanging
Sang Retnaning poeri, pan dèrèng karsa ngan-
dika, nanging lamaoen katah djanmi. (68) Apan
langkoeng bangaoen toeroet, samana woedjoe
marengi, Sang retna djoemeneng ika, aning
sangandap koemoening, angasta sekar tjempa-
ka, njamping parang roesak klitik. (69) Kasoe-
mekan gadoeng, tintjé kadija tan djanmi,
aririmang tjindé sekar, aning satepining
warih, balaum bang ingkang patamanan,
Djèng Pangran tandija noetoeti. (70) Saking-
wingking Sang retnajoe, mapan dataen
ngaedanèni, djoemeneng Kang djèng Pangé-
ran, woes dangoe wonten ing wingking, ing-

kang tijasa pan sangsaja, trenjoeh dèn nja
ningali. (71) Mring Sang Dijah resmining tan
taen, sadijo kadoemoek Sang poetri, nolih
pan ladjeng hingaras, lang kaeng wirang
kang minda Sri, tijas njo tan tah taru-
laban, déprok ning ngandap koemoe-
ning. (72) Kangdjeng Pangeran gijo anamboet,
ing ngemban kang minda tasi, mider a-
ning patamanan, nging Sang Dijah tijasira
p.74 maksih, anggalih [moeng wirangira, déné
dangoe tan oedani. (73) Mring kang roka ra-
woehipoen, dadijo was panira midjil, noelijo
moelat Djeng Pangeran, lamoen kang raji
prihatin, benekta mring pasaréjan, rinepa
ingarih-arih. (74) Doeh bendara Paipoedjankoe,
poenapa kang dados roentik, kang abdi tan
ngraos dosa, moeng kedik ngegèt-egèti;
ing mangké apan soemangga, dinenda ing-
gih ngladosi. (75) Nging mas mirah abdinin-
poen, noenoewoen dèn andikani, ning Tegal-
ardjo woes lama, pan tansah dèn pitamboehi,
pinten banggi pinaringan, èsem oesada-
ning brangti. (76) Kang abdi matoer saestoe,
sarawoeh padoeka Goesti, wonten nagri Tegal-

ardjo, mopan lir oepamaniki, ginandjar inten kaemola, sangalam daenja poeniki. (77) Marma mangké badé nipoen, bendara tan ngraos kraman, kawoela pinda ngawoela, roemijin dook aningali, Goesti mring warna padoeka, propping wisma lir ngemasi. (78) Ing mangké pan getang tampoen, atemah den pitamboehi, mangkana kaesoemèng poera, sareng amiarsa iki, mring sabdanira kangroka, dadijo kèh wirang kaèksi. (79) Mangkana bijasnja Sangajoe, dadijo ingsoen iki dingin, kajoha ngadang wong lanang, adol marang rama mami, dadijo adres ing kang waspa, Kangdjeng Pangeran aningali. (80) Kalamoen Sang mirengringsoen, sangsajo ing kang prihatin, mangkana – Kangdjeng Pangeran, sangsajo angarih-arih, doeh Goesti Paran karsa, kang waspa sajo dres midjil. (81) Poenapa, Goesti kadoewoeng, angabdèkken mring kang dasih, koela mator saèstoenja, lamoen tan ngapoera Goesti ‖ kawoela amaeng soemangga, ing Tegal ardjo poeniki. (82) [Amaeng oelan] amit nglngaes, ngoepajo margani pati, mangkana Sang pindarena, sareng midanges pinikè, koene-

p. 75 [illegible]

pijoeré lodjeng tirna, sadajà kang dadas
roentik. (83) Noeli mesem ngandika aroem, be-
toh temen lamoen angling, sarwi malérok
Sang retno, ngendi ana wong pawèstri, ija
winèhan nagara, bisa temen anaet ati. —
(84) Toer mangsa antepa ikoe, bésoek tik-tik sa-
lin, kajò tan wroeh ing midanja, Kang-
djeng Pangeran miarsé, mring ngandikanja
Sang retna, koemepijoer tijas masoeraris.
(85) Sarwi mèsem mamaloe koeng, jèktos Goesti
dook roemijin, ing mangké poenapa kor-
ta, kawoela adrih nglampahi, tan nedja
malih akrama, ngamoengna ngabdi poen
Goesti. (86) Noewoen sih padoeka Sarhoe, sar-
wi angaras Sang poetri, tangkising geloeng
koesoema, kènging pamidanganèki, ma-
lengas Sang Dijah ngandika, marmané
gelema mami. (87) Ijò kalamoen tjolosae,
larangan dèn pangarohi, opa labi djaré
ika, naradjòkira andadi, Kangdjeng Pa-
ngéran angandika, sarwi mèsem ngoesta-
wèni. (88) Goesti sampoen limrohpoen,
ingkang ngabdi amoeng darmi, prèntah
ing Allah taála, margi naeroenaken wi-

dji, mila ìstoe jèn awisan, nging sasih woes dèn lilani. (89) Dan sinoeng wewenang sampoen, kantoen padoeka pribadi, kados poendi dan kalilan, marma noenoewoen kang ngabdi, moegi da kalilanana, mandjing djroning taman sari. (90) Lamoen dan kalilan toehoe, dan wandé poen kakang mati, dinoekan dateng Hijang Soeksma, ~~ikoe~~ hingoe toes dan angsal kardi, mèsem Sang retna ngandika, sasar bétah bisa angling. p 76 (91) Djo sopa bisa ikoe, madoni wong koedoe amrih, pan sampoen karsaning Soeksma Sang retna woes asrah diri. (92) Kangdjeng Pangéran andoeloe, semaning garwa mimbangi; noelija sinamboet Sang retna, dan pa djiwa kalih sìeki, woes lintoe asmaragama, ingemban Sang pinda sasi. (93) Dan woes karsaning Hijang agoeng, panggih djodo djaloe èstri, dadija kresnanira, dan kinging benggang sanjari, mapan lir mimi mintoena, langkoeng remen kang ningali. (94) Kawarnaha kang mang kajoen, Kangdjeng Soeltan kang winarni, pan sampoen karsaning Soeksma, agerah tjelep pamiki, pan sampoen angsal

satjandra, nanging mijos Setoe maksih.
(95) Kang mangkana ing winoewoes, Kangdjeng Pa-
ngeran marengi, arsa sowan mring kang éjang,
wit woes lami niki, kapetoek lawan kang-
rama, Kangdjeng Soeltan pan marengi. (96) Har-
sa ameng-ameng ikoe, ningali kang Baloewar-
ti, kang derek aken paenakawan, Kangdjeng
Pangéran kan aening, kinira dédé kang ra-
ma, dadijo tan mandap ting wadjèk. (97) Kang
doega kang raji toehoe, wit tebih katingal a-
lit, kapetoek plengkoeng kapoetren, Djeng
Pangran kagijat ningali, waoe daumateng
kang rama, mèsem Kangdjeng Sri Boepati.
(98) Lawan angandika aroem, sira senggoeh sapa
nami, Kangdjeng Pangran atoerira, naon kin-
ten dinos Dipati, tanijo anitih toerangga,
mèsem Sang Nata nabda ris. (99) [Menjang endi]
sira koeloep, Djeng Pangéran matoer aris, ba-
dé sowan Kangdjeng éjang, Djeng Soeltan -
ngandika malih, woes koeloep sira bandjoera,
anginepa adja moelih. (100) Sésoek sibaa dèn é-
sòek, adja nganti soentimbali, matoea ke-
poetrèn ika, sibèng apa mèloe iki, Kangdjeng
Pangéran atoernja, inggih toemoet wantin-

[Arep mring Bisma...]
p 77

wingking. [101] Kangdjeng Soeltan sampoen la-
djoe, kaer-oengkoeran tampoh kèni, daloe èn-
djing tan kawarna, ari Senen amarengi. Djeng
Soeltan noelijo ngandika, oetoesan Kaparak-
kalih. [102] Njai Amangsasmitèkoe, lawan Njai
Soka prapti, woes prapta ngarsa Pangéran,
toer nembah atoer nèki, dooh Goesti koe kasim-
bolan, Djeng rama Dhalem ngentosi, [103] Nga-
djeng-adjeng sampoen dangoe, lenggah wan-
ten djamban goesti, padoeka tènen ladjenga,
Djeng Pangeran noelija loemaris, mapan dalan
kalampahan, kéring nji loerah kakalih.
[104] Mijos kapoetrèn woes rawoeh, gedang marapas
kang kari, ing ngadjengé gedong djamban, Kang-
djeng Soeltan lenggah kori, sesèndèn karinung
djamban, sareng kang poetra kaèksi. [105] Sam-
poen karsaning Hjang agoeng. Djeng Soeltan
waspanjo midjil, Kangdjeng Pangeran woeni-
nga, jèn kang rama waspo midjil, ing tijas
kadijo binetatta, nging samboeh kang da-
das galih. [106] Dadijo soemoes midjil ikoe ing-
kang waspo. kalih nèki, Djeng Soeltan lan
Djeng Pangéran, sangkana loerah kakalih,
aladjeng soemoes karoena, sareng wrining

 Tjasipun

Goestiné ki. (107) Kakalih tanipa iawat loeh, mang-
kana taelanging Widdi, kalih nja hatjab toeng-
kawa, waes kantiné ing ngoerip. (108) Koelaep taen
sendang sirèkoe, soeng wroeh akoe lara jekti,
p.78 nanging ara dadi ngapa, ija rasané kang sa-
kit, nanging tijas soen waes karasa, baja waes
karsaning Widdi. (109) Ing waeri mong pasrah koe-
loep, mangsa badoha sirèki, akabèh adi-a-
diniro, ing mengko dingin sajekti, ingsoen
tan ningali lijan, amaeng sira anak mami.
(110) Sampoen karsaning Hijang agoeng, Djeng-
Pangéran lamba ing galih, tan anjana la-
maen arsa, nenggih tinilar soemoeli, waoe
daemoteng kang rama, mangkana atoeira-
ki. (111) Namoeng pangèstoe poekoelaen, roemi-
jin tekèng pamangking, tan wanten ing-
kang soewala, daemoteng kawoela jekti. Kang-
djeng Soeltan angandika, ja koelaep prat-
tjaja mami. (112) Lah ta koelaep awija wang-
soel, metoewa ing kéné becjik, ija djraning
Probajasa, palataran akèh koki, sagoeng
wang kang pada siba, soen pijarsa waes pa-
da prapti. (113) Siro tan basahanikoe, pan-
saroe jen akèh oeming, ingsoen arsa neman-

ara, ring sagoeng bodjoh Boepati, woes koe-
loep sira moelijo, Djeng Pangran lèngsèr sing-
ngarsi. (114) Ladjeng sowan ring Kadatoen, a-
marak èjang poeniki; Djeng Ratoe ageng a-
tanja, den oendang apa sireki, koeloep marang
ramanira, Djeng Pangran hoematoer raris.
(115) Dalan wonten wetjo toehoe, èjang kalangkoeng
prihatin, margi saweg nandang gerah, sa-
nget tan saget toemaris, tan malih woes se-
poeh ika, Djeng Pangran watosing galih. (116) Sam-
poen tami gerahipoen, mangkana atoerirèki;
mapan tan wonten poenapa, moeng kangen
tinimbalan nèki; noelijo pamit ring kang
èjang, koendoer ring Tegalardjaki. (117) La-
wan Sang retnaning ajoe, tan kenging beng-
gang tanjari, langkoeng dening sih tinihan,
mangkana ing kang winarno, mapan woes
koesaning Soekma, Kangdjeng Soeltan prap-
teng djandji. (118) Namoeng èlet kalih daloe,
lawan gènira meneling, waoe doemateng
kang poetra, ing dinten Kemis marengi;
Paing nenggih pasaranija, koendoer ring
rahmatoellahi. (119) Langkoeng oreg Ngajogija-
koe, soeroednjo Sri Boepati, sabab sagoeng ka-

p. 79

gijat samijo, tan wonten njana sajektī, Kang-
djeng Soeltan jèn soeroeda, koendoer marang
Ngalam gaib. (120) Residèn Garnam kalang-
koeng, waoe gènira anangis, maksih ènggal
langkoeng sjoewa, doemateng Srī Narapatī,
gènira ngladosi ika, sinarè djimatan-
naenggil. (121) Kalawan kang éjang ikoe, Kangdjeng
Soeltan Ngajogijo di, ingkang djoemeneng sapisan,
mangkana Pangran Dīpati, datan pisah lan kang
raka, Djeng Pangran Dīpanagarī. (122) Sinaelijo bidja-
ra sampoen, djoemeneng Pangran Dīpatī, nanging
mawi winakilan, Pangran Pakoe Alam iki, woes
tinetem nagri Ngajogijo, Djeng Pangéran koen-
doer noeli. (123) Mring Tegal ardja pan sampoen,
mangkana ngalami-lami, Djeng Soeltan sam-
poen diwasa, soepit mapan noelijo krami, doek
soepit kang mangkoe ika, minister Garnam
pribadi. (124) Kang raka Djeng Pangran ikoe, kang
noetoepi nitraneki, doek krama marengi ika,
pan kerapet dados malih, nèng Masdjid ageng
ningkahnja, pan angsal tilaraneki. (125) Radèn
Dīpati ikoe, kang séda Kadatan dingin, Ra-
toe Anggèr kang atmadja, apan sampoen nama
iki, anenggih Ratoe Kantjana, Djeng Ratoe –

Kandjana ngalih.[126] Mapan nama Ratoe Iboe, sa-
bab Ratoe Ageng maksih, Djeng Ratoe Ageng wi-
narna. // Sampoen karsaning Hijang Widdi, sareng p. 80
seroed ingkang poetra, gerahnja waloeja noeli.
[127] Dadya pandjang joeswan ipoen, amarnang kang
wajah iki, mangkana kang parentahan, sam-
poen ing ngataraken malih, waoe doemateng
Djeng Soeltan, Pangeran Pakoe Alam iki.[128] Mapan
sampoen kendel ikoe, gèn nira dados wawakil,
katah sebari Ngajogdjo, nanging tan dados
poenapi. Djeng Pangeran Dipanagara, dadija lang-
koeng singkel nèki.[129] Kangdjeng Soeltan kang-
soemoewoes, ingkang tjinelak ken iki, Raden Di-
pati Danoerdja, lan Raden Wiranagari, Ra-
haden Sringgadiningrat, apan sampoen ange-
masi.[130] Sampoen karsaning Hijang agoeng, a-
sanget maksijatipoen, nanging jèn wonten
kang raka, kangdjeng Soeltan maksih adjrih,
Inggris woes salin Walanda, Resident Nahuis
namèki.[131] Kaoemanja mangan minoem, lan
andjrah tjara Walandi, nadijan kang poetra
sontana, ingkang anem-anem sami, pan sam-
poen katoel sadaja, batal karam woes tan ko-
lih.[132] Mangkana kaja kolektoer, nanging tan

atoer hoepeksi, mring Pangran Dipanagara.
déné kang kinarja boekti, amoendoeti artani-
ra, marang sagoeng wong sanagari.(133) Déné kar-
janja Kolek doer, andjaga Radèn Dipati, pan
sampoen remboeg sadaja, Minister Nahuis ngi-
dèni lawan anoewoen pratanda, etjap Djeng
Soeltan pribadi.(134) Pan sampoen pinaring ikoe,
mangkana ing kang winarni, sagoeng kang poe-
tra santana, ingkang sepoeh-sepoeh sami, tan-
api sagoeng Dipatija, Ngajogijo pan soesah sa-
p 81
mi.(135) Apan rembag sanija matoer, mring Pa-
ngeran Dipanagari, mangkana Kangdjeng Pa-
ngéran, langkoeng kagijet ing tijas néki, noe-
lija tédak mring Ngajogijo, ing Kadatan sam-
poen prapti.(136) Ladjeng panggih lan kang i-
boe, Djeng Pangéran atanja ris, punika wan-
ten pakarja, déné tan aparing oening, iboe
saemoneng kawoela, karja soesah wong sa-
nggri.(137) Djeng Ratoe Iboe lingnja ririh, ka-
woela pan datan oening, dadosé rembak poe-
nika, koela tannjo sampoen warti, inggih
dateng djengandika, Djeng Pangéran atanja
ris.(138) Soeltan ing poendi gènipoen, Djeng Ra-
toe Iboe nabda ris, wonten bangsal pang-

gangika. Kangdjeng Pangeran noesoel noeli, panggih kalawan Djeng Soeltan. Djeng Pangeran ngandika ris. (139) Soeltan marma prapta ing soen, ajaa tanja maring sireki, pan ingsoen angroengoe warta, karja Koliktoer sireki, ikoe apa karjanira. Kangdjeng Soeltan matoer aris. (140) Danoerdja kang darbé remboeg, lawan pain Wira-nagari, sebab kirang kang kingkènan, déné karjanipoen malih, anglempakken sakèh arta, pan njaompleng poenika sami. (141) Kalih koela tanja sampoen, ngatoeri woeninga aegi, inggih doemateng padoeka, warti jen sampoen maringi, Kangdjeng Pangeran angandika, ikoe pasti garah jekti. (142) Soeltan jèn sira tan weroeh, ikoe ta pangrasa mami, liwat lakoening doerdjana, tan weroeng karjèkoe pasti, hija marang kasoesahan, ing bésoek wekasanèki. (143) Marang wong tjilik koe bésoek, lan apa pangané iki, Koliktoer pira tjatjahnja, lawan badinané iki, ing ngendi pasébané, Sri Nata matoer aris."

„Sinom" (144) Pasanipoen apan ngiras, sawidak tiang satoenggil, loerahipoen kalih beloh, tjatjah tiang kawandési, apan langkoeng koka-

p. 81 [CANTO 19 - p. 274]

lih, loerah kokolih poenikoe, pasowanjo sada-
jō, wonten Danoeredjan tami. lamoen telas ke-
dik poenika tambelujō. (1) Kajanipoen saben
mangsa, medal marung doesoen tani, man-
does panjoempleng poenika, Kangdjeng Pangran
ngandika ris, sarwi mèsem poeniki, woes tan
lidok oedjaring Soen, mangkana manèh Soeltan,
jèn naru ngroesaka boemi, gaenang ikoe soe-
koer bagé kena ing wang. (2) Doek dingin swar-
gi Djeng rama gaenang woes soen soewoen iki,
ilangé kabèh koe ija, dèné dadi soesah nèki,
sagoeng wang tjilik-tjilik, kang soen karja gan-
ti toehoe, boe soekoe oewang, daewis bandar
kabèh iki, woes soen doega soeroh mangsa koe-
rangana. (3) Dèné kang parentah dèsa, moeli-
ha kang kojo dingin, doek swargi jang boe-
joet ika, Kangdjeng rama woes nglilani, na-
nging jemados nèki, amoeng ngendeni sada-
ben, kinarja isi ika, sabab oewang katah en-
ting, doerang nganti Kangdjeng rama selak
séda. (4) Ing mengko iki ka sira, malah soen
sira woewoehi, sagoeng soesahé wang dèsa, lah
kojo ngapa sirèki, Djeng Soeltan matoer aris,
sampoen kaladjeng poenikoe, tjap kawoela-

paenika, sampoen kinarja ngetjapi, kang
nawala badé parentah maring désa. (5) Lah
Soeltan sira djabela, jèn doeroeng kabandjoer
iki; oendangen Wiranagara, Kangdjeng Soel-
tan noelijo aglis, oetoesan animbali, Radèn
Hajaar prapta sampoen, Kangdjeng ngandika,
majar kaja ngapa iki, toetoerira dingiing woes
atoer oeninga. (6) Maring kangmas pan woes koeli-
lan, mengko ing soen dèn doekani, toemaoengkoel
Wiranagara, tan saged matoera iki, noelijo-
ngandika malih, ing mengko lajang soen-
pondoet, Kolik soer woeroengena, Wiranaga-
ra toernèki, kawoela djrih sampoen kladjeng
kang nawala. (7) Wanten Residen paniko, kè-
wetan Djeng Soeltan iki, dadijo kèndel tan
ngandika, Djeng Pangran bendoe tijas nèki,
ngandika maring kang raji, woes Soeltan pi-
lihen ing soen, ikoe maoeng wang sadjoega,
lan loro kok pilih endi, lamoen sira mi-
lih ingkang loro ija. (8) Woes lajang sira-
bandjoerna, lamoen sira milih maoni, dja-
loekena nawalanira, déné Residen koe oegi;
kalamoen srengeniki, adjo sira miloe-mi-
loe, jèn milih loro sira, ija soen tan loewih-

p.83

betjik, nanging ingsoen wis tan miloe-miloe ika. (9) Hoematoer Wiranagara, kados poendi jèn mangsoeli, timbalan sampoen dawah, moengel wonten kitab oegi, – nasi kaoel matoer ki, jèn Ratoe ngandika sampoen, tan kènging mangsoelan, Kangdjeng Pangeran amiarsi, miring atoeré Toemenggoeng Wiranagara. (10) Dadyo medal doekanira, djinitir koepingnja kalih, dinoepak asroe ngandika, hèh ja Moekidin sireki, djawané moemoeroeki, pan kitab kang siro ampoeng, sirèkoe loewih bisa, wong kabèh tan ana oening, ala betjik-ing kang weroeh namoeng siro. (11) Kangdjeng Pangeran angandika, Soeltan toen tanjok sajekti, siro padjara dèn njata, sapa siro doewé pikir, lamoen siro pribadi, ikoe atos lokil mah poel, jèn remboegé wong lijo, pasti kena // dèn awahi, ikoe sètan Soeltan ingsoen nara lila. (12) Kangdjeng Soeltan lan adoernjo, pan saking tiang kakalih, Danoedjo Wiranagara, lan kawoela pitakèni, pan sampoen matoer oegi, dateng padoeka sasoehoe, mila koela prasjaja, ladjeng kawoela-

p. 84

idèni, pan toemaengkoel Toemenggoeng Wi-
ranagara. (13) Kangdjeng Pangran angandika,
ikoe woes tetéla jekti, lamoen sètan angran
tjana, pan kitab karja ling-aling. Djeng Soel-
tan ngandika ris, lan matoera manèh ikoe,
majar marang kakangmas, lamoen sira mak-
sih wani, bobing kitab ing toen arsa mijar-
sakena. (14) Dijan majar Wiranagara, tan sa-
get matoera malih, Kangdjeng Soeltan angan-
dika, woes sida toen poendoet iki, waroeng ko-
liktoer tadi, woes sira metoea iko, majar Wi-
ra nagara, toer sembah lèngser sing ngarsa,
Kangdjeng Soeltan haimatoer dateng kang
raka, (15) Soewawi kaendoer kakangmas, dahar
Kadaton roemijin, kalijan sareng laemam-
pah, lenggah wonten gedang koening, Djeng
Ratoe Iboe propti, lan Djeng Ratoe Kentjana-
koe, ladjeng amaendoet dahar njai Rija kang
ngladosi, Kangdjeng Ratoe Iboe arisa tatanja.
(16) Paran Soeltan dadinira, inggih tamtoe ba-
ten dadi, Djeng Ratoe mesem angling, Soeltan
Toen padjar satoehoe, ing kang doewé nagara,
Ngajogijo iki sajekti. Kakangira Pangeran -
Dipanagara. (17) Mapan Soeltan dinawoehan,

nering ramanira ing oeni, daek maksih Kadi-
patenja, mang kené tumbalanéki, Dénajoe toen
padjari, wija ngarep-arep anakmoe, ingkang
dadi tijas ing wang, nak ing toen kang toea-
p. 85 jekti, atoer ing toen nering ramanira poemang-
ga. (18) Semoe lingsem kangdjeng Soeltan, sabab
akèh wong kang oening, mangkana ing ngatoer-
ira, sampoen padoeka wawarti, koelo sampoen
oedani Kangdjeng rama weling ipoen, inggih
dateng kawoela, Djeng Pangeran nabda ris, I-
boe Ratoe Kadi-saré ta padaeko. (19) Ngandi-
ka wados poenika, pan kotah tiang oedani,
mèsem Djeng Ratoe Kentjana, ri sampoen-
nira daumoegi, dahar anoelija pamit, Kang-
djeng Pangéran waes kendaer, daemoteng
Tegalardjo, samana apan waes lami, Kang-
djeng ~~Pangéran~~ Ratoe ageng gerah sanget
iko. (20) Anoedjoe ing woelan Ramelan, sagoeng
poetra wajah sami, toegaer neng Kraton sada-
ja, tanapi kang pro ngoelami, ki Pangoeloe
ngatoeri, moekoh siam Kangdjeng Ratoe,
nanging ing meksa tan karsa, kedijo waes ti-
nedijeng galih, sareng ngadjengaken Bab-
da soepé noelija. (21) Djeng Soeltan matoer-

kang raka, kados poendi béndjing-éndjing, prakawis Grebeg poenika. Kangdjeng Pangran ngandika ris, adjo sira ngawahi, ijo déné ingkang kanggoe, Kangdjeng éjang soendawak, lan Boe-Ratoe Bendareki, Ratoe Anggèr kabèh pada Garebegga.[22] Ki Mangkoeboemi sampéjan, gèh-sawana béndjing-éndjing, Kangdjeng Soeltan ris atoerjo, bilih kalla tan meningi Djeng Pangran ngandika ris, Walahoe Allam ing sésoek, nanging pandoeganing wang. Kangdjeng éjang kaja ngenteni, nring pepaké kang poetra wajah sadojo.[23] Mangkana sampoen klampahan, pan waes karsaning Hijang Widdi, Kangdjeng Ratoe soeroedira, sampoen bakda Grebeg iki, poetra wajah waes prapti, sanapi kijahi Pangoeloe, nijang sagaeng pro ngoelama, mapan sampoen pepak sami, sinarèkken djimatan noenggil kang poetra.[24] Rè waes kawan dasa dina, Djeng Ratoe Iboe gaemanti, Ratoe Ageng namanira, dalem ira kang ngonggèni, Djeng Ratoe Benderiki, mangkana ingkang winaewaes, ri sampoenira lama, wonten kjoebaning nagari, pan karanan anama Sindoeratmadjo.[25] Mapan ngoembani poenika.-

p. 86

Djeng Pangeran Dipasanèki, Kangdjeng Pangeran
waes oeninga, saking wong desa kang warti, na-
nging maiben jèkti, déné langkoeng boten roe-
koen, Pangéran Dipasana, rěpat djoempo la-
wan alit, lan kalangkoeng kang manah remen
maksiat. [26] Nanging ragi gerah manah, doek
kala timoeririèki, marma datan linagéwa,
samana wadjoe marengi, kangdjeng Pangeran
simbali, abdi kinèn maos ikoe, nama Toek-
batoel iman, lawan Moechamadbaenari, kitab
Nasikatoel moeloek kang winatja. [27] Lenggah
Balé sawo ika, pasèban Silaradjèki, tan da-
ngoe noelija oetoesan, ijo saking ingkang raji,
Djeng Soeltan atoer oeninga, anenggih ingkang
den oetoes, Raden Sasrawirono, lan Sasrabaoe
koer bekti, koela Gaesti ingoetoes raji Narèn-
dra. [28] Kinèn ngatoeri oeninga, dawateng pa-
doeka Gaesti, ing Kedoe wonten pakarja, ka-
raman ageng kang baris, doetoen benda gèn-
nèki, Sindoerat madjo ranipoen, èstri ing-
kang satoenggal, sampoen medjahi Walandi,
Djeng Pangeran mèsem aris angandika. [29] Lah
ijo Sosrawirono, Soeltan apa waes bandoni, a-
koernjo Sasrawirano, inggih sampoen kang-

loemaris, Raden majar pribadi, lan Raden Rit-
meester ikoe, bekta sakantjanira, ladjeng ang-
katira sami. ¶ Lan Residèn Nahuys sadèrèng-
poenika. (30) Ijå woes Sosrawirana, sira moelija
dingin, ing mengko ing taoen pan arsa, marang
Kadatoen pribadi, lawan ajoen oedani, Adina-
gara mamantoe, noelija Sosrawirana, toer-
sembah lèngsir sing ngarsi. (31) Kangdjeng Pa-
ngran lawan kang raji, Djeng Soeltan ma-
toer niakaro, Djeng Pangran nabda ris, ijå-
woes oedanèni, ingkang karjo rèka ikoe, lama-
maoen Residèn prapta, jang Dipasana dèn a-
glis, winèhenoa ikoe ingkang gawé gendro.
(32) Woes ladjeng Kangdjeng Pangéran, mring Adi-
nagara prapti. Pangéran Adinagara, emèh-
wandé mantoe iki, Kangdjeng Pangran nabda
ris, woes toetoegna gawé mantoe, antara te-
loeng dina, Residèn Nahuys kang prapti, toer
oeninga karaman Kedoe woes boebar. (33) Noelija
Pangran Dipasana, tjinepeng binoewang noe-
li, waoe dagmateng ing sabrang, mangkana
ngalami-lami, saja katah sesari, nagri-
Ngajogijo ikoe, nanging datan poenapa, Djeng
Pangran langkoeng prihatin, datan koendoer

p 87

ning selaradja kéwola. (34) Djeng Soeltan ing-
kang winarna, jèn marengi, kangen iki, waoe
doemoeteng kang roka, soesoel mring sélara-
djèki, samana amarengi, Kang djeng Soeltan
prapta ikoe kangen dateng kang roka, Kang-
djeng Pangéran marengi, lenggah aning ko-
loh mili ing kang tig an. (35) Klangenan oelam
wader bang, mainggèng sela gilang iki, kang
djeng Soeltan noelijo prapta, pan ladjeng toe-
moet milihi, kang dèrèk Pangran kalih,
samijo kang roko poenikoe, Pangéran Soerja-
brangta, lawan Soerjawidjajèki. Kang djeng
P 88 Pangran sampoen karsaning Hijang Soeks-
ma. (36) Ing kang tijos lang kang pratjaja, wa-
oe doemoteng kang raji, Kang djeng Pangéran
ngandika, Jojo Soeltan pada ngalih, leng-
gah ing gedang iki, Kang djeng Soeltan dè-
rèk sampoen, lawan kalih kang roka, Pa-
ngéran Soerja brangtèki, pan kalawan Pa-
ngéran Soerja widjajo. (37) Kang djeng Pangran
angandika, sarwi misem mring kang raji,
Soeltan soen padjari siro, sokèhé ingkang
pradjandji, doek dingin djaman Inggris,
mapan moksihana ing soen, Kadadan-

ora nana, moeng koentrak kang ana iki, lan pradjandji pametoené kang nagara. (38) Déné sakèh pangagengan, maksih ana kéné iki, kang dadi watir tjilaka ing wong, manawa ing soen ngemasi, apa déné sirèki, ora woerong ikoe bitoek, mapan dadi brawala, anak ira lan anak mami, lamoen ora ana pitoeloeng Hijang Soeksma. (39) Déné mengko kartaning wang, lajang soen wènèhken iki, Soeltan ija marang sira, nanging ing soen Soeltan kitir, mring sakèh nakirèki, kelamoen ngemasi ing soen. Soeltan mangsa bodoha, Djeng Soeltan atoerirèki, pan sandika. Kangdjeng Pangéran ngandika. (40) Mring Pangéran Soerjabrangta, lawan sedjowidjajèki, sira karo loemakoea, soewoenen lajang pradjandji, marang bakjoenirèki, koe sembah kalih woes moendoer, saking ngarsa kang raka, tana dangoe noelijo prapti, ing kang serat woes katoer marang kang raka. (40) Pinampèn noelijo ngandika, ijo Soeltan wroehanirèki, lajang iki ing kang noeroet, pan Djéndral Raples pribadi, kang sisih Djawa iki, Tjòdiningrat noelis ikoe, woes sira gawaha, nanging Gopoma wekas mami, pan maring ikoe kang dadi watir tjilaka ing wang.

p. 89

(41) Djeng Soeltan matoer sandika, kalangkoeng panoewoennèki, gija pinaringken kang soerat, Kangdjeng Soeltan anampèni, langkoeng soeko tijas nèki, Djeng Soeltan noelijo mit moendoer, mapan sampoen kalilan, moendoer sing sélaradjèki, ingkang serat mapan binekta prijangga. (42) Datan winarno ing margo, Kadatan pan sampoen prapti, apan woes karsaning Soeksma, Kangdjeng Soeltan datan lami, saking gaeng rentjananèki, sétan kang samijo bibidoeng, kang soerat ingatoeran, besmi pan datan prajagi, jen toksiha manawa bilih manawa. (43) Kadijo woes tokdiring Soeksma, Djeng Soeltan gampil noeroeti, nring atoer kang tan prajaga, mangkana soerat binesmi, sampoen kartaning Widdi, tan lami Djeng Soeltan ikoe, lawan antaranira, gen ira ambesmi toelis, prapteng djandji Kangdjeng Soeltan noelijo séda. (44) Mapan datan mawi margo, ing geroh saking sakedik, pan kendel gen ujo besar, namoeng ingkang dadijo margi, dahar toer atoernèki, Raden Dipati pamikoe, pan lagijo ngoendjaek djangan, soreng tjekoh pan tjoemekik,

ladjeng dawoeh Djeng Soeltan apan troes sédo.
(45) Sarira aboeh sadaja, langkoeng géger Ngajo-
gijoki, pan samijo kaget sadaja, ing kang ra-
ka sampoen prapti, nanging dereng meningi-
lan, poetra santono sagoeng, djaloe estri pe-
pakan, goemerah swaraning tangis, saking -
goenging pawestri sadjroning poera. (46) Tapapi
sagoeng panggawa, apan sampoen pepak sami;
ki Pangoeloe sakantjanja, noewoen noeli den si-
rami, tan soeka Secretaris, iboe kèn ngentosi
ikoe, apan lagijo oetoesan, noesoel Residèn ni-
rèki, kang marengi Baron silwies namanira.
(47) Pan lagijo késah mring Solo, ing kang kinèn
ngentèni, lagijo djinoedjoel painiko, Djeng Pa-
ngeran woes ningali, mring lojane kang raji;
noelijo pinekto poenikoe, pan kinèn njiram-
ana, anoelijo dipoen sirami, ri sampoenja si-
narèkken Probajosa. (48) Sadinten sadaloe ika,
Baron silwies dèreng prapti, sareng èndjing ti-
nimbalan, Cretaris tan soekamolih, nanging
pinekta molih, mring Kangdjeng Pangeran
ikoe, sampoenja tinimbalan, tinengga ning
bangsal sami, Baronsilwies djam sa~~tengah~~
welas praptanira. (49) Pan ladjeng kinèn ngang-

p. 90

katna, Djeng Ratoe Ageng pouniki, langkoeng
sanget pamaewoenjo, ingatoeran datan kénging
ngantos kakoe tijasnèki. Baron Salewies poe-
rikoe, mapan kakantin asta, lan Pangéran
Dipanagri, prapta Ngaloen-aloen kidoel wang-
soel sarnijo. (50) Sadajo woes prapteng poera, ing-
kang datan derèk sami. Sagaeng kang poetra
santana, Residen Salwies nabda ris, Pangéran
Dipanagri, sampejan bok sampoen koendoer,
ladjenga tengga poera. Kangdjeng Pangran
ngandika ris, ora gelem soeh maelih bareng
lan sira. (51) Pan Secretaris kewala, lan sidi-
tri ikoe betjik. karijo atoenggoe poera, lawan
kijai Mangkoebaemi, Baron Silwies narroeti, ma-
pan sarnijo baebaran sampoen, sagaeng poetra
santana, kang toegaeran nging Baepati. Kang-
djeng Pangran woes koendoer mring Tegalardja.
(52) Ingkang derèk mring Djimatan, sadaja pan sam-
poen prapti, sinaukaken Djeng Soeltan, pa-
saréan énggal dadi, tan toenggil kang ra-
p. 91 madji, ‖ mangkana ingkang winoewoes. Djeng
Soeltan tilar poetra, sasanga kotahirèki;
kang winarna namoeng kang djaloe kewala.
(53) Denmas Ménol parabira, sawiq jaeswa ki-

gang warsi, nanging sampoen pinaringan, -
nama Pangéran Dipati, mangkana ngantos
lami, apan dering sadi ikoe, Dèn mas Gatot
arinjo, Dèn mas Moersada poeniki, Dèn mas
Máoen, kang djaloe sakawan ika.[54] Ingkang-
poetri mapan gansal, mangkana ingkang si-
narni, Djěng Pangran Dipanagara, mapana
sring den atoeri, mring Residèn ing ladji, na-
nging awis karsanipoen, lawan malih mana-
wa, Residèn málebing poeri, ing ngatoeran
Kangdjěng Pangran awis karsa.[55] Lawin a-
sring kinitik ika, mring Residèn joeswanèki, ka-
lamoen marengi karsa, ing ngatoeran dateng
ladji, langkoeng Residèn iki, ginira nit galih-
ipoen, lan asring ingatoeran, lenggahan sami
pribadi, pan Residèn ingkang Ngadosi priba-
jangga.[56] Sabarang kang dinangoea, Baron-
Silwis atoer niki, Tegal ardja séla radjo, Kang
djěng Pangran Mangkoeboemi, graita sadjroning-
galih, samana gijo sedak sampoen, daena-
keng Tegalardjo, mapan sampoen akapang-
gih, lan kang poetra ning djro gedong séla-
ardjo.[57] Kangdjěng Pangran angandika, koe-
loep lan andoega mami, Baron Silwis karepira,

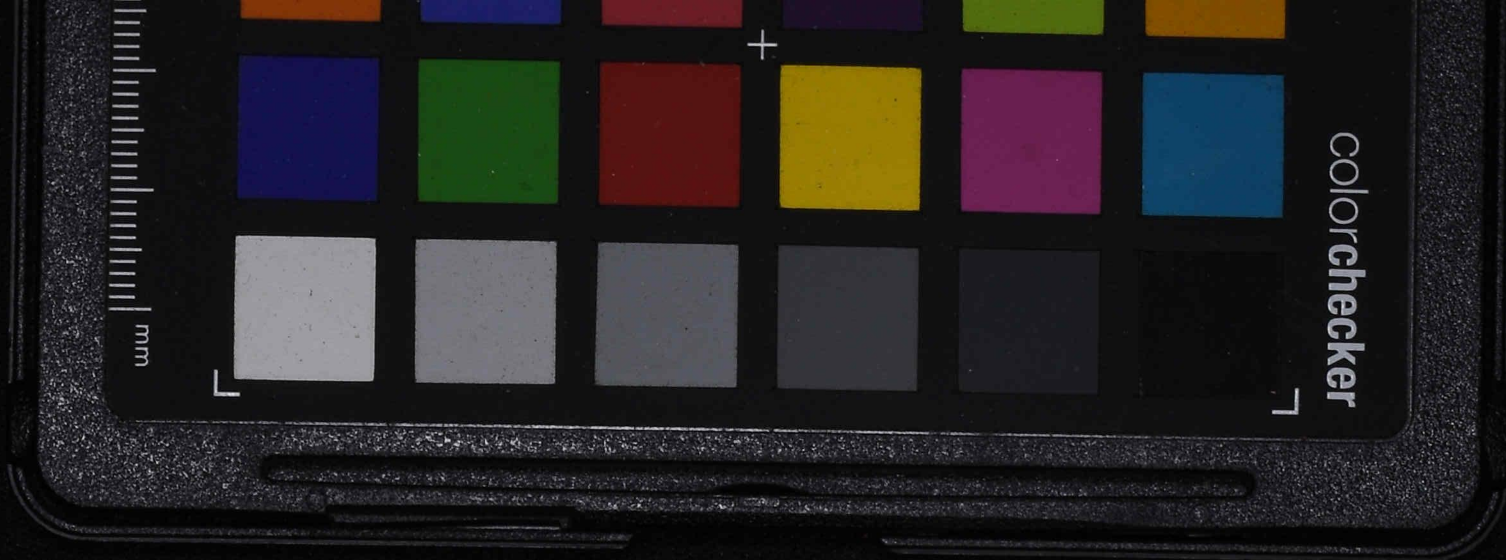

banget kajoeng jom iriki, koeloep marang saè-
ki, kajona sliné ikoe, ngenteni karsira, ma-
nawa dingin siriki, woes Tjelosoe Kangdjeng
Pangéran ngandika. [58] Sampoen gampil pan-
poenikoe, Ikawoela loemoeh sajekti, lamoen-
p. 92 margi poenika, poeroena sampoen roenijen,
mangsa kaselan oegi, inggih daemoeteng poen
bagoes, Kangdjeng Pangran ngandika, woes dae-
moteng kang siwi, paran koeloep banget temen
watir ingwang. [59] Tjo manawa kalija, kaja pa-
ran polah mami, Kangdjeng atoernja, sarwi mè-
sem soekaer oegi, lamoen poeroen ngawahi, kija-
hi marang djandjinipoen, aloewoeng mokatena
boten angèwed-ewèdi, pan kawoela anglintoeng
poerbaning Soeksma. [60] Sampoen koendoer Djeng
Pangéran, watara let pitoeng ari, Dèn Mas Menal
ingangkat, djoemeneng mapan gentosi, soering
ingkang rama swargi, nanging ing mawi wakil i-
koe, nenggih ingkang kinarja, Kangdjeng Pa-
ngran Mangkoeboemi, pan kalawan Kangdjeng
Pangéran poenika. [61] Haria Dipanagara. Lawan
Ratoe Kentjanèki, Ratoe ageng sakawanja Djeng
Pangran loemoeh kapati, nanging pineksa oe-
gi. dadijo sanget lingsemipoen, tan saget moe-

lot ojanna, ngantos toegel petjaeh niki, ingkang kampoeh gènira nitih karèta.[62] Dalan tinolih kapidok, Secretaris ingkang nganti, anglir sèdaha sakala, pan sampoen prapta ing djandji, kontrak winaos naeli, Dènmas Menol seboetipoen, kapedjeng pamoepoesnjo, namoeng ennoh datan napti, open meksa Residèn pangangkatira.[63] Lan Ratoe Ageng kang meksa, ri sampoen koendoer toemoeli, lenggah Sitinggil sakedap, ladjeng mring Kadasan sami, lenggah bang sal poeniki, Baron Silwies mapan atoeng, kang serat pradjandjian, Kangdjeng Pangèran tan hapti, kinèn maos kèwala mapan tan bisa.[64] Djinaloekan tanda asta, ngandika tan bisa naelis, tineda ingkang pratanda, ara gawa etjap mami, Djeng Pakoe Alam iki; waèsem krasa ing tijas ipoen, Pangran Dipanagara, dadijo wewah lingsem niki, pan roemaos lamaen ingèsem-èseman.[65] Dadijo moe barang pa karja, Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi, ingkang nindihi sadaja, Rèsidèn narima iki, riwoesnja boebar sami, mangkana kang winaoes, Pangran Dipanagara, koendoer mring Tegalardjèki, saproptanja langkoeng dènira boeng-

p. 93

kawa. (65) Kang ginagas maoeng bingsemnja, déné
ora kasan djanmi, kinarja wakiling batjah, -
bokijo nganggo kinari, pinadakken piniki, lir-
wong ngampeh-ampeh ikoe, dal gawé loeroe pa-
ngan, ora kajo awak mami, koedoe temen selap
oerip aneng donja. (66) Kalangkoeng rempoe kijasira.
Djeng Pangran Dipanagari, ladjeng mandjing pa-
sarejan, anedijo anganjoet oerip, woes nir sagoeng
kaeksi, saking sangeting wirangipoen, mangka-
na Sang koesoema, koemepjoer sijosnjo ningali, -
mring kang rako ingkang sijos ora kadoega. -
(68) Déné langkoeng singkelira, apa ingkang dadi
wadi, mangkana Sang retnaning Dijah, san édja
raosing galih, dadijo anoesoel nali, Sang retna
mring silam sansoen, soemingal mring kang ra-
ka, pén orsa anganjoet oerip, Sangsoe poetri raong-
kemi medal kang waspa. (69) Pegat-pegat angan-
dika, kangmas ora bisa kari, sarwi roengkemi
pradadjo, ngoer ingsoen matia dingin, pa-
ran soen lamoen kari, sampoen koesoening-
Hijang agoeng, Djeng Pangran singalira, man-
koek mring sang sarijoli, dook mijarsa sasam-
baté Sang koesoema. (70) Dadijo bitjoel singal-
lira. Sang retna sinamboet ririh, pinangkoe

p. 94

Sang lir koesoema, kalawan ngandika aris, woes kèndella ta Goesti, woerong mati abdi nipoen, Sang Djah aris atoernjo, poenapa kang dadas roe-ojid, déné ngantos padoekarsa tilar daingo. (71) Kang djeng Pangan angandiko, masmirah Goesti wang koening, sasatijaning tanah Djowa, poen kakang padjar sajekti, lang kaing wirang nga-oerip, ana ing doenja waking toen, déné tan-pédah djanma, kinarjo wakil babaji, ora man-tra kalamaen katan manaeng ta. (72) Dèn boengah lir wang tjatjarah, déné liwat medjanani, kala-moen ing toen gelema, dadi Rosoe poen woes di-ngin, mengko kinarjo wakil, déné liwat nistaī-koe, abanget ing toen wirang, dèn oenggah ken-emban mani, dadijo mesem Sang retno aris a-toernjo. (73) Noewoen pangapoenten kawoela, dèn ageng doemateng abdi, makal padoeka kilafa, menggah oetamaning margi, kang dateng Nga-lam gaib, datan makaten poekoeloen, poen-roemijin, poedoeko, ngandiko margi oetami,-poen kawoelo tokoih èmoet sopoeniko. (74) Nopoen kawoela anedija, kalamoen kantoena jekti,-dateng Ngalam kalanggengan, kawoela noewoen roemijin, tan saget aningali, kalamoen kan-

taen toeĕstoe, inggih dateng padoeka, kawoela sampoen saĝekti, anaenoewoen dateng rabila-lamina. (75) Lawan pangèstoe padoeka, toepa-ngabira Djeng Nabi Moechamadin sil moes-tapa, bendjing propta ngalam toeĝi, kawoe-la kang roemijin, lawan ing margi poenikoe, oetami ingkang wijar, lawan gaeman toenging takdir, kang kosesa lan tabar mangsa ta-taněsta. (76) Nawoeng kantam sa hoetama, kang tobar poenika oegi, opan ~~katjo~~ katah tjarijos-nja, lan mindak amalnja jekti, jěn kaleresan oegi, lawan pitoe l Hijang agaeng, opan kawoela nedijo, angawoela těkèng ngakir, anjěnjěti ing-gih dateng padoeka. (77) Padoeka jăen njoepet kar-sa, lan rila hoekoeming Widdi, pan inggih mang-sa wandeja, namaeng kantam saaedami, jekti wirang doenjěki, jěn lan iwah nijatipoen, da-dos ngalam sadaja, taer tampoe tjabaning Wid-di, pan sadaja sih noegrahaning Hijang Soeks-ma. (78) Apan kawoela poenika, marma poeroen mataer jekti, roemijin saking padoeka, inggih ingkang memedjangi, noewoen laemang koeng oegi, bilih kasoepĕn poekoeloen, Djěng Sangran doek mijarsa, marang ataering kang raji, da-

deja mèsem lir sinapan soengkowa njo.[79] Sang-
retna sinamboet sigro, Kangdjeng Pangran ngandi-
koris, adoeh mas mirah bendara, kang pinda'im-
ken ing ngoekir, pitoeroen saking swargi, noegra-
hanira Hijang agoeng, moestikaning wanoedjo,
sadanah Djawa poenika, tamboeh-tamboeh nah
anggèr soen rasakena.[80] Sajekti jèn bener sira,
banget kalalèn kang abdi, kang iman oepama
soerjo, ati oepamané angin, tjoba rentjana iki,
apan anglir mega mendoeng, kang djasmani
koe doewé, kajo oepamané boemi, ija lamoen ora
katibanan oedan.[81] Paran margané toekoela,
sagoeng widji kang nèng boemi, pan ngalam-
betjik bendara, jé koe oepamané widji, marma
ing kang djasmani, bisa ngoempoel imani-
poen, lan ati kateloengo, ikoe woeboeh dadi wi-
dji, ija déné sababé ing kang panrima.[82] Te-
gesé ing kang panrima, toekoelé sakèhing wi-
dji, lamoen nara mangkonaa, tanpa paédah
wong oerip, wong anèng donja iki, mas mirah
oetamikoe, kang gedé tjobanira, nging lawan
noegraha djati, jèn koewawa jé koe kakasih
Hijang Soeksma.[83] Kalamoen datan koewawa,
kang widji bèsoek oepama, pan datan toewoeh-

p. 96

sadajo, dadi tama wong ngaoerip, angoer doek
kola baji, matia woes tan étoeng, nah anggèr
kang oetama, pan papat dadi sawidji, ngalam
ngèlmoe ngalam makloem apan noenggal.
(84) Dan nadjoe ingsoen bendara, ana noegraha-
ning Widdi, èling tjoba soka sira, mèh kelalèn
ingsoen Gaesti, enengena tan winarni, Njòjoe-
gijo ingkang winoewoes, Kangdjeng Pangèran
ika, Mangkoe boemi apan maksih, pan pinar-
di menggah tjopira kang poetra. (85) Baronsil-
wies tan narima, nering kang etjop tiga sa-
mi, kedah neda djang kepira, sakawan mak-
sih angoedi, mangkana oedjarnèki, nadijan
tan anaha ikoe, kang teloe ikoe ija, jèn ana
ingkang sawidji, ikoe baé Pangèran Dipa-
nagara. (86) Dèné kang kateloe ika, ija tjop
ingkang sawidji, mapan tan kena mandjing,
kang daewé bandar sadaroem, pasti kana-
wèh ingwang, dadijo Pangran Mangkoeboemi,
tedak marang Tegal ardja, mangkana ingkang
winarni, Kangdjèng Pangran marengi, lenggah
anèng balé kentjoer, pan lagijo kinèn matjo,
Rojoenawidjojo iki, pan kinarja anglipoer
roedjiting drija. (88) Ingkang abdi kalih-

verse 87 ommitted p. 97

(87) Sabab tan saged balak, dadja Pangran Mangkoeboemi, tedak marang Tegal Redja, mangkana ingkang winarni kangdjeng Pangèran marangi, lenggah aneng Balikè

ika. Dijan Wirjodikoesoema ki, kang sawidji namanira, Mas Sostrawinangoen iki, Djeng Pangran Mangkoeboemi, sareng rawoeh sigra noesoel, doemateng Silaradja, panggih kalenggahan sami, Balikentjoer Kangdjeng Pangéran ngandika..

(89) Koeloep marma ingsoen prapta, atoetoer soesahing nagri, doewit bandar ara kena, soen djaloek lan bakjoe iki, lawan adinirèki, Ratoe Kantjana tjòp teloe, koedoe djaloek tjòpira, malah ingsoen den srengeni, mring Residèn paran mengko karsanira. (90) Djeng Pangran Dipanagara, esmoe doeka djroning galih, marma roemijin kawoela, datan poeroen dados wakil, kodijo berah oepami, awadé ing nama toehoe, salaminipoen dadijo, pan dèreng kawoela kardi, angetjopi namoeng sawg kaping tiga. (91) Poenika pan roedjapedjah, Kangdjeng Pangeran Mangkoeboemi, mapan aris angandika, kojo paran polah nèki, sanak-sanakirèki, padéné pra-

(87) [Javanese-script slip pasted over the bottom lines; partly visible words beside it: mesti … bandar … ga, lang- … ladjeng … anging-]

sadajo, dadi kama wong ngaoerip, angoer doek
kola baji, matia woes tan étoeng, nah anggèr
kang oetama, pan papat dadi sawidji, ngalam
ngelmoe ngalam makloem apan noenggal.
(84) Tan nadjoe ingsoen bendara, ana noegraha-
ning Widdi, éling tjoba soka sira, meh kelalèn
ingsoen Gaesti, enengena tan winarni. Njòjoe-
gijo ingkang winoewoes Kangdjeng Pangéran
ika, Mangkoe boemi apan maksih, pan pinar-
di menggah tjopira kang poetra. (85) Baronsil-
wies tan narima, nring kang etjap tiga sa-
mi, kedah neda djang kepira, sakawan mak-
sih angoedi, mangkana oedjarnèki, nadijan
tan anaka ikoe, kang teloe ikoe ija, jèn ana
ingkang sawidji, ikoe baé Pangéran Dipa-
nagara. (86) Déné kang kateloe ika, ija tjap
ingkang sawidji, mapan tan kena mandjing,
kang doewé bandar sadaroem, pasti tan a-
wèh ingwang, dadijo Pangran Mangkoeboemi,
tedak m[illegible]
winarni, [illegible]
anèng ba[illegible]
verse 37 ommitted Adjoenak[illegible]
p. 97 roedjitin[illegible]

(87) Sabao ra[illegible]
tedak ma[illegible]
kangdjeng Pangeran [illegible]

ika. Dijan Wirjadikoesoema ki, kang sawidji namanira, Mas Sostrawinangoen iki, Djeng Pangran Mangkoeboemi, sareng rawoeh sigra noesoel, soematoeng silaradja, panggih balenggahan sami,- Balikentjoer Kangdjeng Pangéran ngandika.-

(89) Koeloep marma ingsoen prapta, atoetoer soesahing nagri, doewit bandar ara kena, soen djaloek lan bakjoe iki, lawan adinirèki, Ratoe Kantjana tjap teloe, koedoe djaloek tjapira, malah ingsoen den srengeni, mring Residèn parannengko karsanira. (90) Djeng Pangran Dipanagara, èsmoe doeka djroning galih, marma roemijin kawoela, datan poeroen dados wakil, kodijo berah oepami, awadé ing nama toehoe, salaminipoen dadijo, pan dèrèng kawoela kardi, angetjapi namoeng sawiq kaping tiga. (91) Poenika pan radjapedjah, Kangdjeng Pangéran Mangkoeboemi, mapan aris angandika, kajo paran polah nèki, sanak-sanakirèki, padéné pradjoerit ikoe, ingkang pada balandjan, mesti pada soesah iki, lamoen ara doewit bandar maleboewa. (92) Djeng Pangran Dipanaga, langkoeng kèbran ing tijt nèki, mangkana ladjeng anemboh, marang kawirangan jekti, nanging-

njatun(?), pan lagja kiven maja, angdjun ap djaja iki, pan kinarja angsipung radjiting drija]

gesang tijas nèki, mèsem ngandika aroem, kija-
hi mapan soemangga, nanging kawoela aseksi,
tjōp poenika mapan ladjeng koela boetjål. –
(93) Dados sampoen mantoen nama, kawoela Di-
panagari, Ngabdoel kamit nama koela, Kang-
djeng Pangran Ngangkoeboemi, ngandika èsmoe
adjrih, jé koeloep apa kersamoe, sapa kang
wani malang, pinoendoet etjap woes prapti,
ladjeng ngatoeraken doematang kang rama.
p. 98 (94) Kangdjeng Pangéran ngandika, meling poenika
kijai. kalamoen prakawis arta, sampoen mawi
koela malih, Djeng Pangran Ngangkoeboemi, mapan
angandika aroem, jo koeloep soen kadoega, pin-
ana prasanda iki, noelijo pamit koendoer pan-
woes tan winarna. (95) Kangdjeng Pangran ing tjas-
sira, sangsaja gesengirèki, kinarja panglipoer
tedak, daleme kang raji, Pangéran Soerjabrang-
ti, anjoepit ken poetranipoen, djenengi Kang-
djeng Pangran, ladjeng anjaré sawengi, mapan-
lenggah patamanan Soerjabrangtan. (96) Lan-
sagoeng pra poetri sanja, sadaloe tan arsa goe-
ling, aneng-aneng tjatoer ika, lawan kang é-
jang ngladosi, Raden ajoe poeniki, Danoekoesoe-
ma kang sepoeh, èndjing koendoer Djeng Pangran,

doemateng Togalardjèki. Sang Dijah Retna a-
metoek wonten taratag.[97] Sinamboet Sanglir
Soepraba, binekta mring tilam sari, Kang-
djeng Pangran noeli néndra, soepé salat dahar
iki, sadinten ngantos ratri, adrih moengoe
Sang retna joe, moeng tinengga kèbola, wan-
tji nira tengah wengi, noelijo dawah tonda-
bendoening Hijang Soeksma.[98] Hardi urapi
moeroep ika, anglir soendoel ing wijati, ka-
dija kebegan Ngajogijo, kang ngakasa da-
di geni, kang swara gigirissi, djoemegoer
lawan goemboedoeg, broma poting pantjoe-
rat, kalang koeng giris pan sami, ting koe-
dandang ngoepados pangoeng sen samijo.

„Dandanggoela"[99] Tamboeh-tamboeh-
kang samijo din oengsi, ing ngawijat lang-
koeng petengira, mang kana kang winarning
rèh, Djeng Pangran diring waoengoe, langkoeng
ètja denira goeling, Sang retna pan kewetan,
èsmoe maras ikoe, manawa tinilar séda,
mring kang roka arsa moengoe langkoeng
edjrih, moeng tinengga kèbola.[1] Sang koesoe-
ma mangkana tijas nèki, mas paos kendoe-
mateng kang roka, lamoen ladjing séda-

CANTO 20

p. 99.

mangké, moeng njipta béla ikoe, lochoe la-
moen tan nedijo kari, mangkana tan winoer-
na, Sang retnajoe, apa kagoengan parekan,-
langkoeng dennja sembranan tan pirsa a-
djrih, bok Boeang namanira. [2] Langkoeng
adjrih ningali wijati, lan soewara tamboeh
tolah ira, dadijo djerat- djerit boé, lawan pa-
rekan sagoeng, Goestinira kalianéki, maksih a-
neng djroning tilam, mangkana winoewoes, Kang-
djeng Pangran doek mijarsa, mring swaraning-
parekan sawijo andjerit, kagijat waengoe koe-
moelijo. [3] Aningali Sang lesmining poeri, leng-
gah sagan Djeng Pangran atanja, ana apata-
nah anggèr, Sang Dijah alon hoemoedoer, tan oe-
ninga kawoela bekti, pan dèrèng medal- medal,
Djeng Pangran noelijo koe, mijos akenkantin as-
ta, lan Sang retno mring palataran woes prap-
ki, ningali ing gagana. [4] Lamon hardi ing-
kang moeroep iki, lawan abahira kang bantalo,
mèsem Djeng Pangran galihé, kalawan hatoer-
ipoen, sagoeng para parekan sami, mapan a-
warna- warna, mangkana, noelija koe, Djeng
Pangran namboet Sang retna, pan bineksa
wangsoel marang tilam sari, doemoegèkken

kang karsa. (5) = Ri woesira Djeng Pangran noebija-
nit, nrimg Sang ratna koendoer Selaradja, mang-
kana tjaritane, ing Ngajoegijo poenikoe, pan-
kalangkoeng koewoer, tan ana tinambat-tam-
bat, moeng kang poetra Pangeran Dipanagari,
saben ana wang prapta. (6) Peladjengan pan-
tinarka iki, jen kang poetra Djeng Pangran kang p. 200
prapta, dadijo langkoeng tjoewa tijose, nging
Secretaris Aboe, lawan Pangran Amangkoeboe-
mi, de kri Radijan Dipatija, Dijan Najar poeni-
koe, Baron silwies ora ana, lagijo kesah, samana
ingkang winarni, sangetnjo tigang dina. (7) Kawar-
naha ingkang agoeng brangti, Kangdjeng Pa-
ngran aning selarodjo, woes tan kawarna ing-
tijose, aning doenja poenika, langkoeng denja
katoetoeh niki, mangkana ingkang winarna,
opanta panoedjoe, ing taoen Edal poenika, si-
rah tanggal woelan Ramlan anoedjani, ping sa-
likoer tanggalnjo. (8) Djeng Pangeran aning goe-
wa iki, paning Setjang oraning kang goewa, sa-
ben ing woelan Ramlane, mangkana kartani-
poen, Kangdjeng Pangran ngoedjalat iki, aning
sadjroning goewa, pan tan koendoer-koen-
doer, mangkana panoedjoe iko, lenggah aning-

sela gilang wastoeniki, anenggih ngambar mra-
ja. (9) Dan poenika lelangenan Sami, djroning
goewa minangka dalemnja, bèdji djroningko-
lahé, djrèdjès telaganipoen, ameroentjang soe-
moer oepami, widarakandang ika, pan pasa-
wanipoen, kari kang gamping tinarta, Kang-
djeng Pangran lijep-lijep kadijo goeling, mang-
kana noelija ana. (10) Wong sawidji prapta ngarsa-
niki, mapan sareng kalawan maroeta, sampoen
prapta ing ngarsané, ingkang pangaggé ikoe,
kang pinda lir pindah kadji, kagijat Kang-
djeng Pangeran, angandika aroem, ing soen tam-
boeh lawan sira, wong ing ngendi kang tinanja
saoer niki, kawoela tanpa wisma, (11) Prapta amba
ingoetoes nimbali, mring padoeka Djeng Pangran
ngandika, sapa kang kangkan arané, lan 7 ngen-
p101 di wismanipoen, wong poenika aris toer neké,-
pan inggih tanpa wisma, rat Djawi sadaroem,
poenika pinangka wisma, mangké samijo dji-
noeloekan Ratoe Adil, ingkang ngoetoes kawoe-
la. (12) Animbali mring padoeka jèkti, pan ing-
mangké djoemeneng poenika, sapoetjoek ing ngoe-
di mangké, saking ing ngriki ikoe, kidoel wé-
tan parnah ing ngardi, rosa moeni poenika.-

nging padoeka ikoe, tan kalilan bekta rèn-
tjang, dijo loemampah, Kangdjeng Pangéran hi-
ngiring, dateng tijang poenika. (13) Kadijo sam-
poen karsaning Hijang Widdi, Kangdjeng Pa-
ngran anoeroet kéwola, datan antara prapta-
ni, ngarsdoping ngardi ikoe, kang nimbali -
moesno tan kèksi, mangkana kang winarnà,
Ratoe Adil ikoe, djoemeneng poetjoeking ngae-
ga, reboet sarat lan Sang Hijang pradangga pa-
ti, dangoe soerem Hijang ngarka. (14) Kangdjeng
Pangran tan koewasa oening, aningali marang
kang wadana, Sang Ratoe Adil tjahané, kasar
Hijang ngarka tachoe, maung boesana awas ni-
ngali, Kangdjeng Pangran sadaja, idjem soer-
banipoen, arasoekan djabah sèta, lan tjala-
na sèta, ngagem abrit-abrit, ngalèr ngilèn a-
djengnja. (15) Pan djoemeneng nèng poetjoeking ngar-
di, maunggèng sela malénas kéwola, tan wan-
ten aoeb-adebé, pan soeket tan kadoeloe, resik
kadijo dipoen sapani, Kangdjeng Pangran anèng
ngandap, pan koemenga ikoe, ngidoel ngétan
adjengira Ratoe Adil noelijo angandika aris,
hèh Ngabdoel kamid sira. (16) Marmanira soen
timbali, wadijaningsoen kabèh sira doewa, ing

Djawa reboetan anggèr, lamoen ana wong ikoe,
atatakan marang sireki, noewolanira koeran,
kan galèki ikoe, Djeng Ngabdoelkamid atoer-
p. 102
nja, tamba noewoen sampoen tan koewawi djoe-
rit, lawan tan saget ika.[17] Aningali doema-
teng papatih, lawan malih roemijin kawoela,
sampoen nglampahi jektosé, pandamel wan-
ten langkoeng, inggih sami. Saniniung djam-
ni, Djeng Rasoel Adil ngandika, ora kena i-
koe, woes dadi kersaning Soekma, tanah Dja-
wa pinasti marang Hijang Widdi, kang dèwé
lakon sira.[18] Dasan ana ja maning-maning,
ri sawoesnjo kamepraek swaranjo, mapan a-
nglir oepamané, pan djang binanting watoe, noe-
lijo moesna kalijanèki, dadijo pan dasan ke-
na, sinarna paenikoe. mangkana mapan a-
noelija, pangraosnjo Kangdjeng Pangèran pri-
badi, ing kang djoemeneng harga.[19] Dasan o-
sah djoemenengirèki, ngalèr ngilen waoe a-
djengira, Djeng Pangéran langkoeng getoeni,
mijang paos djadjanipoen, kadijo konang-
pating karelip, mangkana kagijat noelija,
betjak-betjik ikoe, mapan lawan poetoet-
lawa, alak-alok samodro moerop poeniko,

lan goemloedoek kang swara. (20) Lan goemoe-
roeh lir ardi merapi, Kangdjeng Pangeran tedak
mios ika, toemoet aningali ogé, mapan woes
tan tjinatoer, bakda koendoer Djeng Pangeran
aglis, doemateng Tegalardja. mangkana winoe-
woes, nenggih nagri sajo katah, roebedanja
Ngajoegija, roewe ding nagri, ki Pangoeloe wi-
narna. (21) Pan soewola lan Raden Dipati,
Baron Silwies, woes ganti poenika, Semit-
paikoe arané, lan Secretaris ikoe, sampoen
salin ingkang genteni, Soewali jé poenika,
nenggih namanipoen, mangkana Raden Di-
patija, lawan kijai Pangoeloe keladjeng sami,
waoe gènja soelaja. (22) Woelan Ramlan ki Pa-
ngoeloe iké, gènnja bojang marang Tegalar-
dja, ambroek mring Pelaradjané, lawan ré-
repotipoen, neng pasowan Pelaradjèki, angen-
dih ingkang grija, Mas Kartadjajèkoe, Kang-
djeng Pangeran tan mirsa, pan marengi te-
dak goewa Setjang malih, samana sampoen
lama. (23) Ki Pangoeloe pan sinoeprih maelih,
nanging sampoen tan poeroen mantoeka, noe-
lija ginentenan mangké, ketib nginggahken
ikoe, Ketib Banom namanirèki, Djeng Pa-

p. 103

ngran tinoewoenan, idi datan ajoen, mangka-
na malih winarna, Kangdjeng Ratoe Ageng
pan soepening ratri, miring swara mangka-
na. [24] Ratoe Ageng Ratoe Kantjanaki, temok
ena lawan Walitka, wedar lar koelon wis-
mané, jèn tan kalakan, ikoe, pasti roesak
ing tanah Djawi, sen pandoes ranjawa-
nira, mangkana pan ikoe, ngantos djang-
kep kaping tiga, mapan samijo oedjaré kang
soewaréki, Djeng Ratoe langkoeng djrih ngo. -
[25] Sampoen tita tan salin swaréki, Kangdjeng
Ratoe angatoeri noelijo, Djeng Pangeran Mang-
koeboemine, prapta Kadatan sampoen, pang-
gih Kangdjeng Ratoe nabda ris, Pangeran -
paran karsa, kawoela nijoe sékoe, kang swa-
ra sadjroning néndra, ngantos djangkep ka-
ping tiga swara sami, tan mawi awah-awah.
[26] Poetra toean Ratoe Kantjanèki, mapan ki-
nèn inggih manggih ena, lan poetra sampé-
jan mangké, Pangran Dipanggrékoe, la-
mam boten kalakan posti, risaké tanah
Djawa, lan koela pinoendoet, oemoer ka-
woela nèng doenja, kados pandi kang da-
dos prajoginèki, kawoela pan soemangga.

p. 104

(27) Mesem Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi, ris koerira pan lang koeng projaga, kalamaen adjeng pan tolé, jèn tan adjeng poenikoe, mapan mindok ngisin-isini, sinten poeraun-meksaha, Djeng Ratoe nabda roem, pan kados poendi Pangéran, boten wandé lamaen kawoela ngemasi, lan risak ing Ngajogjo.
(28) Kangdjeng Pangran alon atoer nèki, jèn marengi pan roji sampéjan, Dènajoe kaelakeng kené, jèn dangan gampil toehoe, jèn tan dangan tan anglingseni, pan anglir pagoedjengan, kémawan poenikoe, kawoela adjrih kolintang nring poen tolé, Djeng-~~Pangran Mangkoeboemi, oetoesan daumateng ing kang garwa~~, Ratoe ngandika aris, inggih sinten poeroena. (29) Noelijo Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi, oetoesan daumateng ing kang garwa, Raden ajoe sepoeh mangké, mapan Dèn ajoe sepoeh, ing kang poeraun goedjengan iki, lawan Kangdjeng Pangéran, woes wineling ikoe, waoe daumateng kang roka, noelijo mangkat nring Tegal ardja woes prapti, panoedjoe Djeng Pangéran. (30) Lenggah lawan Sang resmining poeri, Raden Ajoe sepoeh mèsem soer-

rjo, poenika bok sepaminé, raji padoeka sachoe,
pinaringan rakit prajogi, kang samija sepoeh
ira, lawan ajoenipoen, lir Ratih lawan Soe-
probo, mindah déné remen kawoela ningal-
li, mèsem Kangdjeng Pangéran. (31) Gijo si-
nambeet ingkang rinda Ratih, pan sinan-
ding ing Goesti Sri Nata, mèsem Djeng Pa-
ngéran sabdané, mirahijo angalindoer, sa-
ré lawan alenggah iki, Dèn ajoe sepoeh mi-
jarsa, malerok basengoes, ladjeng bengis a-
ngandika, ngandikané olèhé sak manasaté;
wong lenggah djaré néndra. (32) Djeng Pangé-
p105
ran angandika aris, poendi kang mèmper
wonten kéwola, anglir Goesti nah ing anggèr,
noegrah aning Hijang agoeng, pan pitoeroen
saking swarga di, naoestikaning wanoedijo,
tanah Djawa sachoe, soemedak ing Tegal ar-
djo, pan ginandjaraken dateng koela jekti;
sara lamoen wandena. (33) Gih wanoedijo ing-
kang animbangi, Raden ajoe sepoeh bengis nab-
da, anamdak dèn papanas baé, gih sampoen
koela mantoek, noelijo kondoer waes san wi-
narni, samana kang winarna, Djeng Pangran
anoedjoe, sedak miring Kadatan ika, lan kang.

roma Pangéran Hamangkoebоemi, lenggoh-
bangsal kantjana. (34) Lan kang iboe Ratoe a-
geng iki, Kangdjeng Pangran pamit taowi ika,
mring Kadaton wétan ~~ika~~ mangké, doemateng
ingkang iboe, Ratoe Emas geroh sakedik, sa-
poengkoer njo Djeng Pangran, pirembagan i-
koe, Djeng Ratoe ageng kalawan, ingkang raji
Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi, prakawis-
kang soepena. (35) Lamoen prapta poetranta sa-
mangkin, koelo remen padoeka padjara, soe-
pena saniskarane, manawi wonten ikoe, kagel
ipoen dateng nagari, koelo sampoen kingkin
nan, rupi padoekekoe, Dèn ajoe sepoeh loem-
mampah, apan temoh dèn goedjeng kawola-
inggih, dateng poetra andika. (36) Pan adangoe
Djeng Pangran woes prapti, noelijo sanija leng-
gohan katiga, Djeng Ratoe Ageng sabdane, -
padjar soepenanipoen, ingkang dadijo watir-
ing galih, sampoen telas niskara, Djeng Pa-
ngran nabda roem, inggih pandoegi kawoela,
kados ujadjol kawola iboe sajekti, jèn wang-
sit satoehoenja. (37) Inggih bendjing lamoen-
prapta malih, sampéjan kèn pinggih pri-
jangga, kalawan kawoela mangké, Djeng-

p. 106

Ratoe ngandika roem, tak sampoena kawoela warti, ikangge boten poenika, kawoela pan sampoen, boten katilipan basa, Kang djeng Pangeran èsmoe soengkawa kang galih, tegesé wali woedar. (38) Pan sinamoen mèsem atanja ris, mring kang rama poenapa artinja, kijai wali woedar koewé, Pangeran Mangkoeboemi koe, mèsem sarwi angandika ris, tegesé wali woedar, ijo ikoe woeroe, Djeng Pangeran Dipanagara, sareng mijarsa sajo soengkawa kang galih, wirang marang Hijang Soeksma. — (39) Noelijo sinijo pamit medal ngalih, ladjeng koendoer marang Tegal ardjo, Kangdjeng Pangeran saprapfané, tan mampir dalem ipoen, dateng ladjeng Sélaradjeki, langkoeng wirang mring Soeksma, mandjing gedang sampoen, mapan ngantos tigang dina, dados ngaos mijos dateng ing Soerambi, ki Pangoeloe ngraita. (40) Woes tinoega jèn soengkawa jèkti. — Djeng Pangéran ki Pangoeloe noelijo, sowan pan panoedjoe mangké, lenggah Djeng Pangeran ikoe, wonten ngadjeng ing gedang iki, mangdjing séla gilang, ing ngaoeban ikoe, kaemoeang ngideran kaloh, mawi poelo tinaneman

kang waringin, petitan warna-warna. (41) Ngadjeng gedong bloembang geng ngideri, toja wening akatah oelam nja, mapan ka katah warniné, kari pasdahan ikoe, ki Tangoeloe hoematoera ris, Goesti pomapa marma, soengkawa toen doeloe, inggih tarawoeh padoeka, ting Kadatan Kangdjeng Tangran ngandika ris, ki Tangoeloe manira. (42) Banget wirang marang ing Hijang Widdi, woes djinarwa ingkang sanis-kara, Ratoe Ageng soepenané, kalawan djarwanipoen, Tangran Harija Hamangkoebaemi, ingkang dadijo soengkawa, mesem ki Tangoeloe, hoematoer sanes poenika, pan tegesé Wali woedar kang sajekti, inggih wali angiras. (43) Tjinepengan adil - mring Hijang Widdi, pan poenika inggih tegesira, kadita kang oepaminé, pra nabi satoes iwoe, lan patlikoer iwoe pra Nabi, aninggih ingkang woedar, namoeng nem poenikoe, nglairken karsaning Soeksma, Nabi Adam, Nabi Noeh, Nabi Ibrahim, sakawan Nabi Moesa, (44) Nabi Ngisa - neman kang moengkasi, Kangdjeng Nabi Moechamad poenika, ing djawi pan oepaminé, wali kang woedar ikoe, mapan inggih Soenan Giri, lawan ejang padoeka, Kangdjeng Soeltan-

p. 107

Agoeng. poenika kang samijo ngiras, kasihing-
Hijang dené padoeka pribadi, inggih Walahoe Al-
lam. (45) Karsa Allah ing wekasanèki, Kangdjeng-
Pangran karaos kijasira, kala pinanggihan mang-
ké, mring Ratoe Adil ikoe, pan mangkana raosing
galih, dadi waes ora kena, goemingsira ing sasi,
nanging datan angandika, pan sinamaer mèsem
angandika aris, kaki Alkamdoelillah. (46) Dan wong
oerip poenapa dèn anti, lamoen kaki datan angan-
kija, pakarjan kang loewih gedé, kijai Pangoeloe
matoer, inggih Gaesti lamoen koewasi, pan-
langkoeng oetaminja, noegraha sasoehoe, Kang-
djëng Pangran angandika, moega kaki pada-
soekoera mring Widdi, moega dèn lestarekna.
(47) Mapan sampoen tan winarna iki, Kangdjeng-
Pangran woes poelih kijasira, amaing meleng-
panoewoené, jèn èndjing mios ikoe, Djëng Pa-
ngéran dateng soerambi, pan samija daraes
koer'an, lan kijai Pangoeloe, samana panoe-
djoe ika, woelan Ramlan Djëng Pangran ngoe-
djalat iki, daoemateng goewa Setjang. (48) Mijang
kinarja panglipoering galih, mider-mider
p.108 Taning pakebonan, ing goewa wastanirèki Sa-
niskarané, samana apan noedjoe, Djëng Pa-

ngéran alenggah iki, nèng ngandap kadjeng-
doerga, bakda asar ikoe, kang keban winasdan
madang, mijarsa swara lamat-lamat pan-
daeneling, hèh Ngabdoelkamit sira. (49) Arani-
ra mengko den paringi; ija marang robilnga-
lamina, Djeng Soeltan Ngabdoelkamiké, Hè-
roetjokro Sajidoe, pan Panata Gama ing Djawi,
Kalipah Rasoelloloh, samba sira ikoe, risam-
poen itjol kang swara, Kangdjeng Pangran wak-
toe mahrib koendoer noeli, doemateng goewa-
setjang. (50) Bakda trawèh Djeng Pangéran midjil,
pan alenggah anèng Sélagigilang, ing kanan ko-
ri prenahé, ingkang sowan nèng ngajoen ma-
pan panakawan kakalih, Poetoes Lawa kala-
wan, Poetoes goeritnèkoe, batjok-batjik soerada-
na, lan mochjidin Wirjasemita, anèng pawon
kéwola. (51) Malem pitoe likoer anaoejani, taoen
Ebé sampoenira dahar, Djeng Pangran kaladjeng
saré, nèng séla gilang ikoe, poetoes kalih samijo
ngganri, ladjeng kalih anèndra, anèng dagan-
nipoen, mangkana Kangdjeng Pangéran, sa-
djroning nèndra soepena kon nèng goewèki,
kadijo nèng séla radja. (52) Lenggah anèng Séla-
gilang iki, polo wringin mangkana anaolija,

na djamma woloe prapta gé, dessar koentjër sadaraena, kang nèng ngarsa am bekta toelis-sinangga kalih asta, Djeng Pangran andoeloe, tedak mopan noelija koermat, semoe adjrih kawoloe tjahjanja sami, lir woelan kang-poernama. (53) Kang djeng Pangran djoemeneng ngoermati, ingkang prapta tan pradoeli ika, ladjeng djaedjaeg bloembang boé, Djeng Pangran noelija toemoeet, pan sadaja ngadeg nèng tepi, p. 109 kang gang sol aning wétan, tiga kang nèng kidoel, Djeng Pangeran toemoet ika, kang-nèng kidoel dodijo sokawan penikē, madjeng ngalèr sadaja. (54) Kang nèng wétan ngilèn adjeng nèki, ingkang bekta nawala nèng ngaesa, kalih sisih pangapité, noelijo winaos ikoe, kang nawola oengelnja sami, lawan swaraning oendang, maengel kang Sinoehoen, pan Kang djeng Soeltan Pinika, Ngabdoelkamit Hèroe tjokro kang Sajidin, Panata ing Ngagama. (55) Kalipah ing Djeng Rosoellolahi, ingkang aning ija tanah-Djawa, sanijo mangkana djawabé, ngalaihis salamoe, ingkang maos njendoe nabdaris, ikoe loepoet djawabnja kang sinendoe mataer, kados poendi Panembahan, djawabipoen kang-

njendoe ngandika aris, iki prakara dadija.
(56) Djebèng djawab ngalihis salami, mapan ba-
kal déné kang woes dadijo, pan amaeng tek-
bir djawabé, ladjeng samija poenikoe, maos
takbir kawoloe sami, Songa kang Pangéran,
toemoet tekbir ikoe, kang soerat mapan a-
noelija, tjinem ploengaken baloembang am-
blesing warih, pan woes datan katingal.
(58) Djànma woloe moesna tan kahèksi, saking
gènnja djoemeneng poenika, anglir koekoes
oepamine, Kangdjeng Pangéran ikoe, kan tam
gènnjo djedjer pribadi, samana pan èndjing-
njo, Djeng Pangran winoengoe, waoe dateng-
Gpitoes Lawa, dahar saoer ladjeng tolat Soe-
boeh sami, mapan woes tan winarna. (59) Bakda
koendoer Tegalardjaki, riwoesira dateng Sela-
radja mangkana kang winarneng rih, neng-
gih kijai Pangoeloe, apan sampoen, miarsa
warti, lamoen Kangdjeng Pangéran, pan ing-
ngangkah ikoe, Tanenggih dateng Wolanda,
kobar terang pawarta saking Samawis, kijai
Pangoeloe naelija. (60) Sawan mandjing mring Se-
laradjèki, Djeng Pangéran mapan noedjoe-
linggoh, manggèng ing Sela gilangé, kijai-

mistake in Hoger text No. 57 ommitted

p. 110

Pangoeloe matoer, koela Goesti miarsa warti,
kabar saking Samarang, sampoen terang toe-
hoe, lamoen Padoeka ingangkah, saradadoe
apan sampoen kalah Goesti, kang prapta
ing Samarang. (60) Kadas poendi karsa kang
sajekti, lamoen èstoe kang warta poenika,
Djeng Pangéran mesem saoernja, paran pra-
joganékoe, pan manira tan dosa kaki, ka-
lamoen ikoe njata, swarga ginawé joe, ga-
lèki marga poenapa, lan maningé kaki na-
pa dika lali, Ratoe Agoeng ipénja. (61) Bokma-
nawa wawahanané iki, dingin dika ingkang
aweh djarwa, koela tan dosa jektiné, ing lam-
moen karja doedoe, pan manira kaki tan we-
di, ki Pangoeloe atoernja, pan sarwi toemoeng-
koel, lawan kaoemembeng waspa, sampoen le-
res jèn wangsit poenika sidik, nging pangra-
os kawoela. (62) Baten wandé karsaning Hijang
Widdi, nanging sampoen margi saking joeda,
Djeng Pangéran andikané, paran prajoginépoen,
ki Pangoeloe alon atoer nèki, lamoen èstoe poe-
nika, Goesti wartinipoen, prajogi noeroet ké-
wola, sakadjengé panganiaja Walandi, kados
ijang padoeka, (63) Kang Sinoehoen sepoeh doek

roemijin, dados boten damel karisakan, déné Hijang Soeksma karsané, tan pilih marga toe-hoe, déné koela tan nedijo kari, sakit prapting antaka, pan dèrèk saèstoe, nanging lamoen margi joeda, pan kawoela woes sepoeh boten koewawi, kantoen mangsa sageda. (64) Djeng Pa-ngéran mèsem ngandika ris, koela kaki apan demen joeda, mati betjik potjapané, kijai Pa-ngoeloe matoer, jèn makaten kang karsa Goes-ti, kawoela amit késah, dateng taget doeloe, inggih Kadji dateng Mekah, Djeng Pangéran mè-sem angandika aris, kaki loewih prajoga. (65) Soe-koer kaki dika koela djandji, lamoen dika bé-toek prapting Mekah, poma awija moeleh- moe-lih, matia aning ngrikoe, jèn manira antoek kang kardi, dika kabar-kabarna, lan dika noewoewoen, pandongané para Imam, moega koela oleha soepangat Nabi, lan kari laning Allah. (66) Dèn koewatna manglawan mring kapir, lan dèn banget andika neneda, soedjoed ing kakbah tallahé, noewoewoen mring Hijang Agoeng, lestariné kang tanah Djawi, dadija-lalad agama, kaki lamoen èstoe, wonten pi-toeloeng Hijang Soeksma, ki Pangoeloe dèn ri-

p. 111

kat andika moelih, ki Pangoeloe atoer nja.
(67) Pan sandika maoeng pangèstoe Goesti, inggih moegi kaela saged prapta, daemoeteng kak-bah tollahé. Djeng Pangran ngandika roem-gih pan koki kaela djaroengi, moega ta ka-litona mring Allah kang agoeng, samana waoes tan winarna, kijai Rachmanoedin mopan sampoen pamit, mring wang ge-dé sadaja. (68) Noelija mang kat prapta ing samawis, tan winarna ki Pangoeloe ika, Te-galardjo winarningrih, Djeng Pangéran i-koe, langkoeng dènja soeng kawèng galih, déné mijarsa pawarta, pan lir pamimi-poen, karaboehan ing ngakasa, nanging kang tijas sampoen tan nedijo goeming-sir, moeng anglin-doeng-ë mring Soeksma.
p.112 (69) Dadijo sirna sagoenging prihatin, namoeng pati kang dèn arsa-arsa, sang retna mang-kana manèh, mapan tan nedijo kantoen, mring kang roka Awal lan akir, mangkana ingkang nadijo, boeboeka paenikoe, apan nagri Tegal ardja, pinasakan datan mawi toer oedani, arsa kinarja ratan. (70) Dadija sampoen karsaning Widdi, tanah Djawi-

risaké poenika, pan ikoe dadijo margané,-
mang kana kang winaewoes, Kangdjeng Pa-
ngéran lan midjil-midjil, néng gedang sé-
laradja, samana panaedjoe, bakda ngasar
wajah ira, Kangdjeng Pangéran bakda salat
mios naeli, doemateng pasabinan.(71) Sadja-
wining sélaradjaiki, nama sabin poen moen-
kroe poenika, mawi plenggahan pinggiré,
kinaebeng blaembang ikoe, dadijo kena oeb-
baoebniki, kalawan kadjeng soka, leng-
gah séla ikoe, ki Saban kang aning nga-
sa, waktoe ikoe Kangdjeng Pangéran jaoswa-
niki, pan sampoen kawandasa.(72) Langkoeng
kalih kagijot aningali, lamoen ana roebaeng-
roebaeng ika, Djeng Pangéran lan pandangoe-
né, Saban apa rinoebaeng, mring wang akèh
ingsoen tingali, ki Saban ataer sembah, pan
tijang sadaroem, badé akarja wradinan, oe-
koesané abdi dalem Dèn Dipati, pan sampoen
tigang dina.(73) Kadas telas Tegalardja Goesti,
inggih dadas wradinan sadaja, badé mera-
nem wartiné, pan pinatokan sampoen, Djeng
Pangéran bendoe lan sipi, doepi nijaosa a-
kaernjo, ki Saban poenikoe, brandjang ka-

wat kang dinoeta, animbali dateng ingkang papatih, Mas Bèi Mangoenardja. (74) Mangngoenhardja tan dangoe praptā, Djeng Pangeran noelèja atatanja, Mangoenhardja pakarané,

p. 113

sira tan matoer mring toen, II déné ana mangkana iki, Mangoenhardja toer sembah, abdi djrih poekoeloen, inggih kalamoen matoera, pan poenika tan mawi pratéla Goesti, inggih dateng kawoela. (75) Pan mijarsa kawoela kang warti, saking abdi dhalem lit sadaja, tan pinartéla jèksané, marma adjrih hoematoer, Djeng Pangéran ngandika malih lamoen mangkana ija, woes pengingen ikoe, jèn tan kena bedalana, Mangoenhardja tandika lengsir sing ngarsā, mapan ladjeng kapanggija. (76) Lan oetoesanira Radijan Dipati; pan pinenging meksa datan kena, adjrih Residèn saoeré, Mangoenhardja noelijakoe, oparèntah kinèn bedoli, sagoeng patok sadaja, ingkang nèng lar kidoel, wétan koelon binedolan, ladjeng malih kengkènan Radèn Dipati, Radèn Brongtakoesoema. (77) Loerah Gandèk Doetawidjaja iki, bekta patok lan kerig poenika, ladjeng binetat doewoengé, soe-

maleng tijang doesoen, ing tim pé jan arama-
nireki, Radèn Brongtakoesoema, tan saget
loemajoe, lan ladjeng binoedjoeng tanija, gwa
wawarti doemateng Radèn Dipati, bramantija
ing tijasira. (78) Noelijo margi kang kinèn boen-
toni, ing Djagalan wastané poenika, margi
nering Ngajogijo mangké, sareng kapriksa i-
koe, opan ladjeng kinèn boebrohi, jèn kang
boebroh woes kètoh, malih kinèn boentoe,
ngantas djangkep koping tiga, pan binoe-
broh ladjeng kinen boentoe tanmoeli, woes
katoer mring Djeng Pangeran. (79) Lamoen nae-
gi meksa dèn boentoni, kados poendi Goesti-
karsa toean, apan daloe pamboeboené, jèn
tiang dosan poeroen, opan meksa hoeloen
tinggeni, lamoen mantoek kawoela, wingking
pan binoentoe Djeng Pangeran bendoe tijasi-
ra, jèn mangkana tangoen ordja kaja oewis,
dosan kena moendoera. (80) „Doerma" —
Kangdjeng Pangeran sarwi mèsem angandika,
tangoen-kardjo sirèki, lah ati-atijo, kabèh
sokantjanira, jèn kaja mangkono iki, ing-
kang kinarjo, boeboeka rotan iki. (1) Sajekti-
né opan arep nganioja, ingsoen tan nedija ging-

p. 114

CANTO NO 21 [p 339] VOL II

sir, sa-adjang ing adjang, lan mara Mangoen-
ardja, pada timbalana aglis, kang toea-toe-
a, marang ing ngarsa mami. (2) Sepakena Ma-
ngoenardja toer sandika, woes lingsir saking
ngarsi, prapta ing pasében, mapan sampoen
pepakan, sagoeng ingkang toea sami. kèndel
ing loerah, sadaja woes mijarsi. (3) Warta saking
pawong sanakuja sadaja, lamoen Tegalardjèki,
pan arsa rinoesak, dapan antara prapta, sagoeng
ingkang para mantri, kang toea samija, lan
nganti dén timbali. (4) Lamoen Demang kang
tjilik-tjilik woes prapta, sami pawartanèki,
mangkana anoelija, Mas Bei Mangoenardja, sada-
ja ladjeng dén irid, mring téla radja, kèndel
pasowan sami. (5) Sagoeng matri tanapi, kang
para Demang, ning Balésawo sami. Djeng Pa-
ngeran winarna, mapan lenggah ning téla,
gigilang woloe waringngin, ki tobon ngarsa,
lan Kartisasi iki. (6) Mangoenardja woes prap-
ta sakantjanira, sowan andèr ning ngarsi,
alon atoerira, Goesti amba toer Prikasa, kang
abdi dholem pra mantri, lan kantja De-
mang, kang tjilak sampoen prapti. (7) Lawan
bekta ~~sa~~sadadameling ngajoeda, Goesti-

p. 115

koela sakèni, mapan sami toernja,[II] lawan-
kantja sadaja, sampoen waradin kang warti,
lamoen padoeka, badé dipoen ajani.[(8)] Kangdjeng
Pangran mèsem aris angandika, ing mengko a-
na ngendi, abèh kantjanira, Mantri kalawan
Demang, Mangoen ardja atoer nèki, wonten sa-
wanan, Bolé sawo ing Djawi.[(9)] Kangdjeng Pangé-
ran pan aris angandika, ija woes tarima ma-
rni, nging pada dènjaga, mengko pada da-
woehna, ingsoen tan bisa nemani, pan woes
prajoga, jo marang koer ri rèkè.[(10)] Mangoen ardjo
atoernjo inggih sandika, Djeng Pangran moe-
lija nari, mring abdi kang koea, Radèn Karta-
diwirja, lawan Mas Singahardjaki, lan Marta-
joeda, Dijan Wirja dikranèki.[(11)] Pangoeloenjo
Mochamad bahwi kang nama, silaraning kang
swargi, éjang boejoetira, woes sepoeh wajahira,
nanging ingkang tijos poeniki, langkoeng gam-
bira, lamoen tinari djoerit.[(12)] Mengsoh lawan
Tibiang kapir poenika, soeka matia sabil, sa-
dajo mangkana, mapan samijo atoernja, Djeng
Pangéran ngandika ris, pada soen trima, atoer
rira mring mami.[(13)] Nanging poma wekas-
ingsoen mring siro pada, adjo ana kangmi-

witi, lamoen kapir sida, ijo niajanira, tandi-
ka atoernjo sami, pada metoea, lan dèn jèt-
na sirèki. (14) Atoer sembah woes lèngsèr sing
sèlaradjo, lan sagoeng kang pra mantri, mi-
wah demang, pan woes sami prajitna, lan ngoe-
pados daja sami, neng na winarna, Kangdjeng
Pangéran malih. (15) Saoendaernja kang sami
sowan sadaja, apan lenggah pribadi, mung
lawan ki Soban, Moerdijah Lagijo Propta, la-
wan ki Mochamad ngarip, Mochamad moer-
p.116 sam, dadijo tan kaendaer iki, (16) Dahar salat
nèng sèla gilang kéwala, sanarsa nèndra iki, -
lèndéjan nèng sèla, mijosa swara mangkana,
wantjinira bangoen éndjing, doemling kang swa-
ra, hèh Kabiroel moekminin. (17) Adja sira prih-
atin maringsoen Walanda, Hijang Soeksma kang
noeloengi, lamoen ana ika, wong kang tan mi-
loe sira, woes pinasti mring Hijang Widdi, pesjat
imannjo, sagoeng wong tanah Djawi. (18) Sam-
poen sirna swara éndjing winarna. Pangéran -
koesoemèki, mapan toewi ika, anoelijo pinang-
gihan, anèng Balé sawo iki, aris atoernja, mas
poetoekoe kadospoendi. (19) Béndjing Grebeg
poenapa boten tedakan, mring Pagelaran

inggih, Djeng Pangran ngandika, ing poendi-
marginira, apan sampoen dèn boentoni, koela
kèn boebrah, inggih binoentoen malih.[20] Pangran
Mangkoekoesoema malih atanja, poenika ajoen
kardi, inggih kang wradinan, poenapa kan-
mawia, poenika atoer oedani. Djeng Pangran-
nabda, pindo karja poeniki.[21] Jèn wartia ing-
gih pandoegi kawoela, boten dados prakawis,
Pangran Mangkoekoesoema, panalon atoerira,
mas poetoe koela panggihi, lawan Danoerdja,
kawoela pitakeni.[22] Sagahipoen sadaja atoeroe-
ninga, dados dora sajekti, noelija pamit ika,
Pangran Mangkoekoesoema, mangkana woes tan
winarna, kang kawarnaa, tiang kang sanija-
prapti.[23] Apan ngantos lalampahan tigang
dina, mas demang sampoen prapti, Padjang-
wismanira, teka sa koela Wangsa, apan kaka-
polan sami, seket watara, lan sa gagamané-
ki.[24] Atanapi sagoenging wadijo Ngajoegijo, p. 117
wates Toemenggoeng iki, inggih sapangandap,-
kang sampoen sami prapta, Kang djeng Pangran
Mangkoeboemi, ingkang winarna, langkoeng-
watir tijas nèki.[25] Noelija tedak doemadeng-
ing Tegalardjo, ladjeng noesoel poeniki, da-

teng Seloradja, mapan sampoen papangija-
samijo alenggahan iki, ning sělagilang, Djěng
Pangran Mangkoebaemi.[26] Lan ngandika koe-
loep ingsoen atatanja, paran karsanirèki, ing-
soen tan kadoega, dèné keh temen djanma,-
apa ta arané iki, banget tijas ing wang, koewa-
tir mring sirèki.[27] Djěng Pangeran Dipanaga-
ra atoernja, pan poenika kijai, djanma ing-
kang prapta, mapan samija kadjěngnja, pri-
badi tan ngoendang jekti, inggih kawoela,
sampéjan pitakèni.[28] Gih poenika kapala-
nipoen sadaja, sampoen sami ning ngriki, lan
sagagamanja, apan sampoen samekta, kang
Djěng Pangran Mangkoebaemi, noelja atanja,
marung sagaeng kang djanmi.[29] Sira pada
prapteng kéné ikā apa, ja karjanirèki, sada-
ja atoernja, kawoela mijarsa warta, lamoen
poetra dhalem Goesti, arsa dèn angkah, ing-
gih dateng Walandi.[30] Tijang Djawi sadaja pan
boten rila, lamoen ngantos sajekti, binekta
Walanda, soeka taempes sadaja, Kangdjěng
Pangran Mangkoebaemi, aris ngandika, dèné
tintin oedani.[31] Ija warta ingkang kaja toe-
toeriira, Djěng Pangran Mangkoebaemi, pan.

pangija,
ilang, Djeng
dika koe-
aniréki, ing
djanma,
rang, koewa.
Dipanagara.
unma ing
Tengnja, pri-
kawoela,
kapala.
ngriki, lan
ktu, kang
alanja,
ira pada
réki, sada
lamoen
kah, ing
adoja pan
i, binekta
ungdjeng
ika, séné
kaja toe-
ni, pan.

(32)

[illegible]

[illegible]

110 → 119

118

119

[illegible]

(48)

aris ngandika, doemateng ingkang poetra,-
ran koeloep karsanèki, apa ta sira, bisa nang-
goeng sajekti. (32) Lamoen karja roesoeh marang
ing nagara, Djeng Pangran mataeraris, gih-
kijai Sampéjan, poenapa ta sageda, ananggel
kados kang warti, waoe poenika, lamoen sa-
geda iki. (48) Kangdjeng Pangéran èsloe jèn-
tan darbé karsa, noelija kinèn mangtoeli,-
kang rama prijangga, nanging wangsoelani-
ra, anoen doet Radèn Dipati, Residen ika,-
sasan mangsoeli malih. (49) Apan ladjeng a-
dadan mrijèm kewola, toekang wesi kinèn ki-
nerik, riwoesira dadija, toekang wesi sadaja, ma-
pan atoer oening, mring Tegalaredja, jèn lodji sam-
poen rakit. (50) Dadija angger tijasira wadija sada-
ja, lamoen sida kang kardi, mangkana Djeng Pa-
ngran, apan noedjoe alenggah, aning poeregolan i-
ki, kang ngadep ika, kijai Moechamad bahwi.-
(51) Bangsoekbantoel Iman lawan Noerngaliman,
moerdijoh Achmatmad ngarib, lan Moechamad-
moersam, Moechamad santri ika, lawan Moecha-
mad Djèlani, pan bakda asar, ana oetoesan prap-
ti. (52) Sing Kadatoen loeroeh kaparak poenika, nja-
i Soka namèki, prapta atoer sembah, Goesti-

p. 118

[32-48 omitted from Hagen]

p. 120

abdi dinoeta, ingkang iboe dhalem Djeng Goes-
ti, inggih padoeka, sakedap den timbali.[53] Kang-
djeng Pangeran mèsem aris angandika, redjeb ma-
koera iki, soen waes ara bisa, kalamaun loenga-
loenga, pan sira veroeh pribadi, akèh ing djan-
ma, manawa ara ngerti.[54] Dadi éwoeh kan woe-
roeng dadi prokara, jèn iboe nedja betjik, angoer
marénéja, wajaé den gawaha, kabèh adja ana
kèri, wis ta maelia, njai Soka koer nèki.[55] Ka-
woela djrih pan sampoen daloe poenika, Goesti
kawoela mriki, bekta kantja tiga, samija-
wang soel sadaja, langkoeng adjrih aningali,
dateng barandal, kebak pepet ing margi.-
[56] Pan kawoela loemampah noesoel kéwola, Soer-
jabrotan sapriki, pan sampoen kebekan, koe-
la merem kéwola jèn boten ing ngater Goes-
ti, adjrih kawoela, lamaun mandoeka Goes-

p. 121

ti.[57] Kangdjeng Pangeran mèsem kinèn nim-
balana, kapala brandal sami, marga éwoeh
ika, Singabarong namanja, Sélabegasil oemi-
ring, pan sampoen prapta, kinèn ngeterna-
sami.[58] Njai Soka samana waes tan winarna,
éndjing Djeng Pangeran iki, lenggah neng pan-
dapa, poenkael waloe watara, Kangdjeng Pangeran

Mangkoeboemi, ing rawoehira, Djeng Pangeran a-
ningali. (59) Jen kang rama rawoeh pinetoek koe-
moelija, tedak saking pandapi, ngandap sawo
prapta, panggih Djeng Pangeran noelija, ing kang
poetra dèn arasi, rinangkoel sigra, lan sarta-
dèn tangisi. (60) Apan maksih samija djoemeneng
kéwala, kang rama dèn atoeri, noelija tata leng-
goh, riwoesnja gija ngandika, Kangdjeng Pangeran
Mangkoeboemi, marma ~~soenpoen~~ prapta, koelaep
kinongkon nami. (61) Aring Residèn arep kate-
moe sadéla, koelaep lawas sireki, pan sira dèn
oendang, marang lodji sadéla, Djeng Pangeran
mèsem toernja ris, kijai soemangga, nanging
koela pamiki. (62) Sampoen dados mèlikipoen
tiang katah, katah kaena pribadi, sadaja-
poenika, inggih kalamoen soeka, saewawi-
mangkat kijai, Djeng Pangeran noelija, nantoen
mring kang soemiwi. (63) Apan sira kobèh ing-
toen tari pada, Goesti moe dèn atoeri, Resi-
dèn sadéla, sadaja atoerira, mapan samija
mopo iki, soeka ngabena, pedjaha ing nga-
djoerit. (64) Kangdjeng Pangeran noeli ma-
toer mring kang rama, kijai kadi poendi,
gèn koela loemampah, ing ngriki kadi pa-

ran. Kangdjeng Pangeran Mangkoeboemi, alon-
ngandika, koelaoep soen padjar jekti. (65) Mapan
p.122 ingsoen woes tan bisa moelih njawa, ing lodji
pan woes rakit, paman Pakoe Alam, saanak-
pradjoeritnja, woes pada ana ing lodji, ing-
soen tan doega, kang dadi karep nèki. (66) Mar-
ma ingsoen gelem kinangkan jektinja, pan
sedijo metoe mani, mati lan oeripa, soen se-
dijo labeh sira, maung iman soen seboet iki,
ingsoen woes toca, mangsa anama maning.
(67) Djeng Pangeran mapan aris atoerira, ija alkam
doelilahi, kijai kawoela, inggih darmi ke-
wala, kinarja lampahan jekti, karsaning
Soeksma, Sampéjan kados poendi. (68) Doek roe-
mijin sagah nepangaken koela, lawan Residen
malih, Djeng Pangeran ngandika, koelaoep
ija bener sira, tan kena karsaning Widdi,
saproptaningwang, teka ing kene dingin.
(69) Mapan bandjoer den aendangi Residen ingwang,
ingsoen den takani, koelaoep soen balaka, Se-
cretaris kang ana, Dèn Tjokradiningrat iki, Ré-
sidèn tannja, apa karepirèki. (70) Saoeringsoen
dasan arep apa-apa, noeli Residen angling,-
kepripoen betjèknja, amrih hilange ika,-

ingkang dadi naptoe niki, pan saoeringwang, ka-
djaba dèn toeroeti. [71] Ingkang dadi nepsoené ga-
wa Danoerdja, Résidèn saoerniki, pan iwach -
Pangiran, ikoe oega batoernja. Goepermen kawoe-
la adjrih, pan saoer ingwang, gih dika djaloek-
aegi. [72] Mring Goepermen Résidèn pan atoerira,
bok salijané oegi, koela boten ninga, Secretaris
angoetjap, manawa djaloek dadija dji, wonten
tandanja, tan remen nèng wismèki. [73] Sabèng
alos goenoeng parang lawan goewa, sagan-eng-
gan ngabekti, noeli ingsoen moedjar, hèh Se-
cretaris sira, adja mangkono sirèki, ing wong-
sembajang, sagan-engganè dadi. [74] Saba alos
karemané tjilik moela, gelema dadi Adji, pan
wes dingin moego, ija ikoe ingkang wadija. jèn
ora ngandel sirèki, mara takona, marang Ka-
pitan Djing Sing. [75] Ikoe ana kang weroeh pra
karanèra, doek kala alam Inggris, Tjadining-
rat modjar, Secretaris andika, sampoen a-
njana kadjèki, lamoen karsaa, dadija Ra-
toe pan dadi. [76] Mangsa silih ingkang raji-
djoemenenga kang dadas tlenging galih,
inggih ingkang rama, Kangdjeng Pangeran
poenika, pan kerapes makaten malih, inggih

p. 123

apan kawoela, kang ingoetoes roemijin. (77) Apan nganti tinangisan ingkang rama, nging meksa datan kapti, déné goeng bitjara, sadaja sinagahan, sabab Pangéran Dipati, enggèn bitjara, kang rapi maksih alit. (78) Pan Residèn bandjoer anamboengi sabda, kaja paran ta iki, pan ing Tegalardja, wong wis tanpa wilangan, kabaré laro sajekti, ana kang loenga, ana kang gitik lodji. (79) Tjadiningrat mangkana saoerira, inggih kabar kakalih, pangraos kawoela, inggih dara sadaja, lamoen jektosa kadijèki, salah satoenggal, poeroen dipoen djaedjawing. (80) Pan kawoela kang poeroen nanggel poenika, kadjawi dèn wiwiti, adaté poenika, tan karta karja soesah, sampoen ingkang karja pati, lamoen ngarsakna, roesoeh mawan tanapti. (81) Pan Residèn mangkéné oedjaré ika, marma éwoeh tjjas mami bandjoer nariming wang, kados poendi Pangéran, saoerkoe soemangga inggih, Residèn madjar, sampoen ta bendjing endjing. (82) Dika wanoen Kadakan ing poekoel sanga, kawoela badé mandjing, bareng poekoel sanga, Residèn noeli teka, kalawan Danoerdja iki, Wiranagara, sé kri Residèn-

p 124

angling. (83) Kado poendi Ratoe Ageng ingkang-karsa, Ratoe Ageng anaoeri. pan mangsa badoa, koela pan boten bisa, lawan Pangran Mangkoe-boemi, Residen madjar, ingkang katemoe mami. (84) Dika Pangran lan koela tiga Danoerdja, samijo loemampah iki, dateng Tegalardjo, prijé kowé Danoerdjo, apa ta prajoga iki, Danoerdja mo-djar, kolangkoeng èwet nèki. (85) Boten wandé dados salang soeroepira, wantoe woes katah djan-mi, bandjoer ingtoen madjar, empoen dika-kéwala, kawoela pribadi, mangsa wantena, ing wekasanèki. (86) Lamoen santijosa rinem-bak kéwola, kadjaba ditékadi, dika kalih-koela, gih wong loro kéwola, saoeré Residen iki, Dika Pangéran, nanggoeng poenapa wa-ni. (87) Lamoen santen dédéné inggih poeniki, saoer toen mangkéné ki, inggih mati dika, koe-la mangsa karia, jèn dèn oendang daegi ma-mi, mangsa tekaa, wong poen makèten iki. (88) Saoerira Residen gih poen Pangéran, andika béndjing-éndjing, djampitoe mandjinga, gih daweg poda mlika, lodji bareng ésoek ma-mi, anoelija propta, woes béda patrap nè-ki. (89) Paman Pakoe Alam lan nak pradjoe-

ritnja, bareng katemoe mami, lan Residen i-
p.125 ka, mangkéné oedjarira, Pangeran dika priba-
di, kang loemampaha kawoela èwet iki. (90) Ma-
pan koela wakilé Djéndral poenika, sajekti
dadan keni, lamoen marikoa, déné poetra
andika, propta tan prapta ajekti, katem-
poeh dika, lamoen tan bisa sajekti. (91) Prop-
ta kawoela toetoeraki Djéndral dika, moe-
lané ingsoen propté, mèsem Djéng Pangéran,
mijòrta ingkang pawarta, noelljo Pangran
Mangkoeboemi, nimbali sigra, daemateng
kang Papatih. (92) Mas Ngabèhi Hastradimedja
namanja, ladjeng kinen nimbali, sagarwa poe-
tranja, dadan antara propta, sadaja Tegalae-
djèki, anoelijo ana, Ordenas saking ladji.
(93) Ngénggalaken daemateng Kangdjeng Pangé-
ran, nging winang toelan iki, balijo kéwola,
dadan antara propta, kengkènan saking
djro poeri, ki Soeranata, mapan inggih nim-
bali. (94) Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi woes
tan korsa, Adwan ngandika aris, hèh pa Soera-
nada, apoda lali sira, bener iki anak mami,
ing lahirira, nanging kang darbé siwi. -
(95) Apa njòda ikoe sadoeloer koe toea, marma-

ingsoen laboehi, lawan ngreboet iman, woes
ta sira matoera, pirang bara remoe oerip, ki
Soeranata, woes moendoer saking ngarsi.(96) Kang
djeng Pangeran Mangkoeboemi alon tanja, doe-
mateng ingkang siwi, paran karsanira, sa-
kih rèrepot ija, opa ora kon soemingkir ba-
nget tijas ing wang, soewawir aningali.(97) Mara
koeloep Rangga pabener tijasing wang, Pa-
ngeran Rangga soernèki, Pan sampoen prap-
ta, sadaja wonten ngriki.(98) Ingkang raji-
raji woes prapta sadaja, nging kinèn koen-
doer sami, moeng Pangèran Rangga, kinèn
koendoer tan karsa, Kangdjeng Pangèran -
Soerinja ris, dateng kang rama, soemingkir
dateng poendi.(99) Jèn kawoela gadaha kadjeng
poenika, pasti karja roeminjin, gin rèrèpot
sanija, mila ing tijas kawoela, mapan tan
aredija gingsir, nadijan pedjaha, apan-
sampoen prajogi.(100) Wonten q ngriki titi-
laraning Djengèjang, iwet painapa èstri,
tan saimoet paenapa, ngriki sampoen pra-
jaga, kinarja enggèn ngemasi, Kangdjeng
Pangèran Mangkoeboemi nimbali.(101) Mapan
dateng abdi nira ingkang poetra, kang se-

p. 126

poeh-sepoeh sami, pan samijo atoernja, lang-
koeng koewatos sira, tan wandé ngéran-é-
roni, jèn wonten karja, kang rembag sam-
poen gilig. (102) Kangdjeng Pangran ladjeng noe-
roeti kangrama, nging Sang lesmining poeri,
asanget lenggana, nadija tekèng palastra,
kawoela manawi kari, datan woeninga, Djeng
Pangran Hangkoeboemi. (103) Noelijo wangsoel ngan-
dika dateng kang poetra, paran koeloep nak
mami, sibèng ara kena, toeh toetoeri prijang-
ga, prapteng pati loemoeh kari, Kangdjeng
Pangéran, noelija tedak maeroegi. (104) Dateng
dalem sampoen panggih lan kang garwa,
Sang retna anaengkemi, & padani kang ra-
ka, adres medal kang waspa, nanging da-
tan saget angling. Djeng Pangran nabda
doeh mirah ingsoen Goesti. (105) Ingkang ab-
di noewoenwoen dèn toeroetana, manawa-
nemoe oerip, sadinten poenika, jèn nah-
anggèr tan karsa. sampoe tamtoe jèn a-
ngemasi, dinten poenika, bendara ing-
kang abdi. (106) Dadija noeroet Sang retna djoe-
meneng noelija, loemampah pan aririh, sar-
wi ngemoe waspa, sampoen boedal sadaja,

p 127

sagoeng kang rèrèpot sami, Kangdjeng Pangé-
ran, ngeteraken ing kari. [107] Nring silarang-
boedal nja repot sadaja, ingkang kinèn angi-
ring, wong lanang kang toea, Tegal ardja sa-
daja, pan sampoen tan wonten kari, pitoe-
loenging Hijang, lampahira lestari. [108] Tan-
kapetoek lan mengsah pan tanggil marga,
rong panginang watawis, lawan praptanira
Boepati kolthika, Mas Sindoenagara iki, lan
Mas Mandoera, mapan ambekta toelis. [109] Ing-
kang soerat saking Residèn poenika, Djeng Pa-
ngran ngandika ris, soen tan bisa matja, lah
Rangga tampanana, Pangran Rangga anam-
pani, ladjeng winatja, sampoenira dalmoegi.
[110] Sanis kara Kangdjeng Pangran angandika,
mring Mas Sindoenegari. heh Sindoenagara, ingsoen
tan darbé karsa, den oendang tan gelem mami,
soen doedoe badjoh, pan arep den apoesi. [111] Mas-
Sindoenegara boer sembah, Goesti lamoen ma-
rengi. Residen poenika, pinaendoet sepaosnja,
Kangdjeng Pangran ngandika ris, soepada apa,
ingsoen tan ~~bab~~ darbé kapti, [112] Jèn pandoeka
Goesti èstoe datan karsa, njoewoen wangsoelan
toelis, Djeng Pangran ngandika, lah ija toelisapa,

mapan sam woes ora kapti. Kangdjeng Pangeran,
Mangkoeboemi nabda ris. (113) Ora koelaoe betjiké ja
wang soelana saami-aminèki, koe baé Danoeredja,
sida djaloeken ija, toer mangsa awèha kaki, Djeng
Pangran soernja, pan soemangga kijai. (114) Ingkang
serat inggih sakarsa padoeka, kijai amangsi-
p. 128. Kangdjeng Pangran noelija, nimbali tjarik ika,
lagi angsal gangsal larik, noelija nijarsa, swa-
raning bedil mami. (115) Koping tiga pan samija
kagijat sadaja, noelija Sindoenegari kalawan
Wondoera, pamit pan samija sagah, mariksa oe-
nining bedil, sampoen kalilan, gija lengser sa-
king ngarsi. (116) Tan antara noelija, ramé kang-
sanjata, lawan marijem nèki, noelija Djeng
Pangéran, wadija kang sami sowan, sadaja woes
kinèn midjil, toesoeloeng joeda, dook ngoeni
pan pinenging. (117) Tata-sasa tinoenggil Sindoe-
negara, lamoen tan saè nèki, sareng samija me-
dal, sampoen tan angsal papan, panoedjoe ke-
pala sami, mantoek sadaja, tinarka dalanda-
di. (118) Ingkang kantoen ing samèn Djajameng-
gala, lawan kang para mantri, toea baeroe samija
lan Demang sawanja, poenika ingkang nadahi,
swangsal-angsal, mengsah pinara kalih.-

[119] Ingkang medal sawetané Tegalardja, anenggih kang nadahi, Dèn Demang ing Padjang, lawan sakoela warga, nanging kasaraban kang tanding, anoelija prapta, Raden Natadirdja ki. [120] Lan kang raji Rahadèn Nataprawira, lan Dèn Djasentané ki, koetoeloeng ngajoeda ing ngaeni mapan sowan, ning ngarsa Djeng Pangran sami, Mas Mangoenardjā, lan Mas Bradjadirdjeki. [121] Lan kang raji Rahadèn Nataprawira, ki Moerwijah puniki, lan ki Martajoeda, toeloeng Djājamenggala, nging meksa karaban tanding, lan woes kepapan, nging meksa panggah sami. [122] Kangdjeng Pangran dèrèng éwah genja lenggah, aning pandapa maksih, lawan ingkang rama, kang raji Pangran Rangga, poenika kang moenggeng ngarsi, lan panakawan, ngampil gamel kang maksih. [123] Sowan ngadep doemateng Kangdjeng Pangéran, anoelija na soer aning, kijai Darmadjaja, loerah ngawin poenika, di dhalem kaseser sami, katahen lawan, ing pandan sampoen prapti. [124] Nanging inggih taksih samija tinangledan, Djeng Pangran datan angling pan kendel kéwala, wangsoel ki Darmadjaja, Kangdjeng Pangran Mangkoeboemi, aris angandika, paran

p. 129

mistake in Hogen Two No. 124

koeloep karsèki.(124) Apa ora ija tata-tata sira,
Djeng Pangran matoer oris, ing ngriki kéwala,
medal moendoet poenapa, inggih lamoen prap-
ting takdir, néng ngriki ngrika, mangsa wan-
dé ngemasi.(125) Wonten ngriki jèn tinoeloengan
mring Soeksma, inggih sampoen prajogi, noel-
ja Darmadjaja, wangsoel sarwi karaena, hoem-
matoer doeh Goesti mami, abdi padoeka, sam-
poen datan koewawi.(126) Saking genging meng-
sah palengkoeng kang prapta, Djeng Pangran
Mangkoeboemi, pan datan ngandika, anoelija
ingkang poetra, tjinandak astanirèki, binek-
medal kari boetoelan iki.(127) Noelija prapta djo-
ri kilèn Tegalardja, aneng loeroenging sabin,
mengsah tan aninga, jèn Djeng Pangran kalih-
nja, kalamoen sampoen ing djawi, gija nitih
koeda, ki Gisajoe nanaèki.(128) Tjemeng pandjol
panggoeng soekoenja sakawan, belalak nétra-
nèki, langkoeng agengira, ingkang rama koe-
danja, pan lagija saking sal iki, anitih soen-
dan, saking kotesanèki.(129) Belo tjemeng batil-
lan langkoeng kera, watjoetjol larap nikè, woes
karsaning Soeksma, sagoenging kang dadanan,
sadaja pan pada kari, namoeng poesaka, lan

kang titian sami.[130] Datan kari Kangdjeng Pa-
ngeran noelija ngasta, ingkang poesaka iki, waos
kijai Rondan, ingkang rama mangkana, kijai Dji- p. 130
mat woes pinandi, Pangéran Rongga, datan nitih
koeranggi.[131] Pan gandèlan sampéjanira kang ra-
ka, Djeng Pangran joen oedani, doemateng kang
mengsah, tan kantoen ingkang rama, Kangdjeng
Pangran Mangkoeboemi, sareng katingal, hoesar a-
nanderi sami.[132] Finadahan mring kijai Soek-
batoel iman, lan ki Martajoedèki, lan Mas Bra-
djadiradja, ~~ki~~ Moerdijah lan Sahiman, Machamat
moersam poeniki, Djaja menggala, ing Samin kang
nadahi.[133] Finoembakan hoesar mapan katah
pedjah, sanget karobanèki, lan ingiles koeda, sa-
lijané poenika, apan sampoen njabrang sami,
kang wang sadaja, doemateng kilen kali.[134] Ing-
kang sampoen doemateng ing takdirira, Bei Bra-
djadirdjèki, loerah Wirabradja, Pandita ki Mar-
dijah, kaoem Machamad marsam mi, kang poe-
nakawan, Bekel Saiman tobil.[135] Pan sadaja saka-
wan kang sampoen prapta, Soekbatoel iman kaning,
kijai Martajoeda, lawan Djajamanggala, antoek
pitoeloenging Widdi, datan soemana, nging ka-
sajahan kalih.[136] Dadija dawak katiga neng pa-

sabinan, tinarka woes ngemasi, pan ladjeng ti-
nilar, soewalijé kalawan, de tri awas aningali,
mring Djeng Pangéran, kalih naelija ngabani.
(137) Sagoeng hoesar mapan ladjeng nander samija,
soewalijé kang ngirid, naelija Djeng Pangéran,
mapan ginadang-gadang, lawan kinaroetoeg
bedil, titianira, Gitajoe ëtja ngirig. (138) Lang-
koeng bigar mapan ang lir tinaboehan, Djeng
Pangran ing tijas néki, apan ta mangkana, pën
ingsoen maténana, mring sakèhé hoesar iki,
p. 131 datanpa kaja, lir mateni tjitjindil. (139) Nenenng
bae meksa ingsoen binedilan, sadéja Djeng Pa-
ngran iki, besak saking rasan, loemampah pa-
sabinan, nanging meksa den toetoeti, mring sa-
gaeng hoesar, dan kendel anistoeli. (140) Pan Gi-
tajoe kalangkoeng sennja tenaga, lir pangantèn
oepami, den arak pamika, kang raji Pangran
Rangga, dan oetjoel ginnja njeplengi, sampéjan-
nira, ingkang raka pamiki. (141) Pan koraos ge-
rah pitoeloenging Soeksma, Djeng Pangran Jang-
koebami, ninggih kang winarna, langkoeng
akas koedanja, dan sambada lan warnèki,
koedaning hoesar, dan saget anoetoeti. —
(142) Lamoen wonten satoenggal kalih kangtje-

lok. ngantjaran lawoeng noeli, hoesar ladjeng
boebar, dadeja tan angsal ika, Kangdjeng Pa-
ngran aningali, dateng kang rama, langkoeng
soeka tijas nèki, (143) Dené gagah kijai Tjeng-
kiling astanja, mangkana mapan ~~astanja~~.
sami, ingkang hoesar katah, wangsoel dateng
wradinan, pan namoeng titnan satoenggil,
langkoeng kendelnja, lawan sanget angoedi.
(144) Nring Djeng Pangran tan kendel panistoel-
ira, Gitajoe èdja njirig, samana Djeng Pa-
ngran, apanta semae kèwran, pan arsa ti-
noendjang iki, roemaos nista, anoelija ani-
ngali. (145) Wanten brandal titiga ing ngawé prop-
ta, Djeng Pangran ngandika ris, iki patinana,
Walanda tanpa ngrasa, barandal titiga sa-
mi, matoer sandika, sareng toemandang ka-
tri. (146) Wanten saler doesam Soemberan paeni-
ka, Kangdjeng Pangran Djenengi, kinaroe-
boet tiga, mestoel medang angsal, kinaro-
tjok ladjeng mati, lawan koedanja, Kang-
djeng Pangeran noeli. (147) Tedak dateng wra-
dinan, toenggil kang rama, sawalijé oedani,
jèn titnannja pedjah, ladjeng wangsoel sadaja,
sosanderan hoesar sami, nring Tegalardja, ngri-

p. 132

sok lawan besmèni. (148) Sampoen telas sugoeng brana Tegalardja, nengna gantija winarni, - nenggih Djeng Pangeran, pan èsmoe kesajohan, lawan malih angentosi, kang dereng prapta, lakoe asmara kingking. - „ (149) Asmara dana" Apan

CANTO 22

sampoen risak sami, nagari ing Tegal ardja, Kang djeng Pangran winiraos, akalian ingkang rama, aneng tengah radinan, maksih manggoeng nèng koedèkoe, sarwi lèjangan ladijan. (1) Angentosi mring kang abdi, mapan ingkang dereng prapta, mangkana sareng praptané, Rahadèn Natadiridja, lan Radèn Demang Padjang, Radèn Nataprawirèkoe, lan Radèn Djaja tentana. - (2) Dinangoe pan ladjeng sami, nging Walanda katah pedjah, wolong dasa wasabisé, Djeng Pangran kadas toepena, mangkana ingkang rama, titian woes kapanggoeh, ladjeng aris ngandika. (3) Paran koeloep karsanèki, Djeng Pangran aris atoernja, koela soemangga kémawan, tiang sampoen tanpa wisma, Djeng Pangran andika, koeloep saparan-paranmoe, pan ingsoen mangsa karija. (4) Mapan iki oja wis wengi, Kang djeng Pangéran atoernja, kijai kadjeng koela mangké, ngoepados paetra sam-

pejan, ing poendi panggènannja, Kangdjeng Pa-
ngeran anabda roem, waoe doematèng kang poe-
tra. (5) Nging Selarang doega mami, maoe rem-
boegnja, mangkana, sakèhé rèrèpot kabèh, Kang-
djeng Pangeran atoerira, doemateng kang rama,
kijai salasa roemaoehoen, pan wakdoe Ngachrib
poenika. (6) Lan ngaso sakedap kijai, pan kawoe-
la saweg sajoh, jèn sampoen bakda Ngachribé, soe-
wawi kijai loemampah, anoelija sami salat, nèng
lèpèn Bajoen sadaroen, bakda Ngachrib loemam-
pah. (7) Sampoen karsaning Widdi, pan samija
bingoeng sadaja, pan sanget petengé, dadijo ka-
ladjeng lampahnja, medal Soemangir ika,
dadijo sanget sajahipoen, lan loewé orip sa-
daja. (8) Dadija kèndel tan doemoegi, nèng èrèng
goenoeng kèwola, mapan samija rèndra ka-
bèh, sareng èndjing gija loemampah, prapta
ing lèpèn Soka, Kangdjeng Pangéran anda-
ngoe, marang Demang lèpèn Soka. (9) Panggè-
nan rèpot sagoenging, kijai Demang atoeri-
ra, inggih nglempak ing Selarang, naelija
kinèn nimbalaana, dadan antara prapta,
mapan lir soepena kachae, sadaja pangesti-
nira. (10) Risampoen nja samija panggih, -

lawan kang répot sadaja, gija pinernah dé-
wé-déwé, mapan tjekap lèpèn Soka.(11) Kang-
djeng Pangéran noelija, tedak mring Selarong i-
koe, tan kantoen lawan kang rama. Kang
djeng Pangéran Mangkoeboemi, kang raji Pangé-
ran Rangga, kinèn tengga répot baé, lawan
wong kang toea-toea, ingkang kinèn roemek-
sa, répot lawan dahar'ipoen, Mas Bei Mangoen
ardja. (12) Mangkana woes tan winarni, sagoeng
rérépot sadaja, mapan woes étja enggèné, Kang-
djeng Pangéran winarna, kalawan kang rama,
nenggih pasanggrahanipoen, ning Selarong
wismanira. (13) Ki Demang Hardjabajiki,
wonten malih kang winarna, ingkang raji
p 134
noesoel mangké, Pangéran Adinagara, bek-
ta pradjaritika, mandoeng apan patang poe-
loeh, kalih taoen winatara. (14) Ladjeng pi-
nasrahan iki, waoe doemateng kang raka, da-
déja ngiras papatihé, lawan noebaen salin
nama, Pangéran Soerèngnglaga, kang raka
nglilani sampoen, lan ingidèn mring kang
rama. (15) Kangdjeng Pangéran Mangkoeboemi, da-
tan lami linoerdegan, pan saking ing Ngajo-
gjané, kinerig sagoeng wong Jogija, mantri

lawan Dipatija, soewalijé tindihipoen, lawan sa-
gaenging Walanda.[16] Ngajoegijo tan ana kari, na-
nging kang Residèn ika, miwah poetra sentané,
lan Radèn Dipati ika, Pangéran Mangkoe Alam,
mapan kang taemaet pamitkoe, nenggih Pangran
Soerjaningprang.[17] Sigra pinetoekena aglis, ma-
rang sagaenging wong désa Djajamanggala tin-
dihé, kalawan Anggawikrama, lawan ki Baoe-
joeda, kalangkoeng ramé prangipoen, kendang
kinitir woerahan,[18] Baroeng lan marijem moe-
ni, sandjata lit barondongan, dadija saja ka-
toh mangké, wong désa kang samija prapta, la-
djing toelaeng sadaja, kang tan darbé gamani-
poen, bandil aloe pan binekta.[19] Pan sam poen
karsaning Widdi, bandil poerom lan sandjata,
dadija kalangkaeng ramèné, mangkana Kang-
djeng Pangéran, langkoeng marma tijasira,
kang raji kinin toetoelaeng, waoe kalawan -
kang paetra.[20] Pangeran Soerjèngngalagaki, la-
wan Radèn Ontawirja, Rahadèn Natadirdjané,
lan Radèn Natapiawira, Radèn Djajasentana,
miwah mandoeng patang poeloeh, dadija ki-
woel ing ngajoeda.[21] Marijem woes datan moe-
ni, ing Sawèn Djajamanggala, pan kalang-

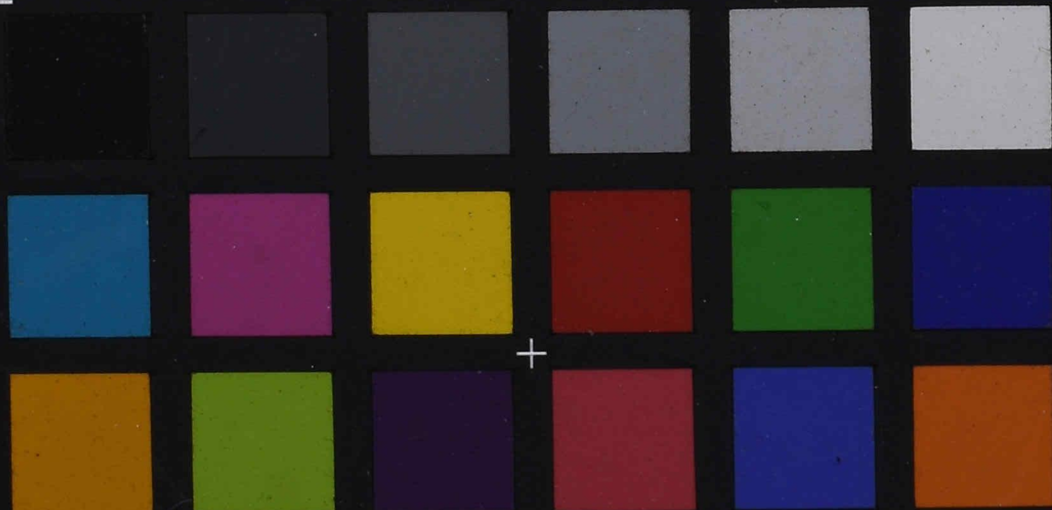
p 135

kang pangamoeké, garagal ki Baoejoeda, -
wong Joegijo katah pedjah, sampoen korsaning
Hijang Agoeng, Boepati katah kabandang. -
(22) Apan ladjeng teloek sami, kang tan teloek
sinèdelan, kinintoenken katah baé, temah
sanija kawirangan, kang tan katjandak ngo-
djang, dadan pinedjahan ikoe, Walanda pan
katah pedjah. (23) Soewalijé apan kanin, kéning
bandil dengkoelira, tiba saking koeda lem-
poh, ladjeng binekta loemawijo, waes moen-
doer wong Ngajoegijo, langkoeng katah ang-
salipoen, bandangan warna-warna. (24) Kang-
djeng Pangéran aningali, waoe kalawan kangra-
ma, nèng ngarsa widjil namané, sampoen ka-
tingal sadaja, solahé kang ngajoeda, lamoen
èstoe sampoen oenggoel, Djeng Pangéran noelija
bodak. (25) Nring kembang poetian iki, lenggah
anèng pakarangan, dadan antara praptané, -
kang raji lawan kang poetra, ngirit sagoeng
Boepatija, ingkang sampoen sami teloek, nring
kang sinemboh ngajoeda. (26) Temenggoeng Mar-
talajéki, Dijan Toemenggoeng Danoe taena, Toe-
menggoeng Wijasoemané, Dijan Toemenggoeng-
Natajoeda, Radèn Wijatarana, Radèn Joeda-

widjajakoe, Toemenggoeng Poerbakoesoema. (27) Toe-
menggoeng Dipadirdjèki, lawan Dijan Harjo Sin-
doerdja, Toemenggoeng Soemaredjoné, sadaloe -
woes tinarima, gija oedjoeng gantija-gantija, ri-
waesnja anoelija koendoer, ri tang sinembah nga-
joeda. (28) Narang pasanggrahan-nèki waoe ka-
lawan kang rama, Djeng Pangran Mangkoeboe-
miné, noelija Pangran Soerjeng nglaga, ngatoer-
aken bandangan, mapan warna-warna ikoe,
noelija kinèn maringena. (29) Doemateng kang
angsal tami, lama wija liroe ija, saholihé -
déwé-déwé, lawan ija Soerjeng laga, kada moe-
pakoesna, ija si Djajamanggalèki, (30) lawan si-
Soemia digdaja, anoenggoka semi bae, mringoe-
wa Soemadiningrat, Radèn Soemadiningrat,
lan si Djajawinatèkoe, pamanané makitana.
(31) Pangran Soerjangalègèki toer sembah noewoen
sandika, noelija aloewaran mangké, ing da-
loe pan samija prapta, para poetra sadaja, ré-
patija kang samija noengkoel, dadija gègèr-
ing Ngajoegija. (32) Dasar mentas kawan djoerit,
poetri-kotah samija medal, Residèn hamboeh pa-
lohé, noelija daloe malih ika, Pangran Djaja-
koesoema, Pangèran Balitar ikoe, Pangran Nach-

p 136

verse 30 ommitted v. 29/30 Ingkang Ganjdjar aran iki, (30) Raden Djojanagaraneki lawan...

amad boebakar. (33) Pangran Rijo Manggaleki, lan
Pangéran Adisoerja, Pangran Adiwinotani, lan-
Radèn Mangkoewidjaja, Rahadèn Mangkoedirdja,
verse 34 omitted Radèn Dipajana ikoe, lan Radèn Dijatarana.
Miwah Radèn Singasari, tanapi sarip sadaja,
nijang sagoenging Pandita, poetra santana kang
kantoen, maksih ana ing Ngajoegija. (35) Apan
sami dèn tjepengi ginedang lodji sadaja, nging
Pangran Pakoe Alamé, ingkang sasan gine-
dongan, lawan sapoetranira, mangkana ingkang
winoewoes Silarang langkoeng hardjanja. (36) Mapan
ta woes dadi nagri Ngajoegija ngalih poenika,
kang peken langkoeng agengé, mirah kang-
sarwi tinoembas, padjeng tijang sadéan, da-
dija samija rena sagoeng, tan ana kang dara-
tjara. (37) Risang pramoeding ngadjoerit, apan-
p 137 lagija tiniwaka, moenggeng ingkang taroeb-
gedé, pepak kang poetra santana, lan sagoeng
pro pratiwa, raeng-anaeng pan moengging nga-
joen, toean kadji lan Ngoelama. (38) Lan para
Pandita sami, ingkang dasan kebah, Djeng
Pangran Mangkoeboeminé, ingkang moenggeng
ngarsanira, Pangéran Soerjenglaga, risang pra-
moeding ngapoepoeh, mapan aris angandika.

(39) Soerjenglaga karsa mami, si adi Mangkoewidja-
ja, soen paringi nama mangko, Pangéran Mang-
koediningrat, si adi Mangkoedirdja, Pangéran
Natapradjèkoe, pajoeng koening angagoa.
(40) Lawan si Martajoedèki, arana Wirjanagara,
si Djarot ikoe arané, Toemenggoeng Wirjadire-
dja, Demang Padjang araná, karjo pangalas-
an ikoe, kang raji matoer sandika. (41) Pangé-
ran Soerjènglagaki, soer sembah naewoen-
sandika, san poenika sadajané, anerang-
dateng kawoela, pamopa ingkang karsa, ri
Sang pramoedèng ngapoepoeh, mapan aris
angandika. (42) Héh Soerjenglagaki, si Toemeng-
goeng Danoekoesoema, menjanga Pagelèn -
mangko, ngebanana poetraning wang, ija si
Dipanagara, lan poetrané kijai ikoe, ija si -
Mangkoeatmadja. (43) Arané ingsoen paringi,
Pangéran Soerjakoesoema, ija ingkang dadjo
bané, ija si Hostradimedja, ingsoen paringi
aran, Toemenggoeng Rektapradjèkoe ing Pa-
gelèn den rasaa. (44) Mapan Adiwinatèki, me-
njanga ing Kedoe ika, Mangoendipoera embar-
né, kalawan si Natajoeda, ijo Moehamadi-
ka, Boebakar marang Lawanoe, déné kang.

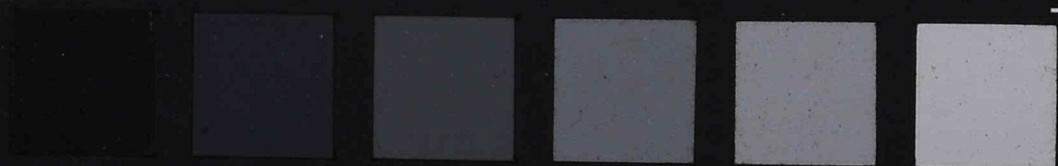
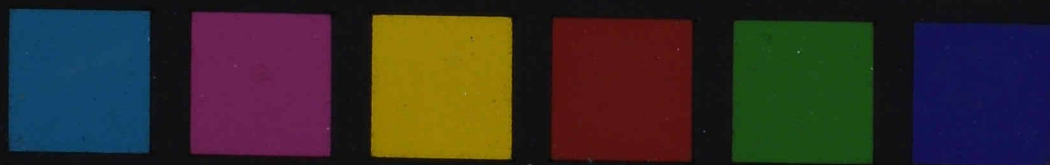

p. 138

sadi embanja. (45) Si Boekbatoelrinan iki, aran-
na Toemenggoeng ija, si Djojo ~~maepat~~ maes-
tapa,manggoh, lan siadi Aditaroja, barisa
sokoelan Jogja, kolawan anakirékoe, si Dan-
dang ija arana. (46) Pangran Soemanagaréki, déné
ingkang ngembana, ija si Wirjanagarané, ka-
lawan si Proenadjaja, ing Gamplang aranira,
Tjokranagara Toemenggoeng, lan paman Djoja-
koesoema. (47) Ana ing lar Ngajogjo ki, déné ing-
kang ngembanana, ija si Soeradilagané, lan
kang maingwing wana-wana, ejang Blitar
barisa, déné kang ngembani ikoe, Toemeng-
goeng Soemadiwirja. (48) Mangkoediningrat si-
rèki, kolawan si Natapradja, lan sadoeloer-
ira kabèh, Sambirata barisana, ingkang-
ngembani ija, si Rathoepati Toemenggoeng, ka-
lawan si Soerohardja. (49) Soerjènglaga nakira-
ki, si Bantjak soen poendoet ika, arana Pangé-
ran mangké, Soerjanagara barisa, sawetara-
ning Ngajogja, déné kang ngembani ikoe,
ija si Soeranagara. (50) Lan Soedinagareki,-
déné kéné ikoe ija, Ajoekoep Djanagara-
baé, kolawan Soemadiningrat, kaseloe
Djawinata, si Singasari ija ikoe, Goenoeng-

kidoel dèn rataa.[51] Saen paringi aranèki,-
Pangéran kang ngembanana, ija si Wiratakoe-
soemané, ing Padjang ingkang ngrataha, ija si-
Martalaja, lan Wirjakoesoema ikoe, Sindoer-
dja lan Dipadiradja.[52] Kartadiradja Sokawati,
pasisir si paman Sèrang, ingkang angrataa
koewé, déné ingkang Mantjanagara, saen tem-
poehaké ija, kabèh kang ngrataaikoe, ija si-
Mangoennagara.[53] Sandika sadaja sami, lang-
koeng enggar ing tijasira, noelija atoer salam
mangké, kang éjang lawan kang paman, kang-
raji lan kang poetra, samija ngaras pada ikoe.
lan sagoeng kang pra Dipatija.[54] Kang samija
pinaring kardi, marang risang misèseng prang,
noelija aloewaran mangké, koendoer dateng
Pasanggrahan, tan kantoen ingkang rama,
mangkana ingkang winoewoes, kang samija
pinaring karja.[55] Mapan aboedolan sami, ta-
reng sadinten sadaja, saring prenahé déwé-
déwé, samijang sal pitoeloeng Sukma, la-
djeng tata barisnja, sadina-dina prang
poepoeh, samana waes tan winarna.[56] Ka-
wening prang tanah Djawi, noelija ana
bantoe prapta, saking ing Kedoe margané,

p. 139

kalih atoes winatara, lan ngiringaken arta gangsal leksa katahipoen, prapta ing legarok ika. (57) Ingkang baris aning margi, kijai Moehamad Ngarfah, lawan Moeljasentikané, pan kagijat non Landa liwat, noelija nembang tengara, wong désa kalangkoeng gregoet, ladjeng gandèng titir samija.

(58) Noelijo tjampoeh ing ngadjoerit, saradadoe ngedril noelijo, nanging Moeljasentikané tan pardoeli mring sandjata, ladjeng koewelan samija, dadijo katah samijo ambroek, bantoe kalih atoes telas. (59) Moeng gangsal welas watawis, kang samijo loemadjeng gesang, nanging sampoen tatoe kabèh, anoelijo Moeljasentika arta walan boesana, sandjata ladjeng dinoem, mring sagoeng kang moeljèng joeda. (60) Sar ladjeng inganggé sami, saroewal lawan rasoekan, mijang sandjata sadajané, langkoeng inggar tjitnija samijo, ladjeng sowan sadaja, dateng Silarong ikoe, kalih belah winatara. (61) Samija nganggo lir Walandi, sandjata sangkoehan samija, noelijo ing Silarong kaget, tinarka Walanda prapta, arsa pinetoek ing prang, gijo Moehamad Ngar-

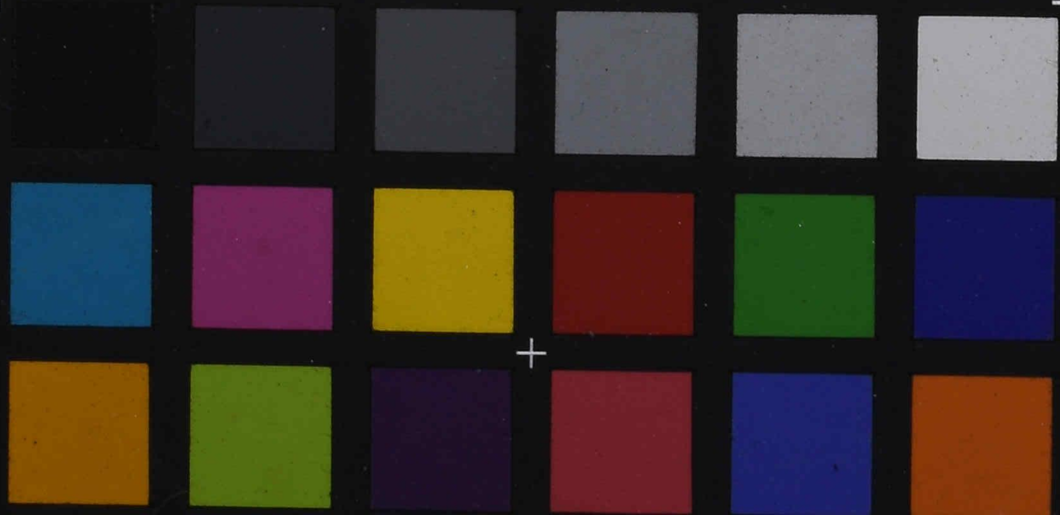
p 140

far ikoe, anandeaken toerangga.[62] Kantjanira kendel sami, pan kinen baris sadaja, ri sampoen pratéla mangké, mring Pangéran Soerjèng laga, ladjeng dadijo tantanan, pan samja soeka sadaroum, wadijo silarang punika.[63] Moechammad Ngarfah anoeli, kalawan Moeljasentika, ladjeng ngirid njowanaké, mring Pangéran Soerjèng laga, marang sang pramoedijèng prang, ladjeng ginandjar nanaéki, Toemenggoeng Setjanagara,[64] Moechamad Ngarfah, poenika, arinja Moeljasentika, pan ginandjar nama mangké, Toemenggoeng Kartanagara, lan kinèn angradina, Kedoe wétan kidoel ikoe, kalih njo matoer sandika,[65] Langkoeng inggar tijas njo kalih, woes lingsèr lan mantoek samija, pan woes tan winarna mangko, kawarna abantoe prapta, saking ing Soerakarta, medal wétan margi nipoen, pradjoerit Mangkoenagaran.[66] Pinetoek aken taemoeli, mring Toemenggoeng Soeroredjo, anèng Randoegoenting poepoh, langkoeng raménning ngajoeda, telas Mangkoenagaran, kitindihira katjokoep, ana mozo Radèn Soewangsa.[67] Noelijo sinaosken aglis, doemateng silarang ika, mapan nangis kéwala, nitang

kalangkoeng welasé, wandoe maksih raré ika,
mopan nangis kéwala, pinaringan boesanakoe,
ladjeng kinèn ngaderena. (68) Nandoek dateng
Sala iki, mangkana ingkang winarna, risang
moertining paloegan, kalangkoeng prihatin-
nira, kagagasing wardaja, namoeng wangsit-
ing Hijang agoeng, nawala koer'an poenika.
p.141 (69) Dan[II] kalilan den iwahi, poenapa saparentoh-
njo, kinèn anglampahi kabèh, marma prih-
atin kalintang, risang moertining joeda, -
ingkang rama kang winoewoes, sijasira mopan
c dan doega. (70) Noelijo angandika aris, paran koe-
loep marmanira, ingsoen dan doega anggèr,
ingkang dadijo prihatinira, wadiniréko -
njawa, pan woes dan koedjiwa toehoe, ing én-
dahé kang ngajoeda. (71) Risang moertining
ngadjoerit, apan aris angandika, gih kijai sa-
toehoené, ingkang dadas tijas kawoela, inggih
sanadijan wewaha. (72) Tinelasna tiang kopir,
mapan ta kawoela semah, jèn taksih ki-
norsakaké, kijai dados lampahan, nanging
karja poenika, roenijin kawoela ésoe, ma-
pan kinèn ngangkat koer'an. (73) Dan kinging
lamaan ngéwahi, dateng parintahing koer'an.

nging kawoela saèstoené, dèrèng soemoeroep-
sadaja, ing koer'an kang parèntah, marma
tijas koela kalang kaung, adjrih bilih kale-
patan. (74) Kangdjeng Pangran Pangkoeboemi,
mapan aris angandika, koeloep tan ngapa a-
koe arè, apan akèh pra ngoelama, kang soe-
moeroep artinja, ing koer'an parèntahipoen,
wang namoeng darma pratéla, (75) Koeloep ma-
rang ing sirèki, endi kang sira karsakna, wang
ngalim Ngajogija kabèh, mèsem ritang misésa,
aris dènnijo ngandika, kijai lerep poenikoe,
nging koela kirang pratjaja. (76) Kijai sampé-
jan rèndjangi, naewoen damateng Hijang Soek-
sma, roemijin kawoela onan, tiang kakalih
poenika, amoelang wonten madja, keweran
sasoenggilipoen, poenika koela pratjaja. (77) Dé-
né sawangipoen kalih, pan samija petir te-
kannja, kados adjrih mring Hijang manan,
kalamoen angiwahana, mring parentahing-
koer'an, kewaran tijangipoen sepoeh, ing ma-
dja anèm poenika. (78) Kangdjeng Pangran Pang-
koeboemi, mapan aris atatanja, pa sira woes
tepoeng anggèr, ri tang tiniwi ngandika, ing-
gih sampoen sapisan, noelijo pitoeloeng Hijang

p 142

Agoeng, tan antara kijai Madja. (80) Prapta
lan saanak rabi, tan api lan kaoela warga, ri-
sang soekoer ning Hijang manon, lawan aris
angandika, kijai kirang satoenggal, noelija
na marma Hijang agoeng, ki kewoeron prap-
taniro. (81) Mapan anaeng let sawengi; bekta
saanak poetoenja, sakaela wargané kabèh,
ri sampoen prapta sadaja, sagoeng kang pra-
ngoelama, ri sang siniwaking poepoeh, sini-
wi ing Masdjid noelija. (82) Pepak sagoeng
ingkang sinangkil, ingkang rama datan be-
kah, Djeng Pangran Mangkoeboeminé, ingkang
raji manggiing ngarsa, Pangéran Soerjèngloga,
risang pramoedèng ngapoepoeh, mapan aris angan-
dika. (83) Heh sakihé sanak mami, sagoeng ing-
kang pra ngoelama, sarib kalawan kadjiné, jèn
ing mengko karsaning wang, ijo si paman Ma-
dja, pan ingsoen lilani ikoe, jèn matoera ma-
rang ing wang. (84) Sabarang parèntah iki, ingkang
mami djroning kaer'an, pama adja wedi mang-
kó, ki Madja matoer sandika, ri sang malih-
ngandika, hèh sagoeng ing sanaking soen, Pandi-
ta lan pra Ngoelama. (85) Sarib otanapi kadji,
loh ojo pada toentoenan, ngangkat adil Hijang

manon, sadaja atoer sandika, ri sang noelija
loearan, samana ki Nadja, ikoe, mondok nèng p.143.
masdjid kèwola. (86) Lan kijai keweran iki,
nging repotiro sadaja, noenggil nèng lèpèn
Sokané, winarna nagri Ngajagijo, apan woes
dadijo wana, bang-abangan siang daloe, woes
telas sagoenging wisma. (87) Gedé tjilik datan
kari, mang kantoen Kadatoniro, ladji saka-
wan Masdjidé, Danoerdjan Pakoe Alaman, la-
wan Wironagoran, sadaja woes sirna ikoe, kiné-
poeng nagri Ngajagijo. (88) Napan woes tan keni
nidjil, Senapati sanijo ngasas, arsa benedah
amangko, ri sang mapan tan kalilan, kinin
ngepang kèwola, mang sinoeprih ingetipoen,
sagoenging para santana. (89) Sanaana woes me- mengdawa
dal sami, kang raji-raji sadaja, tan kari lan
Pangoeloené, Ketib, Modin lan Marbatnja,
mang kantoen kalih ika, Pangéran Soerjo-
brangta koe, lan Pangeran Soerjawidjaja. (90) Lan
ing kang poetra satoenggil, Pangeran Dipa-
koesoema, ginedong nèng ladji mangko, mijaj
sagoeng kang éjang-éjang, lawan kang pa-
man-paman, ingkang maksih sanija kan-
toen, sangkoeng sanija kawlas arsa. (91) Nanging

ingkang paman kalih, kang saged noesoel poenika, noelija pinaringna manèh, ingkang sepoeh pinaringan, Pangran Mangkoedipoera, ingkang anèm namanipoen, Pangran Tanengah poenika. (92) Lawan ingkang rai tami, Dènmas Soetèp pinaringan, Pangran Adinagarané, Dèn mas Grantol namanira, Pangran Soerjadipoera, Dèn mas Dandang namanipoen, Pangran Soerjadi poenika. (93) Dèn mas Tjangkik namanèki, Pan Pangéran Tepasana, Silarang langkoeng kardjané, mangkana Setjanagara, mapan apoer oeninga, ing Dimaja baris agoeng, saking Kedoe praptanira. (94) Ingkang ngirid Wolandèki, Dijan Toemenggoeng Danoeningrat, langkoeng kalih èwoe kèhé, marmanja atoer oeninga, raemaos tan kawawa, Setjanagara poenikoe, kalawan Kartanagara. (95) Mapan ladjeng den bandani, nama pradjoerit Baelkija, pan tigangatoes katahipoen, langkoeng tigawelas ika, kang dados pangiridnja, ki Machamad Bahwi ikoe, ~~nanging tijasnja~~, Pangoeloe doek Tegalardja. (96) Sampoen sepoeh wajah nèki, nanging tijasnja langkoeng socra, tan kalitan

p.144

meksa baé, pan kapengin pedjah ika, ing nga-
prang sabillolah, noelija pinaringna pékoe, Moch-
amad Ngoesman libasah.(97) Toemenggoengira ka-
kalih, pradjoerit Boelkija ika, kadji Ngabdoel-
kadir rani, kang sisih kadji Moestopa, kalihnja
tongkoeng soera, lawan binektanan ikoe, Ngoela-
minja kalih ika.(98) Kijai goeroe melangi, Moch-
amad Salim namanja, lan kijai kasangani, Ngab-
doel Rangoeb ingkang nama, Pandita pan sa-
tonggal, Ngab doel Latip namanipoen, samana
pan ladjeng boedal.(99) Saking ing Silarong iki,
gangsal atoes winatara, sadaja kalem pakané,
sam poen prapta ing Dimaja, ladjeng ajoen-
ajoenan, pan sampoen tinata ikoe, kang dadija
pangawat kanan,(100) Toemenggoeng Setjanagara,
Boelkija kang dadija dada, kering Kartanaga-
rané, noelija Ngoesman Alibasah, ngabani-
kantjanira, Boelkija pan sareng madjoe, orem-
peg pangamoekira.(101) Tengara bedoeg tinitir,
goeng tamija moenja gagana, sing koeta win-
doe angsoli, kijai Ngoesman libasah, waos man-
ding kang paringan, waos poesaka poenikoe, a-
awasta ki Baroe toeba.(102) Apan ladjeng moeroep
iki, marma wadija Boelkija, tan wonten oewas.

p 145.

manahé, marijem woes kalantjangan, moeng
moengel kaping tiga, saking rikat pladjengi-
poen, ngedril woes tan linegéwa.[103] Ladjeng-
koewel ing ngadjarit, sandjata woes dalan-
moenja, tjaroeb waos lan sangkoehé, pedang
lawan doewoeng ika, Rahaden Danoeningrat,
ing joeda mapan kapanggoeh, lan ki Ngoes-
man Alibasah.[104] Langkoeng ramining nga-
djoerit, kapanggih sami soedira, nanging kar-
saning Hijang manon, Dijan Danoeningrat koe-
tjiwa, mapan sampoen palastra, batang sara-
dadoe saempoek, kedik kang gesang loemadjar.
[105] Mapan sami den soesoeti, kèn kètjèr saenggan-
enggannja, islam loedjeng sadajané, nanging
woes karsaning Soeksma, kijai melangi prapta,
sabil lolah marginipoen, kenging lantaking
sandjata.[106] Saradadoe ingkang bedil, pan sa-
king kasoepéniro, tan ngantos mendet lan-
také, noelija tinamboek santrinja, sarada-
doe woes pedjah, pan katah bandanganipoen,
marijem lawan sandjata.[107] Obat lawan mi-
miséki, atanapi kang sandangan, ki Ngoes-
man mantoek mangké, kalawan sak kantja-
nira, moeng taer soerat kiwola, jèn wiloedjeng

kantjanipoen, ladjeng baris Kedoe ika. (108) Doe-
soen Pesantrèn dèn gani, Boelkija nenggih baris-
njo, samana tanah Djawané, langkoeng ramé-
ning ngajoeda, ing soenggèn-singgènira, pasi-
sir mantja nagrikoe, Padjang lawan Sokawatijo.
(109) Goenoeng kidoel Djawi kéri, Ledok Gowong lan
Banjoemas, mangkana kang winiraos, ing Kedoe
kantoen satoenggal, Radèn Soemadilaga, ing-
Parakan nagrinipoen, ingkang tan nedija gi-
risa. „Goerisa" (110) Mapan ladjeng nginggaha-
na, saking Ledok Gowong ika, Mas Toemeng-
goeng Andangkara, ing Gowonggadjah perma-
da, (1) ingkang dadija pangiridnjo, Mas Rangga
Prawirajoeda, ing Paraakan sampoen prapta,
noelija pinetoeking joeda. (2) Soemadilaga-
koetjiwa, mangkana sampoen palastra, ingkang
medjahi poenika, pan Demangira prijangga,
(3) Setjapati namanira, woes bedah Parakan i-
ka, mangkana ingkang winarna, sagunging
poetra santana. (4) Kang dadijo Senopatika,
sadaja sami soelaja, lan ingkang ngembani-
ika, Pangéran Hadiwidjajo, (5) Pangéran Djaja-
koesoema, Mangkoedinigrat poenika, lan
Pangéran Natapradja, Pangéran Boebakar-

p 146

VOL III
p. 1.-40
[266 verses]
CANTO
23

ika. (6) Pangéran Balitar ija, sadaja ngandi-
kan noelija, mring Silarong sampoen prop-
ta, ladjeng tan pinaring karja, (7) nging Pange-
ran Balitarika, noewoen mring Baglèn kèwo-
la, sanadijan silih kèndela, Mangkoediningrat
poenika. (8) Lan Pangéran Natapradja, sadaja
lan sadèrèknja, pan kinèn mring Kedoe samja,
(9) Baris ing Langon poenika, mangkana ing-
kang winarna. Djéndral De Kock sampoen prop-
ta, saking Samarang, sawadija, ing nagari Soe-
rakarta. (10) Ladjeng daoemateng Ngajāgija, ngé-
riggoeng poetra santana, ing Soerakarta sada-
ja, lan Pangran Mangkoenagara. (11) Samarga-mar-
ga ajoeda, nanging gaing kang djagi marga, sa-
sadaja tana koewawa, saking katah balanira.
(12) Samana apan woes propta, Djéndral ing Nga-
jogjakarta, ladjeng hakin tam nawala, -
p147
mring risang moertining joeda, (12) Boepati ing-
kang dinoeta, Ronadiningrat namanja, ma-
pan sampoen apapanggija, lawan Pangran
Soerjènglaga. (13) Woes katoer ingkang nawala,
mring Pangran Soerjènglaga, kang doeta ing
ngandeg noelija, apan kinèn ngantosana,
(14) katoeré ingkang nawala, mring kang pi-

nembah ngajoeda, mangkana ingkang winar-
na, Djeng risang mijos sinéba. (15) Mangwing
Mosdjid ageng ika, pepak kang para Ngoela-
ma, Pandita Sarib Kadji ka, mijang sagoeng
poetra santana, (16) tanapi kang pro prasiwa,
goeng- agoeng manggwing ing ngarsa, tan se-
bih, lawan kang rama, ki Modjo ki Kawron
ika. (17) Noelijo Pangran Soerjenglaga, ngatoera-
ken kang nawola, saking Djéndral De Kock
ika, miring risang moeksining joeda, (18) mangka-
na alon ngandika, waoe doemateng kang rama
Djeng Pangran Mangkoeboemi ka, kijai Mangsa-
bodoa. (19) Kolawan ti paman Modjo, wongsoel-
tan lajang poenika, kawoela waos tan oeninga,
djen rembaga kang prajoga, (20) noelijo koendoer
kang sinéba, koendoer masanggrahan ika,
Kang djeng Pangran kantaun ika, neng Mos-
djid lawan ki Modja. (21) Lan Pangéran Soerjeng-
laga, * badé wangsoelanira, (22) miring Djéndral De-
Kock soemoelija, semboeng ingkang kara-
kara, poenika ingkang nawola, Djeng Pangran
Mangkoeboeminja. (23) Dateng ingkang saaeda-
ra, Djéndral De Koch ritampoeninja, tabé
kawoela poenika, dene djengandika sanjo,

< verse 21 shortened

* "pangéran Djaja- kusuma Samja angrambog nawala, Badé ... punika ingkang nawala Djeng Pangéran Mangkubuminja.

p. 148

verse 26 omitted

(24) menggah karsané ki Harja, èstoe jèn tan dar-
bé karsa, roemijin sapoenika, nging loehoer-
ing kang Agama. (25) Ing tanah Djawa sadaja,
kalamoen èstoe andika. ‖ tan makèwedi poe-
nika, mring Agamané ki Harja, (27) ‖ Islamé ing
tanah Djâwa, pan inggih poenan ki Harja,
panggih lawan Djengandika, ananing neda
prasanda. (28) Etjâp lawan kang prasèla, se-
modos ing dinten nira, lan poendi enggèn pa-
panggijo, jèn andika bekso bola, (29) ki Harjo bekta
bola, jèn Djengandika prijangga, inggih priba-
di ki Harja, woes titi ingkang nawala. (30) sampoen
pinaring ken tigra, mring Ranadiningrat ika,
kinèn mantoek mring Ngajoegijo, mapan woes
dosan winarna, (31) ing Silarang kawarnaha, Ri-
tang misèsèng ngalaga, ginoebel kang pra-
Ngoelama, mijang sagoeng poetra santana.

mistake in Hzen numbers]

(34) Sarip Kadji lan Pandita, sanapi kang prapra-
tiwa, ki Kaweran lan ki Modjo, kang rama
sanget toer rira, (35) ngatoeran djoemeneng Nata,
sabab èwed hoekoemira, kang samijo propta
sabilnja, lan tijang angaben bola. (36) Poenika
Djèndral woes propta, lamoen dosan djoe-
menenga, sajekti apan koetjiwa, lan katoh-

manahé, marijem woes kalantjangan, moeng
moengel kaping tiga, saking rikat pladjengi-
poen, ngedril woes tan linegéwa.[103] Ladjeng-
koewel ing ngadjarit, sandjata woes dalan-
moenja, tjaroeb waos lan sangkoehé, pedang
lawan doewoeng ika, Rahadén Danoeningrat,
ing joeda mapan kapanggoeh, lan ki Ngoes-
man Alibasah.[104] Langkoeng ramening nga-
djoerit, kapanggih sami soedira, nanging kar-
saning Hijang manon, Dijan Danoeningrat koe-
tjiwa, mapan sampoen palastra, batang sara-
dadoe soempoek, kedik kang gesang loemadjar.
[105] Mapan sami den soesoeti, kin kidjer saenggan-
enggannja, islam loedjeng sadajané, nanging
woes karsaning Soeksma, kijai melangi prapta,
sabil lolah marginipoen, kenging lantaking
sandjata.[106] Saradadoe ingkang bedil, pan sa-
king kasoepeniro, tan ngantos mendet lan-
také, noelija tinaembak santrinja, sarada-
doe woes pedjah, pan katah bandanganipoen
marijem lawan sandjata.[107] Obat lawan mi-
misèki, atanapi kang sandangan, ki Ngoes-
man mantoek mangké, kalawan sak kantja-
nira, moeng taer soerat kiwala, jèn wiloedjeng

pakéwet ira,[37] kang aprang panggah bitjara,
sabab woes samija Naréndra, dadija tan won-
ten koetjiwa, kantoen pasrah mring Hijang
Soeksma,[38] Djeng Pangéran Mangkoeboemika,
ngarih-arih mring kang poetra, sanget a-
ris angandika, koeloep welasa mring bala,
[39] lan manawa dingin ana, ija wangsiting
Hijang Soeksma, déné dadining ngajoeda,
mokal koeloep jèn sepija.[40] Déné dosan
koepira, wekasan mangkéné ija, Kisang
moertining ngajoeda, wekasan woedar kang
karsa,[39] mesem aris angandika, kijai roemè-
jin kawoela, njoepena wonten nawala, ing-
kang bekta tiang Hasdo,[40] Winaos moengel
mangkana, parentah koer'an poenika, kang
Sinoehoen Soeltan ika, Ngabdoel kamit Hè-
roe Tjokro,[41] kabiril Moekmin Sajida, Panata
Agama Djawa, Kalipah toer Rasoel ija, sa-
mijo ing Djawa sadaja.[42] Ing kang bekta la-
djeng moesna, serat tjinemploengaken taja,
Djeng Pangéran Mangkoeboemi ka, langkoeng
lega ing tijasira,[43] kijai Kaweron mangkana,
atanapi kijai Modja, inggih poenika pra-
téla, kalamoen wangsit Hijang Soeksma.

[amstoc in regen wanstas]

p 149

(44) Djeng Pangran Mangkoeboemi ika, noelija kinèn nimbalana, mring Pangèran Soerjèng laga, tan antara noelija prapta, (45) ing ngarsanira ingkang rama, Djeng Pangran Mangkoeboemika, apan aris angandika hèh ta kolé Soerjèng laga. (46) Besoek Senèn parentahna, mring sagoeng poetra santono, kalawan kang para Dipatija, Mantri pradjoerit kang ana, (47) lan andika kijai Modja, den pepak sagoeng Ngoelama, sarip Kadji lan Pandita, kalihnja matoer sandika. (48) Samana woes tan winarna, ing dinten Senèn poenika, (49) sampoen djoemeneng poenika, Djeng Sinoehoen Soeltan ija, Ngabdoel Kamit Hèroe Tjokro, Karibil Moekminin ika. (50) Sinaidan pra Ngoelama Sarip Kadji lan Pandita, mijang sagoeng poetra santana, kanapi kang pra prawira, (51) ri woes oloewaran namanja, langkoeng lega ing tijasira, sagoeng ingkang wadyo bala, Ngoelama soekoer ing Soeksma. (52) Ri woesnja gantijo sadina, angatoeri ingkang rama, nama pamembahan ika, Ngabdoel Raoef djoedjoelnja, (53) ingkang iboe namanira, Kangdjeng Ratoe Ageng ika, dènè namanè kang garwa, Djeng Ratoe Kadatan ija. (54) Wanten

p.150 malih ngadeerana, nama Ratoe iboe ika, ka-

prunoh sepoeh poenika, kalawan swargi kangra-
ma,[55] nanging sanès iboenira. Kangdjeng Soeltan
poetranira, Pangéran Dipanagara, pinaringan
nama ika.[56] Kangdjeng Pangéran Dipatija, kang
pra Djan Ontawirja, mapan pinaringan nama,
Pangéran Dipanagara,[57] wonten kang paman Sa-
djoega, Pangéran Djajakoesoema, pinaringan na-
ma ika, Pangéran Bèi poenika.[58] Poetranja pi-
naindoet noelija, mapan pinaringan nama, Pa-
ngéran Djajakoesoema, mangkanana woestan
winarna,[59] kawarna poetra santana, lan sagoeng
pra prawira, tanapi kang pra Ngoelama, pan
samija angarsa-harsa.[60] Nering Djéndral wong-
soelanira, ngantos lami antaranja, pan samija
kindel kewala, dadija sagoeng samija lena, -
[61] mangkana ing kang winarna, wonten Pandita
kang prapta, ing Madjasta pondokira, wasta
Nos Loerah poenika,[62] Nanging Pandita lala-
ra, saking Ngarab wijilira, Saèstoe Sarip poe-
nika, nanging namaer nama Djawa,[63] saking
remen mring Hyang Soeksma, pan woes sampé
dahar néndra, salat woes tanpa wektoenja,
datan wonten kendelira.[64] Ning Madjasta
dèn sikara, mring Pangran Mangkoenagara, -

[verse 65 omitted]

mapan parintah ing Walanda, dadija langkoeng
tresnanira, mapan tamijo ambekira, pan ètoe
nanggil kang karsa. (66) Waes pinaring pondoki-
ra, langgar alit djèro gènnja, ananggil Djeng
Soeltan ijo, tamijo langgar pondokira, (67) toben
Bakda salat ngisa. Mas Loerah sowan poenika
maring Kangdjeng Soeltan mangkana, pinoedjoe
sarèjan ika. (68) Mas loerah anoelija propta, la-
djeng metegi kang pada, sareng dangoe-dangoe
noelijo, Mas Loerah medal kang waspa. (69) Djeng
Soeltan arès atannjo, hèh Mas Loerah ana apa,
ijo gènè tiro karoena, Mas Loerah lan atoeri-
ro. (70) Anak Soeltan satoehnjo, toen lamam
weroeh maring tiro, jèn oepama gedang ika, ka-
jo toen oental-oentalla, (71) banget welas maring ti-
ro. Djeng Soeltan mèsem ngandika, tiro welas agè-
rèjo, Mas Loerah malih atoernjo. (72) Sirèkoe ma-
pan kinarjo, maring Allah Kalipah Djawa, pan
oro pinaring ika, kanti marang wang sadjoega,
(73) Kangdjeng Soeltan angandika, dènè liwang
ngèmpi tiro, pan iki satanah Djawa, woes
dadi rèwang koe pada. (74) Ngoelama lawan Pan-
dita, Sarif, ngoebtidan soehada, mapan akèh
tanah Djawa, opa dènè Kijai Madja, ~~ing bé~~.

p.151

(75) Mas Loerah aris atoernja, kabèh ikoe gèsèh pa-
da, ing bésoek wekasanira, Djeng Soeltan mè-
sem ngandika. (76) Sandijan kabèh gèseha, ing-
soen iki sotohoenja, (77) pan woes bosen aneng do-
nja, soen propsa saksi kewala, anak ija ma-
rang sira, moeng amrih sabil kéwala. (78) Wang-
kana woes tan winarna, kawarnaa kijai Mo-
dja, lan sagoeng kang pra Ngoelama, sanapi
kang pra prasiwa (79) mijang sagoeng poetra
santana, samija ngadjeng-adjeng ika, serat
Djéndral wangsoelannja, dadija ing tijas sa-
mijo léna. (80) Sanana mikir ing joeda, pan a-
moeng patemonira, kang samija dèn arsa-arsa
pan langkoeng katoeng koelira, (81) sagoeng ingkang
Sénapatija, ing Matoran pan sadaja, maksih
baris neng prenahnja, ngadjenganira prijang-
ga. (82) Samana pandoedjoe ika, ing dina Djoemoe-
oh ika, Djeng Soeltan arsa salosa, lawan sagoeng
pra Ngoelama, (83) anaalija nijarsa swara, mrijem
moengel tan antara, patjalang atoer oeninga,
jèn mengsoh ngedali joeda. (84) Langkoeng kasah
bolanira, Kang djeng Soeltan apan naelija, pa-
rentah kinen metoeka, mring Pangéran Soerjèng-
laga, (85) lan Pangéran Dipanagara, nanging woes-

p. 152

karsaning Soeksma, waoe Pangran Soerjenglaga, mapan sanget ribedira.(86) Dadija kang nindihi joeda, mang Pangran Dipanagara, kalih atoes winatara, pradjoeritira prijangga,(87) kalawan Djajanagara, kang baris kidoel sadaja, nging lang- koeng karobanira, dadija mang saang salira,(88) Pangeran Soerjeng laga, ngènggalken kadangan ika, dadija Djeng Soeltan pribadija,(89) ingkang njarirani joeda, hing iring kang pra Ngoelama, tan apī Mas taoerah ika, ki Keweran kijai Modjo, apa dèné ingkang rama.(90) Kang djeng Panembahan ika, ardi widjil sampoen prapta, noelija sinaba sadaja, pan nedja metoek ngajoeda,(91) Kang djeng Soeltan ris ngandika, waoe daemateng kang rama soewawi pinara tiga, kijai tiang poenika.(92) Sampoen angrampol kèwola, kaki keweran wangsoela, kanggoea Masdjid kèwola, lawan andika dadonga,(93) ki keweran taer sandika, waes wangsoel nring Masdjid Noelija, mangkana ingkang winarna, Djeng Pangeran Dipanagara,(94) Prapta lan sawadija nira, malaer sampain tan kaewa- wa, kang meng sah lang koeng agenguja, waes- prapta katjepit ika,(95) Kangdjeng Soeltan ris ngandika, waoe daemateng kang rama, soe-

rawi angedoem kaja, ¶ Sampéjan anindikana. p. 153
(96) Woes tamtoe pinara tiga, kijai Modja kang sa-doeman, noelija tinata barisnja, sampoen kar-saning Hijang Soeksma, (97) djalma tan kenging tinata, sareng dèn marijem ika, sanija boe-bar ngoengsi ika, ing wingkingira Djeng-Soeltan. (98) Kangdjeng Panembahan prapta, sakalijan kijai Modja, nerang paenika kang-karsa, wadija tan kenging ngobena, (99) Kang-djeng Soeltan angandika, kijai poenapa kang karsa, kawoela ngarah kéwala, Kangdjeng Panembahan nabda. (100) Koeloep jèn dangan lan sira, prajoga moendoer kéwala, wadijanira ka-jâ, pan woes tan kena tinata, (101) kijai Modja pan mangkana, apan sami atoerira, lawan Panem-bahan ika, samana ingkang winarna. (102) Sira-Pangeran Soerjenglaga, prapta lan sapradjoerit-nja, pan api poetra santana, nging sampoen sasanpa karjâ, (103) ladjeng kinen moendoer i-ka, kalang koeng dènnja kasesa, kang meng-soh bareng kéwala, lawan ngoedanani san-djata. (104) Sampoen karsaning Soeksma, sadéja boebrah tatanira, tan ana kang kawal joeda, loemadjeng sakarsa-karsa, (105) angrebat anak ra-

binja, kalangkaung deinja kasesa. Kang djeng
Soeltan kang winarna, rangoe-rangoe lampahira
(106) Tarma datan tahan tanija, mijosa swara mi-
misira, dadija kasesaning bala, watara mang
kawandasa, (107) ingkang taksih dèrèk ika, Djeng-
Soeltan lampahira, ladjeng minggah dateng
ngarga, kang mengsa ngaengsir kèwala.
(108) Prapta pasanggrahan noelija, Silarong bines-
mi tanija, ki Kewoeran kang winarna, mak-
sih aneng Masdjid ika, (109) ladjeng kinepang kè-
vola, binanrandang ing tandjata, wantoe woes
sepoeh poenika, datan sagêd jèn kèsaha.

p. 154

(110) Tan ladjeng ginendong ika, bineksa loema-
djeng noelija, daematêng ing maerid ira, na-
radjang kèwola, (111) ladjeng pinedangan ika, na-
nging pitoeloenging Soektma, pedan tan ana
tanmama, kalawan kan gèndong ika. (112) Nanging
kitab koer'an tanija, anggelar kantam Mas-
djid tanggija, ladjeng rinisak sadaja, kang
masdjid binasmi noelija, (113) kawarna Pangeran
Di Tanja, lan Pangeran Soemanagara atoe-
boeng karsanira, prapta lan pradjoerit.
(114) Apan sira woes winatara, ladjeng noesoel
minggah ngarga, woes tjoendoek lawan Va-

rèndra, landjeng anoeng kemi pada, (115) Kangdjeng Soeltan lenggah ira, aning sanginggiling goe-a, ingkang dèrèk sinatara, namoeng kantoen kawan dasa. (116) Kijai Madja maenggèng ngarsa, lawan Radèn Natadirdja, mijang Pangran Dipanagara, lan Radèn Nataprawira, (117) Panembahan pisah ira, lan Pangran Ngabèhi noelija. — Kangdjeng Soeltan angandika, woes adi sira meneng a. (118) Noelija tata lenggah samija, Nata aris angandika, sira gawa bala pira, Djeng Pangran aris toer ira, (119) siwoe watawis kawoela, nging dèring dateng sadaja, saking kesesaning drija, Djeng Soeltan anantoen noelija, (120) Waoe dateng ki Madja, paran mengko kang prajoga, apa bandjoer binandjelan, ki Madja aris toeiro, (121) pan sampoen tanggel poenika, ingkang rinebat poenapa, loehoeng ngaso tata-tata, dateng lèpèn Soka. (122) Djeng Soeltan noeroet atoerrija, noelija aris angandika, woes adi ingsoen darèna, wadijanira oendoerena, (123) ingsoen arsa ngaso ija, dihin marang kali Soka, lawan kabèh dawoehana, sakèhi kang sinapatija. — (124) Kabèh dèn pada sameksa, djer Landa woes èstoe tjidra, Kangdjeng Pangran toer sandika,

p.155

sampoen lingsèr saking ngarsa,[125] lan Pangran
Soemanagara, Djeng Soeltan malih ngandika,
mring Dijan Pangalasan ika, lawan Mas Tang-
ngoenagara.[126] Lah pada sira karija, ananging
kéné kéwola, mrijem ingsoen kijai Naga ijo
ikoe sira pasanga, kalamoen Walanda ika,
noetoeti mring ingsoen noelija, marijem sira
oenèkena, kalihnja mosoer tandika.[127] Djeng
Soeltan loemampah noelija, moeng gamelan
ngampil poenika, ingkang dèrèk lampahnja,
atanapi kijai Tadjo[128] lan Pangran Dipanagara
lan Rangga. Dèn Natadiredja, tanapi Natapra-
wira, lawan Dijan Djaja Santana.[129] Lan pana-
kawan sadaenggal, Adam djaka namanira, -
mangkana kapetoek noelija, lan mas Laeroh
anèng marga,[130] Mas Laeroh aris atatanja, ngak-
Soeltan mring ngendi sira, Kangdjeng Soeltan
angandika. Joen ngaso mring kali Soka.[131] Mas
Laeroh malih atannja, bok ajo sobil kéwola,
[132] Djeng Soeltan kèndel sakala, mangkana-
osiking drija, woes bener Mas Laeroh sira nging
soen tasarrinilan Soeksma.[133] Sadina iki sir-
naha, pan adja kangsi kadawa. Kangdjeng
Soeltan angandika, mring Pangran Dipa-

[134] nagara, heh koeloep pradjoerit ika, saananè koe-
toerana, jèn taen arsa sobil ijo. Kangdjeng Soeltan
apan naelijo. [135] Angandikaken koerangga, pan Gi-
rismaun ingkang rama, lan kantoen Mas Loe-
roh ika, lan Rahadèn Natadirdja, [136] ing sadaja
winatara, ingkang sareng adjengira, lawan Djeng
Soeltan poenika, ki Wadja ngantèl kèwola. [137] Sa-
nèng waeri lebih ika, kalawan sawarganira, -
Kangdjeng Soeltan kang winarna, lan Mas Loe-
roh sampoen propsa, [138] inggènja baris Walanda,
apan rempek adjengira, tiang sadaja poeni-
ka, ladjeng ing edrèl sandjata. [139] Marijem
lan kalandaka, Gjirismaun dasan koewawa ana-
dahi mimi ika, dadija amagak kèwola, [140] Kang-
djeng Soeltan apan naelija, tedak saking koe-
rangga, nging soepé tan ngagem wastra,
[141] naelija ra panuaning saeksina. Warni tje-
meti poenika, mapan ladjeng anèng asta, Djeng
Soeltan anoeng poenika, kang kinarja ma-
goet joeda, [142] Mas Loeroh pedang agemnja, dé Ra-
haden Natadirdja, mapan angagem sandjata,
sakawan poen Adamdjaka, lan Raden Nata-
prawira. [144] Tiga Raden Djasentana, sakawan
Adamdjaka, gang sal kadji samsar ika, kang

p 156

mistake in Hagen text

sanijo nganggé sandjata, (145) ingkang nganggé wa-
os ija, Moechamad Maram wastanja, lan Moecha-
mad Djadar ika, lan Moechamat Djala soetra.
(146) Moechamad Melangi ika, kalawan Sèh Achmad
ija, saking Djoedah widjilira, amoeng pedang
anggènira. (147) Ladjeng ngamoek ing ngajoeda, -
nioesoep kaekoeting sandjata, pan ladjeng koe-
wel kèwala, Mas Loerah ing tandangira. (148) Ang-
nglir banténg tawan brana, angiwa nengen pe-
dangnja, sadaja mopan mangkana, belasah-
bangké ning ngarsa, (149) kang sanijo nganggé san-
djata, woes telas kang ngabat sanija, mang-
gineboegken kèwala, saking kijosira tan soe-
da. (150) Kang djeng Soeltan kang winarna, mobat-
mabit tembongira, woes brasta ingkang pa-
ngarsa, ing woeri saja kèh prapta, (151) kapir belasah
bangkènja, pan sampoen kasaning soektina,
Mas Loerah praptèng sabilnja, saking sanget
sajahira. (152) Tan pasah ingkang sarira, sadija
tanggal kang koekarpa, lawan bangké kapir
ika, mangkana ingkang winarna, (153) Rahaden Na-
taprawira, lawan Raden Djajatentana, sampoen
telas kang sandawa, lawan tatoe sentisira.
(154) Sinangkoeh mring kapir ika, moelat mring-

-p.157-

Djeng Soeltan samija, kalangkang dènnja bra-
mantija, mobat-mobèt landangira, [155] lir soepé poer-
wa doektina, dadija Dijan Nataprawira, lawan
Raden Natadirdja, katiga Dijan Djasentika. —
[156] Ira samija gandèli ika, hormatoer sarwi karoe-
na, Djeng Soeltan ngatoeran noelija, moendoer
ngaso ing ngajoeda, [157] kinipatken tan kena, noelija
na parmaning Soeksma, Djeng Soeltan inoet
sakala, dadijo noeroet moendoer noelija. [158] Mengsah
taja katah prapta, nanging tan poeroen boedjoe-
nga, pan amoeng ngedrèl kéwola, lawan mari-
jem poenika, [159] Djeng Soeltan ladjeng lampahira,
moendoer dateng lèpèn Soka, anenggih ingkang
winarna, Pangeran Dipanagara. [160] Lawan Panga-
losan ika, katiga Mangoen nagara, prapta tar-
ka bekda bola, harsa toemoet laeng ngajoeda, [161] woes
panggih sapih kang joeda, lan kesapoet daloe
ika, anoelija noesoel kéwola, doemateng lèpèn-
Soka. [162] Sampoen panggih lawan kang rama, Djeng
Soeltan ingkang winarna, mapan kendel satjanira,
kalih tan saged mengoea, [163] ing kang ladjeng sabil
ika, Pandita Mas Loerah ija, lan Moehamad Ke-
langika, Moehamad ing Djalasoetra. [164] Lawan
Mas Loerah gamel ika, Mas Sali sekar namanja,

p 158 II

nging kapir toempoek bangkenja, samana ingkang
winarna, [165] doloe Pangeran Bei prapta lan Pangeran
Djajakoesoema, ladjeng ngatoeri hoesada, dateng
Djeng Soeltan noelija. [166] Winarna Rahaden Rija,
Nataredja apan prapta, saking ing Kedoe poenika,
bekta bala sakawan dasa, [167] woes panggih lawan
ki Modja, ladjeng kiringken noelija, ngatoeri
Djeng Soeltan ika, leng ser saking lèpèn Soka.
[168] Semoe adjrih atoerira, Djeng Soeltan aris adanja,
ikoe sapa ingkang prapta, Dèjan Rija goegoep a-
toernja, [169] kawoela poen Nataredja, jèn paringtoer
prajoga, padoeka jèn tan lengsera, sinoehoen
ing lèpèn Soka. [170] Tan wandé kinepang ika,
lamoen padoeka lengsera, sinoetoesan daegi
hamba, mèsem Djeng Soeltan ngandika, [171] heh
ta ijo Nataredja, jèn melèk nètra manira,
ingsoen bali maning aega, mring Selarong-
bandjel jaida. [172] Nangkana ingkang winarna,
sareng endjing samija prapta, Kangdjeng Pa-
nembahan ika, lan Pangeran Proboe anaelija,
[173] kawingal dateng kang poetra, kintoep ka-
lih ingkang soetja, Panembahan apan noelija,
angrongkoel sarwi koroena. [174] Apan sarwi-
ngandika, daeh njawa ingsoen tan njana,-

tamam katemoe ing sira, Djeng Soeltan aris ngandika, (175) kijai toean kendela, kawoela taksih waloeja, mangkana parmaning Soeksma, wasara ing kalih dina. (176) Djeng Soeltan dangan gerahnja, lan wadija woes samija prapta, mapan ladjeng tini waka, Panembahan moenggèng ngoesa, (177) atan api kijai Yodja, djagar Pangran Bèi ika, lan Pangran Dipanagara, Pangran Praboe djadjarira, (178) Pangran Soerjèng ngalaga, kinimbalan datan prapta, mangkana rembagkan noelija, Kangdjèng Soeltan ris ngandika, (179) waoe daumateng kang rama, kijai kadjèng kawoela, soewawi apan daim karjo, sampéjan ingkang roemeksa. (180) Daumateng repat sadoja, sampoen kéran tijas koela, lawan paman Praboe ika, sadajo mangsa bodoha, (181) Panembahan tan lenggana, nanging Pangran Praboe ika, tijasira gadah soedira, pan sangetgènnja lenggana. (182) Apan remen dèrik jaeda, Djeng Soeltan noeroeti ika, pan woes dadi rembagira, kang djeng Panembahan noelija, (183) pamitan dateng kang poetra, linilan salaman noelija, neng goegeloe repat samija, mapan woes datan winarna. (184) Kangdjeng Soeltan kawar-

p. 159

noha, anantoen dateng ki Modja, lamoen ingkang
paman ika, tan api kang pra pratiwa, (185) proka-
wis tingkahing joeda, Pangran Bei atoeinja, -
pan mangsah barisnja, Silarong mangir poeni-
ka. (186) Soemangga karsa Narendra, Kangdjeng Soel-
tan angandika, kados poepapa saénja, apan-
djing-éndjing kawoela, (187) harsa manggoelang nga-
joeda, Pangéran Bei ataernjo, kalawan kijai Modjo-
jin pareng karsa Naréndro. (188) Kadjawi sareng ké-
wola, tinabet mengsah poenika, mrih sampoen
ngireni joeda, Kangdjeng Soeltan angandika, (189) poen-
di kang ageng barisnja, Pangran Bei ataernjo, Si-
larong warti poenika, kadjawi karsa Naréndra.
(190) Mas Paesoe Dipanagara, lan kang mas Praboe poe-
nika, ing Mangir dipoen sambesa, pradjoerit ki-
doel sadajo, (191) poenika dèn tindihana, kadjawi Dja-
ja nagara, wonten ing karsa Narendra, sampoen da-
dos rembagira. (192) Endjing noelija boedal sanijo,
soemahap kang bala kaswa, nalengi Senèn kang
dina, apan sareng boedalira, (193) datan winarna ing
marga, Djeng Soeltan Silarang prapta, meng-
sah sepi datan ana, ladjing masanggrahan
sanijo, (193) Gijo ngoekaep Mas Loerah ika, kang
lajon tan mandra séda, pan kadijo nendra-

p. 160.

mistake in Hazeu numbers.

kéwola, lawan wetah kang sarira, [195] tan wonten tilas warastra, sato tan poeroen tjeloka, gandanira kang sarira, aroem lir garoe tjandana. — [196] Kang Djeng Soeltan ratoekanira, kinarjo angoermoti ika, kapanggih tengah bangké njo, sakèhing kapir sadaja, [197] déné kapir bangkénira, tinéda gagak mijang sona, Djeng Soeltan tan tahan ika, mambet kapir bangkénira. [198] Tangkana waes tan winarna, ija ta ingkang kawatjaa, Pangéran Dipanagara, lan Pangéran Proboe ika, [199] angtal pitoeloenging Soeksma, dadal kapir banisira, kang wonten tangir poenika, besmèni samarga-marga. [200] Waes propta Silarang ika, Pangéran Dipanagara, Djeng Pangéran Proboe ika, tjoendoek lan Djeng Soeltan ika, [201] sampoen katoer saniskara, samana waes tan winarna, tareng ngendjing mengtah propta, saking nagari Ngajoegja. [202] Nging pinilah lampahira, Kang Djeng Soeltan nantoen ika, dawoeg kijai Madjo, lan Pangéran Bei ika, [203] gija sami pinilah samija, Pangéran Dipanagara, lan Pangéran Proboe ika, [204] ingkang kilen nindihana. Ingkang sapalih ika, kalihnja matoer sandika, sampoen lengser saking saking ngarsa,

kalawan sawadijanira, (205) Boepati nenem poenika,
Pangalasan tindih ira, ladjeng tjampoeh ing-
ngajoeda, tan wonten ingkang koetjira. (206) Dé-
né kang sapalih ika, Raden Djajanagara,
kang tinoeding nindihana, kalawan Mas Ngang-
ngaen nagara, (207) tiga toean Sarip ika, Djeng Soel-
tan lenggah kéwala, aning pakaranganira, ni-
ngali ingkang ngajoeda. (208) Kalangkoeng ing ra-
mé nira, kapir kasoh ingkang balasira, Islam
pan ladjeng sadaja, mangkana ingkang winarna,
(209) pan lagija ramening joeda, wonten wong loema-
djeng ika, apan ngatoeri woeninga, mring Pangéran
Dipanagara. (210) Goesti Djeng rama padoeka,
sampoen kasoer ing ngajoeda, kagijat Djeng
Pangéran noelijo, ing ngoendoerken kang wa-
dijo, (211) lawan ngatoeri woeninga, doemateng kang
tjang poenika, Pangéran Praboe mangkana,
apan moendoer kéwala. (212) Dadijo sanija ka-
gètira, sampoen boebrah balanira, wus ke-
soh ingkang wawarta, wadija kinosa tan kena
(213) kaperloe manfoek sadaja, mring Djeng Soeltan
ngarsanira, ki Radja atoer oeninga, poenika
poetra padoeka, (214) Kadija kaseser djoerit-
nja, sampoen moendoer saking ngriko, Djeng

p.161

Soeltan kalangkoeng marma, doemateng Dijan
Djaja nagara,[215] kapir saja kasoh propsa, ladjeng
kinèn nimbal ana, sadaja sabalanira, woes moen-
doer doemateng ngarga.[216] Lawan Kangdjeng
Soeltan noelija, pan propsa karèbèt panggija,
lan Pangran Dipanagara, pan sampoen pe-
pok sadaja,[217] lawan kasoh ingkang propsa, wa-
déjé kang noesoel poenika, inggih saking lèpèn
Soka, Djeng Soeltan kèndel karsanja.[218] A-
pan lagija dahar ika, kasaroe moengsoeh kang
propsa, apan namoeng hoesar kéwala, kedik apan
winasara.[219] Lawan dosa apan noelija, tinepang hoe-
sar poenika, pan ladjeng kèndel kéwala, dasan
soget jèn késoha.[220] Riwoesnja doemoegi samija,
genipoen dahar sadaja, Pangran Bei atoernja,
doemateng Djeng Sri Narèndra,[221] poenapa san ti-
nambela, inggih Walandi poenika, Djeng Soel- p. 162
tan angandika, paman tanggel lawan nista.
[222] Walandi bingoeng poenika, kedik kalawané
ija, soewawi ladjeng kéwala, nring Tjroetjoek
ladjeng kawoela,[223] Djeng Soeltan nitih soerang-
ga, apan Girimoeri poenika, Gitajoe panoe-
djoe ika, mapan kinaroeng ika.[224] Sampoen -
karsaning Hijang Soeksma, pisoh klèntoe-

marginira, ingkang hoesar kawan dasa, saoeng-
koerira Sang Nata, [225] pan ladjeng amboedjoeng ika
mring wadija kang kantoen sanija, lan kantja-
nja sampoen prapta, pan Gitajoe kang winar-
na. [226] Binoedjoeng mring hoesar ika kalang-
kenira gambira, lan ladjeng hoetjoel saka-
la, medal pisoh gamelira, [227] ladjeng kinepang
kéwala, Gitajoe datan koemawa. [228] Kapir ka-
loengkoel sadaja, ajoeda lawan toeranggo, da-
dija datan angsal djanma, mèh prapta lèpèn
Soka. [229] Gitajoe kapeloeh ika, pan ladjeng palas-
trania, nanging ta pan angsal bela, walandi
sakawan ija. [230] Kang pedjah neng sandingira,
wangkana woes tan winarna. Kangdjeng Soel-
tan kang winarna, [231] ngalih Pasanggrahanira,
sadina-dina ngajoeda, pan dèreng wonten koe-
tjiwa, apan aneng Tjroetjoehika, kapir Pangir
barisira. [232] Rèpot girismanahira, saben di-
na mijosa joeda, dadija rembag ngalih sanija,
doemateng Koeloer sadaja, [233] wangkana woes-
tan winarna, kawarnaa ingkang joeda, Djeng
Soeltan, osing koetjiwa, pan kongsi ngoerang
Peraga. [234] Pan sampoen ngalih poenika,
Djeng Soeltan Pasanggrahanija, Djeng Pangé-

ran Ngabèhi, ka, hormatoer lawan ki Yodja.
(235) Jèn pareng karsa Narèndra, prajogi kantjo-
Boelkija, paenika tinimbalana, kinèn metoek p 163
joedanira. (236) Doemoteng kapir paenika, Kang-
djeng Soeltan ris ngandika, mapan Kedoe tir-
poenapa, bèlih kapir malih ngrebda, (237) dadijo awrad.
sanggènira, Pangran Ngabèhi atoernja, tinatoen
kang Sénapatija, kadoeg[i] toewin bosennja. (238) Roe-
meksa bawah paenika, kalih sampoen kasohira,
di dhalem Kedoe sadaja, kados jèn boten pèpé-
ka, (239) roemeksa Kedoe kèwala, tinilar kantjo Boel-
kijo, doegi kawela kasrawa, lan sampoen rem-
bag sadaja. (240) Sagoeng ing kantjo paenika, kinar-
jo ngirit joeda. Djeng Soeltan noeroes toerrira,
kang paman lawan ki Yodjo, (241) ladjeng kinèn
nimbalana, Gandèk kang loemampah tigra,
gagantjangan lampahira, dasan winarna ing
marga. (242) Ki Pasantèn sampoen propsa, gan-
dèng panggih lan Boelkijo, ki Ngoesman ki
Bosoh ika, ladjeng nepak Sénopatija, (244) ing
Kedoe pinara tiga, sakilèn ngèloe paenika,
pan kalih Sénopatinja, nenggih Pangran
Notopradjo. (245) Mapan kalawan kang raka, -
Yang koe dinungras paenika, kang wanten ngèloe-

sadaja. Pangeran Pakoeningrat ika, tinantoen
samija kadoega, roemeksa Kedoe sadaja, ki Agoes
man ki Basah noelija, boedalan sakantjani-
ra. (246) Saking pasantrèn ika, kang ngirid Gan-
dèk poenika, dosan winarna ing marga, mang-
kana pan sampoen prapta, (247) waos Tjoendoek-
Djeng Soeltan samija, sagoeng pradjoerit Boel-
kijo, sampeanira ngaras pada, ladjeng pina-
srahan karja. (248) Kapir Jangir barisnja, dadjo
ramoeng ing Peraga, noelija pirem bagan noelija,
jaen njabet mring kapir ika, (249) sampoen dados rem-
bagira, Djeng Pangeran Dipanagara, lawan ing-
p.164 kang ejangira. II (250) Kanti pradjoerit Boelkija, ma-
pan kinen medal ika, ing goegoeloe pangirid-
njo, ki Moechamad Ngoesman ika, (251) Libasah woes
mangkat samija, saking ngarsaning Narendra,
Rahaden Djajanagara, Raden Pangalasan ika.
(252) Woes mangkat sakantjanira, ingkang dadijo-
bindihira, Kangdjeng Pangeran poenika Nga-
bèhi lawan kang poetra, (253) Pangéran Djajakoesoe-
ma, medal ing Tjitjilan ika, woes sami nab-
brang Peraga, ladjeng tjampoeh ing ngajoeda.
(254) Kolawan kapir poenika, opan sami poeroene-
ro, somana ingkang winarna, Pangéran Dipa-

nagara, [255] lawan pradjurit Boelkija, sampoena-
njabrang Peraga, noelija na roemboel ngajoeda,
wong kapir langkoeng bingoengnja. [256] Dadija
boebrah tatanira, mapan katah kang palas-
tra, wong Islam slamet sadaja, dadija kalin-
dih joedanja, [257] kapir loemadjeng sadaja, ngoeng-
si doemateng Ngajogija, pan kakitjèr bang-
kènira, binoedjoeng samarga-marga. [258] Ké-
nging kalih marijem uja, apan woes atoer oe-
ninga. doemateng Djeng Soeltan noelija, kedah
njabrang ing Peraga, [259] dinèrèken pra Ngoela-
ma, ladjeng masanggrahan ika, aneng Sekar-
ageng noelija, watara satengah tjondra. [260] Ka-
pir kan medali joeda, angetasi bantoenira,
ing kang saking Soerakarta, saman pan sam-
poen prapta, [261] sadaja nagri Ngajoegija, aneng-
ngena kang winarna, ing Sekaragoeng poeni-
ka, apan pepak pra Ngoelama. [262] Marengi Moe-
loed woelannja, daloe sagoeng pra Ngoelama
kalawan wadija Boelkija, samija salawatan,
ika, [263] Seh Ngabdoel Raoesngandika, Ngoelami
aging poenika, hèh sa kantja; sapa ija, ne-
dija marga kang oetama. [264] Pan iki kapoeng
oega. ¶ Kang djeng Rasoel babarira, pan lawan p 165

Tapsilan pada, maug gèteh taoen kéwala
(265) kalamaén tabil oetama, sabab tabèkna bi-
nira, dadija rembaeg galang samija, tan a-
(266) na kaemambang dèrija." "Maskaemambang"

CANTO 24
VOL III
208 verses
[pp 40-73]

Kang Pandita Ngoelama kalawan kadji,
"sedija tabil samija, Ketib Islam matoera
ris, sampéjan poenapa pirsa. (1) Wartinipoen
jèn kapir medali djoerit, apan sampoen la-
ma, kapirkan poeraen ngedali, lan parlae
Grebeg poenika. (2) Kijai Ngabdoel Raoes mè-
sem ngandika ris, ja adi Ketib Imam, ma-
pan waes ngraengoe pawarti, sèsoek Gaer-
beg wong Jogija. (3) Lawan bantoe Soerakar-
ta pan waes prapti, dadija rembag samija,
énengna kawarna èndjing, Patjalang atoer
oeninga. (4) Meng tah kapir Ngajogijo lumaun
ngedali, lang kaeng agengira, gijo nembang
tengaring djoerit, nanging kelangkaeng ka-
tesa. (5) Kangdjeng Soeltan mapan lagijo
mios iki, saking pakarangan, ingkang meng-
sah sampoen prapti, baris ander ning pa-
séban. (6) Ladjeng tjampoeh lawan Boelkija-
noeli, lan pradjoerit samijo, pan namaeng
sawonten niki, sandjata lir ardi rebah. –

(7) Kalangkaung peteng kaekaesing sandjata iki, dadijo noesoep samijo, sadaja pangamoek nèki, anglir bantjeng kawan krona. (8) Nanging sanget gènira karapan tanding, kapir katah pedjah, mapan peksa angoeroegi, pati daemateng wong Islam. (9) Kijai goeroe katongan Ngabdoer Raopi, dateng sabillollah, Padita Seh Ngabdoellatip, kadji Pasantrèn pan tiga. (10) Loerah kaoem wasta ki Machamat Santri, Toemenggoeng satoenggal, Radèn Tjandranamanaki, ingkang dateng sabillolah. (11) Kandjeng Soeltan kalangkaeng bendoeniraki, gija njameki koeda, apan arsa njarirani, ingkang koeda ginèndolan. (12) Marang sagoeng kang poetra, sangkana sami, tan api kang paman, Kangdjeng Pangèran Hangabèhi, kalawan kijai Madja. (13) Mapan sanget angatoeri maendoer sami, dadija Kangdjeng Soeltan, narimah takdiring Widdi, roelija noeroet kang paman. (14) Sampeun maendoer wadija Islam metoe sami, mangkana winarna Dèn Menggoeng Martalajèki, kalawan Seh Iboebaloh. (15) Ngabdoelrachman kinepoeng dateng wong kapir, ladjèng ngamoek samijo, katiga woes nedijo

p. 166

sabil, kapir sajo katah pedjah.[16] Nanging-
diring daematheng Sakdiring Widdi, katiga
samija wal, belasah bangkèning kapir, da-
dija sapih ingkang jaeda.[17] Kapir maen-
daer daematheng Ngajogijo malih, lawan bek-
ka samijo, bangkèné pangageng nèki: kang
alit samijo tinilar.[18] Kandjeng Saeltan pa-
rentah kinen ngaekaepi, suring kaenar panira,
ingkang sampaen samijo sabil, gandanira
warna-warna.[19] Ana ingkang lir garae tjen-
dana iki, ana kang lir sekar, mangkana waes
kan winarni. Kangdjeng Saeltan kawarnaa.
[20] Pan tinèba manggèng pasanggrahan iki, pe-
pak kang saenewa, ki Madjo kang anèng ngar-
ti, lawan Pangran Bèhi ika.[21] Seh Moechamad
Ngaesman Libasah saernjo ris, sen marengi
narpa, kawaela naewaen pamit, lawan sa-
kantja sadaja.[22] Samijo ajaen waeninga da-
teng nak rabi, mapan sampaen lama, di-
majan ngantas sapriki, dèreng saenten pirsa
grijo.[23] Jata mèsen Djeng Saeltan ngan-
dika ris, ~~kados~~ paendi paman, paenapa di-
paen saeraeti, Pangran Bei ataerira, ~~kados paen-
di paman~~.[24] Lan aki Madjo prajogi dipaen sae-

p. 167

roeti, nanging Djeng Padoeka, kawoela ngatoeri
ngalih, nèng ngrika sangat watirnja.[25] Hab di
dhalem kedoel kadas sajah sami, jèn pareng
Narèndra, di dhalem saler nagari, prajogi ing
ngaben joeda.[26] Sampoen lami ban ranglet
romé lan kapir, Kangdjeng Soeltan kan da-
dija, noeroeti atoeririki, kang paman lan ki-
jai Modjà.[27] Noelijo boedal saking sekar agoeng
iki, sareng lan Boelkijo, kang dérèk Djeng Soel-
tan anring, di dhalem lebet sadajo.[28] Lawan
poetra Ngoelama santana Kadji, kang pradji-
rit ika, mapan mandoeng namaniki, pangi-
rid Dèn Mertalojo.[29] Sampoen prapta ing-
doesoen Djoemenoeng noeli, ngedalan Djeng-
Soeltan nimbali prajiwa sami, kang nèng-
lèr kilèn Ngajagijo.[30] Ingkang raji Djeng Pangéran
Ngabdoerahim, Harjo Hadi Soerja, lawan ing-
kang pra Boepati, Pangéran Soemanagara.[31] Ma-
pan bekta pradjoerit siwoe kang tindih, Toem-
menggoeng Sakawan, kijai Tjakronagariki, lan
kijai Wirjanagara.[32] Mangkoejoeda Martadipoe-
ra poeniki, siwoe pradjoeritnja, kang dados-
pangirid nèki, Toemenggoeng Kartanagara.-
[33] Lan Toemenggoeng Setjanagara poeniki, siwoe-

pradjoeritnja, kang dados pangiridnèki, Mas
Toemenggoeng Djajanawang. (34) Mas Toemeng-
goeng Martadiwirja lan maning, Mas Toemeng-
goeng Bradja, Joeda kalawan kijai, Toemenggoeng
Boemladrija. (35) Mas Toemenggoeng Setjadiradja-
lan kijai. Menggoeng Mandalika, lan Soemadi-
wirja kijai, lan menggoeng Soemamenggala.
(36) Sampoen sepak sawan nring Djoemenaeng sa-
mi, noelijo dinawoehan nring Kangdjeng Pa-
p.168 ngeran Ngabèhi, sadaja tmataer sandika. -
(37) Dan roemeksa doemateng Djeng Soeltan sami,
baris mara tiga, kinèn boebaranta sami, ana-
ka Petjalang samija. (38) Noelijo ana bantoe sa-
king Kedoe prapti, medal ing radinan, gang-
sal atoes katah nèki, prapta ing Legarak.
~~prapta~~ nolijo. (39) Pinetoeken nring Karta-
nagara djoerit, langkoeng ramènira, wong ka-
pir koetjiwa iki, mapan katah ing kang pedjah.
(40) Bobeksannjo pan katah binilae sami, loe-
madjeng nring Joegijo, bangkènja belasah
sami, lan ketjer-samarga-marga. (41) Namoeng
kedik ing Ngajogijo, bala kapir, lan pradjoe-
rit samija, dadijo lèna bijasirèki, sembrana
katrak kiwola. (42) Dosan njana jen kapir-

ngantep ing djoerit, katah mantoek samijo,
pitoeng dina winatawis, kapir prapta mara
tiga. (43) Pan sadaja ingkang baris den medali,
pan Islam koetjiwa, sabab katah mantoek
sami, Djamenoeng pan sampoen prapta. –
(44) Kang Patjalang saking ngatoeri oedani, mih
saking Kéwoloe, lawan kapir praptanèki, dadijo
sanget goegoepira. (45) Ingkang wonten mang
ki Tjokronagarèki, lan saptadjoeritnja. La-
djeng kinèn metoek maeli, lan pradjoerit ke-
boet samija. (46) Kangdjeng Soeltan langkoeng ka-
sesa tijas nèki, geniro boesana, mapan kala-
wan loemaris, titian lagija gandjang. (47) Sam-
poen mios sadjawining doesoen maeli, kang ti-
tian prapta, kang Soeltan noelija nitih, ngan-
dika dateng kang paman (48) Kangdjeng Pa-
ngeran Ngabèhi lan ki Modjaki. Mas Bei sam-
pejan, ngadjengna ngètan poeniki, lan sira
Dipanagara. (49) Pengalosan ingkang sampé-
jan tindihi, lan poen Wersaloja, ki Modjo di-
ka nindihi, marang Tjokronagara. (50) Pan mani-
ra kang dadijo dada poenika, lan poetra san-
tana, sandika samijo toer nèki, ki Modja pen-
djawat kanan. (51) Pangeran Bèhi ingkang da-

p 169

dèja pendjawat kèring, mapan sampoen dadija, noelija pisah inggènèki, Djeng Soeltan Sakèboe nala. (52) Sabab kapir katingalan namoeng kedik, woes karsaning Soeksma, ki Tjokronagara iki, sareng tjëlak kapir noelija. (53) Dipoen edrèl pradjoerit loemadjeng sami, san kenging ngabena, nangeng kesamaer poeniki, baldeg katiga dawa. (54) Kijai Madja datan ngatoeri oedani, Djeng Soeltan pan dadija, kinepoeng doemateng kapir, moeng lawan poetra santana. (55) Sanakawan kalawan gamel Boepati, san saget medallo, margi sampoen dèn enggèni, doemateng kapir sadaja. (56) Loerah gamel lan loerah Soerjaganèki, pan samija karoena, Kangdjeng Soeltan dèn tangisi, ing ngatoerzan maindoer noelija. (57) Ing kang mimis pan dawah kadijo garemis, Djeng Soeltan ngandika, maindoer paran marganèki, atoerbajo angamoeka. (58) Loerah gamel Mas Hardjawidjaja iki, loerah Soeyagama, Mas kadji Moehamad sami, kalih anaeng kemi pada. (59) San kawoela dèwa Dji, ngoepados margi, sabil sampoen rila, moeng pandjanga padoeka Dji, woes nocroet Djeng Soeltan noelija.

(60) Noelijo ngamoek naradjang kapir kang sami, amboentoni marga, belasoh bangkenja kapir, Djeng Soeltan woes angsal marga. (61) Sampoen moendoer kang poetra sentanèki, kèndel ing Srijana, angasokaken toeranggi, lawan ngentosi kang paman. (62) Datan dangoe kijai Modjo anoeli prapti, pan kadijo kasesa, noelijo wonten prapta malih, Pangran Dipanagara. (63) Kangdjeng Soeltan kagijat noelijo atannja ris, endi ejang ira. Djeng Pangéran atoer wot sari, kawoela boten woeninga. (64) Toktihipoen kalawan ing sabilipoen nèki, pan woe kinepang gih doemateng wong kapir, kawoela kinèn loemadjar. (65) Pon makaten Djeng ejang kimbalannèki, poetoe loemadjara, matijo ing soen pribadi, mas poetoe ingkang woes toea. (66) Kangdjeng Soeltan sareng mijarsa atoer nèki, waoe ingkang poetra, semoe doeka djroning galih, niring Pangran Dipanagara. (66) Ladjeng moendoer toerangga sinoesoel malih, inggih ingkang paman, tan antara Pangéran Bihi, prapta lawan Pangalosan. (67) Martaloja Sindoerdjo woes pepak sami, lawan pradjoeritnjo, mang kana ingkang winarni. Pangéran-

p 170

Mangkoediningrat. (68) Harsa bantoe woes prap-
ta ngarsa Narpati, lan sapadjoeritnja, Kang-
djeng Soeltan ngandika ris, woes adi ingsoen
tarima. (69) Mapan tanggoeng iki adi pan woes
wengi, lan kapir soen daoega, kaja wis moen-
doer saiki, sabab banget roesakira. (70) Kang-
djeng Soeltan noelija waoe dèn atoeri, masang-
grah ika, doemateng ing Langon noeli, roe-
roeti kang raji noelija. (71) Boedal saking pasa-
réan Nglangon prapti, Djeng Soeltan parèntah,
kinèn mariksa kang sabil, lan sami aneng
pajoedan. (72) Lawan ladjeng waoe kinèn anja-
èni, Rahadèn Sindoerdja, lawan toean Sam-
parwadi, kang loemimpoh sampoen prapta.
(73) Noelija madoer di dhalem kang èstoe sabil,
Boepati poen kakang, Toemenggoeng Dipa-
dirdjaki, lawan toean Sarip Kasan. (74) Loe-
p.171 rah Sorjagama nenggih toean kadji, Macha-
mad poenika, loerah gamel Mas Bèhi, Hardja-
widjaja poenika. (75) Mapan sampoen sadaja koe-
la saèni, Djeng Soeltan ngandika, ija alcham-
doelillahi, noelija ngalih masanggrahan.
(76) Salak mambeng mangkana rembaggan
noeli, padas pasanggrahan, ingkang pra-

-jogi kinardi, atata-tata ing bala.(77) Kang-
djeng Pangeran Ngabèhi ingkang loemaris, pa-
dos Pasanggrahan, tan winarna angsal noeli,
winastanan doesoen Djĕkta.(78) Noelja wangsoel
sowan dateng Sri Boepati, matoer sampoen ang-
sol, Sang Nata dipoen atoeri, saking Salak mam-
beng boedal.(79) Tan winarna ing marga Djekta
woes prapti, doesoen langkoeng gengnja, lan-
ingapit dening kali, ingkang nama lingatoer-
ran.(80) Panembahan lan sagoeng rerepat sami,
saking koeloer boedal, tan winarna sampoen-
prapti, mapan ladjeng ingatoeran, Pasanggrah-
an aneng ngardi Swèla sami, pan woes tan wi-
narna, sagoenging rerepat sami, Kangdjeng-
Soeltan kawarnaha.(81) Animbali sagoeng ing-
kang Senapati, pan arsa tinata, mangkana woes
samija prapti, pepak nèng Djĕkta sadaja.(82) Ing-
kang mengsah mapan tan saged midjil, sa-
nadijan medala, ladjeng pinetoeking djoe-
rit, miring Pangéran Adisoerja.(83) Mapan wang-
soel màksih sanget kantròknèki, mangkana
Djĕng Soeltan, apan karja Basah malih, pan
Rahaden Natadirdja.(84) Pinaringan nama I-
mam machamadi, Ngabdoelkamil basah. Ki-

gang atoes kang pradjarit, pinilih lawan-
soerojo. (84) Toemenggaeng rijo pinilih namanirè-
ki, Dijan Prawira dirdja, Dijan Nata prawira-
ngaeni, pinaring nama poenika. (86) Kang soe-
rojo Toemenggaeng Boesèngèp iki, pradjoerit-
Boelkijo, Toemenggaengira kakalih, Seh Kadji
Doelkadir ika, (87) Lan Seh Kadji Moestapa Ba-
soh rèki, Seh Moechamatoesman Libasah pradjoe-
rit nèki, tigangatoes tiga welas. (88) Kang pra-
djoerit mandaeng satoes tindih nèki, Dijan-
Toemenggaeng Merta, laja mantri lebet iki.-
Dijan Toemenggaeng Satoet lawa. (89) Kawandasa
mantri lebet katah nèki, lawan Soerjagama,
poenika pradjoerit kadji, katahira kawanda-
sa. (90) Tindihira Doellah kadji Badaroedin, ma-
pan Soeranata, kawan dasa tindih nèki, dènè
toean tarip ika. (91) Sampar wadi kijai Modja
pan pinaring, pradjoerit ika, bar Djoemaeah
namanèki, kawan dasa katahira. (92) Pangran
Ngabdoerrachman Harja Hangabèhi, pan-
pinaring ika, kawan dasa kang pradjarit ma-
pan nama Djagasoera. (93) Panembahan satoes
pinaring ~~satoes~~ pradjoerit, nama Djagakar-
ja, namaeng bengga rerepat sami. lan goeroe

verse 85 missing "Raden Sumaju- Dadjan surja negari Djan wirja winata Raden wirja Tarunèki, lan Raden Dipawijata."

Keweron ika. (94) Kang papatih Dijan Rija Natahardjèki, kalih Toemenggoengnja, Radèn Poerwaoerdja iki, kalawan Mas Mangoen pradja. (95) Kang Boepati lebet moeng roemeksa Hadji, Dijan Harja Sindoerdja, lan Radèn ~~ajoe~~ Natajoedèki, lan Radèn Dipawijata. (97) Dijan Toemenggoeng Kerta pangalasan iki, karsaning Narèndra, djinoendjoeng rumaninèki, Ngabdoellatip Ngali Basah. (98) Hangrèh aken sadaja kilèning pragi, sèwoe pradjoeritnja. sadaja Toemenggoeng nèki, kadji kalih pamomongnja. (99) Kadji Ngisa kalawan kadji Ibrahim, sakidoel Ngajoegija, kang dados pangageng nèki, Toemenggoeng Djajanagara. (100) Apan sèwoe katahé ingkang pradjoerit, nenggih Toemenggoengnja. Radèn Soemadiningrati, lawan Radèn Djawinata. (101) Pangran Soerjabrangta lan ki Radjaniti, Radèn Soemadirdja, lawan Radèn Dènxang iki, lan Radèn Sena kaesoema. (102) Ing Djimatan Sèh kadji Moeda poenika, satoes pradjoeritnja, anenggih ingkang ngambani, Rahadèn Rasakaesoema. (103) Kisa ageng Doellah Reksasentikèki, satoes pradjoeritnja, kang nèng wékan Ngajogijo ki, anenggih pangagengira.

verse
< 96
omitted

p 173

(104) Dijan Toemenggoeng Soeranagara poenika, lan
Wongsonagara, Soediranagara iki, kalawan
Nitinagara. (105) Soerahardja lan Toemenggoeng
Ranoepati, nenggih pradjoeritnjo, pitoeng atoes
wétan nagri, Remamé lan Prabalingga. (106) Toe-
menggoeng njo Radèn Djojopernabèki, lan
Seh Ngabdoerrachman, Wiraredja kang pradjoe-
rit, tigang atoes katah ira. (107) Ing Pagelen ma-
pat tiga Bosah nèki, njèwoe pradjoeritnjo, Toe-
menggoeng njadasa sami, Rahadèn Danoekoe-
soema. (108) Radèn Djojo soedarga lan Pangran iki,
Soerjokoesoemèka, déné ing kang nindihi,
Kangdjeng Pangéran Dipasijo. (109) Ing Lawa-
noe Toemenggoeng ira kakalih, Seh Djojo-
moestopa, lawan mas Toemenggoeng iki Djo-
jo prawira poenika. (110) Bosah kalih ing kang
ngèng ngarsa Narpati, lan pradjoerit samijo,
tjèro nenggih karjanèki, mapan amban-
p174 too kéwala. II (111) Poendi ing kang kawradan di-
poen bantoni, woes dadijo rembaeg njo. Sadaja kae-
sa Narpati, noelija kinèn mantoek samijo.-
(112) Noelijo bibar wongsoel nring barisan sami,
pernah sowang-sowang, kapir langkoeng ring-
kes nèki, saben medal kinakènan, (113) Apan man.

toek kadijo ing Silarang ngoeni. Djeksa lang-
koeng kerta, kopi dotan saget iki, jèn medal
kedik kewala. (114) Temah dadijo katah kijaï ke-
kaboer nèki, mangkana noelijo na. beben doe-
nira Hijang Widdi, ing Sérang mapan woes bedah.
(115) Pangran Sérang loemadjeng nring Sokawati, doe-
mateng Madioen ika. (116) Dijan Toemenggoeng Ma-
ngoen nagara dèn oengsi, noelijo sabil loloh, lan
Raden Toemenggoeng iki, ing nikèn Soeradiredjo.-
(117) Sabillolah wang soel dateng Sokawati, Mas-
Toemenggoeng Karta, dirdjo lan Pangéran iki,
Sérang mapan ladjeng joeda. (118) Mas Toemeng-
goeng labet minis wentès njaki; mapan ladjeng
ika, katjòkoep binekta noeli, doemateng ing
Soerokarto. (119) Pangran Sérang loemadjeng da-
teng Motawis, lan Dijan Soekoer ika, lawan-
ngatoeri oedani, ing Padjang ingkang winarna.
(120) Mas Toemenggoeng Tjòkradipoera pan sabil,-
lan Djàjadipoera, kantoen Mas Toemenggoeng
iki. Kartadipoera loemadjos. (121) Mring Mataram
dadijo anaktik nglem pak sami, doemateng-
Ngajoegijo, dadijo kapir agoeng malih, na-
nging mekta ~~malih~~ kasadahan. (122) Goenoeng-
kidoel ingkang dadas Sénapati, Pangran -

Singasekar, dené ingkang ngembani, bolim-
bing Gaenawidjaja.(123) Ladjeng sabil maedoen
Pangran Singasari, mring Nagiri nglempak,
lawan kadji moeda ~~sabil, Pangran Singase-~~
p 175 ~~kar, lan Dèn Rasakoesoema~~ iki, Π pan Nagiri
pan kinggahan.(124) Ladjeng bedah Doellah
Kadji Moeda sabil, Pangran Singasekar, lan
Dèn Rasakoesoema ki, loemadjeng mring Djo-
nagaran.(125) Pan sadaja poenika kang sanijo
sabil, langkoeng kasahira, ang sal ijo bèla
wang kapir, Toemenggoeng Djaja nagara.(126) Toer
oeninga naewoen babantoe Narpati, noelija bi-
nantonan, Kangdjeng Soeltan kang Kinoeding,
kijai Ngoesman libasah.(127) Ladjeng mang-
kat sagoeng ing Boekkija sami, boedal sa-
king Djeksa, anglaroek dateng Nagiri, la-
wan Dijan Djojo nagara.(128) Pan winarna ing
marga Nagiri propsi, ladjeng kjampoeh joeda,
langkoeng ramé, dènnja djoerit, wong sola-
mapan koedjiwa.(129) Kasah pedjah anoelija-
loemadjeng sami, Dijan Wirjakoesoema, bi-
najong nok robinèki, ladjeng kasoer dateng
Djeksa.(130) Pan ing tinggal kinarja baris wang
kapir, langkoeng agengira, Karnèl Kèbes tin-

dih nèki. Sénapati tan koewawa. (131) Nopan ladjeng Toer oening mring Djèksa noeli, noewoen bantoe noelijo. Kangdjeng Soeltan amaringi, Djeng Goesti Moechamad Amam, (132) Ngabdoelkamit lan Radèn Martalajèki, boedal saking Djèksa, tan api ingkang pradjoerit, tan winarna marga propsa. (133) Pan ing tingal ladjeng tjampoeh ing ngadjoerit, langkoeng ramé nira, nanging koetjiwa wong kopir, Karnèl Kibes pan loemadjar. (134) Nopan katah bangké nira tiyang kapir, Islam mladjeng samijo, angsal bandang mrijem kalih, woes katoer mring Kangdjeng Soeltan. (135) Parambanan kinarjo baris wong kapir, Majar lègeran nja, ingkang dados tindihnèki, Kangdjeng Soeltan gijo hoetoesan. —
(136) Kinèn njamboet pradjoerit wètan nagari, Dèjan Soeranagara, kalawan sakan tjanèki, Boepati wètan sadaja. (137) Pan Kaliwan kalih kang kinèngken djenengi, kalawan Ngoelama, kang wasta kijai Sadjoli, kalawan Dèn Kakrasarana. (138) Mangoen joeda, noelijo tjampoeh joeda djoerit, langkoeng ramé nira, belasah bangkèning kapir, Majar lèger pan katjandak. (139) Pinedjahan mring Radèn Soer-

p. 176

Jenagari, Islam maladjeng sanijo, ang sal ma-
rijem satoenggil, sampoen katoer mring Djeng
Soeltan. (140) Djèndral De Kock langkoeng bi-
ngoeng tijas iriki, Pangran Martasana, lawan
Pangran Mangkoeboemi, ing ngaben tinantoen
sanijo. (141) Jen kadoegi mengsah Kangdjeng Soel-
tan noeli, kinoendoer ken noelija, kalih nija
gagah sami, kinoendoer ken sampoen prapta.
(142) Pangran Mangkoeboemi, neng Soerakartèki,
Pangran Martasana, ing Ngajogija sampoen
prapti, ladjeng ngalih namanira. (143) Pangran
Moerdaningrat dadija Sènopati, ana ing Nga-
jogija, nanging meksa tan wigati, mangka-
na ingkang winarno. (144) Pangran Mangkoedi-
ningrat sèdèng tijas nèki, sareng praptanira,
Pangran Moerdaningrat iki, mapan asring
ambébèka. (145) Mring Djeng Soeltan anoewoen
nama poenika, Pangèran Dipatija, Djeng Soel-
tan amarengi, dadija kendo, djoeritira. (146) Ma-
pan asring ing Lengan kinggahan kapir, da-
dija répat sanijo, anèng Soewéla kawatir, a-
noelija ing ngelih ika. (147) Pansedija Pasanggrahan
kita Giri, Mangkana winarna ingkang ejang-
gerah iki, Kangdjeng Pangèran Machamad.--

(148) Aboebakar mapan ladjeng koendoer iki, da-
teng rachmattoellah, ladjeng sinarèken iki,
ning woekir gedarong ika. (149) Kijai goeroe Kewe-
ran neng kita Giri, ladjeng sakit ika, sampoen
prapta djandji nèki, mantoek dateng rachmad
toellah. (150) Mapan ladjeng sinarèkken kita Giri,
wonten malih gerah, nenggih Djan ojoe Nga-
bèhi, kang nara sepoeh Djeng Pangran. (151) Mapan
ladjeng koendoer mring rachmad toellahi, sina-
rèken ika, wonten Tjelarèng poeniki, mangkana
ingkang winarna. (152) Nengsah kapir saja katah
kang prapti, sagoeng Senapatija, samija ngadjeng-
ken pribadi, sadina-dina ojoeda. (153) Datan sagel
toeloeng-tinoeloengan sami, wadija lebet ika, ka-
langkoeng bingoeng irèki, poendi-poendi ingkang
awrat. (154) Tinoeloengan wong kapir koedjiwa sa-
mi, mangkana winarna, Ngoelami ageng poeni-
ki, ginoeroe samija Ngoelama. (155) Ing Geradjèn
wis manjo namanirèki, Seh Ismangil ika,
tinoekoep nering tiang kapir, Senapati lan aen-
ninga. (156) Ladjeng ngamoek katah kapir ing-
kang mati, Seh Ismangil naelija, doemateng
sabillolahi. Seh Bèlawi ing Soesoekan. (157) Pan-
tinoekoep Seh Bèlawi ladjeng sabil, kapir ka-

p 177

tah pedjah, mangkana ingkang winarni Toemeng-
goeng Kartanagara. (158) Lagijo sakit kidek ing-
ngadep pradjoerit, namoeng kawan dosa, tinoe-
koep doemoeteng kapir, ladjeng saras sakitira. -
(159) Tjampoeh ing prang kapir katah ingkang ma-
ti kapitanja pedjah, kalawan litnanirèki, -
kang kiri loemadjeng samija. (160) Ladjeng katoer
kang soerat mring Sri Baepati, malih kang winar-
na, Toemenggoeng Mandalikè ki, sakit tinoekoep -
Walanda. (161) Ingkang ngadep namoeng sadèrèk i-
rèki, ran Martawidjaja, tan ingadep mring pra-
p.178 djoerit, maksih kinitar barisan. (162) Ladjeng nga-
moek mapan namoeng tijang kakalih, kapir ka-
tah kang pedjah, ki Martawidjaja iki, ladjeng -
prapta sabil lalah. (163) Ki Toemenggoeng Mandali-
ka sareng aning, mring koenar panira, jèn risak
arinirèki, apan langkoeng pangamoekija. (164) Ka-
dijo banting katawan brana poeniki, poetoeng
lawaningira, kijai Toemenggoeng poeniki, ngamoek
lan keris kéwala. (165) Langkoeng katah ingkang
pedjah tijang kapir, ki Toemenggoeng ika. bedil
pedang sangkoeh iki, apan tan woentên kanama-
ma. (166) Dadija gila sanjo loemadjeng wong kapir,
mapan winastanan, ki Toemenggoeng didèdjan-

mi, ladjeng sowan dateng Djeksa.(167) Ngatoeroken sirah kapalaning kapir, ladjeng tinimbalan, - doemateng Sri Narapati, ki Toemenggoeng nadoer-ira.(168) Lamoen getang mapan noewoen angobekti, mèsen Kangdjeng Soeltan, mangkana woes den rilani, ladjeng ngaras ingkang pada.(169) Nring Djeng Soeltan ki Toemenggoeng mapan noeli, - kinen mantoek noelijo, ~~mantoek nering rach-mad~~, ing iring king manawa watir, ki Toemeng-goeng apan noelijo.(170) Sakit malih sampoen - karsaning Hijang Widdi, ki Toemenggoeng noelija, mantoek nering rachmad taellahi, apan maong oemoer satjandra.(171) Ing Lowanoe kainggahan dening kapir, pinetoek ing joeda, kalangkoeng rami ning djoerit, kapir katah ingkang pedjah.

(172) Mas Toemenggoeng Djojo prawira poeniki, woes kar-saning Soektma, doemateng sabillolahi, ing Lo-wanoe pan kantjekan.(173) Apan wonten Ngoe-lami ageng satoenggil, wasta Sih Ngabdoel-lah, ing Saprengan wismaniki, sowan doema-teng Djeng Soeltan.(174) Apan noedjoe Djeng-Soeltan lenggah pribadi, Sih Ngabdoellah ika, koemembeng waspaniriki, Kangdjeng Soeltan angandika.(175) Ana paran Ngabdoellah sira a-

p 179

anangis, Séh Ngabdoellah toernjo, kawoela ma-
toer sajekti, raosing manah kawoela. (176) Pan ing
karsa pandoeka inggih Déwa Dji, pitadjeng
kalintang, daemateng ki Nadja iki, datan pe-
tak sadjatosnjo. (177) Pan poenika agadah kadjeng
pribadi, mèsem Kangdjeng Soeltan, lawan angan
dika aris, déné ta kang ara-ara. (178) Sira pikir-
lah wis moeliha siriki, mantoek Séh Ngab-
doellah, mapan datan lama noeli, mantoek-
dateng rachmadtoellah. (179) Pan ing Ledok
kanggohan mengsah kapir, ladjeng tjam-
poeh joeda, kapir katah ingkang mati, Mas-
Toemenggoeng Ondakara. (180) Sabillolah mang-
kana ingkang winarni, Djeng Pangran Di-
patijo, kaendoer daemateng Matawis, sam-
poen lami ing ngatoeran. (181) Marang sagoeng
Basah ing Bagelèn iki, nanging datan arsa,
ingkang rama Sri Boepati, ngatag meksa
datan arsa. (182) Kadijo sampoen karsaning
ingkang Hijang Widdi, Kangdjeng Pangran
ika, remen aneng kita Giri, kalawan sawa-
dijanira. (183) Masanggrahan tonggil kang i-
jang iki, Kangdjeng Panembahan, roemeksa
riripat sami, Basah ing Bagelèn sannjo.

(184) Dadija gela kendo kang tijos mapan sami, ing
ngadjoerit ika, noelija kalebetan iki, mengsah
ing Bagelen ika. (185) Pangran Soemajoeda kang
dadija pangirid, pradjoerit ing Solo, apan ka-
tah lawan kapir, ing Matawis kang winarna.
(186) Pangran Mangkoenagara ing kang ngadani, pa-
sisir sadaja, kalawan mantjanagari, kinerig
Ngajoegjo. (187) Masanggrahan Djeng Pangran -
Mangkoenagari, aning Taendjoeng tirta, kalawan
sowadija neki, langkoeng ageng barisira.
(188) Kang Boepati sadaja wetan nagari, lan koe-
wawi sanija, nglempok nering sakidoel nagri,
ngoengsi nering Djojonagaran. (189) Ing Mataram
langkoeng katah mengsah iki, Bagelen mang-
kana, sadija saben dina djoerit, sadadijan sa-
lae mangkana. (190) Dalan saget jen toeloeng ti-
noeloeng sami, Gamping geng barisnja, kala-
wan ing Tempil iki, Terajem ~~Bagelega~~ Bolé-
ga ika. (191) Ing Mataram kebeg kan kang meng-
sah kapir, Basah kalih ika, paman ngadjeng-
ken pribadi, Mochamad Ngoesman Libasah.
(192) Ngadjengken mengsah ing Terajem iki, apan
binatangan, Radin Rija Sindoerdjé ki, lawan
Radin Martaloja. (193) Goesti Imam Mochamad -

p.180

Libasah iki, Ngabdoel kamit ika. ngadjeng
aken mengsoh kapir, kang baris Baléga ika.
(194) Pan ing Tèmpil Toemenggoeng Kartanagari,
lan sakantjanira, lawan andjagani margi,
Gamping Pangran Adi soerjo. (195) Namoeng kan-
toen inggih kang Basah Sotoenggil, Ngabdoel
latip ika, ingkang dèring angsal kardi, tinoe-
ding dateng Narendra. (196) Hambantoni Boe-
pati sawétan nagri, ngadjengaken iken, Pa-
ngéran Mangkoenegara, mangkana pan la-
djeng boedal. (197) Saking Djeksa pan sewoe pra-
djoeritnjoki, mapan sampoen prapta, pele-
rèt pinetoek djoerit, mring Pangran Mangkoe-
nagara. (198) Langkoeng ramé Mangkoenagaran
kalindih, Pelèret kanggènan, dateng Basah
Ngabdoel latip, Raden menggoeng Djajanagara.
p.181 (199) Sakantjanja dadan saged koeloeng iki, nga-
djengaken ika, mengsah kang aning Megiri, -
lawan Goenoengkidoel ika. (200) Dadijo dadan-
koetoelaeng tinoeloengan sami, ing satanah-
ika, Mataram ramé ning djoerit, marijem ma-
pan bandoengan. (201) Sendjata lit berandongan
sing latrē, kan wanten koetjiwa. kendel la-
mun sajah sami, marijem apan sangkana.

(202) Radèn Ngabdoellatip Lèbasah paenikî, lan-
sapradjoeritnja, Kadatan kang dèn enggani,-
aning Salirèt paenika. (203) Kang Boepati sada-
ja wètan Jogijèki, sapradjoeritira, kinèn ba-
ris wonten Djawi, mangkana ingkang winar-
na. (204) Sangrum Jangkoe nagara pan tan koewa-
wi, neda bantoe ika, dating Djèndral De Kock
aglis, apan noeljo binantonan. (205) Djèndral
Wan Ejin Ngajogijo kinerig sami, kapir lawan
moektat, sampoen koempoel dadi sidji, lan-
baris Jangkoenagaran. (206) Langkoeng ageng-
tanpa wilangan kahèksi, Radèn Alibasah,
mapan ingatoeran midjil, nanging meksa-
datan arsa. (207) Kedah mempen sanjo rempoe
djroning poeri, Selèrèt paenika, ngantos sami dèn
tangisi, Dèn Basah tan tolih woentat."

„Pangkoer" Radèn Basah sroe manabda,
„jèn tan wani pada metoea aglis, mapan ing-
sun woes tan ajam, kang koja rembag ira,
mengtah agaeng sapraptanira pan sampoen,
ladjeng pinetoek ing joeda, mring tagoeng
kang pra Dipati, sawitan Ngajoegijo ikoe,
saking karaban lawan, pan kalindih pra-
Dipati djoeritipoen, ladjeng ngatawi wae.

CANTO 25
pp 73-153
Vol III
[273 verses]

p. 182

ringa, dateng Radèn Basah aglis. II (2) Jèn sampoen datan kaiwawa, ingkang mengsah lang kaung ageng nèki, Dijan Basah ngadoeran medal, nanging datan mekasa arsa, kedah rempoe kéwala nèng djro Kadatoen, wiang kana mengsah waes prapta, Saleret kinepoeng kikis. (3) Ladjeng ramé marijem-an, wantoenira setabel tiang Djawi, tan dahan noelija loemajoe, marijem waes dèn tilar, kapir sanget ngrampit pager banon sampoen, nanging datan saged tjelak, saking lebet dèn bedili. (4) Katah kapir ingkang kona, ngantos dangoe poerunnja tiang kapir, kapok ingkang sampoen-sampoen, noelija sareng adjengnja, kang sandjata mapan waes tan angsal ikoe, kapir moersal opan samijo, depepèl pager batèki. (5) Kalawan amasang anda, nanging Islam taksih panggah ing djoerit, kapir lamoen minèk ikoe, djinodjah waos samijo, saking lebeting banon sadaja sampoen, lebet banon prapti samija, dadijo kapir katah mati. (6) Ana ingkang ngaeng kin lawang, kapir moersal nanging kang tengga kari, kalang koeng soedjanipoen, Doelah Kadji Brahima, lan Mas Sandji Djaja soemitra poenikoe, lan pan-

dji Wanawidjojo, lawan pradjoeritè sami.
(7) Satoes wong banter sadaja, langkoeng panggah kapir, katah kang mati, ingkang Bengga kori kidoel, Raden Toemenggoeng Wirja, dirdja satoes ingkang pradjoerit poenikoe, wong Keranggan lawan Ngadlah, kindihnja pandji kakalih. (8) Mas Pandji Soerja sentika, lan Rahadèn Kantjil poenika sami, sadaja pradjoerit ikoe, samija moenggeng plataran, pandji Rongga Toemenggoeng kitindih poen, moebeng djro Kadaton ika, ing djawi mangkana malih. (9) Kapir moebeng pangamoeknja, mapan sami depèpèl bata sami, sadina gènnja prang poepoeh, kapir tan saged ngrangsang, saben mènèk djinodjoh ing waos lampoes, dadija banon pinendeman, damabeng sandawa sami. (10) Pan sareng panjoemedira, kagijat kang nèng plataran, pan sadaja anarka jèn bata roeboeh, pradjoerit pan moedoen samija, kapir saged minggah sami. (11) Sareng lan koekoes sandjata, langkoeng peteng Islam datan oedani, kapir sareng inggahipoen, woes samja nèng plataran, ladjeng moedoen Islam sareng andoedoeloe, kagijat noelija tinadahan, woes tjaroep Islam lan kapir.

p 183

(12) Aramé oeleng-oelengan, joedanira Islam kala-
wan kapir, aning sadjroning Kadatoen, kapir
waes mandjing samija, wadija Islam asanget
karoban moengsoeh, kapir namoeng kantoen
hoesar, lan Djéndral Van Gen néng djawi.
(13) Kalawan marijemira, ingkang sakseh Djén-
dralipoen toenggani, dadija Islam katah i-
koe, kang samija sabil lolah, mapan amar-
lambang kéné kapir ikoe, mangkana par-
maning Soeksma, Islam ingkang diréng prop-
ti. (14) Ing djandji medal sadaja, noedjang ba-
ris hoesar lan Djéndral sami, Radèn Basah
mapan sampoen, binegta medal noelija,-
marang Doelah Kadji Singa apan langkoeng,
Radèn Basah kesajahan, ngantos dasan saget
angling. (15) Djéndral Van Gin kang winarna,
mapan langkoeng doekané ing tijas néki, anar-
ka jen Islam sampoen, sewoe koempel sadaja,
p.184 sabab doeloe koeparpa katahé ikoe, sanadijan
ana oeripa, maradjola namoeng kedik. (16) Sa-
reng tinitian sadaja, ingkang katah namoeng
bangkening kapir, lawan moer sat poenika,
Djéndral lega tijasira, ing Palèrit waes kang-
genan kapir sadaja, sampoen katoer Djéng-

Soeltan, mangkana salahireki. (17) Apan Doel-
lah Kadji Tinga, ingkang sowan matoer mring
Djeksa iki, Kang djeng Soeltan mapan dangoe,
kendel datan angandika, langkoeng ngoeng-
ngoen wekasan mangkana dangoe, kadji ana
ngendi Basah, Seh Kadji Tinga koernja rio.
(18) Abdi dhalem Radin Basah, sapoenika pan
dèrèng saged angling, sanget kami tenggeng-
ipoen, wonten silarong genipoen, Kang djeng Soel-
tan andangoe kang sabil ikoe, Kadji Ngisa a-
toerira, di dhalem djadjar pradjoerit. (19) Mapan
satoes kalih dosa, pangagengipoen abdi dhalem
kang prapti, ing sabillolah tinoehoen, Doel-
lah Seh Kadji Ibra, lan kalawan den meng-
goeng Wirjadirdjikoe, Pandji Mas Djajasoemi-
tra, lan Radin Mas Pandji Kantjil (20) Mas Pan-
dji Wanawidjaja, lan Mas Pandji Soerasentika a-
dji, Mas Pandji Troenadirdjikoe, Pandji Moehidin-
nata, mong poenika di dhalem pangiridipoen,
ingkang damijo sabillolah, Kang djeng Soeltan
angandika ris. (21) Wis Kadji Ngisa moelia, nga-
jomana sakèhé kang pradjoerit, ingkang pada
sabil ikoe, woes pada soelih ana, mring anaké-
jèn anaké maksih tanggoeng, sadoeloeré gaeman

tia, sandika toer nja Seh Kadji.[22] Sampoen lèng-
sèr saking ngarsa, kawarnaa sagoeng ing Sénapa-
ti, somija alit manahipoen. sarèng sakawanira,
p. 185 Radèn Basah ing Ngaprang Palèrèt ikoe, Boepati
sawètan Jogija. sadaja pan sowan sami.[23] Mapan
daematang ing Djèksa. matoer tiwas anoewoen dèn
tindihi, doematang Pangéran ikoe, Natapradja toe-
rira, pan sadaja poenika panaewoen ipoen. Djèng
Soeltan noeroeti noelija, sesoesan kinen nimbali.
[24] Mring Pangéran Natapradja, ning pandakan da-
kan dangoe gija prapti, ing ngarsanira Sang Pra-
boe. Sri Narèndra angandika. sirikoe ja Natapra-
dja pan djinaloek, mring Boepati wètan Jogija,
apa kadoega sirikè.[25] Maengsoeh lan Mangkoenagara,
lawan sira ja ingsoen bantani, si Djajanagara
ikoe, Pangéran atoer sembah, koer sandika poekoe-
laen namaeng pangèstoe, padoeka Déwa Dji ing-
kang kapoendi ing siang rotri.[26] Kang djeng Soel-
tan angandika, jèn kadoega noeli mangkata ~~noe~~
adi, Pangéran Natapradjèkoe, anoelija angaras-
pada, sampoen lèngsèr saking ngarsanja Sang-
Praboe, noelija boedal saking Djèksa, ing ngiring
~~saking~~ sagoeng Dipati.[27] Tan winarna lampah-
ira, Pangran Natapradja mapan woes prapti, sawé-

saning Praga, ikoe, djoedjoeg ing samèn woes pang-
gijo, lawan Radèn Djojanagara noelijèkoe gan-
dèk dawoehken timbalan, mring Radèn Djoja-
nagari. (28) Boedal Pangran Notopradja, saking
samèn lawan sawadijanèki, Radèn Djojanaga-
ra woes, dèrèk sakantjanira, sampoen prapta-
Djolosoetra lampahipoen, mapan ladjeng-
masanggrahan, tigang dinten winatawis.
(29) Mapan ladjeng ingunggahan, saking Toendjoeng-
tirta langkoeng gengnèki, Pangran Mangkoena-
garèkoe, lan kanti kapir noelijo, Pangran Na-
topradja, rembag pra Toemenggoeng, apan ngoen-
doeran kéwala, joen metoeken kan kadoegi.
(30) Pan ladjeng ingeloet noelija, ngantos prapta
sakilèn Praga malih, Pangran Mangkoenagiker,
mandjing pasanggrahannja, aning Redjakoe-
soema kang wadéjo sagaeng, baris sawètaning
Praga, dadéjo sagoeng Sènapati. (31) Samakèsis-
an ing bala, mapan kotah ingkang sanijo a-
ngili, ngoengsiken nak rabinipoen, ingkang
kaboetoeh samija, api teloek Pangèran Nata-
pradja koe, baris sakiléning Praga, lan sagoeng-
ing Sènapati. (32) Ingkang lèr Ngagijo mangka-
na, Sènapati kèsisan bala sami, sampoen kar-

p. 186

sanning Hijang Agoeng. pradjoerit lit kijosira, a-
pan katah ingkang ngapi-api belok, namoeng
kantoen Pandji Rangga, Ngabehi poenika naksih.
(33) Toenggil lawan Toemenggoengnja, giris saking ka-
tahing mek sah kapir, kalawan moertad sadaroen.
sampoen katoer Djeng Soeltan, namoeng kasoen
kakalih Basah poenikoe, pinilih lawan Boelki-
jo, ingkang koksih kedah baris. (34) Lan Pange-
ran Adisoerja, barisira apan wonten ing Gam-
ping, tiang daloe aprang poepoeh, mangkana a-
sarnaa, Djendral mapan arta ngantep djoe-
ritipoen, kerig gan kapir lan moertad, saking
Ngajoegijo woes midjil. (35) Terajem Boligo noel-
ja, binantonan langkoeng rame ing djoerit, ing-
kang nindihi poenikoe, Terajem pan Boelkija, la-
wan mandoeng soeraja pinilih ikoe, nadahi kapir
lan moertat, kang baris Boligo iki, (36) Tiang daloe
pansoh joeda, langkoeng rame kanana ngoetji-
wani, apan datan njana ikoe, kapir lan moer-
tat ika, medal Gamping ingkang agoeng da-
dija ikoe, Kangdjeng Pangeran Adi Soerja, ~~sa~~-
p.187 II nadahi datan koetjiwani. (37) Pinilih lawan Boel-
kija, pan kotoeng koel saoe din nira djoerit, sam-
poen karsaning Hijang agoeng, kapir lan moer-

tat. ~~saking Ngajogija woes midjil. Pradjoerit Baligo noelija~~ njabrang, ing Praga mangkana ingkang winoewoes, Kangdjeng Soeltan ing ngasoeran, oeninga jen meng sah sami. (38) Sampoen anjabrang Praga, ingkang paman Kangdjeng Pangeran Ngabèhi, mapan noedjoe sepi ikoe, toewi mring ripoenira, ingkang wonten namoeng kijai Nadja, ikoe, lawan sagoeng pra Ngoelama, pradjoerit Soerjaganiki. (39) Lan pradjoerit Soeranata, mantri lebet namoeng kantoen sakedik, djadjar kang ngolit tijasipoen, pan sampoen ngili samija, Kangdjeng Soeltan ingkang ngadep wasarèkoe, kalih atoes sadaja nja, kijai Nadja woes san kinging. (40) Tinari namoeng soemangga, noelija wonten ingkang ngatoeri oedani, kalamoen kang meng sah sampoen, prapta ing pandok ira, Kangdjeng Soeltan noelija nitih toeranggakoe, kang nama Widjajatjapa, pan arsa metoek ing djoerit. (41) Ingkang dèrèk namoeng punika, kalih atoes, kalamoen winatawis, prapta doesoen Dandoeng sampoen, kapir prapta ing Poedak, sareng arsa moedoen lèpèn kapir ikoe, Kangdjeng Soeltan apan noelija, kinen metoek akeh noeli. (42) Kang pra-

sjoerit Soerjagama, Doelah Hadji Badaroeddin-
poeniki, kalawan sakantjanipoen, kapir wang-
soel anoelija, lawan molih sampoen kasapoet-
ing daloe, kapir ladjeng masanggrohan, aning
doesoen Soedak iki. [43] Djeng Soeltan neba ke-
wala, sawadijanja nanging maksih let kali,
dadija djeng-adjengan ikoe, kapir langkoeng
gengira, koempoel lawan moertat wang nga-
jogijo ikoe, pasisir mantja nagara. Djen-
dral Van Gin tindih neki. [44] Moertat Pangran
Poerdaningrat, pan poenika ingkang dadija
sitindih, lan Pangran Panoelar ikoe, kapir moer-
tat pan samija, soeka-soeka langkoeng rami
swaranipoen, Kang djeng Soeltan kang winar-
na, sore ing ngandap warseki. [44] Apan lagija
geroh ika, kijai Hadja sanget asoeriraki, nga-
toeri lolos poenikoe, Kang djeng Soeltan tan or-
sa, Goesti Imam Mochamat Libasah ikoe, sa-
reng amiarsa warta, kang tijas kalang koeng
koewatir. [45] Waoe daemoeng Djeng Soeltan, sa-
bab geroh anoelija koendoer noeli, moeng kala-
wan Doelahipoen, kalih ingkang binekta,
kang pradjoeris sadaja sinilar ikoe, namoeng
kantoen Pandji Rangga, poenika ingkang sin-

p.188

dihi. (46) Sasanderan lampahira, tan winarna
ing marga sampoen prapti, noelas mengsah-
langkoeng agoeng, ladjeng noengkemi pada,
Kangdjeng Soeltan ngatoeran lalas poenikoe,
nanging datan arta, kedah metoekakaken djoerit.
(47) Samana ingkang winarna, Kangdjeng Pangeran
Ngabdoerachman Ngabèhi, tengah daloe rawoeh-
ipoen, ladjeng samija ngatoeran, hormatoer Djeng
Pangéran noebija tjoemaoe doek, ing ngarsani-
ra Djeng Soeltan, mapan sanget atoer nèki.
(48) Sri Narendra angandika, inggih paman gae-
mingsir dateng poendi, jèn sampoen ing djan-
djinipoen, apan mangsa wan déja, Pangeran-
Ngabdoerachman aris atoeripoen, inggih le-
res jèn sampoeng, wanten kang binoedi ma-
lih. (49) Inggih kang mengsah poenika, pan ka-
woela wae nijarta pribadi, inggih langkoeng
agengipoen, sarengan wanten marga, pan ka-
woela medal ing ngardi andoeloe, kapir poe-
nika sadaja, abdi dhalem namaeng kedik.
(50) Kalih pandoegi kawoela, bendjing éndjing san
ngamaeng ken poenikè, sanadijan katah sinoe-
noen, jèn samija djeng-adjengan, boten dadas
koewatos ing kijas sasoehoe, poenika poen tolé

text has mengkana

p. 189

Bosah, sampoen wonten ing ngarsa Dji.[51] Kapir
ing Boligo Nosa, boten wande naramboel sa-
king woeri, poenika watasing kabboe, nadijan
inggih wontena, ingkang gadah adjeng-adjeng-
an poenikoe, pinilih lawan soeraja, dasan wan-
ten tindih nèki.[52] Saen tolé Bosah poenika,
lan Doelah kalihnja sampoen nèng ngriki
kados dasan saged sampoen, lamoen kedah
joedanja, apan namoeng tindih Rangga Pan-
dji iki, lan abdi dalem Boelkija, lamoen
nireng bendjing endjing.[53] Ing ngriki ramé
sandjata kijai Ngoesman kados bibroh tijos-
nèki, Kangdjeng Soeltan da~~tja~~ dijo noeroet,
miring atoeré kang paman, ris ngandika jen
mokaten paman sampoen,[54] angoer sampéjan
ing ngriki woes kang genan, dateng kapir-
mesakaké kasoepit, sampéjan paringi weroeh,
jen koelo sampoen késah, dateng ngardi sada-
ja sanija kèn noesoel, Kangdjeng Pangran a-
toerira, sandika oetoesan noeli.[55] Kangdjeng
Soeltan noelija boedal, saking Djiksa la-
wan wadijanrèki, lingsir daloe wajahipoen,
ninggah dateng ngarga, lepen Sangwaing Kang-
djeng Soeltan sampoen rawoeh, sareng endjing-

noelija kedak. Kangdjeng saking ngardi.
(56) Masanggrahan lèpèn Soka, anjimbali waoe-
daleng kang raji, Pangran Ngabdoerrachim i-
koe, Pangran Soemanagara, lawan sagoeng-
ingkang pradjoerit sadaraem, lan ngentosi
praptanira, Boelkija lawan Pinilih. (57) La-
wan kinèn nimbalana, Basah Ngabdoelatip
lan sawadijèki, tan antara prapta sampoen,
kinèn baris wonten Pandak, kalawan sawa-
dijanèki. (58) Kapir moertad wonten Djeksa, da-
dijo gentas nenggih panggenanèki, nging-
kapir Patjalangipoen, aneng Bandoeng poeni-
ka, dadija samijo djeng-adjengan barisipoen,
lawan ingkang aneng Pandak, Kangdjeng-
Soeltan kang winarni. (59) Boedal saking lèpèn
Soka, masanggrahan aneng kamal poeniki, sa-
mana ingkang winoewoes Basah Bagelèn samijo,
tiga pisan pan katindih joedanipoen, ngoeng-
si doemateng Tasaran, kapir moertad mapan
sami. (60) Ngeloet ladjeng baris radjo, Pangran
Soemajoeda katindih rèki, noelijo toer oeninga
ikoe, doematong Kangdjeng Soeltan. Pangran
Bèhi mangkana ingatoeripoen, kadjawi Ba-
sah satoenggal, pinetil saking ngarsa Dji.

p. 190

(61) Ngabdoelatip Abibasah, maeng poenika ingkang dados prajogi, sabab poenika rèhipoen, pan ladjeng dinawoehan, noelija boedal saking kamal sawadijanipoen, ngadjengaken mengsoh wadja, lan Basah Bagelèn sami. (62) Nenggih Pangran Natapradjo, ngadjengaken mengsoh sawètan pragi, lawan Boepati poenikoa ing sawètan Jogijo, kidoel Jogijo pan sampoen ngeampak sadaraem, doematseng sakilèn praga, Kangdjeng Soeltan kang winarni. (63) Ngadjengaken kang aneng Djeksa, lan Boepati lir kilèn Jogijo sami, sanijo djeng-adjengan sampoen, samana Kangdjeng Soeltan, daloe lenggah aneng Pasanggrahanipoen, tan ingadep dening djalma, pan twaes sanija nindro iki.

p 191

(64) Pitekoer sindènan soka, apan saking soengkawaning panggalih, mangkana ingkang winoewoes, noelija na ingkang prapta, kadijadaroe padang posanggrahan ikoe, noelijo lenggoh ngarsanira, Djeng Soeltan winarni pawèstri. (65) Kalih ingkang ngiring ika, sami èstri dèni kang warni sami, pan datan kena tjicratoer, mapan katiga pisan, venda oesoek lawan kang dèn iring ikoe, Djeng Soeltan da-

ngoe tatanja, kami tenggengen ningali.[66] Lawan
maspaosken ika, gènnjo lenggah datan kang-
srah ing siti, Kangdjeng Soeltan ngandika roem,
nilakrama kawoela, lan padoeka sampoen djān-
dé.[67] Ing béndjang jèn sampoen mangsa, lan pa-
doeka boten wandé kapanggih, Kangdjeng Soel-
tan ing tijasipoen, mangkana tjiptanira, bajā
iki kang ingaran Ratoe kidoel, déné banget anom
niira, Kangdjeng Soeltan ngandika ris,[68] Pan
sampoen ènget kawoela, Kangdjeng Ratoe pan
aris atoer nèki, jèn pareng amba toetoeloeng.
inggih dateng padoeka, nging kawoela anoe-
woen djāndji satoehoe, jèn sampoen sirna
sadaja, sagoeng ingkang lanat kapir.[69] Ka-
woela toean soewawa, dateng Allah ingkang ra-
boelalamin, mantoeka malih poenikoe, inggih
dados manoengsa, déné sagoeng wadija padoeka
sadaroem, sampoen wonten toemoet joeda, ka-
woela ingkang njagahi,[70] Sirnanipoen lanat
toeloh. Kangdjeng Soeltan apan ngandika a-
ris, kawoela tan ueda toeloeng, inggih sring
sasama-sama, jèn agami samoeng pitoeng
Hijang Widdi (agaeng) Kangdjeng Ratoe noel-
ija maesno, mangkana ingkang winarni.

p.192 (71) Kapir lanaltoelah samija, kang ning harsa
ngantep ing djoerit. Djendral Van Gin tindih-
ipoen, sagoeng moertat sadaja, Pangran Poer-
baningrat lan Pangran poenikoe, Panaetar
titindih ira, endjing noelija mangkat djoe-
rit. (72) Ingkang baris aning pandopa, Pangran
Ngab doerachim sawadija kèki, lan Pangran
Soemanagrèkoe, pan ladjeng tjampoeh joe-
da, langkoeng saking tikel gangsal tanding-
ipoen, dadijo Islam mandoer samija, tan-
koewawi anadahi. (73) Apan noelija Raeroeninga,
dateng kanral jèn sampoen tan koewawi, ka-
pir langkoeng katahipoen, Kangdjeng Soel-
tan anoelija, noeding ingkang kinèn nadahi
prang poepoeh, Pintlih lawan Boelkija, lan-
sagoeng kang pra Dipati. (74) Kang ler Ngajoe-
gija sadaja, Kangdjeng Soeltan mijat ngè-
rèng-ngèrèng ngardi, pan katingal datengi-
poen, saoeca ingkang mengsah, lamoen tinam
kadijo gaenaeng alalakoe, kapir moertat ka-
tah ira, rahara kèbekan sami. (75) Genderanjo
Rangkoejoeda, katoesoesan dèning woesar-
propsa, ing Kamal dipoen tadahi. (76) Da-
beng pradjoerit Boelkija, lan pinilih lawan

mogok mapan ladjeng ngamuk, wan Tuk sangsatanggal, ladjeng sabil nwa katah, Ingkang lampus tan pantar propta

Kartanagari, hoesar mapan katah lampoes, ka-
lindih kapir sanijo, apan ladjeng binoedjeng-
hoesar loemajoe, ingkang ngagoeng noelija prap-
ta, Djeng Soeltan marma ing Ngabdi. (77) Apan
kinen mandoer sanijo, tan kolilan kalamoen
anangledi. sadaja pan kinen ladjoe, mandoer
pradjoerit sanijo, Kangdjeng Soeltan noelija ing
ngabocran sampoen, waoe doematang kang pa-
man, masanggrahan Senggoeng noeli. (78) Ning
Senggoeng api rembaggan, Sih Moechamad Ngoes-
man Libasah iki, apan sanget atoeripoen, kan
saget aprang ngarga, pan kawoela poenika tiang
woes sepoeh, sanadijan inggih kasaha, poenika
lanat kapir, (79) Apan sampoen tinemaha, gih
prajogi ngoepados papan radin, Kangdjeng da-
dijo noeroet, mring atoeré Sih Ngoesman, Ali-
basah nging meksa soemelangipoen, kang da-
das sawiring dija, Djeng Soeltan mring repat
sami. (80) Djeng Pangeran Ngabdoerrachman,
ris toerira inggih lamoen marengi, poen Mansa-
loga poenikoe, lawan sokantjanira, kang pra-
djoerit mandoeng satoes molih ipoen, kawan da-
sa, Soeranata, lawan toean Sampar wadi. La-
wan poen Tjokranagara, kadas tjekap roemek-

this verse not included in Ngoen?]

p. 193

sa répot sami, lawan angampingi ikoe, inring kangmas Panembahan, sampoen dados rembag-gira Dijan Toemenggoeng, Marta laja dinawoch-an, lawan toean Samparwadi. (82) Boedal man-gang poeranata, saking Pinggoeng daematang kita Giri, Kangdjeng Soeltan kang winoewoes, saking Pinggoeng woes boedal, prapteng Séla masanggrahan sadaja woes, kapir moertad mapan samijo, wang soel dateng Djéksa ma-lih, (83) Pangdjeng nja aneng Pandak aneng Pan-dak, Pangran Ngabdoerachman Harjo Ngabehi, hoematoer daematang Sang Praboe, jén marang-Narendra, toehoeng ladjeng daematang wétan Progékoe, ronten ngrihi katanggelan, kalih tjélak kita Giri. (84) Bilih karjo soesah samija, inring rerepat prajogi ing kang tebih, sandijan ngan tep prang poepoeh, sae sawétan praga, sa-mijo rembag sadajo inring atoeripoen, Kang-djeng Pangran Ngabdoerachman, Kang djeng Soel-tan anoeroeti. (85) Bidal saking Sélamirah, sampoen praptan, kapir moertad apan langkoeng katahi-pan, dadengira maratiga, nanging ing datan dèn tangledi. (86) Apan ngoendoeran kiwola, marang Bardjo oendoerira Sang Ngadji, pan ladjeng-

p. 194

"sawétan Ing progi, mèsang-grahan sedjatine, nengah awinja prapta..."

kinèn ngodol ikoe, moendoer malih Narèndra,
dateng Bandoet mangkana Sang Nata doeloe,
bang, ngobongan langkoeng genguja, pinahé
ing kito Giri. (87) Kangdjeng Soeltan angandika,
mring kang paman Pangran Harjo Ngabèhi, pa-
man poendi besmèn ikoe lir kito Giri paman,
Pangran Ngabdoerrochman aris atoeripoen, ka-
dos inggih leresira, poenika ing kito Giri.
(88) Kangdjeng Soeltan angandika, mring kang pa-
man jèn estoe kito Giri, kawoela paman joen
wang sail, dateng sakilèn Praga, namoeng poe-
tra sampéjan kang dados kalboe, jèn ngan-
tos kapegok kapar, angoer sirna paman ma-
mi. (89) Pangran Ngebèhi atoernjo, lamoen sam-
poen makaten karsa adji, prajogi ngriki sa-
lochoe, kinarjo ngantep joeda, nanging sjoba-
ning Hijang Widdi. (90) Kang wadijo belas sabajo,
ing bejosira katah piapi balik, dadijaning-
kang dérik ikoe, aning Bandoet poenika, na-
moeng Bosah belet kalih poenikoe, ~~aning ban-
doeng Bandoet poenika~~ pradjarit namoeng Boel-
kijo, mantri lebet lan Pinilih. (91) Soerajo lan
Soeragama, nanging sampoen kantoen kedik
koetami, ki Wadjo sakantjanipoen, ingkang

para Ngoelama, kang Toemenggoeng lir Ngaja-
p.195 gija satoenggal ikoe, wasta Mas Djajapanawang
nging wees tan ngadep pradjoerit. (92) Kantoen tiga
rèntjangira, Kangdjeng Soeltan ing tijas wees
sedija sabil, Djéndral Van Gin barisipoen, aneng
kebetan ika, kar kemiri ing ngadikan niga-
rikoe, kapir moertad mara tiga, angepang ing
Bandoet tami. (93) Sèh Machamad Ngabdoel Basah,
ris toerira dateng Pangran Ngabèhi, jèn pareng
koela noewoenwoen, prajogi pados papan, ing-
kang radin wonten ngriki, tanggel tachoe, jèn
kinarjo ngantep joeda, ing kang papan kirang
radin. (94) Apan sampoen tami sedija, sabilolah
kang papan ting tjèloetik, apan samija rem-
bagan sampoen, Kangdjeng Soeltan ngandika,
inggih paman ing poendi kang radin ikoe, Pa-
ngran Ngabèhi atoernja, kawoela dèrèng oedani.
(95) Ing tanah ngriki sadaja, Mas Toemenggoeng Dja-
panawang toernja ris, jèn pareng karsa tinoe-
hoen, prajoegi ing Kasoeran, inggih radin la-
wan ageng ingkang daesoen, pan sampoen
rembag sadaja, Pangran Ngabèhi toernja-
ris. ~~Jèn sampoen rembag pamikoe, èn-
djing daegi kawoela, kapir moertad tan wan~~

(96) Jen sampoen rembag poenika, gih prajogi sam-
ten toemoeli, lamoen ngantos sapoenikoe, én-
djing doegi kawoela, kapir moertat tan wan-
dé prapta sadaroem, ingkang baris mara sè-
go, Kangdjeng Soeltan ngandika ris. (97) Paman
ing mangki kéwala, daloe lamoen sampoen
sadari basi, lagèja sangetarip toehoe, soke-
dap ajoen néndra, ngantos wektoe padjar iki.
(98) Saking sanget aripira, datan wonten poeroen
mangoeken iki, sampoen tamekta sodaroem. p. 196
samijo ngadep kéwala, kijai Yodja, lan Pangéran
Ngabèhi ikoe, pan samija iren kéwala, kalih
orsa amangoe adjrih. (99) Kagijat waengoe Kang-
djeng Soeltan, pan soemingal lamoen woes pa-
djar sidik, pan langkoeng kosesanipoen, Djeng
Soeltan noelijo solat, bakda soebaeh Djeng Soel-
tan boesana sampoen, boedal saking Bandoes
noelija, prapta gening mengtoh sami. (100) Ma-
pan sampoen ondjing ika, nanging wonten
parmaning Hijang Widdi, pedoet ageng prapta.
ikoe, ngalingi mring Djeng Soeltan, sawadija-
nja kapir moertat sana weroeh, yin Djeng Soel-
tan sampoen boedal, saking Bandoes sawadijé-
ki. (101) Dadijo kapir moertat samijo, sareng-

indjing papan kètjalan sami. Kangdjeng
Soeltan kang winoewoes, sampoen prapta Ka-
toeran, sawadijanja panoedjoe Djoemoeah-
ikoe, Sri Narèndra angandika, mring sagoeng
pra Ngoelama. (102) Doesta pada Djoemoeaha,
apa ingsoen ingkang amatjalangi, mangka-
na Ngoelama sagoeng, apan samijo Djoemoeah,
sareng bedoeg. moelat kapir prapto sampoen
mapan ija mara tiga, ingkang Djoemoeah-
pan sami. (103) Kalangkoeng dènnja kasesa ing-
kang koedboh namoeng preloe nirèki ki Madja-
ngimami ikoe, ajat koelhoe kèwala, sampoen
bakda ladjeng sowan mring Sang Praboe, ki Ma-
djo sakantjanira, Sri Narèndro lenggah iki.
(104) Lawan sendènan tirisan, Basah kalih ing-
kang manggèng ing ngarsi, lawan ingkang-
paman ikoe, Pangèran Ngabdoerrachman, ing-
kang mengsah mapan sareng praptanipoen,
nrijem sampoen kan moengela, maeng kantoen
sandjata alit. (105) Basah kalih matoer samijo,
p.197 noewoen pamit arsa metoek ing djoerit, Kang-
djeng Soeltan ngikda roem, menenga bae pa-
da. dimin orep wong wis pada sobil ikoe, moen-
dak sajah lakoenira, lawan saksènana ma-

mi. (106) Jèn ana pitoeloeng Soeksma, ingsoen tjoe-
koer lan woes tan nedija mami, goemingsir gan-
ingsoen loenggoeh, hoesar noelijo katingal. Djèn-
dral Van Gin ingkang dadijo kindihipoen, apan
tjening koedanira, kang mengsah moeng nara-
kalih. (107) Kang pelangkir medal wétan, ingkang
hoesar medal wétan pan sami, nimis langkoeng
deresipoen, mrijem woes tan moengela, namoeng
kantoen sandjata lit kang koemroetoeg, Basah
Ngabdoelkamil noelijo, naewoen pamit mring-
Sang Hadji. (108) Ingkang tijas pan tan derana, wan-
tenira maksih anom poeniki, lawan kalih Doel-
lahipoen, Raden Rawirodirdja, lawan Raden Aboe
Soengèb aranipoen, sanijo kadoek poeroenira,
Kangdjeng Soeltan ngandika ris. (109) Yengko anti-
nen sadéla, dimen parek nanging meksa tan-
kenging, tiga nitih koeda sampoen, ladjeng-
nander kéwala, metoekaken ingkang hoesar
poedanipoen, Sèh Ngaesman Dibasah noelija,
anembang lengareng djoerit, (110) Goemregoet ba-
la Baelkija, lan Pinilih sasaja apan sami,
rempek sareng adjengipoen, Sèh Ngaesman A-
libasah, kang nindihi samana pan ladjeng
tjampoeh, kalawan hoesar sadaja, woes tjaroeb-

ingkang ngadjoerit. (111) Kangdjeng Soeltan langkoeng moerma, noelijo ngatag mring ki Jodjo poeniki, kinen toetoeloeng ing poepoeh, lansagoeng pra Ngoelama, noelijo madjeng mengsah saking ditan rawoeh, Kangdjeng Soeltan noelijo ngatag, mring Seh Kadji Badaroedin. (112) p. 198 Lan Toemenggoeng Toetoetlawa, Soerjagama-Santri lebet sami, noeli sjam poeh prang ing poepoeh, ladjeng roeket kewala, kang pelangkir kalangkoeng pangedrelipoen, nging Toemenggoeng Toetoetlawa, lawan Doelah Badaroedin. (113) Kalawan sakadjanira, samijo noesoel mring koekoesing kang bedil, Basoh kalih kang winoewoes, ingkang ngadjeng ken hoesar, lan ki Jodja kalawan sakantjanipoen, kalangkoeng ramaning joeda, Djapanawang kang winarni. (114) Kantjanja woes kasah prapta, opan ladjeng narambael ing ngadjoerit, sampoen karsaning Hijang agoeng, hoesar pelangkir sepas, Djendral Van Gin lamnajoe noelja kinepoeng, hoesar mawoeng kantoen sakawan, Djendral ladjeng minggah ngardi. (115) Lawan kanghoesar sitiga, dereng oentoeng kasapoet daloe iki, Pangeran Ngabehi ingngoetoes, ngoen-

soerakên kang joeda, jèn sampoena Kangdjeng
Soeltan karsanipoen, sinapih ingkang nga-
joeda Djèndral Van Gin kados kari.[116] Ma-
pan belasah bangkènjo, kapir moertat amor
lawan pelankir, Islam pitoeloeng Hijang a-
gaeng, inggih loedjeng sadaja, ingkang tatoe
kèwala tanana ikoe, Kangdjeng Soeltan lang-
koeng welas, ningali kang bangké sami.[117] Tan
tampoek ring pasabinan, ara-ara lèpèn sa-
enggèn rèki, wadijo tan saged andoeloe, Djeng
Soeltan noelijo boedol, saking soeran apan ija
daloe-daloe, angalih kang pasanggrahan, ing
doesoen kandangan iki.[118] Kang wadijo woes
kasah prapta, Pangran Bèhi mangkona a-
toer rèki, jèn pareng karsa Sinoehoen, saé
ladjeng kewala, moempoeng angsal manah
kang wadijo sadaroem, Djèndral Van Gin
saenggènnja, prajogi linantak noeli.[119] Sam- p.199
poen dinahar atoernja, Pangran Bèhi kinèn
bengara noeli, pinilih kang moenggèng ngajoen,
sinambangan Boelkija, sareng prapta Djèn-
dral Van Gin barisipoen, kapanggih sepi ki-
wola, pasanggrahan tajo hoerip.[120] Kangdjeng
Soeltan angandika, kados poendi paman-

lampah poenika, Pangeran Bèi atoeripoen, sae
ladjeng kéwala, nging Terajem soekaar Djéndral
wonten ngrikoe, anoelija kinèn tengara, boedal
saking Banjoeoerip. (121) Praptèng daesoen Tjandi iko,
kèndel ngaso noelijo ataer oedani, lamoen won-
ten mengsah rawoeh, pan sèwoe watarania, ke-
dikipoen ingkang mengsah gang sal oloes, da-
tan ngantos dinawoehan, pan ladjeng tengara-
sami. (122) Pan dotan kènging kinata, rebat ngo-
djeng sagoeng ingkang pradjoerit, saking sanj-
bir kijasipoen, pan mentas ang sal manah,
mengsah kagèt pan ladjeng ngedrèl poeni-
koe, apan datan linagawé, waes tjampoeh
ingkang ngadjoerit. (123) Waas lawan sungkoeh
ika, tan andara noelijo telas wong kapir, -
kantoen ingkang moertat ikoe, lawan hoesar
poenika, Basah kalih awas dènira andoeloe
kalamoen ingkang santana, Kang djeng Soel-
tan pepak sami. (124) Kang èjang lawan kang
paman, ~~sami~~, ingkang raji Basah kalih anoe-
li, ngoendoeroken pradjoerit sagoeng, arsa
ataer oeninga, nanging sampoen pradjoerit
tan kèning ikoe, kadijo waes karsaning Soeks-
ma, sadajo prapta ing djandji. (125) Pangeran

Bèhi lan ki Modjo, prapta ngoendoeraken mek-
sa tan keni, sagaeng pradjoerit woes waeroe, lir
banteng lawan brana, pangamoeknja Doelah
Prawiradirdjèkoe, ladjeng njander koer oeninga,
doemateng Djeng Sri Boepati.[126] Sang Nata noe- p. 201
ajoe tarèjan, aneng sèla pinggir lèpèn poeniki.
kagijat maelat praptanipoen, Doelah Prawira-
dirdjo, ladjeng matoer jèn mengsah poenika toe-
hoe, tantana dhalem tadaja nanging sagaeng
kang pradjoerit.[127] Sanpoen tan kenging ng-
lampah, Kangdjeng Soeltan noelja moendoet
toerang gi, Kejai Kanès rasdanipoen, saking
ing marga wartajo, paran nakan koeda sinn-
brani poenikoe, datan antara woes prapta,
ing lengkang, Sri Naropati.[128] Abdi pan kan-
tan tadaja, samijo noesoel nanging prapta
pribadi, woes kapanggih bangké toempoek, ka-
pir lawan moertad, apan telas Islam wiloedjeng
sadaroem, kang tatoe baé tan ana, kadijo woes
karsaning Widdi[129] Sang Nata sareng miarsa, da-
teng bangké kapir lan moertad sami, apan
atoempoek- tinoempoek, lèpèn sabin rahara,
Kangdjeng Soeltan kèndel lingkoeng welas-
ipoen. kami tenggengen tan ngandika, tama-

na kang paman prapti. (130) Pangran Bèhi lan ki Modjo, Basah kalih ngatoerken raji adji; lan kang paman kalih ikoe, kang ngaengsi Basah Imam, datan pedjah, kang lija waes telas ikoe. Kangdjeng Soeltan noelijakedak, mring salebet doesoen noeli. (131) Ing sengkang neng Djatinata, datan saget ningali sangkè sami, Sri Narèndra lenggah sampoen, Pangran Bèhi nèng ngarsa, lan ki Modjo Basah kalih miwah sagoeng, Boepati andèr ing-Ngarsa, kang samijo kan menang djoerit.

(132) Ki Modjo aris atoernjo, Basah Imam ngatoerken raji adji, Pangran Soerjo widjejakoe, lan kalih paman Naba, Pangran Martasana lan Natabajakoe, kang painakawan satoenggal, nenggih wasta poen Salimin. (133) Kang loemadjeng maksih gesang, namoeng gangsal pratelanipoen sami, lijo poenika sinoehoen, sesat pedjah sadaja. Sri Narèndra, apan ladjeng kinen dangoe, mring Pangran Soerjawidjojo, sapa kang loemajoe oerip. (134) Lang kang mati kabèh sapa, Pangran Soerjawidjojo ris toer nèki, ing kangloemadjeng paekoelaen, paman Santawidjojo lawan paman Soerwakoesoema poenikoe, kalih

p.202

pan Walandi hoeser, sadoenggil pan rentjang neki.
(135) Inggih paman Poerdaningrat, déné paman inggih
sampoen ngemasi, lawan jang Panoelar ikoe, lan
jang Danoepojo, paman Adiwinata malih ipoen,
inggih paman Adiwidjojo, Boepati tiga nge-
masi. (136) Kaliwon kalih poenika, ing kang ka-
toh poenika apan mantri, lawan pasisir sada-
roem, Amban Walandi sawijo, Kangdjeng Soel-
tan noelja animbali gaepoeh, marang Doelah
Soerjagama, inggih Kadji Badarroedin. (137) Ka-
lawan sakantjanira, apan kinen njaeni kang
ngemasi, Kangdjeng Soeltan boedal sampoen,
saking Lengkang poenika, Sri Narendra ma-
sanggrahan ing kemaesoeh, ngatakaken ing-
kang wadijo, petoeng dina winatawis. (138) Pan
sampoen pepak sadaja, pra Dipati kang elèr
Ngajogijoki, lawan Boepati ing Kedoe, Kang-
djeng Soeltan ngandika, inzing kang paman
Djeng Pangran Ngabèhi ikoe, kalawan kijai
Podjo, man Podjo ing karsa mami. (139) Pada si-
ra prentah ena, lor Ngajagijo ing kang ing-
toen kilani, ngrèhna pra Dipati ikoe, ijo
si Djapawang lan arine toen paingi dje-
neng ikoe, ijo Dipati Haerawan, sadaja djoe-

p.202 moerang sami, (140) Dèrè si Kartanagara, Djanagara karo saen oendoer iki, midjija baé maring soen, saen bilani parentah, karo ikoe ija pradjoerit moeng njaboes ki tjadja matoer sandika, Sang Nata ngandika malih, (141) Saran pada sembagira, apa sida bedah Terajem iki, dadi balimanèh ikoe, sadaja katoer soemangga, Kangdjeng Pangeran Ngabèhi aris hoematoer, jèn manengi Sri Narèndra, prajogi ladjeng poeniki. (142) Apan Terajem poenika, hamba bakta dan wonten poedahnja, nanging namoeng kinengga ing saradadoe, inggih dinamel poenapa, loehoeng noeloeng ana sami. (143) Di dholem kidoel sadaja, kadjengipoen sami noenten atangi, pardèni. poen kang lir sampoen, inggah tangi sadaja, Kangdjeng Soeltan apan dahar atoerīpoen, lan sami rembag sadaja, moeng anoering Pangeran Bèhi. (144) Sang Nata anoelija badal, sing Kemaesoeh ingkang dadija pangarsa, Dipati Hoerawan ikoe, lawan sakantjanira, sampoen poelih wadijanira kang sinoehoen, maloh wewah kang lejas samija, wanoe mentas angsal ati. (145) Rèndel sadaloe ning marga, pan kèbegan sagoeng rahara sami, mi-

wah ingkang doesoen-doesoen, Pangéran Hadi-soerja, lan Pangéran Soemanagara woes naesoel, mila saja katahira, mangkana Djeng Pangran Bèhi. (146) Ing daloe mapan oeboesan, Tas Toemenggoeng Mangoenhardja linoeding, kinèn dawoehi poenikoe, mring Pangran Natapradja, jèn Djeng Soeltan ing mangké harsa loemoeloeng, nanging mijas ikan Praga, Pangran Natapradja iki. (147) Apan kinèn Tanglidèka, inggih saking sakileniong Peragi, kang baris mangirpoenikoe, gija mangkat Mangoenhardja, saking indjing Kangdjeng Soeltan badal sampoen, mias ing toja Toempang, mangkana Pangran Dipati. (148) Naesoel sawadija balanja, tigangatoes lan Radèn Sindoerdjeki, lawan Kangdjeng Soeltan Tjoendoek, samana sampoen prapta, ing Djipangan Djeng Soeltan njaoe sadaloe, indjing Pangran Bèhi naelija anata lampahing baris. (149) Langkoeng wirandi ing bala, Pangran Ngabdoerrachman Harja Ngabèhi, pradjoerit pinara teloe, ki Dipati Hoerawan, sakantjanja kinèn medal ngoeroeng-oeroeng, tilindih Pangran Dipatija, andjagani mengsah kalih. (150) Ngajogijo lan Redjasoema, bok-

p. 203

manawa ana roemboel ngadali, ingkang medal tengah ikoe, Pangran Soemanagara pan angirid pradjoerit kilèn Joegjèkoe, kalawan ing Kedoe, ika, tindih Pangran Ngabdoerrahkim. [151] Basah Imam Basah Ngaesman tinindihan Pangran doemateng Sri Baepati, lan Soerjo gama poenikoe, Santri lebet ki Madja, Pangran Bèhi medal ngiring-iring gaenoeng, sapa ingkang namoer karja, pama djana pradoeli. [152] Mapan ijo woes boeboehan, pan sandika sadajo ataelnèki, noelijo tinengeran sampoen, boedal saking Dipangan, mara tiga apan sampoen katah ipoen Kangdjeng Soeltan karsantra, ngampiri Bèteng ing ngardi.

[153] Ing Silarang binèsengan, apan ijo Yangkoenagaran sami, anèng sanging giling goenoeng, pan makèwedi ika, Basah kalih kang kinèng ngerang sang ikoe, Pinilih lawan Boelkija, Kangdjeng Soeltan Tandjenengi. [154] Boelkija kang medal ngarga, pan pinilih medal ngiring-iring sami, noelija dèn marijem ikoe, namaung mas ngel ping tiga, saking dèni sanija rikat adjengipoen, dadija mrijem woes kaliwat, noelijo ngedrèl sandjata lis. [155] Langkoeng pe-

p 204

teng koekoesira, nanging sampoen tan wonten prakoeli, pinilih pan inggahtpaen, anoeroet jodjodan, kang landéjan sami sinèrèt poenikoe, pan kinempit gadinira, kang aneng djro bèteng sami. (156) Gèris moelat landangira, mring pinilih samana kang nèng djawi, kang noerkat hoesar sadaroem, woes tempoeh lan Boelkija, langkoeng ramé, sakedap gija telas ikoe, kang getang laemajoe samijo, apan ladjeng den toetoeti. (157) Dateng Basah Imam noelija, lawan Doelah sakawan apan noeli, pinedangan samijo lampoes, kekètjèr bangkinira, sagoeng moersat ingkang aneng bèteng beteng ikoe, apan woes telas sadaja, ing ngamoek dateng pinilih. (158) Angsal marijun satoenggal, sandjata lis katah datan kawilis, kalawan koeda poenikoe, moersat toempoek bangkénja, kang nèng bèteng Kangdjeng Soeltan ladjeng sampoen, kèndel ing soesoen Soeloehan, ngantosi kang dèrèng prapti. (159) Lan ngasakken kang pro wadijo, pan dinangoe samijo loedjeng tocr 1 nèki, namoeng satoenggal kang kotoe, mapan datan poenopa, kang pradjoerit djadjar pinilih poenikoe, mangkana anoelija prapta,

kang medal margi geng tami. (160) Kijai Dipa-
ti Hoerawan, sakahtjanja lan Pangeran Ngab-
doerrakim, kalawan pradjoeritipoen, Kang-
djeng Pangeran Dipatijo, apan ngantoeni an-
djagèni mengsah poengkoer, manawa na ban-
p 205
toe prapta, poenika kang djagèni. (161) Aba-
ris aning toemoeran, sawabijanjo lija poeni-
ka tami, woes prapta ngarsa Sang Praboe Sri
Narèndra ngandika, mring kang paman-
Djeng Pangeran Ngabèhi ikoe, paman poena-
pa poenika, kèndel datan ladjeng djaerit.
(162) Pangeran Bèhi atoernja, pan ngantosi daegi
kawoela kèn nitih, meng sah menggih kaboer-
ipoen, mara kalih barisnja, pan ing Wokir
kalih ing lèpèn Lotikoe, poendi kang ageng
barisnja, kantoen nala wrating djaerit.
(163) Pan antara noelija prapta, kang ingoetoes-
woela Daèng Yakintjing, mangkana poena
toeripoen, kang ageng lèpèn Etat sewoe lang-
koeng kedik pan antawisipoen, tindih Pangé-
ran tiliga, marjemipoen kakalih. (164) Wangsé
gang salatoes mapan, datan mawi Pangéran,
tindih nèki, marijem satoenggal ikoe, Pangé-
ran Bèhi nabda, nantoen marang Seh-

Ngaesman Libasah ikoe, mangkana inga-
boerira, inggih kalamoen marengi. [165] Dan sam-
poen tanggel poenika, wektoe loehoer sahé-
salat roemijin, kalih sanija kadjengépoen,
angsal ngaso sakedap, Pangeran Bèhi sam-
poen timata sami. [166] Nenggih Pangeran Hadi-
soerja, tinoeboehan njabet kang baris Ya-
ngèr, kalawan sawadijanipoen, kilèn Ngo-
gijo sadaja, sampoen sagah ki Hoerawan
lawan sagoeng, sakatanira sadaja, pradjoe-
rit lér Ngajogijo ki. [167] Kinèn njabet ing-
lèpèn bas, Basoh kalih kang tinoeding nindihi,
Boelkija Pinilih ikoe, lan pradjoerit Soeraja-
Santri djero lan Soerjagama poenikoe, Pangeran
Ngabèhi ki Yodjo, katiga // Djeng Sri Boepati.
[168] Sampoen dadas rembagira, ladjeng boebar
salat loehoer sami, sareng sampoen bakda
loehoer, ladjeng nembang tengara, noelija
sala sagoeng pradjoerit sadaraem, ingkang
tijas sanija gambira, wantoe mentas ang-
sal oti. [169] Sampoen mangkat malih noelija,
Pangeran Hadi Soerjo minggah ing Yangèr,
kalawan sawadijanipoen, ki Dipati Hoera-
wan, nring lèpèn bas kalaban sakatjani

p. 206

nipoen, tindih Imam Alibasah, lan ki Ngoes-
man Basah iki. (170) Apan sampoen pradjandji-
an, adja ana pada katoeloeng sami, amrih
santosaning poepoeh, pan woes pada ~~toetoe-~~
~~loeng sami~~, timbang ujo, malah ngrabi sada-
ja pan sampoen sagoeh, ing lepen Sat sampoen
prapta, lagija djeng-adjengan djoerit. (171) Ing-
gangir woes tjampoeh joeda, langkoeng rame
apan swaraning bedil, bareng lan marijemi-
poen, Djeng Pangeran Hadisoerja, pan kabe-
reg pradjoeritira woes mawoet, sabab pangan-
djoering ngaprang, ki Soeradjenggala kanin.
(172) Kenging mrijem dadanira, nging tanpa-
sah ki Toemenggoeng tan eling, kantol bi-
rekta loemajoe, doemateng kantjanira, ka-
warna anenggih wonten tjandri sepoeh, was-
ka yos Probaleksana, njander matoer Sri Boe-
pati. (173) Sinoewoen raji padoeka, mapan sam-
poen kebereg djoerit riki, Kangdjeng Soel-
tan ladjeng nantoen, waoe dateng kang pa-
man, lan ki Yadjo mangkana kalih saripoen,
kados poendi jen ngantosa, nimbali wadija-
kang sami. (174) Ngadjengken mengsah lepen
Sak, kados mindak keron tijasipoen sami,

pan sampoen bebahanipoen, kang djandji
ratoe ana, dalan kénging poenika toeloeng-
tinoeloeng, pen pareng karsa Narèndra, mapan p. 207
winang toelan malih. (175) Kangdjeng Soeltan ès-
moe daka, mring kang paman lawan ki Yadjo-
iki, lan ngandika, malih ikoe, ladjeng nitih
toerangga, ki Widjajatjapa mapan ladjeng-
mamproeng, ingkang sareng lan Sang Nata,
moeng Tenggoeng Soetoet lawéki. (176) Lan Rang-
ga Soetoes goeresna, Radèn Djajanagara anoe-
soeti, njanderaken koedanipoen, pan djagoel
wastanira. Kangdjeng Soeltan asroe ngandika
aroem, hèh sira Djajanagara, kaja doedoe anak
djalmi. (177) Dijan Tenggoeng Djajanagara, sareng
nijasa kimbalaning Narpati, ladjeng narik
pedangipoen, nander waos manggéng ngarsa,
mapan lawan Toemenggoeng Soetoes Lawékoe, lan
Rangga Soetoes goeresna, kang manggéng ngar-
sa Narpati. (178) Sasanggal kang raji ika, Pangran
Sanja widjajo kang noesoeti, prapténg Tangir
ladjeng tjampoeh, kinaroetoeg sandjata, lan
marijem moengel koping seloe namoeng. -
Djajatjapa dalan kena, ing ngampah anoe-
lija prapti. (179) Harang gèn marijem ika, se-

sabelnjo sadajo pan woes mati, winaos ming
Djan Tenggoeng, Soetoetlawa poenika, lan
Rangga Soetoetgoeretna apan sampoen, mari-
jem binekta ngiwa, doematêng Djeng Soel-
tan noeli. (180) Kawarnaha Basah Imam, nijarso
warta jen Djeng Soeltan ngliran, ladjeng soe-
pé wadyanipoen, pan tinilar sadaja, namoeng
kalih Doelah kang dèrèk ikoe, Boe Sangèb
Prawiradirdjo, tiga ladjeng ngamoek sami.
(181) Aneng saloehoering koeda, ngagem ~~lan~~ pedang
lan Djajanagarèki, Soetoetlawa ngagem
lawoeng, lawan Soetoetgoeretna, dadijo ne-
nem lang kang liwoeng sandangipoen, woes
soepé ing soeba, sita, kapir maetaka kasah
mati. (182) Ingkang ngarsa woeri panggijo, -
pan kalangkang kapir pangedrèl hèki, Si-
nitih soerajo ikoe, noeloeli pan woes propsa,
ladjeng ngamoek, noeroet koekoes sandjatèkoe,
mangkana ngoesman Libasah, mapan la-
djeng propsa sami. (183) Lawan pradjoerit
Boelkija, sareng ngamoeki Hoerawan noe-
kaeti, boedalan sakantjanipoen, ing lepen
Sat tinilar, mantri djero Soerjagama sa-
reng ngamoek, rempeg noesoep koekoessa-

p.208

mijo, ki Jodjo lan Pangéran Bèhi. (184) Tan sampoen prapta sadaja, kapir moertat gangsalatoes pinantoeng, ingkang bangké ofan taempoek, ana ing ara-ara santen ingkang satoenggal kalih laenajoe, pinedjahan mring wong désa, mangkana sasambatnèki. (185) Déné wingi soré pada, toen kan ngarit lawan ngisèni kendi, ana ngenam widig ikoe, sira ara soewola, bok den éling warno-warno sambatipoen, wong désa sanijo sahoernja, ija wingi akoe wedi. (186) Goesti ning toen doeroeng prapta, pan ing mengko ing toen woes ara wedi, ofan sanijo ladjeng mendoeng, dadijo telas sadaja, gangsal atoes taempes sadaja tan kantoen, mapan woes karsaning Soeksma, Islam wiloedjeng pra sami. (187) Tan amoeng tatoe satoenggal, poena kawanira Pangran Dipati, nanging tan poenapa ikoe, pan kasrempet kéwola, dening mimis Kangdjeng Soeltan sampoen rawoeh, marijem kinèn ngempleongno, ing soemoer ladjeng ningali. (188) Belosoh bangkéning moertat, ara-ara mapan kébegkan sami, pan kaeinimbeng waspanipoen, Kangdjeng Soeltan taeningal, ladjeng marang pidjenan ngiring wadijo gaeng, pidijo ngasak-

aken bala, wadija aning daesaen iki. (189) Pinilih
lawan Baelkija, pan sadinten ajoeda koping
p.209 kalih, dadijo sanget sajahipoen, mangkana
kang winarno, kapir marsas kang baris lèpèn
Sat ikoe, apan waes mirsa warta, jèn kaempes
kang baris Sangir. (190) Lawan ing silarang iko,
ingkang bèting apan waes bedah iki, lawan-
kaempes kan tjanipoen, dadijo tambach po-
lahnja, ladjeng baedal san medal ing margi
agaeng, pan sami laemajoe ika, samarga la-
wan mrijemi. (191) Lawan kinadal ika, ming
Pangeran Natapradja puniki, kalawan sokan-
tjanipoen, Boepati wetan Jogijo, kidoel Jo-
gijo pan samijo ngadal sadaraem, dadijo-
prang samarga. marga, nging ban saget
roeket iki. (192) Namaing bedilan kewola, pan
kakètjer bangké maersas roet margi. Djeng
Soeldan ningali ikoe, ning pinggir padaesaen-
an, lawan sagaeng ingkang pradjoerit sada-
raem, harsa malip binandjoerna, nging-
menggah bijas sarposi. (193) Dinoegi sanget
sajahnja, angandika lawan mesem Sanga-
dji, heh Basah Ngoesman sirekoe, dimèn
rama Natapradja, pan ingsoen arsa oeda-

(194) ni. Olèhé tjampoeh ing joeda, jèn bedilan o-
panara ngoedili, olèhé tapira ikoe, Basah Ngoes-
man ataoenja, lan gaemaejoe poenapa dipoen-
kèn lampoes, wong sawidji kinèn njégal, nering
kapir siwoe ning margi. (195) Pan ladjeng gaemoe-
djeng samijo, Sri Narendra ingkang paman ki-
naeding, kinèn taemaes ngadal ikoe, nering
Pangran Natapradjo, Pangran Bèhi waes leng-
sèr saking ing ngajoen, kalawan sawadijanèro,
Djaga soera kawandèsi. (196) Samana waes tan-
winarnā, Kangdjeng Soeltan Tapan njaré sawe-
ngi, ning doesoen pidjènan ikoe, èndjing an-
noelijo boedal, mapan ladjeng majang groh-
an liwoerèkoe, pan sedèjo ngosokakèn ba-
la, Pangéran Ngabèhi prapta. (197) Ladjeng
matoer nering Narèndra, Pangran Natapra-
dja waes kinèn baris, ning Bantoel sakan-
tjanipaen, ngèras dadas patjālang, lan bi-
nantan Taemenggoeng Djāwinatikoe, lan
Radèn Soemadiningrat, mangkana ingkang
winarni. (198) Kapir kang baris ing vadja, la-
wan Djikta samijo mijarsa warti, jèn lè-
pèn Sat dadal sampoen, Tangèr Slarang
Taem pesan, dadijo giris sadoja kang ma-

p. 210

rahipoen, lan daloe asring nginggahan, marang Basah Ngabdoellatif.[199] Bagelèn kang Basah tiga, pan ing Djèksa apan mangkono sigi, asring rinebahan ikoe, marang Toemenggoeng tiga, ingkang joeda lawan Wirjanagarakoe, Toemenggoeng ~~tiga~~ Tjakronagara, dadija soreng dadal sirèki.[200] Wadja Pangran Soemajoeda, marang Kedoe nenggih oendoerirèki, kinodal Bagelèn sagoeng, Djèksa Djèndral poenika, Van Gin maendoer doemateng Ngajogija ikoe, kinodal Toemenggoeng tèloe, Hardjakoesoema winarni.[201] Pangran Mangkoenagara, sareng prapta kang poetra wajah sami, saking lèpen Sas poenikoe, kaplajoe lan kaer priksa, jèn kang baris Silarang Mangir sadaroem, apan sampoen toempes samija, pedjah pan kantoen sawidji.[202] Dadija giris manahira, Pangran Mangkoenagara boedal noeli, saking Hardjakoesoemèkoe, sapoetra wajahira, sampoen prapta Ngajogija Djeng Pangran Adipati, lawan Djèndral De Kock noelija, kinanja lan saged angling.[203] Pan antara praptanira, Djèndral Van Gin lawan sa Opsirnèki, saking Djèksa pan koboedjoeng, naelija anadoer soerat, saking

Kedoe jèn Pangran Soemajoedékoe, pan kaboe-
saking wadja, mring wadija Bagelèn sami.
Djéndral De Koek langkoeng koerda. (204) Djén-
dral Van Gin ingkang dipoen srengeni, noe-
lija adatanja ikoe, Pangran Mangkoenagara,
pan ing mengko Soeltan neng ngendi gènipoen,
Pangéran Mangkoenagara, aris dènira naoeri.
(205) Kaboré anèng Lipoera, nging si adi Natapra-
dja abaris, ija ana bantael ikoe, Padjolang Ka-
rangnangka, Djéndral De Koek noelija asroe
dènnja moewoes, hèh Van Gin langgaren noe-
lija, mangkata sawengi iki. (206) Lan Pangran
Mangkoenagara, wong Ngajogja miloea kabèh-
sami, ija saananè ikoe, mangkana noelija dan-
dan, pan sadaloe dalan ana wong kang taeroe,
sareng poekoel lima mangkat, saking Ngaja-
gija sami. (207) Djéndral Van Gin pangirid-
nja, langkoeng ageng renggih dadamelnèki.
prapta Karangnongka ikoe, poekoel pitoe wa-
tara ingkang baris karangnongka pan tinem-
poeh, Radjaniti tan koewawa noelija loemajoe
koer oening. (208) Sring Pangéran Natapradja, noe-
lija tata sadaja metoek djoerit, lawan koer
hoeninga ikoe, doemateng ing Lipoera, tan-

antara mengsah apan katingal ikoe, hoesar-
kang dadija pangarsa, ladjeng tjampoeh ing nga-
djoerit. (209) Tinadahan pra Dipatija, tan koewa-
wa hoesar loemajoe ngoengsi, doemateng pelang-
kiripoen, noelijo ngedrel pra samija, tan sina-
reng kalawan marijemipoen, pra Dipati tan
koewawa, lan Pangran Natapradjèke. (210) Noelija
p 212 ngatoeri waoninga, lamoen sampoen tan koe-
wawi nadahi, nalija Basah kalih ikoe, kinoe-
ding nadahana, sampoen boedal Soeraja Boel-
kija ikoe, Tinilih prapta Samoeroan, kape-
toek tjampoeh ing djoerit. (211) Kalangkoeng ra-
mening joeda, swaranira marijem sandgōsa
lit, Kangdjeng Soeltan boedal sampoen, sa-
king doesoen Lipoera, joen toemingal doema-
teng ingkang prang poepoeh, prapta doesoen
Soemoeroan, Boelkija lawan Tinilih. (212) Soeraja
kasèser ing prang, Kangdjeng Soeltan oetoes-
an kinèn sami, ~~madjeng~~ anadjeng malih
atoeripoen, Sri Narèndra angandika, dateng
Kangdjeng Pangran Bèhi. (213) Paman paraning
prajoga, ingkang kinèn nadahi djoerit, Pa-
ngran Bèhi atoeripoen, paetoe Pangran Di-
patija, pan poenika sadaja dèring prang.

poepoeh, Kangdjeng Soeltan angandika, paman
sampejan dawoehi. [214] Mongki neng poendi eng-
gènnja, inggih poenika ingkang baris ing woe-
ri, Pangran Bèhi njander sampoen, saking ngar-
sa Narèndra, sampoen panggih lan Pangran Di-
pati ikoe, samana woes dinawoehan, Kangdjeng
Pangèran Dipati. [215] Ladjeng mangkat sawadijo-
nja, prapta sampoen sjampoehireng ngadjoerit,
ramé malih sandjatèkoe, mèsem Djeng Soel-
tan nabda, paman Bèhi jèn wajah sampejan
poeroen, apan kènging tiningalan, mangkana
Djeng Pangran Bèhi. [216] Soemingal èringing-
ngarga, jèn kang wajah nenggih Pangran Dipati,
woes aneng ngèrenging gaenoeng, lan Pangran Nata-
pradja, sawadijanja Pangran Bèhi hoemadoer, poe-
nika poetra Narèndra, lawan paen Natapradjèki.
[217] Sampoen minggah dateng ngarga, Kangdjeng Soel- [p. 213]
tan apan sareng ningali, doemadeng kang poetra i-
koe, lingsem dateng kang paman, ki Widjajadja-
pa gija kinesah mamproeng, ladjeng ngalwol Djo-
jopana, harsa njaririmi djoerit. [218] Mantri djero-
Soeragama, mapan ladjeng sanijo angroemijimi,
Basah Imam sareng doeloe, kalawan Basah Ngoes-
man, jèn Sang Nata harsa njariimi poepoeh, —

sadijo sareng adjengira, Boelkija kalawan Si-
nilih. [219] Soeragama goemregoet sanija, sada-
ngoenja napan ingkang ngawali, mring joeda-
né kapir ikoe, Raden Ria Sindoerdja, apan amoeng
kéwala aněng lebet doesoen, marma kapir san-
woeninga, jèn ingkang ngawali kedik. [220] Sinar-
ka kabah kéwala marma minggah ing bijar
moertad lan kapir, dasar maksih mamboe ri-
loe, jamana sareng moelat, mring Boelkija Si-
nilih pan sareng madjoe, lan sagoeng wadijo
sadajo, goemrah kang kaboehan maeni. [221] Sa-
king kidoel wétan ika, lawan kilèn sareng a-
djeng iriki, kapir ngedrèl mrijem ikoe, pan woes
kan ~~kem~~ legéwa, Djéndral Van Gin maksih sa-
nget kawoetipam, mijat Islam adjengira, rem-
peg woes kan adjrih bedil. [222] Adat Islam jèn-
mangkana, ora woeroeng soempes kabèh wongka-
pir, Djèndral Van Gin noelijo mandoer, kapir-
moertad sadajo, gagantjangan apan sanja re-
bat ngajoen, binoeroe mring wadijo Islam, Kang-
djeng Soeltan kang djenengi. [223] Kapir moertad
magok koentol, pan samarga mangkana pe-
rengéki, Islam lamoen likas poeroen, san ke-
na sinawawa, kapir moertad san kelar nadohi

ikoe, niniisnja woes tanpa kaja, mring Islam tan mijatani.[224] Kapir moertat bangkenipoen, [p. 214] pan kekitjeran nenggih samargi-margi, Kangdjeng Soeltan kendel sampoen, aneng doesoen Kiringan, pan ngentosi pradjoerit kang taksih boedjeng, sareng sampoen sami prapta, ngaso matoer Pangeran Behi.[225] Jen maringi Sri Narendro, tol ladjeng masanggrahan Pendawi, Kangdjeng Soeltan sampoen pairoen, masanggrahan Pendawa, sampoen pepak sagaenging wadija koeswekoe, nanging Djeng Soeltan Dipatijo, djrih lingtem mring Sri Boepati.
[226] Wang soel mring sakilen Praga, lan kang paman Pangeran Soerjeng logeki, mangkana woes tan tjinatoer, kawarna ing Pendawa, mapan kinen ija anantaa sagaeng, Kangdjeng Soeltan karsanira, ladjeng dateng samiradin.[227] Pepak sagaeng kang santana, mijang pratiwa Pangeran Notapradjeki, kmantoen maksih poeroen, dadija pangiriding prang, Kangdjeng Soeltan mapan harsa tedak koeloep, ija maring sambi rasa, sira den angati-ati.[228] Baris saking Perambanan, lan Boepati sawetan Ngajogijoki, lan ingsoen tantoni koeloep, ija Soemadiningrat, ~~Djawi Notorodja~~, Djawinata Radjaniti wis ta koeloep, sira dingin-

amangkata, nging pama dèn ngati-ati. Lan
(229) Toemenggoeng Soeroredjo, Ranoepati bari sanjam-
ploeng iki, sandika sanija toeripoen, Pangeran
Natapradjā, noelija boedal saking Pendawa njāng
sagaeng, Pangéran Bèhi ngandika, mring Pangé-
ran Ngabdoerrakim, (230) Anak mas karsa Narèn-
dra, Djēngandika kinèn tengga ing tōngking,
lan sagaeng nijaba ikoe, ingkang sakilèn Jogijā,
namaeng poetoe Soemanagara paèntha kala-
wan pradjoeritira, kang ketip sandèrèk iki.
p.215 (231) Ing tōngking mangsa Bodoha, pan sadaja nak-
mas katempoh sami, inopan ing pangrektami-
poen, Djēng Pangran Aditoerjā, Ngabdoerrakim san-
dika pan atoeripoen, Kangdjeng Soeltan ladjeng
boedal saking Pendawa poeniki. (232) Pradjoerit pi-
nara tiga lampahira kan tanggal marga sami,
Dīpati Hoerawan ikoe, lawan sakatjanira, Radèn
Djojonagara sokatjanipoen, saking prajitnaning
bojā, Kangdjeng Pangéran Ngabèhi, (233) Kang-
toenggil margi Narèndra, Basoh kalih lan Pa-
ngran Soemanagri, samarga toboehan hoem-
nijaeng, kapir maertad pan lagijo, tanget-
kandek kan vinarna marga rawoeh, Djēng
Soeltan neng Sambirata, ladjeng matanggroh-

an Hadji.[234] Mas Toemenggoeng Soetajoeda, toer woe-
ninga doematêng Pangran Bèhi, ing Kadjiwan
baris agoeng, makèwedi poenika, wontên wing-
king saking ngriki prenahipoen, Kangdjêng Pa-
ngran noelija matah, doematêng ki Hadipati,
[235] Hoerawan sakantjanira, ingkang ngirid Mas Toe-
menggoeng pangarsi, Soetajoeda mapan sampoen,
tata Pangran ngandika, hèh Hoerawan sên ana
sihing Hijang Agoeng, sira bandjoer abarisa, Ka-
djiwan dèn ngati-ati.[236] Lawan sakantjanira,
ki Hoerawan sandika atoer niki, gija nembang
tengara haoemijang, sampoe boedal sadajo, saking
Sambiroto sakantjanipoen, sampoen prapta ing-
Kadjiwan, kang baris kadjiwan sami.[237] Sareng ning-
ngali kèwala, pan tinarka kangdjêng Soeltan ngan-
dika nindaki gijo loemajoe reboet djoetjoeng, wa-
djo Hangkoenagaran, langkong sangêt wae dènira
akawoes, pan ladjeng binoedjoeng samijo, Kadjiwan
woes dèn antjiki.[238] Nring Adipati Hoerawan, sa-
kantjanja lawan atoer oedani, nring Pangran Bè-
hi woes katoer, doematêng Sri Narèndra, kawar-
naha Pangeran Natapradjèkoe, ingkang baris Pa-
rambanan, lawan sagoeng pro Dipati.[239] Sama-
na pan ing ngênggahan, nring wong kapir-

p. 216

moertat waes tjampoeh djaerit, langkoeng ramé swaranipoen sandjata lit kalawan, mrijem bareng kadijo ambroeka poenikoe, kangdjeng Soeltan angandika, mring kang paman Pangran Bèhi. (240) Kalawan kijai Yadjo, apan waoe kinen samija noelaengi lawan Boepati sadaroem, kang maunggèng ngarsa Nata, Pangran Bèhi lan Basah kalih hoematoer, nanging panaewaen kawoela, padoeka kèndela ngriki. (241) Sampoen ngantos taemoet joeda, jèn kawoela dèrèng atoer oedani, gih paman gijo tengarékoe, sampoen boedal sadaja, Pangran Bèhi ki Yadjo titindihipoen, Kangdjeng Soeltan maung sinengga, Doelah kadji Badaroedin. (242) Lawan Doelah Soetoet lawa, sakantjanija mangkana Pangran Bèhi, lawan maungsoeh waes kapetaek, dadija kang pradjoerit samija, ladjeng boebrah tatanèki. (243) Pan anoeng Kartanagara, lawan Djajanagara kang ngawali, mangkana Kangdjeng Sinoehoen, dalan èsja tijasira, noelijo maendoet titian pan sampoen katoer, nenggih ki Widjojatjapa, apan ngawal lampah nèki. (244) Kang dadija kandaen sadaja, Soetoetlawa lan kadji Badaroedin, kalawan sakandjanipoen, samija lnaetoeti ika, Kang-

djeng Soeltan ingkang dèrèk rawoeng beloe, Pangé-
ran Soerjawidjaja, lan Dèn Hario Sindoerdjèki.
(245) Lan Toemenggoeng Tjokrodirdjo, hoesar samijo boe-
boedjeng kang pradjoerit, samana sampoen kapang-
gaoeh, hoesar lawan Djeng Soeltan, ki Widjajatjo-
pa anaradjang poeroen, hoesar sanget kagèjatira,
gaeng hoesar loemajoe gendring. (246) Saking sa-
nget panasira, lan baledaeg margadalan ka-
ëksi, lamoen Kangdjeng Soeltan ikoe, kang dèr-
rèk rawoeng tiga, pan tinerak pradjoerit Bada-
ja wang soel, dasar maksih kawoesira, sagaeng
moersal lawan kapir. (247) Samijo toepé paladjeng-
nja, sagaeng hoesar toendjang-tinoendjang sami,
katah tiba pedjah ikoe, kèbes samijo kantjanja,
rontèkira tiga welas ingkang rantoeh, mang-
kana noelija ana, hoesar sing kidoel naloengi.
(248) Apan satoes winatara, pan waspaas jen Djeng
Soeltan pribadi, ingkang njarirani poepoeh, kang
dèrèk rawoeng tiga, hoesar samija nander la-
wan ngedril mistoel, Kangdjeng woes kabedah,
ki Widjajatjapa anoeli. (249) Yalaempat ing pager
djarak, tinggi lèpèn woes kalaempatan sami,
hoesar samija wegah ikoe, lan soges naoeaana,
nadija samija sapih kasapoeting dalae, Kang-

p 217

djing Soeltan apan noelija, koendoer masanggrah-
an malih. (250) Pangran Ngabèhi woes prapta, lan
ki Modja tan api Basah kalih, mijang sagoeng pro-
Dipatijo goeng, Pangéran Natapradja, sampoen-
prapta noelija dinawoehan ikoe, kinèn wang-
soel barisira, marang Parambanan malih. —
(251) Nging dèn ngati-ati sira, adja kaja kang woes
kalakan dingin, koeloep dèn prajitnèng kè-
woeh, Kangdjeng Soeltan pan haisa, ladjeng ke-
dak marang ing Kadjiwan ikoe, woes koeloep
mara dingina, sandika gija boedal noeli.
(252) Nenggih Pangran Natapradja, sakantjanja-
mring Parambanan malih, èndjing Kangdjeng
p218 Soeltan sampoen, boedal sawadija kaeswa, sa-
king Sambirata ing Kadjiwan rawoeh, apan
ladjing masanggrahan, ing daesaen Koesan-
nèn noeli. (253) Noelija Pangran Pakoeningrat,
noesoel lawan sadèrèkirèki, lawan toer oeninga-
ikoe, kalamoen ingkang raka, Pangran Mang-
koediningrat woes balik ikoe, apan daimateng
Magelang eningena ingkang winarni. (254) Lanat-
kapir lawan maertat, anoetoeti mring Kangdjeng
Soeltan mapan mapan lagijo salat ikoe, lan-
sagoeng wadija sadajo, apan ladjeng dèn mri-

jemi. (255) Ingkang pilor sanija dawah, kiwa tengen
ira Djeng Soeltan iki, sareng sampoen bakda sa-
goeng, ingkang solat sadaja, Kangdjeng Soeltan
anoelija paréntah ikoe, waoe daimateng kang pa-
man. Kangdjeng Pangéran Ngabéhi. (256) Mapan
kinèn metoek joeda, lan ki Modja gijo nembang
tengara glis, waes kaba gija mangkat ikoe, ki Di-
pati Hoerawan, sakan tjanja pan minger ma-
ngilen sampoen, Basah Imam tindih ira, soe-
raja lawan Pinilih. (257) Dèn Mengggoeng Djajana-
gara, Tjonagara Kartanagara sami, mapan -
minger medal kidoel, lawan sakantjanira. -
Basah Ngaesman ingkang dadija tindihipoen,
lan sagaeng wadija Boelkija, ingkang dadija
dada sada iki. (258) Rahadèn Haria Sindoerdja,
lan Pangéran Soemanagara sami, Pangéran Pa-
-koeningrat ikoe, kalawan sadèrèk ujo, kang-
nindihi Kangdjeng Ngabéhi ikoe, kalawan
kijai Modja, sampoen sjampoeh ing Ngadjoerit.
(259) Mapan sareng praptanira, ingkang medal wé-
tan lan kilèn sami, kang lir Radèn Rija i-
koe, ingkang minang ka dada, lanat kopi
lan moertat awar ing daesoen, kelangkoeng
denira panggah, dasar sanijo katah nèki.

p 219

(260) Pan woes tan ana kang koetjiwa datan poeraen
ingkang madjenga sami, kalih samija wegah
ipoen, lanat kapir lan Islam, ngantos da-
ngoe pan amoeng sandjatan ikoe, ki Yadja
atoer oeninga, dumateng Sri Narapati.
(261) Yèn ing joeda tanpa wekas, mapan lamoen
namoeng sandjatan iki, Kangdjeng noelija
bendoe, nitih Widjajatjopa, anrangbaja man-
tri lebet maonggèng ngajoen lan pradjoe-
rit Soerjanggama, Basah kalih aningali.
(262) Kalamoen Sri Narahota, apan arsa njarira-
ni ing djoerit, mijang sagoeng Dipatijo ikoe,
dadij sarengan niba, rimpeg madjeng sareng
lan pradjoeritipoen, lanat kapir lang koeng
kasoh, moertos ngedrèl panggah sami.
(263) Tinoenda lan marijem uja, sagoeng moertos
wong Yadoera poeniki, ingkang ngampingi
sadaroem, mapan tigang bandèra, marma
ètja goeng lanat pongedrèlipoen, lang-
kaung peteng koekoesira, wadija Islam a-
pan sami. (264) Noesoep koekoesing sandjata,
Basah lawan sagoeng kang pra Dipati,
pan woes datan sedija maendoer tinindihan
Sang Nata, ki Widjajatjopa woes tan kena-

ikoe, ing ngampoh pan ginéndolan, marang
gamel, ~~pan koentol tami~~, kalih sisih. (265) Na-
nging ki Widjajatjopa, ora kena gamel pan
koentol tami, tiba tebih apan sampoen, -
nenggih Widjajatjopa, pan panggenan ma-
rijem ingkang djinoedjoeg, setabelira Walanda,
kalawan ingkang ngampingi. (266) Pan Walanda
salawé prah, sampoen telas pedjah dipoen-
toemboki, marijem pan kenging sampoen,
tiga alit pamika, ingkang katah lanas ka- p.220
pir kapir sampoen mawoet, tinadahan pra
Dipatija, moeng kedik kang mandoer oerip.
(267) Wang moertat Madoera katah ingkang pedjah,
banderanira kenging, mapan tiga pisan ikoe
toempoek kapir bangkénja, lawan moertat.
ana kang kakétjer ikoe, apan sak enggèn-
enggènira, lanas moertat bangkéné.
(268) Nenggih ki Widjajatjopa, kang taradjak toka-
wan gaepak getih, lodjing kasapoeting daloe,
kapir ingkang loemadjar, lawan moertat sa-
maeng kantoen kedik ikoe, ngaeng ji beteng
ing Kolasan, wang Islam kabaedjaeng tami.
(269) Apan woes wangsael sadaja, Kangdjeng kin-
del asalat mahrib, aneng ara-ara ikoe, lan

sawadija sadaja, sampoen bakda Sri Narendra
ladjeng ndangoe, apa na kang sabilolah ki-
Hoerawan atoer nèki. (270) Kantja kawoela jataeng-
gal, apan Rangga ingkang wasta Sèh Edris,
lan Santri lebet paenikoe, wasta Sèh Djinan-
Imam, poenakawan Nosaripi wastanipoen, kang
ngampil Sèh Djagaswara, sakawan kaladjeng sa-
mi. (271) Dan inggih pangamoek ira, dados taeng-
gil lawan bangkening kapir, apan moelija kinèn
maendaet, sinaenan sadaja, kang marijem samijo
kinèn mèndem ikoe, moelija kaendoer masang-
grahan, mring Kaewanèn Sri Baepati. (272) Endjing
Pangran Natapradja, ngataeraken babandan-
maersat tami, kawan dasa katahipoen, Madoera
Boegis ika, lan Sepèhi ingkang pisah kantjani-
poen, ladjeng kinèn ngaetjaelana, megatroeh
ingkang gaemanti, (273) „Megatroeh" Ka-
warnaha waoeta ingkang anaetoel, taean
Sarip Sampar wadi kang kinèn tingga
Djeng Ratoe "Kadatan pan sampoen propti;
lawan Martalaja mangko. (1) Sakantjanja-
mandoeng lan Soeranatèkoe, woes propta ngar-
sa Narpati; taean ataer salamipoen, Dijan,
Menggaeng ngaesweng pada Dji, Sang Nataka,

CANTO
No. 26
pp 153-
186
[160]
verses

p. 221

gijat soemedot. (2) Ladjeng ènget mring kang
raji Kangdjeng Ratoe, Kadatan mèsem landja-
ris, paran sarip ing wartamoe, ingsoen dingin,
pan mèh lali, paman Ngabé ingkang koekoh.
(3) Batjoetoki ngantep prang wetan Pragèkoe, -
marmané kalakan éki, jèn noeroeta karep ing-
soen, apan mèh kaliroe jekti, baeng moelat
geni ingong. (4) Kaja oega koeta Giri geni ikoe,
koelan Sarib atoer bekti mila poenika saèstoe,
kinepang pan kita Giri, moersal lan kapir
samija wor. (5) Kang den angkah raji dhalem
Kangdjeng Ratoe, apan inggih wartinèki, kang
darbé rembag tochoe, Pangran Adiwinatèki, -
mring Djèndral Van Gin sjarijas. (6) Pandoeka
Dji lamoen kinging Kangdjeng Ratoe, sampoen
kamtoe lamoen gampil, marmanja ladjeng ki-
nepang, nenggih hardi kita Giri, kempoet tan
kinging marodjol. (7) Kangdjeng Panembahan ma-
pan ngantos moewoen, ngatoeri inggal loemaris,
mengsah pan katingal sampoen, soerak lawan
ngedreli sami, malah kendel raji Katong.
(8) Atjo lawan aris pangandikanipoen, kijai ke-
toh dateng pandi, roemijin kawoela sampoen,
noewoen mring raboel ngalamin, tan ajoen-

ginepak nring wong. (9) Lanang lija poetra pa-
doeka satochoe, poenika nalih wong kapir, jen
sageda tjëlok ikoe, kawoela pan ngandel jekti,
p. 222 inggih doemateng Hijang manon, (10)// Lawan poe-
tra sampéjan saestoenipoen, kalamoen kan dja-
jeng djoerit, toehoeng kawoela roemoehoen, man-
toek nring rahmattoellahi, noelija kapir boe-
roe brandong. (11) Lawan maertoe kados sampoen
nijarsa tochoe, lamoen raji dhalem jekti,
antawis soeka kalangkoeng, kados wonten ingkang
warti, dinoegi datan marodjol. (12) Lawan Kang-
djeng Panembahan sampoen tamtoe, katjakoep
pangraos niki, raji dhalem Kangdjeng Ratoe,
apan sanget den atoeri, angimpang margi gijo
nijos. (13) Ladjeng noeroet mandjing wana kang-
djeng Ratoe, nging tan lebih saking margi, ka-
dos parmaning Hijang Agoeng, kapir maertos
kang noetoeti, sadaja pan datan anon. (14) Djor
ning wana ingasak-asik sadaroem, pan la-
wan den sandjatani, kadas kaken manahipoen,
ngoeloti datan kapanggih, noelija ~~[illegible]~~
djro wana den abang. (15) Panembahan kawoe-
lata madig dikoe, mapan sampoen njëpta
sabil, nging raji dhalem Djeng Ratoe, tan

mantra soesah kang galih, pan itjä linggah ké-
mawan. (16) Sampoen telas wana kajoe sepiniipoen,
sadaja sampoen binesmi, pan amoeng kedik
poenikoe, kawoela dataŕ andoegi, kaélokaning
Hijang manon. (17) Datan pasah latoe lang-
koeng agengipoen, pasanggran kita giri, pan
wetah sadajanipoen, sareng tita tan kapang-
gih kapir moertat ladjeng badal. (18) Kangdjeng
Soeltan atanja ing mengko ikoe, sakèh ripatana
ngendi, apa isih manggan ikoe, ana koeta Giri-
maning, toean Sarip matoer alon. (19) Apan nga-
lih dateng Redjasa sadaroem, sabab sampoen tan p. 223
koewatir, mengsah sampoen telas ikoe, kala-
wan Begelin sami, Ali Basah mantoek gaepoh.
(20) Apa ora ana ketjer ripat ikoe, toean sarib a-
toer niki, namoeng nini dhalem ikoe, Njai
Djawinata kenging, binekta mring Jogijo
mengko. (21) Kangdjeng Soeltan noelija angan-
dika araem, mring kang paman Pangran-
Bèhi, man Bèhi sampijan mantoek roemi-
jin koela wangeni, gih pitoeng dina kimawon.
(22) Lawan Pakoeningrat kabèh sadoeloer moe-
woes poda mèloea moelih, angentèn ana siri-
koe, mring Pangkoediningrat ikoe, poma a-

dja awah mengko. (23) Pangéran Pakoeningrat sandika taoerīpoen, Djeng Soeltan ngandika malih, paman Bèhi lamoen sampoen, kilèn kedik watis nèki, jèn wangsoel sampéjan mawon. (24) Basoh Ngabdoellatip sapradjoeritīpoen, ~~woes lengser~~ sampéjan bekta mariki, - sandika Pangéran taoerīpoen, woes lengsèr Pangéran Ngabèhi, saking ngarsanja Sang Katong. (25) Lawan Pangéran Pakoeningrat datan kantoen, boedalan sadèrèk nèki, saking Koewanèn sadaroen, samana woes tan winarni, sagoeng kapīr moertat mengko. (26) Apan langkoeng sanijo telas manahīpoen, namoeng kantoen djalloeki, saben Senapati ikoe, sami tinibanan koelis, den tjaek-ītjaek mijang din anggrang. (27) Djéndral De Koek Van Gin woes aning Solé-koe, Ngajogijo apan woes sepi, kapir moertat pan ngalaempoek, sadaja ning Solo sami, ingkang baris tigang enggon. (28) Singasari ing Langgé lawan Delanggoe, tan poeroen-madjenga malih, daimateng Koewanèn ikoe, apan sanget kawoes nèki, wong Padjang prapto Barabal. (29) Samijo sowan daimateng Koewanèn ikoe, noelijo Kangdjeng Sri Boepati, anoeding

p 224

ki Nodjo ikoe, kinen gitik sagoeng baris, anoel.
jo wakil kĕmawon. (30) Kijai Nodjo tan poeroen
tebih Sang Praboe, wakil ki Kasanbesari, kala
wan pradjoeritipoen, baris Djoengah sami, a.
ngirid wong Padjang bodol. (31) Kangdjeng
Soeltan apan amaringi bantoe, Hoerawan sa.
kantjanèki, gijo nembang tengara oemijoeng,
boedal sagoeng kang tinoeding, saking kalwan.
nèn goemolong. (32) Tan winarna marga Panggé
prapta sampoen, mapan dātan nganti djoe.
rit, sareng katingal poeniku, dadamel ageng
kang prapti, tinarka Boelkija mangko. (33) Ka.
pir moertad maksih sanget kawoesipoen. tan
ngitan dandanan sami, loemajoe areboet doe.
toeng, marijem nja tiga kari, sampoen katoer
Djeng Sang Sang Katong. (34) Ladjeng kinen ang.
gitik nring Singasantoen, pan mangkono ing.
kang baris, Singasari tindih nja wong. (35) Inggris
Slewer apan ta sareng ondoeloe, daoemateng ga.
man Nanitawis, langkoeng ageng narko ikoe,
Djeng Soeltan kang nindaki, dadijo tan lina.
wan poepoh. (36) Tan loemajoe datan ngĕtang do.
ujanipoen, marijem nenem kang kari, dadijo sa.
daja angoempoel, nring Delanggoe dadi sidji,-

pan samijo sedijo rerempan.(37) Sagoeng poetra san-
tana Soerakartakoe, pro pradjoerit lan Boepati
Walanda pan sampoen koempoel, ing Delanggoe
toda baris, nging nedijo tadah rerempan.(38) A-
p.225 || pan rākāt bareng lan marijem sampoen, kalih
welas mrijem nèki, dadamel sadajānipoen, koem-
poelnja maewat lan kapir, sangang èwoe kjō-
tjah ing wang.(39) Tan kawawi sagoeng wadijo kang
roemaehoen, dadijo kindel samijo baris, maeng a-
djeng-adjengan sampoen, Kasanbesari, toer oening,
lawan ki Hoerawan mengko.(40) Lan ngatoerken
bandangan marijem sagoeng, kijai Yadjo angatoeri
mring Kangdjeng Soeltan pan ladjoe, tan arsa Sri
Narapati, ngentasi Sang paman Katang.(41) Kang-
djeng Pangran Hangabehi rawoehipoen, Kangdjeng
Soeltan pan sajekti, kalamoen tan ana ikoe,
kang paman Pangran Hangabehi, ingkang bijas
kalangkoeng gijoh.(42) Datan saget mratikel-
kel kang prang poepoeh, salijānja Pangran Behi,
dèni ki Yadjo poenikoe, tan kinging binarri
kardi, kalamoen katingal moengsoh.(43) Jin-
tan ana kewola sanget tekaboer, marma Kang-
djeng Srij Boepati, mapan sinoe gelo hoehoe,
mring ki Yadjo ingkang galih, langkoeng adjrih

nering Hyang manon. (44) Wektoe ikoe ki Yodjo a-
sring sinendoe, daoemateng Sri Narapati, dene
katahen tekaboer, nanging katah kang tan jek-
ti, adjrih sakedap kemawon. (45) Saking katah
ing kang dadijo soekanipoen, mangkana woes tan
winarni, Pangeran Ngabehi woes rawoeh, ngirid Ba-
sah Ngabdoelatip, lan pradjoeritnja goemolang.
(46) Ladjeng atoer salam nering Kangdjeng Sang Pra-
boe, Basah ngoeswa pada adji, riwoes Pangeran
Behi matoer, niskara woes katoer sami, Djeng
Soeltan soekoering manon. (47) Risawoesnja Kang-
djeng Soeltan ladjeng kantoen, nering kang pa-
man Pangeran Behi lan sampoen pinaring weroeh,
sadaja pratingkah neki, Pangeran Behi matoer
alon. (48) || Lamoen pareng lan karsa Kang-
djeng Sang Praboe, di dhalem Basah satoenggil,
poen Ngabdoelatip, sinoehoen lawan sapradjoe-
rit neki, sewoe pinaringena Katong. (49) Nenggih
dateng poen Natapradjo poenikoe, di dhalem
Boepati katri, sakidoel Ngajogijo ikoe, ngalem-
pak wonten ngarsa Dji, dados boten sjewang-
mengko. (50) Kalih Basah Ngabdoellatip mapan
sampoen, pirsa pakewet pan sami, sawilan mar-
gä geng ikoe, Kangdjeng woes maringi, gijo ki-

p 226

rèn dawoehken goepoh. (51) Basah lawan Pangéran
Natapradjå sampoen, kinèn ladjeng baris Ba-
ki, lan angradini poenikoe, sabitan margi goeng
sami, sandika Basah toernja lan. (52) Ladjeng-
boedal Basah lan pradjoeritipoen, saking Koe-
wanèn woes prapti, Parambanan sampoen pang-
goeh, lan Pangéran Natapradjåkoe, ladjeng di-
nawoehan goepoh. (53) Ing sabarang karsanja-
Kangdjeng Sinoehoen, Pangéran langkoeng soe-
kanèki, binantonan Basah ikoe, pan sèwoe pra-
djoerit rèki, Boepati katri woes midjos. (54) Sareng
lawan Gandèk apan lampahipoen, Soemadi-
ningrat poeniki, lan Radèn Djåjèngratkoe,
tigå kijai Raganiti, kabarna Kangdjeng Pang-
Ratoeng. (55) Apan boedal saking Koewanèn Pang
Praboe, lawan sawadijå koeswèki, ing Genda-
rèn sampoen rawoeh, ladjeng masanggrahan
Hadji, Pangéran Bèhi matah goepoh. (56) Ing-
kang kinèn roemeksa pakiwoet poengkoer, Ra-
dèn Rija Sindoerdjèki, baris dasa sèla ikoe,-
kalawan Toemenggoeng Boemi, Mas Soetåjoeda-
ka Djamban. (57) Pangéran Natapradjo lan sa-
kantjanipoen, Boepati wétan Jogijaki lan
p. 227 Radèn Basah poenikoe, Ngabdoellatip boe-

dal tami, saking Parambanan mijos. (58) Dasan wonten ingkang metoek ken prang Poepoeh, opan ladjeng keloek tami, wong wètan Radinan ikoe, prapting Baki tata baris, tata langkoeng-geger gijah. (59) Henengena kawarna Ing-Darèn ikoe, Kangdjeng Soeltan noelijo noeding, mring sagoeng Boepatiikoe, pan kinèn gitik tami, mring baris Delanggoe, enggan. (60) Pangran Soemanagara pangiridipoen, lan Raden Djajanagari, mijang sagoeng pra Dipatijékoe, apan tiwoe kang pradjoerit, saking Gendarèn woes badol. (61) Sembankani mring Kasan-Besari ikoe, ning Karipan baris niki, kawinarna prapta sampoen, nanging samijo wegah niki, dadijo jaen-ajaenan mawon. (62) Ki-Hoerawan karsanja Kangdjeng Sinoehoen, mapan kinèn mantoek iki, lawan sapradjoerit-ipoen, gilir roemeksa ing wingking, lan-Pangran Soerjadi anana. (63) Nanging Pangran Adisoerja dèring rawoeh, dadijo kang roemeksa iki, moeng Basah kalih poenikoe, anèng Gendarèn Narpati Pangran Bèhi Ngadjo karo. (64) Toean Sarip Toemenggoeng Poetoet lawakoe, Doeloh kadji Badaroedin, lan sagoeng

Ngoelami ikoe, siwoe mapan langkoeng kedik,
ingkang roemeksa Sang Katong. (65) Neng Gen-
darèn samana Ingkang Sinoehoen, ~~kalamaen~~
kang baris Karipan sami, ingkang rembak
datan ngoempoel, apan pisah-pisah sami,
sadaja kang baris manggen. (66) Waes kapir-
sa doemateng Ingkang Sinoehoen kalamaen
mangkana sami, harsa tedak Djèng Sang-
Katong. (67) Basah kalih apan dinawoehan
p 228 sampoen, noelijo atengara sami, Baedal sing
Gendarèn sampoen, sawadijo kaeswa kan kari,
lerep aneng ngoembael mangko. (68) Endjing-
mangkat Karipan mapan waes rawoeh, djam
sawelas wantjiniki, dadijo kendel tanggel ikoe
nimbali kang pro Dipati Pangran Bèli a-
neng wijos. (69) Lan ki Yadjo Basah kalih la-
wan sagaeng, kang para Ngoelama sami, lan
kang prasiwa naeng- anaeng, Djèng Soeltan a-
ngandika ris, mring kang paman Ngabèhi-
lan. (70) Paman Bèli sampoen kasa paenikoe
sadaja rakiting djoerit Pangran sandika boer-
ipaen, noelijo nantaen Pangran Bèli mring-
Ngaesman Libasah, alon. (71) Basah Ngaesman
mangkana ing ngataeripaen, inggih kalamaen

marengi, mangké jèn waos salat loehoer, lan angsal ngaso sakedik, waos maringi Djeng-Sang Katong. (72) Urung ataeré Seh Ngaesman Libasah ikoe, naelijo Djeng Pangran Beli, andangoe mengsah Delanggoe, katahnja mijang rakit nèki, kasan Betari taernja lan. (73) Ingkang waoe mengsah apan walaeng ewoe, sareng Pangran prapteng Baki, lan Basah Doelatif ikoe, mengsah saeda sewoe, mangkin, dadas kantaon pitaeng ewan. (74) Uaeng marijem taktsih-kalih welas ikoe, lawan Djendralipoen, taktsih, mijang poetra santana sagoeng, lan Ngajogija wonten sami, ngalempak Delanggoe Katong. (75) Ing Kalatin apan taktsih kedik ikoe, mijang Kalitan inggih taktsih, lawan ing Kartasoerikoe, apan Delanggoe paimbi, miro tiga-barisé manggan. (76) Djendrael lawan poetro santana sadaroem, wonten tengah barisnèki, ing kang kidael saradadoe, kang lèrsagoeng pro Dipati, Pangran Beli atanja lan. (77) Kontja Padjang apan pinten barisipoen, sadajo kang dika irid, kasan betari taeripoen, apan inggih sewoe nanging, kadjawi pradjoerit Katong. (78) Sedi Yadja kan-

p. 229

tjo bar Djoemoeah ikoe, kang minangka oetoes
nèki, kantja ing Padjang sadaroem, niesem
Kangdjeng Pangran Bèhi, noelja angandika
alon. (79) Basah Imam Basah Ngaesman oem-
bagépaen, mapan waes karoean iki, ing kang
mengsoh amrabeloe, paraning prajogo nèki;
Ngaesman Libasah koer njo lan. (80) Lamaen
pareng prajogi bebahan ikoe, sampaen laeng-
kinoeloeng nenggih, angrih mantep kikati-
paen, rèhning wang karoban tanding, lan
koetjiwa ingkang inggan. (81) Lamaen boten
makaten wandé ikoe, irèn dados ngapirani,
déné kawoelo saèstoe boten njoewoen ban-
toe malih maeng kantja koelo mawon.
(82) Kang Boelkijo mapan, mapan tegang otaes,
sampaen, déné kang kawoela pilih, tengah
gèn werochanipaen, sadas daamotenga ta-
bil, apan waes tinedjèng batas. (83) Lawa saé
ting tingking patjopanipaen, Basah Imam
pan amilih, kang panggenan taradadoe. déné
bariséng Boepati, lan tagoeng ingkang paké-
wech. (84) Apan kawoelo taemangga padoeka
sampaen, Basah kalih ataer nèki, Pangran
Bèhi ngandika raem. jèn mangkono pro-

Dipati dadijo katempoeh maring ngang-
(85) Tjo akèh kantjo Boepati paasaroem, nanging
daeroeng mijatani, pin binarja ngan tep-
poepoeh, Saetoet Basah Ngabdoelkamil, a-
koe djaloek kaeloeng kang wong. (86) Pradjoe-
rit Soeraja lirané Ingsoen, mandoengan Soe-
ranatèki, soerjagama ikoe patoet, ing kang
dèrèk Srī Boepati, Tjaekoep mantri djero-
kang wong. (87) Gamel ngampil poenakawan
ikoe patoet, anak mas adimas iki, prandé-
né wes pada naesoel, Basah Imam atoer nèki,
opan poenangga kemawan. (88) Pangeran Bèhi
moloh angandiko ikoe, dika ki Kasan Besari,
kang pradjoerit Padjang sewoe, lawan bar Djoe-
moeah sami, sampoen wonten miloe poepoeh.
(89) Ing Delanggoe baris sawijagang ikoe, nga-
repena mengsoh kalih, Kalitan Kartawoe-
rèkoe, sandika Kasan Besari, nging pama
dika den kaekoeh. (90) Amrih sampoen nga-
pirani kang prang poepoeh, Djajanagara si-
riki, lawan Kartanagarèkoe, kadeloe setjo-
nagari, pada baris loeroeng manggan.
(91) Gedé ijo ngarepena ing kang moengsoeh, ing
Kalaten bok metani, nging pama pada

p. 230

dén koekoeh, waes pada boeboewan pada iki,
sandika atoernja golong. (92) Sampoen ram-
poeng noelijo kinén mangkat gaepoeh, neng-
gih ki Kasan Besari, lan Sadjang pradjoe-
rit sèwoe, tan osi Taemenggaeng katri, ting
Karipan tareng bodol. (93) Ngroemijini ing
wijagang prapta sampoen, nenggih ki Ka-
san Besari, ladjeng bada baris nglaeroeng,
déné kang Boepati katri, ing Landjar prap-
ta waes manggan. (94) Sapan Ing gih ladjeng
samijo baris nglaeroeng, Karipan ing kang
wanarni, ladjeng samijo salat laehaer, bab-
da Basah noeli kalih, gijo nembang bengaro
gaepoh. (95) Apan sampoen pradjoerit ladjeng
mrabelae, Basah Imam Ngabdoel kamil,
apan kang baedal raemaehaen, Pinilih kang
p.231 moenggèng ngarsi, Radèn Prawirodirdjo dan.
(96) Ing kang dadijo pang iriding prang poenikoe,
noelijo mandaeng kang nambaengi, Taemeng-
gaeng Martalojo koe, Doeldoh Kadji Bada-
roedin, pradjoerid Soerjagameng dan. (97) Toe-
an Sirih, Sampar wadi ngirid ikoe, pradjoe-
rid Soeranatikè, Goesti Basah moenggèng
poengkoer, ginarebeg santanèki, ang lir-

Dijan Bimanjoe kaot. (99) Apan nitih kang toe-
rangga poen prang gemoeh, noelijo Kang Djeng
Pangran Bèhi, boedal lan ki Nadjo ikoe, kang
dadijo poetjoeking pradjoerit, Pangran Soema-
nagara nom. (100) Lawan Radèn Boetoengèb soe-
rojo sagoeng, noelijo Kedoe kang namboengi,
Sèh Ngabdoerrahman poenikoe, lan Dijan-
soemadiningrati, Radèn Djawinata anom.
Radja niti noelijo Djeng Pangeran ikoe, lan
ki Nadjo moengging woeri, ginarebeg ngoela-
nia gaeng, boedal ing Karèpan tami, anoelijo
Boelkija badal. (101) Ingkang dadijo pangiriding
prang poenikoe Sèh Doelah Kadji Doelkadir,-
noelijo Sèh Doelah poenikoe, Kadji Moestapo nam-
boengi, Ngoesman Basah poengkoer kanggon.
(102) Kang tengara tinaboeh swaranja hoemijoeng,
apan langkoeng gigirisi, mangkana Boelkija i-
koe, sampoen karsaning Hijang Widdi, jèn badé
lanang paloegon. (103) Kang tengara lir moeni-
ngawijat sagoeng, noelija moendi poestakadi, wa-
os ki Baroetoebèkoe, Boelkija tanija oedani,
lamoen moeroeb kadijo obor. (104) Dan mangkano
Boelkija tengeranipoen, taboean lan waosnèki,
dadija tan adjrih pakèwoeh, sagoeng Boelkija-

p.232

pan sami, Delanggoe kang winiraos. [105] Apan-
sampoen oeninga kang baris agoeng, mara tiga
den inggahi, kapir maertas sampoen, noelija-
ngedrel mrijem sami, apan sareng prapsaning
gon. [106] Basah Imam lawan Basah Ngoesman
ikoe, lan api Djeng Pangran Bèlū, dadija tan
taeloeng-tinaeloeng langkoeng ramé joedanéki,
sandjata lir goenoeng roeboeh. [107] Ingkang baris
wijoga mangkono ikoe, lawan ingkang ladjoer
pan sami, dadija tanpo roengan ikoe, oeniné
sandjata lit, baroeng lan marijem brandong.
[108] Kangdjeng Soeltan tan sakedja galihipoen,
kantoen pasanggrahan iki, aneng kori pan-
poenikoe, noelija moendoet kang koeranggi,
Djojatjapa katoer goepoh. [109] Sampoen tini-
tihan mantri lebet moenggwing ngajoen,
Poetoetlawa kang pangirit, lawan Poetoetgoe-
ritnèkoe, gamel ngampil aneng woeri, lawan
poenokawan golong. [110] Kang Santana Pangran
Soerjawidjajèkoe, Pangran Soerjadipoeréki, Pa-
ngran Soerjadi, poenikoe, Pangeran Adinagoe-
ki, Pangran Tépatandan mangko. [111] Pangran
Mêdjil Pangran Mangkoedipoeré koe, ning mar-
go kapetoek, satoenggal Soeraja tatoe, kinging

minis dadanéki, boetoel nanging datan lajèn. (112) Kang Sinoehoen ingkang bijas saja kalangkoeng, koewatir ginelak prapti, Boelkija panggènanipoen, Ngoesman Libasah daék oening, laminoen Sinoehoen Sang Katong. (113) Langkoeng kang adjrih Boelkija tigang ngataes, nirbaja woes tan kaèksi. Samija renipeg adjengipoen, nging tan saged sareng sami, pan toeroet galeng kemawon. (114) Ingkang sabin langkoeng lebet paloehipoen, marma toeroet galeng sami, pradjoerit Boelkija sagoeng, ingngedril dèn marijemi, Boelkija pan tan nedija nan.

p. 233

(115) Ingkang minis pan woes tanpa karja toehoe, dadéja kapir moertat sami, kalangkoeng giris andoeloe pro Boelkija adjeng kèki, apan langkoeng gija boebrah katanja kodol. (116) Sagoeng poetra santana Soerakartekoe, tjaroep kalawan Walandi, ingkang ageng-ageng ikoe, apan langkoeng gègèr nèki, sanijo ngreboet kaeda gentos. (117) Wopan dadéjo kapiran tan ongsol ikoe, katjilak Boelkija prapti, pan loemajoe reboet daetjaeng, mangkana Pangèran Bini, ing Soerakarta pan kasan. (118) Palajoenja panaedjoe kapetaek ikoe, lan Doeloh Kadji Doelkadir, la-

djeng hinganthjaran sampoen, waos nabda Pa-
ngéran Béhi, Séh Ngabdoelkadir sira nan.
(119) Apa pangling sira ikoe, maring ingsoen, Doel-
lah Doelkadir naoeri, inggih napan boten
pandoeng, nging padoeka sapoenika, pan sam-
poen moertad sajêktos. (120) Kangdjeng Pangran
anoelija wiraos ikoe, maring Doellah kadji,
pan dawah kantol poenikoe, woengoe pan wi-
naos malih, nanging karsaning Hijang wenan-
nan. (121) Sapan dadan soemama madjeng Pa-
ngran ikoe, ngantos paegoet waos nèki, Kang-
djeng Pangran gijo rineboet, marang sagoeng
ingkang ngabdi, gijo binekta mlajoe goepah.
(122) Ingkang ngabdi sangkang kasah ingkang
lampoes, saenggèl lan bangkèning kapir.
kang samijo noenggang poenikoe, karèta
kaboesaeh sami, tinaesoetan pan samijan.
djlog. (123) Pan waos bedah ingkang baris te-
ngah ikoe, marijem nem ingkang kari,
karèta titiga ikoe, samana ingkang winar-
ni, kang baris samijo rerempan. (124) Goeng
Boepati ing Solo titindihipoen kalawan
p 234 Wongsjanagari, anenggih Raden Toemenggoeng
Sasrawinoto nanaiki, kang raji Patih Sola-

nom. (125) Dan katanggar panggih Doellah Soera-
jèkoe, Radèn Boesoengèp poenikī, apan samijo
poeraenipoen, pan tan nedijo moendoer kalih,
dangoe dril-drilan kinawon. (126) Ngantos be-
las ingkang abat kalihipoen, Radèn Sosrawi-
nataki, apan noelija njandak lawoeng, Boe-
soengèp moendoer sarwoeli, Dijan Sosrawina-
ta ngaewah. (127) Heh pradjoerit Baelkija adja
laemajoe, Dijan Doellah Boesoengèp angling,
ingsoen pan ara laemajoe, harsa djoepoek salin
bèk mami, ngantija sadéla kono. (128) Radèn Doel-
lah Boesoengèp waes salin lawoeng sigra wang-
soel prapta noeli, gebang-ginebang adangoe,
pan samijo soedirankī, nanging karsaning-
Hijang manar. (129) Dijan Toemenggoeng Sosrowi-
nata poenikoe, kasliring winaos kenging, dja-
djanira pan boebael, niba ladjeng angemasi. Boe-
poli sadaja awar. (130) Sara mantri mapan ka-
tah ingkang lampaes, marijem tiga kang
kari, ingkang lir waes bedah ikoe, maring kan-
taen kang kidael iki, Basah Imam lang-
koeng gijoh. (131) Dening kèwran pan kinar-
ja lisan ikoe, datan saged mandjing iki,
apan langkoeng èwedipoen, poeloeh lawan dèn

tounggi, kandel pager ujá pan atos. (132) Kang pradjoerit Tinilih Sandjatanipoen, mimis ujá pan tan po kardi, sagoeng wong Soemenep ikoe, sasoeka-soekanirèki, ngangsalken sandjatakéron. (133) Lan marijem soelkan Soemepep-pan langkoeng, soekadènira oedani, pradjoerit pinilih ikoe, apan katah ingkang kanin, pitoelas kang Sanijo roebah. (134) Ian satoenggal p235 Ngabèhi Tinilih katoe, ki Soerawana wastèki, nging sanijo tan paenapikoe, Rangga sakawan anangis, jaking kakoené lejos kéron. (135) Sadangaenjo kinarjo lésan paenikoe mandjing dalan saged sami, déning barang lawan palah, jèn matoer Rangga sanijo djrih, mring Gaesti ujá Basah anom. (136) Raden Basah Prawiradirdjo hoematoer, dateng Basah Ngabdoel kamil, apan sarwi nangis ikoe, ngatoeri moendoer roemijin, apan sanget iwedang gan. — (137) Datan saged males dados lésan arikoe, apan rongga sanijo nangis Prawiradilaga ikoe, lawan Prawira Djojéki, BaoeJoedadjodronom. (138) Basah Anam ngandika pan het-moe bendoe, lomoen pada wedi mati, soes maendoer kabèh ikoe, ingsoen tan nedejo goe-

mingsir, apan ta woes djandiningang. (139) Daellah Kadji Toean Tarip tanijo matoer, nging meksa tan pinardoeli, Raden Prawiradirdjèkoe, ladjeng njander atoer aening, daenateng Kangdjeng Sang Katong. (140) Lawan Raden Djaja sentana paenikoe, mangkana Kangdjeng Sri Baepati, apan lagijo lenggah noedjoe, aneng pangandap waringin, kagijat praptanira koro. (141) Raden Daelah Prawiradirdjo hoematoer, paekoeloen poetra Naepati Djeng Gaesti Basah paenikoe, tankenging amba atoeri, kang pinilih katah roebah. (142) Tan kenarja lesan ing sadangaenipoen, males datan saged jekti, pan langkoeng pekewedipoen, minis langkoeng deres nètri, poetradhalem maksih neng gan. (143) Wanten kaeda kawaela atoeri maendoer, poetra dhalem datan hapti, inggih pangandikanipoen, lingsem jinkan beladah iki, baris Dlanggoe jen tan badol. (144) Kangdjeng Soeltan tareng mijarsa atoeripoen, Raden Prawiradirdjeki, apan langkoeng ratasipoen, noelija moendoet kang tarangi, ki Djajatjoppo woes mijos. (145) Pan poen mitih lawan angandika.

p.236

aroem, karija kèné sirèki, kabèh djo na miloe mring Saen, Sandika sanija toer nèkè, noeljo-mangkat Djëng Sang katong. (146) Ingkang dè-rèk marang Dijan Irawira dirodjèkoe, kalih-Djaja sentikèki, tan antara noeljo rawoeh, gèn-nja Basoh Ngabdoel kamil, Kangdjëng Soeltan anabda lan. (147) Woes ta koeloep ojo moendoer-dingin ikoe, loeroe dalan ingkang betjik, Ba-tah Imam daten matoer, malah datan aning-ngali, doemateng Kangdjëng Sang Katong. —
(148) Sri Narèndra tedos langkoeng walasipoen, noe-lijo noenoewoen mring Widdi, somana pan ana lèsoes saking kidoel wètan iki, lan brama-sakanja tanboh. (149) Ladjëng besmi tadaja wis-ma Delanggoe, lawan pager-pager enting, soe-menep katempoeh ikoe, apan katah ing kang ma-ti, kobang gègèr langkoeng gijah. (150) Kang pra-djoerit pinilih sareng amadjoe, ngamoek la-wan waos sami, sareng lawan brama ikoe, soe-menep laemajoe aglis, mangalor tjinegat-nanggar. (151) Wring Seh Ngoesman Libasah ta-kantjanipoen, Boelkija sanijo naemboki,-wang soel tinadahan apijoeh, marang pradjoe-rit Pinilih, dadijo kedik kang maradjol.

(152) Langkoeng katah bangkéné Soemenep ikoe, woes bedah Delanggoe sami, mangkana ingkang toetoeloeng, saking Kalaten woes prapti, ladjeng tinitihan goepoh. (153) Harang Djajanagara Setjanagrékoe, katiga Kartanagari, bantoe tan koewawi, wang soel, ing kang ter mangkono malih, poen toeloeng sing Kalitan brol. (154) Lan ing Kartasoera, sareng praptani-poen, wijogang woes den tadahi, nring Kasan besari ikoe, lan pradjoerit Sadjang sami, sadijo sareng moendoer djawoh. (155) Kawarnoha Kang-djeng Soeltan pan woes koendoer, doemateng Karipan malih, ladjeng masanggrahan ikoe, Sangran sampoen prapti, kalawan ki Hadjo-koro. (156) Basoh kalih ladjeng sanijo sowani-koe, dateng Kangdjeng Sri Boepati, ngatoer-ken pandanganipoen, nrijem lawan Sang Katong. (157) Radjo brano apan langkoeng katahi-poen, nanging tan katoer Sang Ngadji, <u>mang-kana kanjaris, nring kang paman Ngabehi ikoe, poenapata loedjeng sami, kang sanijo</u> mapan ladjeng sinoeng, kang sanijo angsal pribadi, nging marijem lawan songsong. (158) Lan gendéra ingkang katoer nring Sang Pra-

p. 237

boe, mangkana mèsem lanjaris, nuring kang
paman Ngabèhi ikoe, poenapa ta loedjeng sa-
mi, kang samija oprang rerempon. (159) Pangran
Bèhi mangkana ing atoeripoen, sadaja sami
basoekè, angsal pangestoe Sang praboe, namoeng
katah ingkang kanin, gijo paetoeng ingkang
gaemontos. „Poetjoeng" (160) Kandja hoeloena-
pan tiga ingkang tatoe, nging dadan poenapa,
sadaja djadjar pradjoerit. Kedoe kalih Soeraja
ingkang satoenggal. (1) Kang boelkija wiloe-
djeng sadajanipoen, nging mas, paetoe Basah,
katjanipoen katah kanin, kang pradjoerit-
Pinilih apan pitoelas. (2) Ngabèhi-njo satoeng-
gal Soerawan ikoe, samijo kan pamopa, Djeng
Soeltan mèsem nabdaris, sampoen paman sa-
goeng kang tatoe sadaja, (3) Sampéjan kèn a-
ngan toekaken roemaohan, Pangran Bèhi-
Kaernja, sandika woes loear Hadji, matang-
grohan samana woet tan winarno. (4) Sampoen
lami Kandjeng Soeltan tan wanten ngrikoe,
apan pitoeng dina, kapir langkoeng kendaknè-
ki, lawan moertad tan poeroen medali joedo,
(5) Apan mimpen aning Kalitan paenikoe, ki Sa-
djo ataernja, daematang Sri Narapati, ing-

CANTO No. 27
216 verses
pp. 186-223

p. 238

Kolitan ngatoeran bedah poenika.(6) Kang djeng Soeltan anoeroeti atoeripoen, boedal sing Karispan, sawadyo kaeswa kan kari, prap sing pengging apan naelijo matanggrahan.(7) Sening ngaembael nenggih kalangenanipoen, Djeng Soehoenan Sola, ing kang kojo langkoeng wening, nima katah Kangdjeng Soeltan pan kadjarjan.(8) Dadijo enget nirung kang raji Kangdjeng Ratoe, pan waes tigang boelan, Kangdjeng Soeltan ngantep djaerit, ngantos soepé nijang enget ing kijos sira.(9) Sareng moelat tojo wening oembael agaeng, lan katah ninanja, lawan-wonten baelaes niki, sela gilang dadijo enget Selaradja.(10) Dadijo ewah Kangdjeng Soeltan apan jenoe gela koehoe, daimateng ki Yodjo, tojo katah tekaboer niki, dené kapir lan-moertat pan waes bisa.(12) Lamoen medal Pangeran Pangkoebaeni sampaen, solo sampaen tida, kenging minis wentis niki, marmanira ki Yodjo sang tojo dadra.(13) Tekaboernja mangkana pangoetjapipoen, sopa den andelna, wong ing Solo kabeh iki, bapakané pan moeridé bopak-ingwang.(14) Ing saiki apan kabeh moeriding-

verse 11 omitted(?)

soen, mangkana Djeng Soeltan, kijai Yadjo-

p. 239

dèn doekani, mapan namoeng kendel sakedap kéwala.(15) Sabab Padjang pan sampoen radin sadaroem, namoeng kantoen ~~sabo taal~~ Solo, lawan ing Kalitan iki, Bojalali poenika pan dèrèng bedah.(16) Nanging apan sadaja san saget medoe, marma kijai madjo, kalang kaeng kekaboer riki, sabin dina ngatoeri bedah Kalitan.(17) Namoeng tigo poenika kang dèrèng remboeg, Sèh Ngoesman Libajah, lawan Imam Badah iki, Pangran Béhi kedah ing ngantos kéwolo.(18) Kijai Madjo apan sanget atoerifoen, noelijo tinoeroetan, gijo nembang sengarèng djoerit, pinarbiga lampahé wadijo sadaja.

[These numbers taken from Ricklefs annotations 139-252 in Hazen]

(19) Saking gaengé pradjoerit Padjang Mataraoem, lawan Kedoe ika, apan katah noesoel sami, woes tinata Kijai Madjo tindihira.(20) Lawan Kangdjeng Pangéran Ngabèhi ikoe apan sampoen boedal, wadijo gaeng kang saking Pengging, Kangdjeng Soeltan arsa ningali kéwolo.(21) Apan mijos radinan agèng poenikoe, ingkang dèrèk ika, gamel pananakawan ngampil, praptèng pa~~ngoe~~rsar Ngasem kendel Kangdjeng Soeltan.

(22) Apan lenggah sangandaping asem ikoe, kang ngloeroeg woes prapta, Kalitan tjampoeh ing-

djoerit, langkoeng ramé swarané kang san-
djata. [23] Kang marijem lawan sadjoedo kit
ikoe apan barandangan, tan dangoe noelija
ningali, kang kabesmèn Bahrawa langkoeng
gengira. [24] Kang djeng Soeltan noelijó hoe-
koesan mirsakoe, loerah nongsong ika ka-
lawan mantri satoenggil kakapalan kang
nama Malang prawira. [25] Prabakésa mantri
poenika rampoen, kalih sasanderan, waes-
prapta kapetoek noeli, lawan hoesar tinoen-
djang kalih loemadjar. [26] Wongtoel prapa-
ngarsanja Kang djeng Sang Praboe, kasesa
paerira, di dhalem moendoer sami, ing-
kang hoesar baedjang mariki sadaja.
[27] Kang djeng Soeltan hesmoe maiben poenikoe,
marang atoerira. Malang prawira poenika, déné
doeraeng ana kang atoer oeninga. [28] Lan pra-
djoerit déné doeroeng ana <u>kang atoer oeninga</u>.
moendoer, tan dangoe katingal, oendoernja
sagoeng pradjoerit, medal galeng sabin la-
wan iring ngarga. [29] Kang djeng Soeltan ès-
moe lingsem dadijó bendoe. déné oendoerira,
datan medal marga sami, noelija moendoer
titian Widjajatjipto. [30] Noelija katoer Sri-

p 240

Narindro nitih sampoen, mring ki Djajatjapa, ladjeng anaradjang, paloeh galeng lepèn dalan mawi wangwang. (31) Kang pradjoerit sadaja sareng andoeroe, saumateng Djeng Soeltan, samija kendel langkoeng adjrih, Pangran Bèli (32) daumateng Kangdjeng Sinochoen, basah kalih samija, prapta sagaeng kang pradjoerit, sami kendel dedeg aning ngara-ara. (33) Sareng baris taumingal Sang Nata bendoe, daumateng kitladjo, kalawan Djeng Pangran Bèhi, sroepangandika dèni pada tan angapaa. (34) Yoendak gawé gedé mring abining maengsoeh, toemaengkoel ki Yadja, lan Kangdjeng Pangeran Bèhi, langkoeng adjrih kalih tan saged matoera. (35) Basah Ngoesman mangkana ing atoeripoen, kawoela tan hina, lan sakantja sampoen ngrampit, ing kang bèteng lan anak-Kortanagara. (36) Grèjo sampoen amba kènbesmi sadaroem, pan kantoen satoenggal, panggenan weraha Goesti, tan waeningapin kantja maendaer sadaja. (37) Hoendaer amba kalajan anak Taemenggoeng, pan tan angsal marga, kapir sampoen ambantani, ladjeng ngamoek morma amba angsal marga.

(31) Pangran Bei lan Ki Modjangja Katinggal ...... s) [ommits Ladjeng sohan Oumatang Kangdjeng (32)

p 241

(38) Kangdjeng Soeltan mangkana ladjeng anda-
ngoe, sapa ingkang roesak, tata ikoe kang ma-
rohi. Basoh Ngoesman hoematoer baden waeni-
nga. (39) Pangran Bihi lan ki Nadja datan ma-
poer, toemoengkoel kèwala, Doellah kadji Bada-
roedin, ris toerira kawoela ingkang oeninga.
(40) Ingkang dados marginipoen samija moendoer,
pan sareng oeninga, wanten habdi dhalem sa-
bil, moengkolih ladjeng bibrah satanira.
(41) Napan tanglet kalajan hoesar sinoehoen, kala-
jan kawoela, sakantja sadaja sami, ingkang
hoesar mapan sampoen katah pedjah. (42) Noen-
ten abdi dhalem Sèh Nataraem ikoe, prap-
teng sabillolah, kaladjeng pangamoek nèki,
ngoelami geng ingkang moelang wanakrama.
(43) Lan satoenggal abdi dhalem loerah mandoeng,
paen Gagak Saroena, ladjeng abdi dhalem sami,
moendoer bibrah mapan tan kenging tinata.
(44) Sri Narendra sareng nijarsa atoeripoen Sèh-
Kadji pamika, lamoen Sèh Nataram prapte, sa-
billolah dadja medal ingkang daeka. (45) Nring
kang paman lawan kijai Nadja ikoe, lan ki-
nèn mangsoelwa, sagoenge ingkang pradjoerit.
Sri Narendra arsa djenengi prijangga. (46) Gija

tinata kang pradjoerit djro sami, Basah ka-
lih ingkang dadija pangiridnja. [Gijo tina-
ta kang pradjoerit pinarkeloe, sagoeng pra-
Dipatija Mataram lan Kedoe iki, apan kinèn
medal ing kidoel sadaja.] (47) Wadija Sadjang
kinèn medal Sadaroem, ingkang dadijo dada
sagoeng pradjoerit djro sami, Basah kalih ing-
kang dadija pangiridnja. (48) Gijo tengara -
mangkat sareng praptanipoen ing Kalitan
Samija, pan ladjeng kinepang kikis, nanging
kapir pan ladjeng kendel kewala. (49) Datan
poeroen metoek amoeng baris ikoe, langkoeng
kedik ira tigang atoes winatawis, pan kale-
bet kalawan ingkang arahan. (50) Lawan ka-
lih mrijem kang den adep ikoe, tan poeroen
ngoengelna, lir kami tenggengen sami, di-
poen lèdèk nging kapir kendel kewala.
(51) Basah kalih Samijo ngatas mring Sang Praboe,
harsa rinabasar nging Sang Nata tan ma-
rengi, kinèn nganti hoengeling marijemira.
(52) Kangdjeng Soeltan langkoeng welas galihi-
poen, mring kapir poenika, kadija waes kar-
saning Widdi, pan mangkana Sri Narpa
osiking drija. (53) Lamoen ingsoen roesak-

[verse repeated twice]

p. 242

kapasti jèn gempoer, ija kadar sira, nanging
kang saen koewaseri, ora woeroeng pasti bandjoer
marang Solo. (54) Lamoen sampes ijo apa kang
saen seboet, ora woeroeng ika, kaja dèk Sèlèng-
kang ngoeni, kang saen seda kapir moersal-
maing élinga. (55) Lan woes bengi Djeng Soel-
tan mimbali ikoe, daimateng kang paman, -
Kangdjeng Pangeran Ngabèhi, lan ki Modjā ka-
lih sampoen prapteng ngarsa. (56) Ris ngandika
paman Bèhi mapan sagoeng, pradjoerit sadaja,
sampéjan kèn moendoer sami, sampoen dadoe ma-
nah kawoela woes gela. (57) Bèndjing-èndjing kè-
wala mapan rinèmbag, Pangran Bèhi saoernja,
sandika gijo marèntahi, marang sagoeng pra-
djoerit kinèn ngoendoerna. (58) Gijo sengara-
pradjoerit pan samijo moendoer, Kangdjeng Soel-
tan noelijo, koendoer marang Singging malih,
kapir mapan ngoengelken mrijem ping tiga.
(59) Saring sampoen rong dina antaranipoen, -
kijai Modjo ngotos, kalawan Pangéran Bè-
hi, sadah karsa panapa san dinoegèkna.
(60) Inggih bedah lodji Kalitan sinoehoen, wè-
jan Sri Narèndra, lawan angandika arīs.
boten paman koela pan arsa oeninga. - p. 243

(61) Kartasoera paman poendi prenahipoen, dé-
né kapir ika, kadjengé paman noetoeti, Pa-
ngéran Bèhi atanja dateng ki Nadja. (62) Poendi
doesoen kang tjelak Kartasoerakoe, ki Nadja
atoerinja, kadjawi Kelanggèn iki, noelija kinen
karja pasanggrahan ika. (63) Sampoen dadéja gijo
atoer oeninga ikoe, Djeng Soeltan waes boedal,
saking Pengging sawadijéki, tan winarna ing-
Kelanggèn sampoen praptå. (64) Nanging ka-
pir ~~kapir~~ sampoen alit manahipoen, tan poe-
roen madjenga, Kangdjeng Soeltan kang winar-
ni, djroning drija pan maeng Djeng Ratoe
kéwolo. (65) Harsa kaendoer dèrèng wonten mar-
goinipoen, ngantos pitoeng dina, ring Kelang-
gèn Sri Boepati, Pangéran Bèhi lan ki Nadjo
asring ngatas. (66) Nagoet joeda nging Sang
Nata datan ajoen, samana kang praptå, kang
djeng Pangéran Ngabdoerachim, Hadisoerjå
anoesoel sawadijanira. (67) Gijo dinangoe ing
saniskara waes katoer, Sang Saja Djeng Soel-
tan, honengnja dateng kang raji, nging pi-
namoer sarisi mèsem angandika. (68) Apan
dangoe nring ki Rotanbesari koe, kiné pan
sinastara, nanging Padjang kabèh iki, la-

wan pira kang dadi pradjoeritira. (69) Ingkang
sira tjekel dewé Padjang ikoe, tanbersari toer-
njo, apan sewoe kang pradjoerit, dené Padjang
pan sampoen radin sadaja. (70) Ingsakilèn mar-
gi kawoela sadaroem, Djatinom wangkitnjo,
kang lèr poelo gedang Hadji, wétan margi-
nenggih Pangran Nata pradja. (71) Apan sam-
poen tinoehoen radin sadaroem, Sang Nata
ngandika, daematang Pangéran Bèhi, paman
Bèhi Kasanbesari poenika. (72) Apan hoe-
loen gandjar nama Basah ikoe, dené pradjoe-
ritnjo, sampoen djangkep sewoe ikoe, Pangran
Bèhi atoernjo tandi~~ka~~. (73) Woes moepakat sa-
goeng prasiba noeng-anoeng, Sang nata anoel-
ijo, andangoe dateng kang raji, Ngabdoerakim
sira gawa bala pira. (74) Pangran Hadisoerjo
mapan atoeripoen, gangsal atoes Nata, sam-
paen Tjokranagari, amba kilar abeng-
ga wonten Redjosa. (75) Sang saja moet Sang
Nata nring Kangdjeng Ratoe, mesem angan-
dika, dateng kang paman Ngabèhi, Paman
bé ing Padjang Sampéjan tengga. (76) Pan da-
dosa wakil kawoela poenikoe, ing Padjang sada-
ja, sampéjan kang misesani, sampoen joeda la-

maen kapir datan prapta, (77) Mapan koela joen
mantoek dateng Mataram, ngloewari hoeboja-
daek aneng Kasoeran ngaeni, harsa tjoekoer heh
Kasanbesari sira. (78) Apa waes kadoega kainggoe
bawahmoe, lamoen rinaesoehan, ija marang-
ing si kapir, Basah Kasanbesari matoer kadoe-
ga. (79) Laman kaksih tinengga pradjoeris
taehoe, Matawis poenika, sagendinge lanos.
kapir, pan kadoegi mesem Kangdjeng Sri Na-
rendra. (80) Angandika malih mring kang paman
ikoe, lan si Natapradja, paman sampejan tim-
bali, wetan marga paenapa sampoen den tata.
(81) Pradjoeritnja lawan pinten kathahipoen, Pangeran
Bèhi taerinja, Pandika nabda Sang Ngadji, Ngab-
doerakim sira daeraeng hakèh karja. (82) Ing-
soen tinggal lawan paman Bèhi ikoe, lan Si-
Martalaja, poma den ngati-ati, pan sadaja a-
taerinja samija Pandika. (83) Wong Mataram-
lan Kedoe soen gawa maendaer, soen daega
waes sajah, noelija baedal Sri Boepati, saking
p. 245 Klanggen sawadija kaeswa sadaja. (84) Apan ni-
tih ki Djapatjapo Sang Prabae, ing bijos nja Na-
rendra, dajo-dajo prapta aglis, ing Redjasa-
Kangdjeng Ratoe kang ning drija. (85) Dadijo sa-

nijo kantoen kang pradjoerit tagoeng, lan ngampil kèwola, kinadja kang dadan kari, Bosah Kamil lan Radèn Prawiradirdjo. (86) Aboe Toengèb sanijo koedanipoen, sakawan paenika, prang gemach poen madrasiki, lan poen Semar pan sanijo koeda pajoedan. (87) Saking Klagèn lalam pahan tigang daloe, marang ing Redjosa, sadina kèwola prapti, langkoeng kagèt Panembahan mitaek noelija. (88) Lan Pangèran Ngabdoel Hadjid lawan ikoe, Pangran Dipa Soema, opan ikoe nembé midjil, saking Jogijo ladjeng anoengkeni padaf~~a~~. (89) Nanging ingmaksih neng loehoer taerangga ikoe, padanja Djeng Soeltan, tinoengkeni kanan kèring, nrìng kang raji-tan api lawan kang poetra. (90) Rit sawoesnja Kangdjeng Soeltan noelija ladjoe, Kangdjeng Panembahan, katinggal gijo maladjengi, Sri Narendra noelija tedak saking koeda. (91) Panembahan-Djeng Soeltan noelija rinangkoel, pan semoe karaona lir soepena ing bijas nèki, opan lenggoh sakedap oneng pandapa. (92) Kang pro soenoe sadaja nja sanijo metaek, ladjeng tata lenggoh, nging Djeng Ratoe lan kaèksé. Panem-

bahan aris den ira tatanja. (93) Déné Soeltan
koendoer ngiring wadijané koe, lan ngampil tan-
ana, ki Madja lan adi Béhi, apa sira Soeltan
kaseser ing joeda. (94) Ingkang ngiring pan amoeng
djaranan beloe, tandjoer saban ana, sadéja-
moeng prapta pribadi, lawan gamelan sawidji
p.246 pan ara gawa. (95) Banget temen ing kagèté a-
kiningtoen, mèsem Sri Naréndro, lawan angan-
dika aris, poetra dika kijatain wanten kali-
ngal. (96) Kang pro poetri paenika pepak sadaroem,
ingkang sepoeh samijo, ladjeng atoer salam sa-
mi, ingkang anem sampoen ngabekti sadaja.
(97) Raden Ajoe Panembahan sepoeh matoer, pan ra-
ji padoeka, Djeng Ratoe kawoela atoeri, mijos
dateng horsa mèsem Sri Naréndro. (98) Ris ngan-
dika kijai sampéjan kantoen, neng ngriki ke-
wola, kawoela kan kawan djoerit, selak arsa-
woeninga poetra sampéjan. (99) Tarma kantoen
paenika sadaja sagoeng, mangké ingkang prap-
ta, jèn sawan dika panggihi, noelijo koendoer
mèsem Kangdjeng Panembahan. (100) Kangdjeng Soel-
tan kang derik Djan Ajoe sepoeh, dalem tan
kapanggijo, ladjeng nering panepèn noeli, lan
Naréndro kangdjeng Ratoe waes kapanggijo.

(101) Pan winarna sadaja niskaranipoen, mapan ja mangkana, Djeng Ratoe salaminèki, lamoen lami tan kapanggih lan kang rakå. (102) Pan kalangkoeng Kangdjeng Ratoe lingsemipoen, – ingkang dèrèk samijo, para poetra wangsoel sami, Kangdjeng Soeltan Kangdjeng Ratoe tan winarno. (103) Ingkang lagijo samijo sanget honengipoen, mangkana winarna, kjai Nadja lagijo prapti, lawan ngampil mijang sagoeng para Ngoelamā. (104) Lawan poetra santana lan pratiwanoeng, rami kang taboehan, langkoeng katah kang ningali, ing samarga langkoeng asri lampahira. [Kang Boelkija pradjoerit pinilih sagoeng, woes prapta sadajā, Basah Doellah sampoen panggĕh lan ki Nadja ladjĕng sowan mring Sang Nata.] (105) Panembahan ingkang manggihi sadaroem, anèng ing pandapa, ing ngoeni pan woes wineling, Panembahan waoe doemateng kang poetra. (106) Kijai Nadjo noelija atoer salam sampoen, mijang Sèh Basah-Ngoesman, lan sagoeng Ngoelami sami, kang pratiwa samijo matoer bekti sadajā. (107) Lawan ingkang poetra pro santana ikoe, Panembahan anabda, aris sarwi mesem iki, kijai Na-

Check + Ruwaki on verse NOT in Hagen Text.

p 247

v.110
Anuija Kandjeng Panembahan nebda arum, dumateng ki Malja lan sagung kang sanya prapti 344 wus kabi lan samya sangak sowang sowang.]

dja ing mangké Ratoe andika. (108) Ora kena la-
moen sinébaa ikoe, lagija mangoen tapa, pa-
moeira ingkang wakil, apan kinèn nemani ma-
rang andika. (109) Anaelija samija pinaring dahar-
an sagoeng, waradin sadaja, lawan pagoedjengan
sami, apan sampoen dadan wonten kinèn man-
toek sowang-sowang. (111) Dadijo samija inggar

verse 110 omitted >

tijos ira sadaroem, apan badé panggijo, lan a-
nak rabinja sami, sampoen mandoer sing ngar-
sa Djeng Panembahan. (112) Kang pradjoerit sa-
mija nembang tengarèkoe, boedal sing Redjasa,
samija mantoek wismanèki, sowang-sowang
mangkana ingkang winarna. (113) Kangdjeng
Soeltan mapan sampoen parasikoe, ing bak-
da Djoemoeah, dadijo sami béla iki, sagoeng
Islam pan sampoen bjoekoer sadaja. (114) Ing Mata-
roem Padjang kalawan ing Kedoe, Bagelèn sa-
daja, ledok gawang djawi kori, pan waradin-
woes samijo bjoekoer sadaja. (115) Nijang pakatik
boeroeh kéri béla bjoekoer, poenika sadaja,-
dadan mawi dèn dawoehi, kadija sampoen-
karsané Allah tangala. (116) Sagoeng Islam ti-
nengeran samija gaendoel, moertat rejab-ré-
jab, katilan sagoeng wang kapir, wektoe-

ikoe tengeranira mangkana. (117) Datan lami Pa- p 248.
ngran Bèhi prapta sampoen, lan Pangran Dipoer-
ja, lawan sapradjoerit nèki, ladjeng sowan dateng
Kangdjeng Sri Narendro. (118) Sponoedjoe lenggah-
nèng pandapi ikoe, lan Djeng Panembahan, ki-
Yodja kang moenggèng ngarsi, lan ngoelama nija-
gaeng poetra sentana. (118) Pangran Haria Ngab-
doerrachman Ngabèhi koe, roelijo atoer salam,
daemateng Sri Narapati, Pangran Haria Ngab-
doerachim Hadisoerja. (119) Ngaras soekoe riwoes-
kala lenggah ikoe, Sang Nata ngandika, dèni pa-
man inggal prapti, kadi pandi ing Padjang sa-
pengker koela. (120) Pangran Bèhi mangkana ing-
ngatoeripoen, loedjeng sapoenika, nanging ba-
ris baris moendoer sami, saking Klanggèn apan
baris wonten Yodja. (121) Nataprodjo inggih moen-
doer barisipoen, wonten Yodjoraga, lan sam-
poen koelo pirsani, ing sawetan radinan radin
sadaja. (122) Kang pradjoerit mapan sampoen tjo-
tjoh sewoe, kopir sapoenika, pan datan poe-
roen ngedali, marma mantoek kawoela poen
tjoekoer ika. (123) Lan anak mas mapan sam-
poen sanija mantoek, sawarinning kijang, a-
pan sampoen tjoekoer sami, Sri Narèndro-

[this verse has no number on Hazeu]

mesem aris angandika. (124) Paman padjang paena-
pa tawatos ikoe, Pangran Bèhi toernja, mapan
koela tan taen sami, Basah Kasanbesari lan Na-
tapradjo. (125) Sanijo sagah jèn tengga kalijani-
paen, nanging tamaen minggah, kalih nja dè-
sing koewawi, lawan Basah Ngabdoelkatip-
Martalaja. (126) Paendi ingkang awrat koela ken toe-
toelaeng, jèn kedik kèwolu, kadas sampaen tan
matosi, noelija loewar Sang Nata dèn njo sine-
ba. (127) Basah tiga Bagelèn pan sanijo noewoen
tindih lintoenira, Kangdjeng Pangèran Dipa-
p.249 ki, kang dèn soewoen Djeng Pangran Dipanago-
ra. (128) Kangdjeng Soeltan apan woes marengi ikoe,
nging panoewoeniza Djeng Pangran Dipanagara,
kang pradjoerit Matawis sataes bineksa. (129) Woes-
kalilan Kangdjeng Pangran boedal sampaen nering
Bagelèn ika, marma sanijo noewoen tindih, Ba-
sah tiga pan asring soelajanira. (130) Rwengena Ba-
sah Kasanbesari, mapan asring kinggahan nering
kapir ika. (131) Lawan maertal pan asring kose-
seripaen, noelija toerwaeninga, dadija Djeng Soel-
tan nindaki, dateng Padjang kalawan Ngwadejo
koeswa. (132) Sampaen rawoeh ing Gedarèn kang Si-
noehaen, ladjeng masanggrahan, samana kapir

datengi, saking Bajolali langkoeng agengira.
(133) Wadijo Sadjang mapan tan koewawi ikoe, noelija
koer wanunga mring Kangdjeng Sri Narapati;
Basah kalih kang tinoeding metoek ena. (134) Noe-
lija mangkat Pinilih Soeraja sagoeng, mijang
wadijo Boelkija, samana pan sampoen prap-
ti, ing Djroek goelaeng kapetoek gijo tjam-
poeh joeda. (135) Langkoeng ramé pan kapir koe-
tjiwo ikoe, apan katah pedjah, kalawan kang-
moersal sami, pan loemadjeng kenging ingkang
mrijem tiga. (136) Dan satoenggal pradjoerit Sadjang
paenikoe, prapta sabilolah, Rongga ing Ke-
lowang iki, Diparedjo nenggih namané poeni-
ka. (137) Basah kalih woes maendoer sing Djroek-
goelaeng, lan sakantjanira, woes prapta Geda-
ren iki, ngatoeraken bandangan mrijem tiga.
(138) Badijo kendak malih kapir manahipoen, dan
poeroen medala, noelija koendoer Sri Baepa-
ti, mring Kedjasa tan winarno marga prap-
ta. (139) Pangran Béhi rembag lan ki Badja
ikoe, mijang sagoeng prajiwa, ingkang agoeng-
agoeng sami, jing manggoenga Sang Nata Se-
dok prijangga. (140) Badijo sagoeng prajiwa
kanpa karjakoe, mangkana rinembak, kang-

p 250

wadijo Mataram sami, mapan gilir atoegoer doe-
maseng Padjang. (141) Apan sewoe pradjoerit giliri-
poen, ing sawoelanira, bantoni Kasan besari, Pa-
ngran Natapradjo mapan bantoenira. (142) Pitoeng
atoes sabab kedik watosipoen, goenoeng kidoel
ika, mapan sampoen radine sami, ing Patjitan
lan Ngawi mapan woes bedah. (143) Basah Ngab-
doelatip apan rem bagipoen, pinoendoet poenika,
wondena ngarsa Narpati, dados djangkep Basah
tiga malih ika. (144) Ingkang pantjen poenika
djag toetoeloeng, gijo katoer Narendra, mang-
kana rembagaja sami, woes marengi mapan
samijo dinawoehan. (145) Pangran Haria Ngabdoe-
rochim amoeng soenggoe, ing tanah kewala, sa-
kilen Ngajogijo sami, ingkang kidoel Pangeran
Soerja widjojo. (146) Ingkang gilir pan amoeng Toemeng-
goeng ipoen, kang kidoel poenika, Rahaden Djojo-
nagari, ingkang kilen Pangeran Soemanagara.
(147) Ngirid sagoeng pradjoeritan pro Toemenggoeng.
mangkana woes dadijo, saben woelan gilirsa-
mi, lawan malih karsanira Sri Narendro.
(148) Ingkang raji Pangran Ngabdoel makdjid ikoe,
mapan kinen tengga, ing koewanen lawan-
malih anampeni lapoeran Padjang sadaja.

(149) Ingkang poetra Pangéran Dipakoesoemakoe, kedah noewoena medal, mangkana waos dén bilani an-nindiki baris aning Dasaséla. (150) Kang Boepati Radèn Haria Sindoerdjèkoe, peloenang barisnja, pan langkoeng || sentosa sami, ingkang olèr Djatas-anèm pan sadaja. (151) Barisipoen Basah Kasan-besari koe, mapan binantanan, sami sewoe wadéjo ing Matawis, ingkang wétan rodinan mapan sa-daja. (152) Ngantoe daegi ing redi kidoel poenikoe, Pangéran Natapradja, mapan ija dén bantoni, pi-koeng ngatoes nenggih [mawi] pradjoerit Mataram, (153) pan poenikoe apan giliran sadaraen, marmanja san-tosa, mangkana naedjoe maringi Djan Toemeng-goeng, <u>Mangkoejoeda ika, apan lagijo</u> Djajanagara gilirnja. (154) Pan sarengan kalawan kijai Toemeng-goeng, Mangkoejoeda ika, apan lagijo oso sami, pan kalawan pradjoeritira sadajo. (155) Neng-Djatasnèm Basah Kasanbesari koe, karoe-boeng ang mengsah, mangkana salaminéki, kapir moertad pan ngindjen kéwola. (156) Lamoen mantoek pradjoerit Matarama ikoe, gilir dèring-propta, mapan ladjeng ambedili, kapir moertad Basah pan ing ngajak-ajak. (157) Ngantas propta Djatasnèm poladjengipoen, kapir ngidoel ika,

p. 251

mangkana wong Padjang sami, sareng moelat Djatosnèm ana barisnja. (158) Pan tinarka mengsah ingkang njegati koe, sambaeh palahira, mengèsan wes dèn tjegati, saking darat pradjoerit nja Sangkoejoeda. (159) Apan ing lèr panggènané Saradadoe, mangkana na wikan, mara Pamtama kaèksi, noelija, noelija warti jèn Raden Djojanagara.

(160) Basah Padjang mapan asrep manahipoen, ladjeng lampahira, lawan pradjoerit neki, sampoen ~~pisah lawan~~ panggih lawan Dèn Djajonagara. (162) Atanapi lawan ki Sangkoejoedakoe, kapir moersat prapta, anèng djawi doesoen sami, ladjeng ngepang saking lèr lan saking wétan. (163) Basah Kasanbesari pan langkoeng gaepaep, pripoen adi anak, Djajonagara nabdaris, mangké koela kijai badé rembagan. (164) Kados poendi ki Sangkoejoeda poenikoe mengsah sampoen prapta, nging poenika mara kalih, Sangkoejoeda mangkana ing ngatoerira.

p. 252

(165) Daweg anak pan sami boebaewanikoe, gih sampoen kabegdjan, jèn maendoer dateng poendi, mapan sampoen sanija kabesah poenika.

(166) Pan kawoela ngadjengken kang pedik ikoe, ingkang saking wétan, poen anak ngadjengna-

iki, ingkang katah pan inggih anggèr poenika.
(167) Kantjo Padjang sampoen wonten koemoet-koemoet,
pan mindak kapiran, mapan sampoen rembag-
sami, mengsah ngedrel lawan marijem ika.
(168) Raden Djajanagara ngabani sampoen, njalam-
prèt ~~sampoen~~ anoelijo, lawan tamboer kata sami,
langkoeng gregoet wadijo Prawirotamtama. (169) Jang-
koejoeda noelijo animbangi namboer, doepi indjing
ira, sareng medal tjampoeh noeli, kapir moertad
sakalangkoeng pangedrèlnjo. (170) Kang marijem
apan waes ladjeng kalakoeng, Prawirotamtama,
ladjeng noesoep koekoes sami, tan pra béda ka-
lawan ki Jangkoejoeda. (171) Noelijo roeket sandjo-
ka lit pedjah sampoen, nging waas kéwala, a-
tjaroek lan sangkoeh sami, pedang tjaroek ka-
lawan soewoeng poenika. (172) Kagni poeroen ka-
pir moertat gijo laemajoe, belasah bangkenja
Islam apan ladjeng sami, wanoeng tiga ingkang
prapta sabèlira. (173) Apan samijo pradjoerit-
djadjar poenikoe, kalih kang Tamtama, sen-
dang pitoe kang satoenggil, wadija Padjang la-
djeng amboedjoeng sadaja. (174) Pan mangkana
jin joeda salaminipoen, moeng boedjoeng lan
ngjègat, woes poeroen kadah pribadi, marma sa-

p. 253

ja katah kapir bangkènira, (175) Ingkang aneng-
ngadjeng samija glasah ikoe, ingkang ketjer-
katah, wadija Padjang kang medjahi, Radèn
Djaja nagara bandanganira. (176) Apan antoek
kalih marijem paenikoe, kijai Tangkoejoeda,
pan satoenggal mrijem nèki, bangkè maeshal
mantjanagara pan katah. (177) Pranagara kala-
wan Kadiri ikoe, apan mantri samija, ing
Solo mangkono manING, sampaen katoer da-
teng Kangdjèng Sri Narèndra. (178) Kang ban-
dangan marijem tiga paenikoe, mapan kijai
Tadjö, tang toja kekaboer nèki, ja ta mèsem -
Djeng Pangran Bèhi ika. (179) Waes dinaega
jèn gesèh lapoeranipoen, pan adat mangkana,
lamaen ana moengtoeh prapti, wadija Padjang
apan loemajoe kèwola. (180) Basahira ingkang-
marohi loemajoe, pan salaminira, katang-
gar wadija Tadawis, jèn waes menang ng noe-
lija ing ngakoe kèwola; (181) pan ing wetan ra-
dinon mangkana ikoe, Pangran Natapradja,
langkoeng rami djoerit nèki, apan mengsoh
lan Pangran Tangkoenagara. (182) Mapan ta-
reng kinilar Basah paenikoe, Ngabdoellatip
ika, wonging Padjang poeroen malih. goe-

noeng kidoel pan ikoe pada mangkana.
(183) Natapradjo namoeng kantoen tantĕngĕpan, Mas Toemenggoengira, Mangoennagara kang dadi; paman Mangkoenagaran asring koedjiwa. (184) Bawah Natapradjan pan kalih Toemenggoeng, ingkang Sabilollah, Mataran lan Wĕrahiki, dadja Pangeran moendoer pasanggrahanira.
(185) Nĕng Tĕmbajat nanging lamoen prapta ikoe pradjoerit Mataram, madjĕng dateng Madjaragi; Bĕsah Kasanbĕsari apan mangkana. (186) Lamoen daerang prapta ingkang gilir moendoer, mapan barisira, pan aneng nglanggi poeniki, lamoen prapta madjĕng doemateng ing Madja. (186) Kawarnaha Djĕndral De Kock kang winoewoes, langkoeng kewranira, sabab asring kawan djoerit, mapan amoeng kantoen djahilnja kewala. (187) Sagoeng ingkang Senapati ingkang agoeng, kang santosa prangnja, pan tinoekan soerat sami, nanging oengel saking Residen sadaja.
(188) Sala Kedoe Joegja mangkana karjèkoe, kang Residen samija, angitjaek lan ngebang sami, ingkang soerat sadaja sami oengelnja. (189) Nanging sagoeng kang tiniban soerat ikoe, ladjĕng katoer ika, kang soerat mring Sri Boepati, malah

p 254

ingkang kengkenan sring pinedjohan, (190) Dan
sangsaja Djendral kéwran ing lijasipoen, noe-
lija lajanira, Pangran Mangkoedininggrat ing, ki-
noen daerken kang dén soeprih poetranira.
(191) Dan sadaja poenika sageda saloek, nanging
meksa nora, dadija Kangdjeng Soeltan noeli
ingkang sepoeh mapan kinaendaerken noelija,
(192) Dan mangkana Djendral De Kock istinipoen,
mangsa kan kenoha, sabab ikoe apan sami, sa-
gaeng ingkang pro poetra wajah sadaja. (193) Lawan
ingkang abdi poenika sadaraem, kang Boepatija
samija, wandeng kang kamandoe ikoe, poetra wa-
jah boejoet mapan ija ana. (194) Sareng sampoen
prapta Ngajogija koe, kinempah ken ika, mring
Djeng Soeltan praptanéki, sagaeng ingkang poetro
wajah praptanira. (195) Nijang Taemenggaeng sadaja
ing praptanipoen, djaloe nijang wanoedijo, pan
sanjanta ikoe sami, poetra wajah Sinoehoen se-
p.255 poeh sadaja. (196) II Noelija sami pinaring soeras sa-
daraem, mapan hingandikan, sagaeng poetra
wajah sami, djaloe èstri lawan Boepati sadaja.
(197) Atanapi Kangdjeng Panembahan ikoe, sanijo
ataerira, adjrih mring kang wajah iki, Kang-
djeng Soeltan mangkana wangsoelanira.

(198) Pinaring sadaja wangsoelanipoen, mring Djèndral mangkana, noelija Djèndral aken malih, kang Sinoehoen sepoeh kinen kintoen serat.
(199) Nring kang wajah Kangdjeng Soeltan prapta sampoen, kalawan prasèla, jèn Djèndral tan lepat oegi, ingkang lepat pan inggih Residènira.
(200) Dènè iki Residèn oewis den oekoem, poetoe wis moelija, pan adja kadawa iki, analèka poetoe sira maring ing wang. (201) Kangdjeng Soeltan pan awrat amatoer kaehoe, maloh dadan arsa, aningali, serat jekti, woes dinoegi jèn Djèndral karenahira. (202) Ingkang éjang pan saking kapipitipoen, marmanjo mangkana, ingkang paman Pangran Bèhi, ingkang kinen anangsoeli mring kang éjang.
(203) Kangdjeng Soeltan mapan adjrih halabipoen, doemateng kang éjang, marmanja tan arsa ningali, dadèjo sampoen pitadjeng dateng kang éjang. (204) Maloh serat wangsoelan tan arsa doeloe, Kangdjeng Sri Narèndra, mangkana timbalanèki, mring kang paman lawan Kangdjeng Panembahan. (205) Nijang jagoeng ingkang para Ngoelami ikoe, pada saksenana, panoewoen ingsoen mring Widdi, lamoen èstoe lochoeré ing tanah Djawa. (206) Kangdjeng éjang

maega menangana ikoe. adja goeroe seda, pan-
ingsoen arsa ngabekti, lamoen ora awija menangi
Djengsjang. (207) Dadi ingsoen moendak karja soe-
sahipoen, sadaja poenika, sandika atoernja sami;
noelija ana kang pamit mring Sri Narèndra.
(208) Sepen ingkang bibi Kangdjeng Ratoe Iboe, neng-
gih namanira, Djan Ajoe Haswaraningsih. pan
kalilan ladjeng kinèn dèrèkena. (209) Koendoeripoen
daematang Ngajogija ikoe, lan wineling ika, mring
Kangdjeng Sri Narapati, mapan kadija kang moe-
ngel ngadjeng poenika. (210) Sraptanipoen Ngajogija
waes lan tjinatoer, mangkana winarna, ki Nadja
sanget koer nèki, Kangdjeng Soeltan ngatoeran be-
dah ing Solo. Sabab dalan wonten wekasanipoen,
jèn boten rinoesak, goeng maertos ing Solo sami,
mindak dadas wadahé kapir poenika. (211) Mar-
manipoen ki Nadja sanget taeripoen, wadasé poe-
nika, watas mring Kasanbesari, sabab asring
kaseser gènira joeda. (213) Lamoen dèreng prap-
ta pradjoerit Mataram, lan asring soelaja, sagoeng
ingkang bantoe sami, pan sadaja kijasèra ~~gela~~
semoengela. (214) Lamoen kanglet wong Padjang
asring loemajoe, anilar kewala, dadeja kasem-
pah Matawis. saben-saben pradjoerit Padjang

p.256

mangkana. (215) Kijai Wadja pan tampoen woe-
ninga ikoe, ingkang dadija gela, mring sa-
gaeng wadja Walawis, marma adjrih bilih ka-
pijarsa Sri Nata. „Sinom” (216) Nanging Kang-
djeng Sri Narendra, woes lami datan noeroeti,
mring atoerira ki Wadja, mangkana karsaning
Widdi. Sang Nata apan gampil, anoeroeti atoeri-
poen, doematengi kijai Wadja, pan sanija kinen
dawoehi, marang sagaeng wadja Nataram sada-
ja. (1) Pangeran Behi atoernja, dateng Kang-
djeng Sri Boepati, jen pareng karsa padoeka,
inggih Basah Ngabdoellatip, binek takaken
malih, dateng poen Natapradjekoe, amrih sa-
mi santosa, Sang Nata sampoen maringi, ma-
pan ladjeng kinen dawoehi poenika. (2) Lawan
kinen roemaijina, Boepati wetan Jogijaki, ka-
lamoen panggih neng grija, sadaja pan kinen
ngerig, sarenga lampah neki, lawan Dijan Ba-
sah Sadaroem, lan Pangeran Natapradja, pan la-
djeng kinen dawoehi, jen Sang Nata harsa bedah
Soerakarta. (3) Pradjoerit. Padjang poenika, kang
bawah Natapradjeki, saweran margi sadaja,
mapan kinen ngrigga sami, lawan mandjinga-
iki, ing Baki bansan ikoe, Basah matoer sandika,

CANTO 28 [pp. 223-261] 116 verses

p. 257

noelija abengaring djoerit, pan soemahap sagoeng
ingkang wadija kaeswa (4) Dijan Basah Doelatèp
boedal, kalawan sakantjaneki, samana woes kan
winarna, kawarnaha Sri Boepati, ngrasoek boe-
saning djoerit, wadija goeng soemahap sampoen,
basah kalih poenika, kijai Yadja Pangran Bèhi,
woes sanekda Kangdjeng Ratoe kang winarna.
(5) Sadangoenira poenika, ngladosi kang roka iki, wa-
oe dinira boesana, lamoen Djeng Ratoe ningali,
dating Sri Narapati, pan koemembeng waspani-
poen, Sri Narendra koemingal, lamoen kang raji
prihatin, gija sinamboet pinangkoe Sang lir Koe-
soema (6) Sarta angeloes Sri Nata, Sri Narpa ngan-
dika aris, nah anggèr inten kaemala, poenapa
kang dadi roedjid, karja kepijoeringati, mas mi-
rah poen kakang èstoe, noenoewoen ngandikaa,
lamoen dasih oedani, ingkang dadija roedjid kar-
ja ela-ela (7) Jèn kon kalilan Bendara, poen
kakang loenaakijeng djoerit, sajekti mesa sidaa
Kangdjeng Ratoe matoer aris, noewoen ngapoenten
p. 258 Hadji, kalamoen pan saestoe ing tijas pan dadan
nedija, jèn karja kèran tijas Hadji, namoeng sèdra
kang kedah medal Latjana (8) Pan pisa karsa-
Hijang Soeksma kawoela lamoen ningali, inggih-

daemateng padaeka, nètra kedah brebesmili, nèsem
Sri Narapati, poenapa wandéja maskoe, poen kakang
manggoet joeda, Kangdjeng Ratoe motoeraris, jèn-
wandéja Déwa Dji kalangkoeng nista.(9) Pan abdi
sampoen samekta, mangkana Sri Narapati, ri waes-
njò mitmijos noelija gijo nembang bengarèng djoe-
rit, boedal wadija pangarsi, Boelkija kang maeng-
gèng ngajoen, anoelija tinamboengan, Soeraja lawan
Pinilih, Pangran Bèli ki Yadja namboengi noelija.
(10) Kang maenggèng ngarsa Narendra, mandoeng man-
tri lebet iki, woeri ngampil soerantanta, lawan soe-
ragama nenggih, mijang poetra santana nèki, Boe-
pati Yidji sadaroem, sampoen boedal sadaja, sa-
king Kedjosa poeniki, lampahira kadéja wredoe-
hangga sosra.(11) Déné sagoeng Senapatija, sadaja
waes kèrèn dingin, mangkana waes tan winarna,-
ing marga Sri Narapati, propta Gendaèn iki,
masanggrahan Djeng Sinoehoen, lan sagoeng wa-
dija bala, tigang dina winatawis, tata-tata la-
wan ngasokaken bala.(12) Pangéran Dipakoesoe-
ma, Radèn Ria Sindoer djiki, lan Toemenggoeng
Soetajoeda, tan kolilan dèrèk sami, kèrèn mok-
sija baris, ning dasasèla poenikoe, sampoen-
kartaning Soeksma, Kangdjeng Soelkan karsa-

niki, kang katingal djroning drija maring kang
garwa. (13) Ana ing Darèn panikoe, pan dadoe ki-
nèn meteki, kang bajangan njanjah Tjina, Kang-
djeng Soeltan salah kardi, saking tijasing mring
kang raji, kinarja panglipoer woejoeng, èndjing-
ipoen noelija boedal, njaré Ngadjo sawengi, Basah Ka-
panbesari sakantjanira. (14) Pradjoerit Sadjang sada-
ja, mapan kang kinèn roemijin ingkang dadija
tindihira, Toemenggoeng Martalojèki, lawan sa-
kantjanèki, kang pradjoerit mandoeng sosoes,
ladjeng kinèn gitika, ingkang baris mineng i-
kè, sampoen prapta ing Ngeneng tjampoeh nga-
joeda. (15) Lan pradjoerit Soerakarta, Kané maoeng
sakepap iki, pradjoerit Sala koetjiwa, loema-
djeng ladjeng dèn ingginé, ing Ngeneng baris ne-
kè, mring Radèn Martalojèkoe, noelija adoer oe-
ninga, gijo boedal Sri Narapati, saking Ngadja
kalawan wadeja koeswa. (16) Sampoen prapta Soeka-
radja, masangrahan Sri Baepati pradjoerit Sa-
djang sadaja kinèn baris Gawok sami, Pangeran
Natapradjèki, lan Basah sakantjanipoen
Ngabdoellatip paniku, kinèn baris madjeng
Baki, san winarna kawarnaha Sakaradja.
(17) Soreng èndjing inginggahan, kapir lawan maer-

tat sami, saking nagri Soerakarta, ing Gawok pan
sampoen prapti, ~~saking nagri Soerakarta~~. Basah
Kasanbesari, ingkang metoek joedanipoen, lan Ra-
dèn Martalaja, sampoen tjampoeh ing ngadjoerit,
pan kaetjiwa pradjoerit Sadjang poenika. (18) Lawan
mandoeng mandoer samijo, kalawan atoer hoepak-
sō, doemoteng ing Soekaradjo, lamoen sampoen-
tan koewawi, kang mengsah agoeng iki, Djeng Soel-
tan noedingi sampoen, nring pradjoerit Boelkija,
Soeroja lawan Sinilih, lan pradjoerit nenggih pra-
Prawirotamtama. (19) Anoelijo nembang kengara, boe-
dal sing Soekaradjeki, Moechamad Ngoesman Ali
Basah. lan Djeng Goesti Imam kamil, Libasah
kang nindihi, lan Dèn Djajanagarèkoe, samana,
sampoen prapta, ing sakilèn Gawok sami, woes ka-
petoek lan mengsah tampoeh ing joeda. (20) San-
anwoeng Kamé sakedap, mangkana sareng oetami,
mengsah kapir lawan moertad, kalamoen kang
Basah kalih, ingkang metoek ing djoerit, mopan
maksih mamboe iloe, kapar kalawan moertad,
anoelijo loemajoe sami, amdoerira nring nagari
Soerakarta. (21) Napan tan kenging tinata, mang-
kana Radijan Dipati, Sasra kantoen sangsangira,
langkoeng geger kartawani, lawan kang djama-

p. 260

ngili, adjedjel nèng ngaloen-aloen, mangkana kang winarna, Kangdjeng Soeltan den ataeri, mring ki Yadja ladjeng bedah Soerokarta.[22] Nanging Kangdjeng Sri Narendra, ingkang kijas pan mesa kaèri, kadijo waes karsaning Soeksma, mring risaké santanèki, mangkana Sri Boepati, kang Sinoehoen mring Hijang agoeng, maeng èngeta kèwala, marang parèntahing Nabi, pan sadaja sagoeng wong moertat paenika.[23] Ija ing satanah Djawa, dèné ingkang kaping kalih, adjrih bilih manggih halat, daemateng kang sanijo swargi, mapan pingkiganèké, maksih èngeta waspaèpaen, daek ija angkatira, saking ing Redjasa ngaeni, dadi kang kijas pan rangoe-rangoe kèwala.[24] Nanging kijai Yadja meksa, asanget ataerirèki, Kangdjeng ing ngataeran, mapan kedak andjenengi, saking sanget taernèki, Sri Narèndra dadijo noeroet, Pangeran Ngabèhi naelija, aetaesan paring oedani, marang Basah lan Pangéran Natapradja.[25] Kinèn madjeng malih ika, nenggih ing barisanèki, mangkana waes tan winarnā, ing Soekaradja winarni, ~~èngat~~ èndjing bengara ritir, waes baedal kang wadija agoeng, saking ing Soekaradja, Sri Narèndra aneng-

p.261

waeri, ginarebeg nring sagoeng poetra santana. (26) Samarga kapetoek joeda, wong Sala wes tan ngoendili apan loemajoe kewala, prapta kidoeling Tjemani, kendel Sri Narendradi, mapan Asa-salat Loehoer, lan sagoeng wadija bala, mapan samija salat sami, bakda salat pan sedija ngasoken bala. (27) Mangkana kang baris ngarsa, pan Basah Kasanbesari, kalawan sakantjanira, pradjoerit ing Padjang sami, kadatengan poeniki, mengsah saking Sala ikoe, kalang kang dening katah, kapir moertat solo kerek, pan loemadjeng sarta ngatoeri woeninga. (28) Apan Asar wantjinira, pan wes tjoeva ing ngadjoerit, samana mengsah gijo prapta, sagoeng moertat lawan kapir, pinetoekaken nali, nring sagoeng kang pratoemenggoeng, Raden Djojawinata, lawan mas Wirjanagari, kijai Mangkoejoeda lan Djajanagara. (29) Pan lagijo adjeng-adjengan, sandjatan sakepap sami, noelijo Kangdjeng Sri Narendra, koendoer nring Soekaradjaki, sagoeng kang pradipati, sadajo pan kinen moendoer, kasopoel ~~ika~~ saloe ika, sampoen sapih ing kang djoerit, wangsoel malih mesanggrahan Soekaradja. (30) Saloe-hoe kang kijas Narendra, pan amoeng karja-

ngètjani, nring panoewoené ki Jodja, mangka-
na Sri Naropati, tan ètja ingkang galih, nèng
Soekaradja poenikoe, nging lingsem kan ngandi-
ka, ing ngatoeran madjeng malih, nring ki Jodja
Kangdjeng Soeltan, datan harsa. (31) Samana opan
antara, tigang dina kapir prapti, kalawan moer-
kat poenika, medal margi ageng niki Basoh Ka-
p.262 tanbesari, tan poeroen metoeken nikoe, namoeng
atoer oeninga, Sang Nata ~~djoed~~ noedjoe tiniwi, ki-
jai Jodja kang moenggèng ngarsa Narèndra.
(32) Lan tagoeng pra Ngoelama, atanapi Pangran Bèhi,
Pangran Ngabdoel ma'djid, ika, kalawan kang Ba-
soh kalih, nijang tagoeng pra Dipati, ki Jodja-
meksa toeripoen, Kangdjeng Soeltan ngatoeran,
ambedah ing Kartawani, Sri Narendra anantoen
kang paman, (33) Lawan Basoh sakalian, mang-
kana sanrija toer nèki, pan abdi dhalem sadaja,
Jotawis dèrèng oedani, Sala pakiwet nèki, ~~pan~~
~~abdi dhalem sadaja~~ kalawan kang gampil koe-
hoe, inggih lamoen wontena, ingkang pantes da-
dos margi, pan prajogi datan ngekatahi karja.
(34) Pan wonten ngriki kèwala, jèn kantja Padjang
ngawani, pan inggih ~~tan~~ masa panèsa, ki Ja-
dja sanget bijas nèki, datang Pangèran Bèhi,

dering doemoegi poenikoe, gèn njo imbal watjana, kang kinèn toer oening prapti, lamaen mengtoh sampoen prapta ing Wijagang. (35) Kangdjeng Soeltan ngandika, mring kang paman Pangran Bihi, lawan Bosah sakalihnja, pan kinèn metoeki djoerit, lan sagoeng pra Dipati, Bosah kalih atoeripoen, nanging panoewoen amba, padoeka sanepoen mirsani, alenggaha anèng ing ngriki kéwala.

(36) Dené di dhalem sadaja, pan kawoela, soewawi sami, tindihana ki madja. Kangdjeng Soeltan woes marengi, ingkang kantoen ngarsadji, namoeng panakawan, ikoe, gamel ngampil poenika, woes dadija rembag ujo sami, noelija sanija maendoer sing ngarsa Narèndra. (37) Noelija anembang tengngara, tan antara hoesar prapti, noelija pinetoekken ika, doemateng wadija sinilih, hoesar loemajoe tali, mring Wijagang neda toeloeng, dateng pelangkir ira, mangkana kang bosah kalih, Pangran Bihi lan Radèn Djajanagara. (38) Soetoet lawa Djawinata, mijang pradjoerit sami kalih, ngilen noeroet padoesoenan, ki Madja ngalir iki, lan Pangran Ngab doel ma'djid. mijang sagoeng ngoelama ikoe, Soeranata ~~ikoe~~ kalawan, Soerjagama datan kari, sampoen tata kapir-

p. 263

maertat naelija prapda. (39) Saking Wijagang sadaja, anglempak daesaen satoenggil, naelija kang mrijem poenika, dateng pasanggrahan Hadji, apan tiniti-tibir, kang minis langkaeng dresipaen, baebar kang paenakawan, ampingan ladjeng kaewani Sri Narindra samana taemaet ampingan. (40) Lawan kang paman satoenggal, ingkang nama Sangron Widjil, langkaeng andap alitira, rebatan kadjeng koewéni, kalawan Sri Naropati, mapan gaemadjengan ikoe, mangkana atoerira, gih sampoen koela neng wingking, aloh kajoe dené kalingan Narèndra. (41) Taer ikoe maza katana, dadeija samija soekanèki, mangkana waes tan winarna, kawarnaha ingkang djaerit, nenggih maertat lan kapir, langkaeng kagijat sareng daeloe, Islam malih poenika, naelija kapir mara kaki, mapan sampaen pinetaeken sawang-sawang. (42) Kang kidoel kilen poenika, kapir martat pan sami, lempoeh kalawan Baelkija, Sinilih Saeraja iki, Sambama datan kari, kapir maertat mamboe iboe, pan kabaeroe sadaja, ngoengsi marang mrijem nèki, naelija ngaeng seg Sinilih lawan Baelkija. (43) Saeraja lawan Sambama, kapir

moertad langkoeng giris, badjeng barandang sandjata, binedrang marijem sami, nanging kang Basah kalih, tiga Djajanagarékoe, waos datan mardoelika, lawan sakantjanirèki, namoeng kantaeng ngentasi kijai Modja. (44) Kapir moertad sakandjanja, sandjatanja waos tan moeni, mapan saking kasesanja, pan Basah Kapanbesari, joedanira kalindih, pradjoerit Sadjang sadaroem, lan sagoeng pra Dipatija, ki Modja loemajoe gendring, koer oeninga dateng Kangdjeng Sri Narendra. (45) Ing ngatoeran manggoet joeda, mankana Sri Narapati, apan maksih ping-ampingan, ana ing oewit koewéni, langkoeng tijasnja Narpati, mapan tan sakédja ikoe, nging lingsem ngandikaa, mangkana ngandika aris, heh ki Modja apa ingsoen sira tarka; (46) Aja wedi ing palastra, noelija loemampah Sang-Hadji, ingkang derek moeng kang paman, inggih Kangdjeng Pangran Widjil, gamel kalawan ngampil, poenakawan samijo kantoen, pan maksih lit sadaja. Kangdjeng Soeltan datan nitih, kang toeranggia apan kinaraeng kiwala. (47) Nèng wingking ki Djajasjapa, nanging asring magak nèki, poenika sagamel samija, mangkana sareng seda-

ni, kapir lan moertad sami, kalamoen Ingkang Sinoehoen, njariranī ajoeda, noelja kang marijem sami, ing ngadjengken kinaroeboet Sri Narèndra. (48) Dan leres margi ageng ika, lampahnja Sri Narapati, dan kadija kinarja lèsan, ki Yodja woes tan katekse, dan rahan aningali, anjang swaraning mimis ikoe, dadija njampang ki Yodja, mangkana ingkang winarni, Raden Doelah Prawiradirdja dock moelat. (49) Lan Raden Djajanagara, kalamaen Sri Narapati, anjariranī ing joeda, daras tan nitih toeranggi, langkoeng kijasira kalih, p. 265 moedoen saking koedanipoen, lajeng praptèng ngarsa, lawan ngemoe waspa kalih, kandjanira mapan sinilar sadaja. (50) Joen matoer langkoeng djrih samija, dadija loemampah nèng ngarsi, poenggawa kalih poenika, sadaja samija nèng wari, mindak waspaos nèki, kapir ing pan njipatipoen, kang dèn angkah sirahnja, poenika, poenggawa kalih, sabab samija andap alit kalih ira. (51) Dadija leres djadjanira, nanging pitoeloenging Widdi, mimis datan kèbing djadja, sampejan kang asring kènging, kantalira nibani, Pangran Widjil embanipoen, ladjeng poetoeng soekoenja, gija ing-

ngoendoerken noeli, pan mangkana Dijan Doel-
loh Prawiradirdjo. (52) Lan Radèn Djojonagara,
Sri Narèndra saben kinging, nimis kolih sam-
batira, nanging Goestikoe pan sami, lan kèn-
del aningali, daemateng Ingkang Sinoehoen,
dadijo bangoe lampahnja, Sri Narèndra ngan-
dika ris, hèh ta Sentos adja mandeg majang-
sira. (53) Woes ojo bandjoer kewala mangkana-
karsaning Widdi, kinging malih Sri Narèndra,
mapan angraos Narpati, lir ginebag djanèki,
ingkang nimis wadja rempoe, aneng djadja poe-
nika, napan nganbas sing palikk, dadèjo
sampijoeh kang djadja ~~poenika~~, medal loe-
dira. (54) Sareng mijarsa Narèndra, opan kang
rasoekan abrit, noelija èinget nring kang gar-
wa, mangkana ètsining galih, paran polahi-
niki, lamaen ingsoen tinggal lampoes, lawan
maning den nisla, lamaen ingsoen mati dingin,
baja doeroeng kalilan Allah Taällah. (55) Enèkè
kapir koe ija, mangkana Sri Narapati, opan-
tangkaung lingsemira, // maendoer sing pajoedan noe-
li, toemaung koel lampah niki, sap-oesap kinarja
koedoeng, datan ningali djanma, samana gamel
oedani, jèn Sang Nata tingal abrit kang djadja.

p. 266

(56) Noelija kijai Djöjatjöpa, ing ngatoerken gijanti-tih, mangkana ki Djöjatjöpa, apan kadéja-waes oedani, jèn kanin Sri Boepati, ladjeng binekta loemajoe, mapan tan medal marga, ngi-doel ngilen lampah nèki, datan ngétang pa-loeh djoerang Djöjatjapa. (57) Mapan lir ngam-bah radinan, saking marmaning Hejang Widdi, kadéjana kang toedoeh marga, samana ingkang winarni, Doelloh Wiradirdjaki, lan Djajana-gara ikoe, taeningal mring Narèndra, kala-main kang djādja kanin, pan loemadjèng war-tē mring Basah kalihnjā. (58) Sadaja ambeg pa-lastra, kalih wardi samija nangis, mangkana Ngoesman Libasah, lah Goesti Mam Basah Kamil, sedéjo ngamoek pan sami, Boelkija atinja gregoet, Soerajo lan Tamtama, Sèh Ngoesman Libasah ikī, sampoen mandi wa-os kijai Baroedoeba. (59) Basah Imam kijai Mašjon, mapan umpeg madjeng sami, lunas ka-pir pandirangan, tan pra béda moertat nèki, anangiug ngroetaeg bedil, kalawan marijemi-poen, kang woeri, ngebijoek sanija, samana na Gandèk prapti, apan minda oetaesan Sri-Narèndra. (60) Dawoehi Basah kalihnjā, tan

kalilan manggoel djoerit, sadaja kinen ngoen-
doerna, sagoengé ingkang kang pradjoerit, déné
Sri Narapati, pan maksih waloeja ikoe, sada-
jö ing ngandikan, mangkana kang Basah ka-
lih, langkoeng tjöewa nging adjrih jen ngla-
djëngna. (61) Njoeng kantoen kedik kéwala, éndjing
nja pan sahas sami, apan noelija dinawöehan, p 267
sagoeng kang para pradjoerit, marang Basahnja
sami, sadaja pan kinen moendoer, dadija kalang-
koeng tjöewa, sagoengé ingkang pradjoerit, dadija
moendoer adjrih timbalan Sang Nata. (62) Kapir
moertat apan samija, datan poeroen anoetoeti,
mangkana ingkang winarna, ki Njadja sareng oeda-
ni, moendoer sagoeng pradjoerit Sri Naréndra-
tan kadoeloe, mapan tamboeh poelahnja, koeda-
nira tan kapanggih, dipoen bekta loemadjëng
gamelira. (63) Koedanjo Setjanagara, ki Njadja kang
dèn toenggangi, pun saking kasesanira, mapan
njönder anoetoeti, dateng Sri Narapati, lan Pangéran
Doel ma'djid ikoe, mangkana woes apanggijo, néng
margi lan Sri Boepati, ladjëng kendel sakedap
~~ika~~, ing Darèn Sri Naranata. (64) Pan kendel sa-
kedap ika, nenggih Pangéran Ngabdoel ma'djid,
ingkang ngatoeri paenika, ngamben' brana Nar-

pati, srebanira kinardi, Pangran Ngabdoelma'-
djid iko, mapan tarwi karoena, Sang Nata mè-
sem nabdaris, woes ta adi ija ora dadi apa.
(65) Noelija mangkat Sri Narèndra, kang ngabdi-
woes katah prapti, tan antara prapta noelija,
koewanèn Sri Narapati, Pangéran Ngabdoel-
ma'djid, apa toeri njari ikoe, Sri Narèndra
tan arsa, pangandikanja Narpati, ingsoen
adi koewatir bakojoenira. (66) Kalamaun ongroe-
ngoe warta, jèn ingsoen mangkené iki, pasti i-
ka lamoen béla, tan woeroeng ~~woendoes~~ warta-
ki, dadi sangsajo iki, akarja ~~soesah~~ soesah-
ing sagoeng, woes aja adi mangkat mengko
jèn dadari tosé, lawan padaa sembahjang di-
ngin ija. (67) Kiwoes bakda salat sanèjo, noe-
lijo kang tosé dadari, woes padang mangkat –
Narèndra, ing marga datan winarni, endjing
prapta Kemiri, anenggih barisipoen, Pangéran
Hadisoerja, kagijat Pangran Ngabdoerahim,
jèn Narèndra kanin djadjo ing ngembanan.
(68) Naungkemi pada Narèndra, nenggih Pangran
Ngabdoerahim, Sang Nata mèsem ngandika, —
woesira menenga adi, pan ara apa iki, woes dja-
mak pradjoerit ikoe, dangoe kendel Narèndra,

p.268

aning ing doesoen Kemiri, pan taréjan aning-
ngandap pelem ika. (69) Katoeran maring pasang-
grahan, Kangdjeng Soeltan datan kapti, mang-
kana ingkang winarna, Pangran Bèhi lagija prap-
ti, lawan kang Basah kalih, mijang sagoeng pra-
djoeritipoen, ladjeng sowan maring Narpati, atoer
salam Pangran Bèhi, Basah kalih samija anoeng-
kemi pada. (70) Katiga angemoe waspa, Kangdjeng
Soeltan ngandika ris, lah wista pada menenga,
pan ora ngapaa, iki, kang wingking kadi paendi.
Pangeran Bèhi matoer, mila kantoen kawoela,
mapan anata kang wingking, déné mengsah pan
ladjeng wangsoel kéwala. (71) Namoeng poen Djaja-
nagara, lan Basah Kasan besari, koela kèn baris
Karipan, mangkana ingkang winarni, Redjasa
mijassa warti, jèn kanin Ingkang Sinoehoen,
kinging mrijem kang djadja, dadéjo sagoeng pa-
ra poetri, pan karaena lawan Panembahan ika.
(72) Namoeng Kangdjeng Ratoe ika, kang tan saged
moewoen ikoe, woes sirna sagoeng kang katinggal,
mapan sedéja sabil jekti, dateng Sri Narapati.
lamoen èstoe pawartékoe, namoeng ki Saroetama,
Amapan woes ing ngagem iki, nanging samar
tan ana djama oeninga. (73) Sinosapken ka-

p. 269 pemekan, pan wonten kang den entosi, oetoesan ira kang rama, Panembahan dèreng prapti, ki-nèn jektosna iki, èstoening pawarta ikoe, mang-kana kang winarna, Sri Narendra boedal iki, mapan saking Kemiri sawadijo koeswa. (74) Tan éwah kadijo angkatnjo, oetoesan kapetoek mar-gi, wangsoel prapta matoer noelija, jèn tan éwah kadija ngoeni, dadija kèndel prasami, kang pra poetri, den njo moewoen, lawan Djeng Panembahan, woes ilang soengkawanéki, na-moeng kantoen angentosi rawoehira.

(75) Nangkana Sri Naranata, apan nitih tandoe iki, sampoen prapta ing Kedjasa, saréjan gentra ni-tih, kagijat Kaparak sami, ingkang samija me-toek ikoe, ladjeng samija karoena, Panembahan maladjengi, moeng kang poetra mapan sarwi ngemoe waspa. (76) Woes tjoendoek lawan Narèn-dra, ladjeng ngandak tandoe ikoe, angrang-koel sarwi karoena, Panembahan miring Nar-pati, Sang Natas ngandika ris, kijai bok-sampoen moewoen, kawoela tan paranpa, sam-paen limroh ing pradjoerit pan poenika-kijai dados prasanda. (77) Sarwi mesem Sri Narèndra prapta pasanggrahan noeli, te-

dak saking tandoe noelija, Panembahan kang ngam-
pingi, samana para poetri, sadaja sareng andoeloe,
ingkang djadja Narendra, mapan maksih dèn
ambeni, dadéja maiwoen malih pra poetri, sada-
jà. (78) Kang djëng Soeltan sampoen lenggah, nèng
djro pasanggrahan iki, Kang djëng Ratoe kang
winarna, sareng taemingal Narpati, kang dja-
djà dèn ambeni, dadéjo mesem Kang djëng Ratoe,
mangkana tjiplanira, ingsoen daega salah kar-
di, dènè ikoe enggane kali kawat prana. (79) Sawe-
ngi ara dadéja pa, Sri Narèndra ngandika ris, jà-
gènè tan ing ngoetjaelan, pan tangan ingsoen ka-
talih, kan bisa tjopé iki, mesem ngandika Djëng
Ratoe, kang bibi kinèn ika, Panembahan sepoeh
ikoe, angoetjaeli Kang djëng Ratoe noelija kèsah.
(80) Sri Narèndra angandika, daematëng kang rama
aris, kijai sampéjan medal, poenika kang sami
propti, gih sampéjan panggihi, ladjëng sampé-
jan kèn mantoek, Panembahan taerira, sandika
apan waes mèdjil, amanggihi marang ingkang
sami prapda. (81) Samana waes tan winarna,
pan kalitan mantoek sami, kawarnaha Sri-
Narèndra, ngandika marang kang bibi, poe-
tranta maring pandi, mangké mindak koela-

p. 270

lampoes, Dèn ajoe Panembahan, mèsem kèsoh angatoeri, Kangdjeng Ratoe mangkana ing atoerira. (82) Mapan ran kanggé kawoela, sampéjan dipoen timbali, Kangdjeng Ratoe noeleja prapta, samana woes kan winarni, Djeng Ratoe Iboe iki, mapan sanget gerahipoen, ingngatoeran woeninga, lamoen ingkang poetra kantin, gijo loemadjeng prapta pan ladjeng karoena. (83) Mangkana saoen doerira, saja sanget gerah nèki, poenika dadeja marganja, koendoer mring rachmad toellahi, sinarèken Magiri, Kangdjeng Soeltan gerahipoen apan sampoen waloeja, samana ingkang winarni, Pangran Natapradja kasoedjeng joedanja. (84) Saking ing Padjang poenika, lawan Basah Ngabdoelatip. Ngantos doemoegi Mataram, Toemenggoeng sabil satoenggil, pakarangan wisnèki, lan Rangga Palèrèt ikoe, djadjar pradjoerit tiga, ladjeng dandan wangsoel malih, dateng Padjang II samana ingkang winarna. (85) Pangéran Dipakoesoema, apan asring soelaja iki, lawan ingkang Basah Padjang, naewoen adiling mring Narpati, kang rama tan ngadili, apan tingsem taehoenipoen, doemateng kijai Madja,

p. 271

Kangdjeng Soeltan waos-oedani, prang resahe pa-
kraping Padjang poenika. (86) Kinadja ing ngoe-
woesan soking atoernja pribadi, sabab ngaken
adil ika, marma kawsanjo atoernjo ~~pribadi, sa-
bab~~ Narpati, ki Nodjo. dèn ajani, sahatoeripoen
kinoeroes, mapan satoehoenira, leres kang poetra
pribadi, lan marma mring sagoeng wong désa
samija. (87) Dadéja Pangeran Dipasoema, lang-
koeng geroh ing kijas nèki, waoe doemateng kang
rama, lingsem mring ki Nodja iki, Kangdjeng Pa-
ngeran gijo balik, doemateng Soerakoetèkoe, Djèn
drol lan Kangdjeng Soenan, langkoeng soeka ing
kijas nèki, lawan poetra santana ing Soerakarta.
(88) Ing woeri pan sinoelian, nenggih Pangeran Ngab-
doelma'djid, lan Radèn Rija Sindoerdja, ing Pa-
djang kang misésani, kidoel Djobasnèm sami,
déné sawetan margagoeng, ingkang metoeki ika,
pan amoeng Toemenggoeng katri, wasta Djaja-
dipoera Tjakradipoera. (89) Kalawan Martadipoe-
ra, ing Bagelèn kang winarni, mapan woes tan-
anaa mengsoh, namoeng kantoen Tjina iki,
pan étja-étja sami, ingkang Basah kiga ikoe
Pangeran Dipanagara, noewoen Basah Ngab-
doellatif, kinèdihana lawan ngembani ka-

woela; (90) Mangkana ing atoerira, mring kang-
djang Pangéran Bèhi, noeljo katoer mring Na-
réndra, Sang Nata sampoen mirengi, Dijan
Basah Ngabdoellatip, dadéja karsanja Sang
Praboe, apan Basah hoetoesan, pamdi kang-
kendo prang nèki, mapan Basah Ngabdoel-
p. 272 ‖ latip kang loempoeh. (91) Pradjoeritan pinaring-
an, kapalan wolong désaki, wasta pradjoerit
Djojèngan, sadaja sagoeng pradjoerit, ing ki-
lèn Praga iki, pan pinaringaken ikoe, mring
ganti Basah Imam, Ngabdoelkamil mapan
sami, Basah Ngabdoellatip pan soeskinèn
mangkat. (92) Mring Bagelèn ngembanika, Pangé-
ran Dipanagari, mangkana woes kan winarna,
ing Kedoe ingkang winarni, Mas Toemenggoeng a-
baris, Kartanagara poenikoe, ana ing ngardi ra-
san, Lan Toemenggoeng Kedoe sami, ngabdoelroh-
man kalawan ki Wiraredja. (93) Sanana pan ing
nginggahan, mring kapir lan moertak sami,
mapanta pinoedjoe tiga, anoeljo pinetoek djoerit,
sampoen ajampoeh pan noeli, kanana koetjiwa,
ikoe, sanget karoban lawan, Mas Toemenggoeng dèn
atoeri, moendoer nanging wantoenè Kartanagara.
(94) Tan étang katah kediknja, lamaen mengsah lan-

nat kapir, pan naté madjeng prijangga, kapir mapan leboer sami, dadija kaendangé kapir, pan langkoeng geringen sampoen, pan amaeng tikel tiga, wong kapir pan ara wani, anginggahi dateng Mas Kartanagara. (95) Kadija woes karsaning Soeksma, Mas Toemenggoeng praptèng djangdji, antoek marga sabil lolah, labet kengingmimis alit, walikat ingkang kanan, pan kinepoeng saradadoe, nanging tapih kang joeda, kapir moertat katah mati, mapan gangsal Islam kang sabil sakala. (96) Apan ing Kedoe sakawan, Matawis ingkang satoenggil, apan Rangga pamidjahan, Wirapati wastanèki, ingkang tiga Ngabehi, dené Matawis poenikoe, mapan djadjar kewala, pradjoerit ingkang winarni, Mas Toemenggoeng Kartanagara. (97) Binekta mantoek woes prapta, tan karsa den oesadani, dadija ladjeng sabilira, woes katoer mring Sri Boepati, langkoeng pangaengaenèki, mapan dèreng darbé soenoe, pan ija sadèrikinjo, maksih alit karsa kdji, pan pinaringnoenggak semi namanira. (98) Toemenggoeng Kartanagara, apan woes datan winarni, Pangeran Bèhi ki Madja, hoermatoer dateng Narpati, mapanngatoeran ngalih, ning Redjasa kirang tjaekoep,

sagoeng repot poenika, tan saget dadas satoeng-
gil. Toja kidoel poenika kadas prajoga. (99) Pan-
saged dadas satoenggal, sagoeng ingkang répot
sami. Panembahan sampoen rembag, noelja
kinèn andandani. Toja kidoel waes dadé, noel-
ja boedal Sanga Praboe, lan sagoeng répat sa-
nija, saking Redjasa waes prapti, Toja kidoel
masanggrahan Sri Narèndra. (100) Mangkana-
ingkang winarna, Bagelèn kanggènan malih,
doemateng kapir poenika, Kornèl Kleres tin-
dih nèki, lan Majar Biskis iki, Van Etak-
Kapitanipoen, sewoe kapir lanat moertad, -
noelja pinetoeken djoerit, mring Bagelèn sa-
goeng ingkang Basah tiga. (101) Apan kang-
nindihi ika, nenggih Basah Ngabdoellatip, Pa-
ngéran Dipanagara, poenika ingkang djenengi,
ranné sakedap iki, kapir mapan ladjeng ikoe, -
malebet lodji djana, pan ladjeng kinepoeng sa-
mi, marang sagoeng Bagelèn sadaja. (102) Nanging
tanpa wekas ika, rinang sangken tan kadoegi, sa-
goeng Bagelèn poenika, Djeng Pangéran Dipanaga-
ra, rembag lan Basah sami, oetoesan anoewoen-
p 274 bantoe, nenggih dateng Mataram, namoeng kinar-
ja pangirid, sampoen katoer doemateng Sri Na-

ranata. (103) Marengi woes pinaringan, anenggih
ingkang tinoeding, Toemenggoeng Setjanagara.-
lawan sapradjoerit niki. ingkang kinarja tin-
dih, anenggih ki Margaajoe, pan loerah kala-
widja, mapan sampoen boedal sami, saking
Toja kidoel Bagelèn woes prapta. (104) Datan-
ngantos magoet joeda. wonten pitoeloeng Hijang
Widdi, kapir moertad ladjeng bidal, kang Tji-
na binekta sami, ladji djana poeniki, pan-
sampoen tinilar ikoe, aprang samarga-marga,
Bagelèn kang ngidoel sami, mring Tojanaas.
kapir moertad anndoerira. (105) Mapan kekètjer
bangkenja, kapir lawan moertad sami, Bage-
lèn padang sadaja, sabedahe djana iki, mari-
jem ingkang kari, apan salikoer poenikoe, a-
geng alit sadaja, sampoen katoer mring Narpa-
ti, anengena Bagelèn ingkang winarna.
(106) Djendral De Kock pan kengkènan, daema-
teng Sri Narapati, kintoen soerat abedama,
Sang Nata dipoen atoeri, nanging namanirē-
ki mapan maksih kang sineboet, Pangran
Dipanagara, kang sirna woes den wangsoeli,
mring ki Madja mangkana wangsoelanira.
(107) Sampoenipoen kabé koela. Djendral mapan

kintoen toelis, mring Pangran Dipanagara.
mapan boten wonten ngriki, Bogelèn enggèn
niki, Pangéran Dipanagrékoe, kaelo namoeng
soeng warta, mangkana pan kèndel lami, -
noelija malih wonten soerat ingkang prapta.
(108) Pan inggih saking kang raka, Kangdjeng Pa-
ngran Poerbajèki, mangkana idjemanira,
sampoening kang salam taklim, katoer di Pra-
boe regi, p.275 jèn kenging poen kakang matoer,
dèrèng wonten adatnja, Djoemeneng lawan
pribadi, marmanipoen mawi bedami prajo-
ga. (109) Amrih étja lijasnja samija, pan katah
kang tinoelis, namoeng parloenja kèwala, ki
Jadja noelija mangsoeli, mring Pangran Poer-
bajàki, mangkana wangsoelanipoen, sampoen
karsa lan donga, kawoela nenggih raji pan
~~da~~kaki, Jadjo atoer toelis mring Pangran Poer-
bajo. (110) Pan inggih raji padoeka, datan djoem
meneng pribadi, Sinoehoen Soeltan poenika, -
Ngabdoelkamit pan pinaring, saking raboel-
ngalamin, djinoendjoeng ngoelama sagoeng,
sinaidan lan aprang, djoemeneng Ratoe Aga-
mi, mapan koeran poenika ingkang parentah-
(111) Mangkana apan tan lama, noelija wonten-

soerat malih, saking Djénderal Dé Kock ika,
poenika idjaman néki, nanging datan tinoelis,
kang soerat sadajanipoen, ingkang parloe kéwola,
sampoen ipoen ingkang tabik, katah-katah-
katoer doemateng padoeka.(112) Pangéran Dipa-
nagara, djaé djoeloekira roemijin, mangké waes
ginilan Soeksma, djinoendjoeng pra ngoelami,
djoemeneng Ratoe iki, Islam tanah Djawa ikoe,
nadijan inggih kawoela, pan badé ngèstokaken
sami, djoemeneng uja Ratoe Islam tanah Djawa.
(113) Kang Jamana Sinoehoen Soeltan, Ngabdoelka-
nit jèn marengi, kawoela naewoen poenika, lan
ing poendi gèn koela panggih soemangga.(114) Yang-
kana wang soelanira, kijai Madja serat néki, sam-
poené tabik kawoela, djengandika noewoen
panggih, sajektos dèreng kénging, djengandi-
ka dédi Ratoe„ Sinoehoen Kangdjeng Soeltan, p.276
pan sampoen, pitajeng galih, mring kawoela
ingkang badé manggihana.(115) Déné bab kèn-
deling joeda, Kang Sinoehoen pan marengi,-
mangkana waes dinawoehan, sagoeng ing kang
Sinapati, lamoen kèndeling djoerit, lan Ba-
gelèn mapan sampoen, Pangéran Dipanagara
kinèn kèndel mapan sami, anglir pèndok sin-

vol. [III Hogen]
CANTO 29
[pp261-299]
99 verses]

namber pekti sarkara„ — (116) „ Dandang goela" —
Tata. tila ingkang kèndel djaerit, Djéndral De
Kock waes dawoehi ika, marang sagaenging Kar-
nèlé, dadija kèndel sadaroem, ngantos lami tan
wonten djaerit, mangkana bab panggihan, ma-
pan boten tamtoe, nging Djéndral wakil ke-
wala, tijang Inggris Stewer wastanirèki, lawan
Boenngali ika. (1) Nila wandé Djéndral a-
manggihi, nging ki Yadja, waes pitadjeng ika,
marang kalih ing wakilé, barang bitjanteni-
pan, jèn waes kanggé dosan tinampik, Djén-
dral panggih prijangga, lan ki Yadja ikoe, sa-
mana sampoen panggihan, poen Stewer kala-
wan Boenngali ketip, Pangran Bèhi ki Yo-
dja. (2) Tuan Stewer kembaengira manis, kijai
Yadja, kinengkèn kawoela, dateng Djéndral
De Kock mangké, kinèn anerang taehoe, ing-
kang dadas karsa Sang Ngadji, saemangga dèn
dawoehna, pan Djéndral anaeraes, dené ing-
kang dadas daeka, marginipoen pan saking
tijang kakalih, Yajoar lawan Danoerdja.
(3) Sapoenika saemangga karsadji, pan kawoela
kinèngkèn ngatoerna, lamoen pinaendaes pe-
djahé, pan pinedjahan taehoe, jèn poenika pi-

noendoet oerip, ing ngatoerken gesang, lan lo-
dji tadoraem, jèn Sang Nata datan arsa, kinèn
loebroh sapoenika dèn loebrahi, soemangga
dèn dawoehna. (4) Kijai Madja goemoejoe naoeri,
apa amoeng ikoe sira gawa, djalaek meneng perangka-
bèh, Stewer ris toeripoen, lamoen wonten pinoendoet
malih, soemangga dèn dawoehna, kawoela hoema-
toer, nenggih dateng toean Djèndral, kijai Madja
mapan bengis saoerneki, Stewer dingin moela,
(5) Kang Sinoehoen datan ana maning, karsanira
loehoering Agama, Islam tanah Djawa kabèh,
lawan Danoeradja ikoe, sira toerké karja poenapi,
sakadijan lodji ija, tanpa pèdah ikoe, jèn waes
loehoer kang Agama, pan sakarsa-karsanja-
Sri Narapati, ija mangsa loepoeta. (6) Soep Stewer
noelija pamit iki, datan kanggé sagoeng kang
bitjara, noelija aprang malih mangké, Djèn-
dral tan mawi soeng wrat, langkoeng resah
perang iréki, wong ngili pinedjahan, lanang-
wadan ikoe, nadijan batjoh jèn katjandak-
pinatènan, dadija katah ingkang pahit, ta-
nah Djawa sadaja. (7) Kapir langkoeng
resah perang niki, mapan ngiwat sedija
poeliha, sabab kang prang kabèh, kapir ka-

lamoen Tjampoek, lan wong Islam sing soem-
pet nèki, mangkana kang winarna, ing prang
mapan sagoeng, sampoen samija kasoedahan,
ing prang ngira wong kapir asring kalindih,
josta ingkang winarna. (8) Pangran Dipakoesoe-
ma poeniki, aning Sala langkoeng kinasihan,
doemateng kang raka mangké, tan pisah si-
ang doloe, dahar saré pan asring noenggil,
lawan Kangdjeng Soenan, Djeng Pangran anoe-
woen, mondok ing djawi kewola, ingkang ra-
ka Kangdjeng Soenan tan marengi, lamoen
p.278 pisah sadéla, (9) // Kangdjeng Soenan madosi
pribadi, mapan sowan doemateng kang oewa,
Kangdjeng Pangran Poerbajané, mapan samija
poenikoe, lan kang raka deririra asih, mapan
asring ngandika, sira ikoe koeloep, betjik a-
neng kéné kewola, toenggalan Soen neng Ka-
daton rikoeh ikoe, lan saroe sawangira.
(10) Pangran Dipakoesoema matoer nèki, mring-
kang oewa soemangga kewola, mapan tan doe-
moegi mangké, noelija ngandikan ikoe, mring
kang raka Djeng Soenan noeli, noenggal samijo
ning krèta, moebang ladji koendoer, samana
Djéndral winarna, langkoeng watas Djeng-

Pangran noelija tinedi, daemateng Kangdjeng Soe-
nan. (11) Nging Djeng Soenan apan angekali, lan
tinanggel lamaen dèdènira Pangeran Dipa-
koesoemané, mapan ameksa ikoe, djènja djaloek
Djeng Soenan naoeli, kang raji ing ngandikan
prapta gija rinangkoel, mapan sarwi tinangisan,
wis ta adi angoer moelija sirèki, ja marang Ka-
taram. (12) Apan ingsoen woes tan bisa adi, ang-
ngoekoeni adi marang sira, maempoeng dae-
roeng jaji kowé, ing mengko bengi ikoe, betjik
sira mangkata adi, Pangran noengkemi pada,
pan sami amoewoen, Djeng Soenan mapan mangko-
na, ri sowoesnja Kangdjeng Soenan animbalé, ma-
rang Majar Tambama. (13) Praptèng ngarsa Djeng
Soenan nabda ris, heh ta majar adimas aterna,
ja marang ladjer baé, poma dèn pandi ikoe,
lawan sira dèn ngati-adi, mengko bengi mang-
kata, sandika toeripoen, mangkana woes-
tan winarna, sareng daloe bakda Ngisa, -
mangkat noeli, Pangran sing Soerakarta.
(14) Kangdjeng Soenan ngaberken miring djawi, -
ingkang raji woes prapta Tamtaman, mapan
moelija mangkat agé, sanmijo kapalan ikoe, p. 279
jèn tinanja" sandi agilir, marang ladjer-

poenika, apan prapta sampoen. Djeng Pangran noelija hoetoesan, mring Karipan mangkana, pinoedjoe iki, kang baris ing Karipan. (15) Mas Toemenggoeng Wirjanagaréki, moendoet petoek Mas Toemenggoeng noelija, metoek lawan pradjoerité, éndjing prapta ing ladjaer, Djeng Pangeran woes den atoeri, jèn kang metoek woes prapta, ngenggih Mas Toemenggoeng. Pangeran Dipakoesoema, noelija mangkat Raden Majar anoetoeti, lawan bedili ika. (16) Lan sang wikan mring koemendanéki, lamoen minggat Pangeran poenika, noelija tinoetoetan agé, mring sagoeng saradadoe, woes kopetoek lawan pradjoerit, Wirjanagara noelija, ingkang saradadoe, ladjeng tjampoeh ing ngajoeda, saradadoe katjepoehan moendoer sami, Pangran Dipakoesoema. (17) Sampoen panggih lan Wirjanagari, Kangdjeng Pangran noelija ing ngatoeran, koendoer mring Batoselané, apan woes tan tjinatoer, Djéndral langkoeng tjoewa kijas néki, noelija karja koerénah. Djéndral malih ikoe, ngenggih Pangran Natapradja, kang ingitjoek lan dèn bang kadjeng néki, pan sagah tinoeroetan. (18) Karnèl Nahuis kang kinèn njagahi, Kangdjeng a-

pan woes mijarsa, nging api lan oening bae, Pa-
ngeran Natapradjekoe, karsanira Sri Narapati,
pan kinen ngunggahana, marang ngardi kidoel,
lan Boepati wetan Jogijo, hardi kidoel apan mo-
gok poeroen malih marma kinen ngrabina.
(19) Pangeran Natapradja sandika ris, noelja sagoeng
Boepati sadaja, ing sawetan Jogijo kabeh, pan-
kinen minggah sagoeng, medal Tirong Marga-
njo sami, Pangeran Natapradjo, apan medal ki-
doel, ing Seroungga karsanira, lan winarno ing-
kang sagoeng pra Dipati kang medal Tirong ika.
(20) Sampoen minggah kang dadijo pangarsi, aenggih
Mas Toemenggoeng, Ranoepati ngirid ing Giring,
mangkana kang winarna, hardi rakit sampoen,
pradjoeriting prang Wadanan, mapan karja pi-
ranti gelar woes dadi, Mas Toemenggoeng kan wi-
kan. (21) Lamoen kapir lawan moersad sami, ma-
wi gelar mapan wantoenira, nenggih Mas Toe-
menggoeng koewe, lamoen mingali moengsoeh,
kapir lawan wong moersad sami, lan mawi-
toeba sira, mapan ngradjang poeroen, pradjoe-
rit kantoen sadaja, apan namaeng Mas Toemeng-
goeng Soerapati, ing Giring kang boet noen-
kat. (22) Lan sagoeng sadirek ireki, maksih alit-

p. 280

pan loemajoe samija, kapir kang katingal kabèh, Mas Toemenggoeng amboedjoeng, datan wikan den pa ikani, kapir lawan martat, kang delik sadarani, pan ladjeng nangkepi samija, Mas Toemenggoeng dadéjo pésoh lan pradjoerit, sampoen karsaning Soeksma. (23) Mas Toemenggoeng pan nandang kanin, wentirira lawan ingkang djadja, nanging maksih kokat baé, dawah sing koeda sampoen, koedanira opan ngemasi, sadèrèknja daek moelat, anangkeni ikoe, kang pada sarwi karoena, Mas Toemenggoeng Mangoennagara nabda ris, sarwi ngembani brana. (24) Woes ta adi moelija sirèki, mapan ingsoen karsaning Hijang Soeksma, marga sabil anèng kéné, iki pradandaningsoen, keris sira anggonen adi, matoera miring Narèndra, lamoen sira ikoe, kang soen soewoen gentènana, marang ingsoen lan sakèhé kang pradjoerit, woes djöken bali pada. (25) Marma Mas Toemenggoeng meling, Mas Toemenggoeng Ranoepati moelat, mapan langkoeng pangamoeké, pan katah bélanipoen, sampoen prapta sabil lalahi, adjoer kanarpanira, mangkana winoewoes, nenggih Mas Mangoennagara, kinangisan ngöbaeri moendoer kan-

p.281

kapti, kapir gijo ngepang tanja. (26) Sadérèk nja-
Mas Toemenggoeng iki, saged oewal woes karsaning
Soeksma, Mas Toemenggoeng kari déwé, lenggah-
pindéjan ikoe, apan woes tan nedya goenangsir,
angastawahos sira, nanging Mas Toemenggoeng,
sampoen tan saged loemampah, sadangoenja
pan kinarja lésan iki, pan tan paeraen tjelaka.
(27) nimisira woes datan ngoendili, nangsoeng kalih, [pilar napan aris datang]
poenika labetnja, gija Pangeran Prang Wadanagé,
wadéja sinapih sampoen, ingkang tanijo waoe
bedili, Pangeran woes prapténg ngarsanira Mas
Toemenggoeng, noelija aris adatanja, apa sira-
kang ngaran Mangoennagari, bagoes anom-
prawira. (28) Lamoen sira gelem teloek iki, apan
ing soen kang ngliirani ija, mring kamoekdènira
kabèh, pan soen akoe sadoeloer, Mas Toemenggoeng
soegal dèn nja ngling, pan ingsoen iki ija, ngab-
di mring Sinoehoen, ara sedija loeroe daenja, lan
maninge ara koerang mangan dingin, mapan
gan soen Ngaboela. (29) Marang Kangdjeng Soel-
tan danja-akir, mapan imam kang soen reboet
ika, lamoen teloeka mring kawé, manawa tan
dèn akoe, lamoen besoek prapta ngakir, ma-
rang Sinoehoen Soeltan, Ngabdoelkamid ikoe,

pira laraning palastra, mati kapir Pangran-
langkoeng daekanjaki, noelija ngabani bala.
(30) Mas Toemenggoeng Sangoen nagarèki, woes toe-
p. 282
meka marang sabilolah, apan dèn djoer koe-
narpané, dening kapir poenikoe, enengengena
kang woes oetami, gantijo kang winarna, kang
pradjoerit ikoe, Sangoen nagaran samijo, woes
kapetoek wae kalawan kang raji, Mas Toe-
menggoeng poenika. (31) Pan loemadjeng sarwi ka-
wan tangis, lawan bekta bjara wang soelira, la-
wan gaepak roh pendoké, kendel pradjoerit sa-
gaeng. apan noelija dipoen warsani, Mas Toe-
menggoeng welingnja, samija nangis ikoe, Pan-
dji Rangga Ngabèhi ika, ajaen samija noe-
soel ngamoek langkoeng adjrih, ngelirken we-
lingira. (32) Mas Toemenggoeng noelija wangsoel
sami, anapan langkoeng prihatin sadaja, woes
kapetoek sogaengé, ing kang pra Dipadijèkoe,
winartanan gijo wangsoel sami, ladjeng adjrih
sadaja, itjal bantengipoen, waes samijo moedoen
sing ngarga, kang Dipati sawetan Ngajogija
sami, lawan sapradjoeritsaja. (33) Mas Toemenggoeng
Soeranagarèki, woes taer saeroet marang Nata-
pradjan. Pangran noelija wangsoel bae. kang-

poerot ladjeng katoer, mring Sang Nata lang-
koeng tijos Adji, mring Mas Mangoen nagara, dè-
ning gadah soenoe, dadijo tinoeroet kèwala,
sawelingnja saking sih ira Narpati, mring
Mas Toemenggoeng ika. (34) Namanira datan den
iwahi, kawarnaha Pangéran Natapradja, ma-
pan langkoeng djrih isiné, dateng ingkang
Sinoehoen, ing sabilé Mangoen nagari, kadijo
kinging lorofan, marma djrih kalangkoeng,
Pangéran dateng Kangdjeng Soeltan, dadijo
èstoe Pangéran dènira balik, doemateng ing
Ngajogijo. (35) Pan pinetoek langkoeng boengah nè-
ki, Djendral De Kock dènjana poenika, Pa-
ngéran bekta sakantjanèa, tanjana lamoen
kantoen, sagoeng ingkang para Dipati, wétan
Magijo sadaja, lan pradjoeritipoen, sami woes-
tan winarna, mas Toemenggoeng Soeranagara
toer oening, doemateng Sri Narèndra; (36) Lamoen
Pangéran Natapradja balik, Kangdjeng mèsem
angandika, woes tan dadi pangapa koewé, na-
nging pama sirèkoe, sakuntjanoe den ngati-
ati, ara woeroeng ka ika, kinempoekken ikoe,
marang kabèh praptanira, Mas Toemenggoeng
Soeranagara toerniki, inggih noewoen sendi-

p. 283

ka. (37) Apan noelija kinèn mantoek iki, Mas Toe-
menggoeng woes lengtèr nging ngoesa, prapta
kan winorna mangké, Pangéran Natapradjakoe,
pan tinempahaken pacniki, praptani kandja-
nira, Boepati sadaroem, ingkang sawétan Ngo-
jogijo, sabab ngoeni Pangéran sampoen nja-
gahi, marma kinagih ika. (38) Badijo saben
dina kintoen toelis, marang sagoeng kang pa-
ra Dipatèja, nging wangsoel kingkenané, pan
pinedjahan ikoe, kijai Madja lan Pangran Bè-
li, ingkang gadah parèntah, saking basen-
poen, pan sinoeprih kapakira, ingkang king-
ken lawan kang kinengken sami, marma sa-
goeng mangkana, (39) Senopati pan ing pandi-
pandi, lamoen kampi soerat mangkana, a
wis wangsoel kingkenané, mangkana ingkang
winoewoes, Pangran Natapradja niki, pan ki-
nèn ngloeroeg ika, mring wetan Jogijakoe, sa-
bab Boepati sadaja, wétan Jogijo sampoen sita
poeroeniki, lamoen kedik kèwola. (40) Kapir-
moertad nenggih ingkang ngiring, marang
Kangdjeng Pangran Natapradja, mapan asring
kabèreké, kapir moertad ken lampoes, ma-
pan lamoen dipoen agngi. sagoeng kang pra.

p. 284

Dipatijo, tanangtèti ikoe, mapan ngaoendoer kè-
wola, dadijo gelo Djèndral mangkana ~~lamoen~~
bengkot kardi tijos nèki, mring Pangran Nata-
pradjo. (41) Dipoen njana lamoen bangkat kardi,
sabab Djèndral amoeng goegoe warta, lamoen poe-
nika akendèlè kangdjeng Soeltan kang toehoe,
marma sangĕt pangĕbangnèki, wekasan dadija
bèda, kèwola poenikoe, pan kinen baris kèwo-
la, aning djawi Pangèran datan kadoegi, na-
nging reda panggĕnan. (42) Kita ageng poenika
bandané, sagoeng aprang poenikoe, lawan da-
das pangaingsĕnèki sagoeng tijang sadaja,-
lan kinarja ikoe, pakĕndelan Senapatija la-
moen gilir ing ngrikoe panggĕnanèki, tata
minis lan obat. (43) Pangran Natapradja dèn toe-
roeki, marang Djèndral kita ageng noelijo, a-
sring ing ngĕnggohan mangkè, dèné pangiridi
poen, nenggeh Pangran Natapradjèki, nanging
tan saged minggah, mapan asring wangsoel,
pinetoek ken ing ngajoeda, nèng bindikan ka-
pir moertad katah mati, pan asring kaboe-
djoengnja. (44) Ingkang tengga kita ageng ikè,
Mas Toemenggoeng poen Resasentana, apan ka-
langkoeng pangganè, awis anoewoen bantoe,

mapan noelija dipoen inggahi, Djéndral De-
Kock pijambak, kang nindihi ikoe, lan Soelban
Soemenep ika, nenggih Pangran Dipati ing Madoe-
réki. Mas Toemenggoeng koetjiwo. (45) Kéng ser sa-
king kita Agengiki, Djéndral ladjeng karja bé-
téng ika, aneng Danalaja manggén, tinakénan
poenikoe, marang sagoeng para Dipati, kédoel
Jogija sadaja, lan wédan Jogijakoe, ing kang
dadijo tindihira Pangran Soerjawidjajo Soer-
jadi, tan ana kang koetjiwa. (46) Pangran Soer-
jawidjaja tan oening, marang Tojakindel la-
moen mengsah, mapan kalangkoeng agengé.
Sang Nata paring bantoe, Basah Ngabdoela-
tip sinoeding, pan kinen nindih ana, kang
pradjoerit ikoe, siwoe Bagelen kang tengah,
pangiridnja Radèn Basah Ngabdoelmoehji,
ring Tojakindel boedal. (47) Pan winarna mar-
ga sampoen prapti, ladjeng tata nenggih baris-
sira, neng kilen Danalajané, Dijan Djaja-
nagarékoe, kinen ngalih deniro baris, saki-
lèn Danalaja, lan sakan tjanipoen, Pange-
ran Soerjawidjajo, kang nindihi ingkang ba-
ris wédan iki, nenggih Soeranagara. (48) Sakan-
tjanja Pangeran Soerjadi, kang nindihi la-

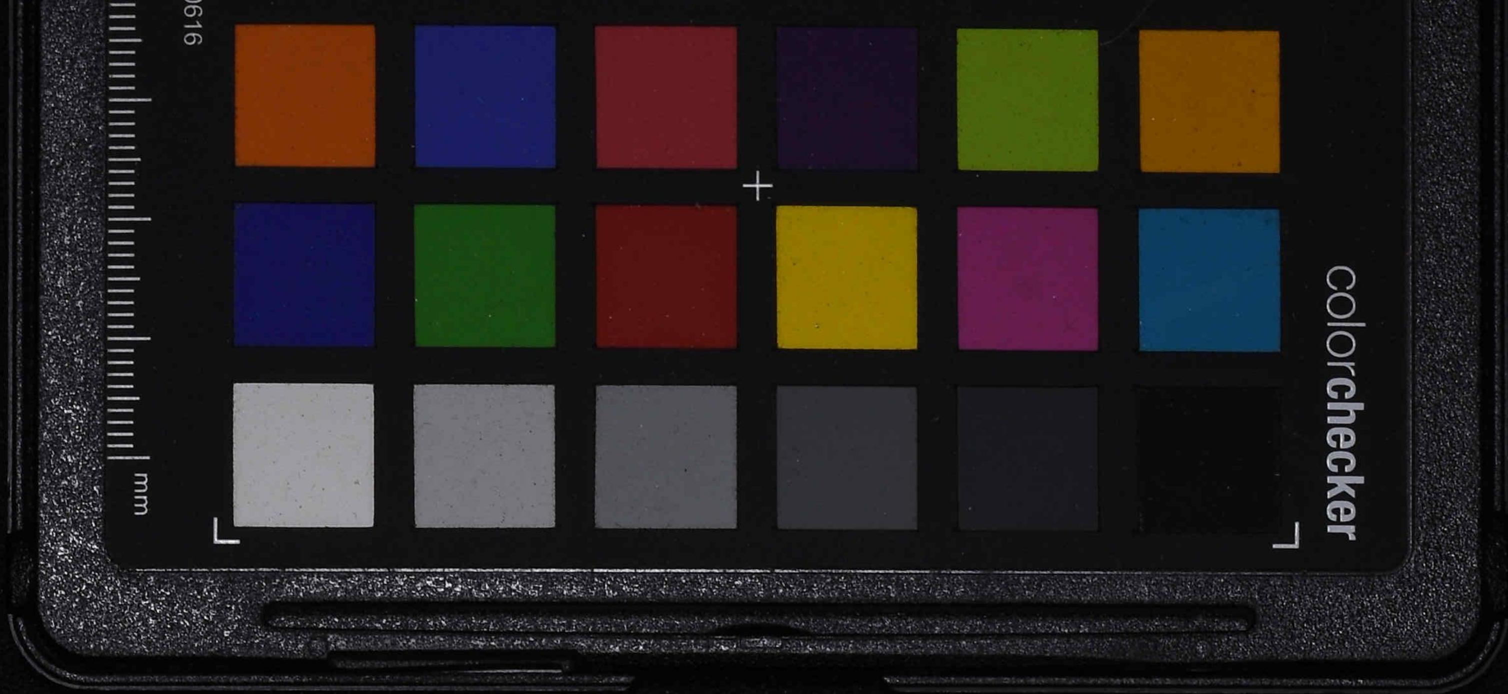
p. 285

djeng tjampoeh joeda, pan tanana koedjiwané,
tiang daloe prang poepoeh, kapir maoetat bèteng-
ika, moerta lanat tamana apan kinerik, tam-
poen prapta sadajo. (49) Langkoeng katah Ba-
sah Ngabdoelatip, apan noelija ngatoeri oeninga,
jèn sadaja katah lantaené, tanatoelah poenikoe
Sri Narèndro noelija nindaki, lan sagaeng bola
koetwa, Basah kalih ikoe, kang dadeja pangi-
riding prang, sampoen bidal saking Tajakèndel
iki, lir werdoe hangga tasro. (50) Tan winarna mar-
ga sampoen prapti, Sri Narèndro ladjeng ma-
sanggrahan, ing doesoen sangkal namané, sa-
gaeng Basah poenikoe, tinimbalan mapan-
woes prapti, Pangran Soerjawidjojo, Pangran-
Soerjadikoe, lan Radèn Djajanagara, Kang-
djeng Soeltan ngandika mring Pangran Bèhi,
paman sampéjan tata. (51) Sagaeng baris kang
dering prajagi, Pangran Bèhi sandika atoer- p. 286
ngjo, gijo ninembok paajoginé, lan Basah tiga
sampoen, dadijo lintan kang baris sami, Pa-
ngran Soerjawidjojo, lan sakantjanipoen, Toe-
menggoeng Djajanagara, baris kilèn nenggih
Basah Ngabdoelatip, mapan baris neng wé-
tan. (52) Ingkang nindihi Basah Ngabdoelmaoji, kang-

pradjoerit Bagelen sadaja, déné Pangéran Soerjadiné, mangaler barisipoen, pan angirid para Dipati, wédan Jogijo sadaja, lan pinaring bantoe, Pangéran Dipakoesoema, lan Mas Boellah Reksosentana poeniki, Bosah kalih minongka. (53) Dadijo dada mapan anggentosi, barisiro Dijan Djojonagara, mapan ing kidoel parnahé, woes dadijo rembag sagoeng, noelija boedal bing tangkal sami, lintoe panggènan samijo, Sri-Narendra taemoet, aneng kidoel dadijo dada, sowan sagoeng wadijo A djro lan pro ngoelami, apan woes samijo prapta. (54) Ing parnahnija sawang sowang sami ladjeng tada baris mapan samijo, sang Nata pasanggrahané, aneng Darèn poenikoe, namoeng elet kang daesoen kalih, - kalawan Danalaja. samijo kantaen ikoe, kang Bosah kalih djedjeran, mapan ladjeng sadina dina adjoerit. Djendral kalakaung kiwan. (55) Ngaler ngidoel ngétan ngilen iki, tinadahan lanat katah pedjah, apan sein ngantep perangé, ewet girogolipoen, dèring dados kantaen sairing. Doellah Reksa Sentana, taer woenenga sampoen, mring Pangéran Béhi ika, sin get rogol mapan maeng kantaen sairing, Pangé-

p 287

ran Bèhi noelija. (56) Kembag lawan sagoeng-
sami, nadjeng sareng waes dinawoehan, pradjoe-
rit mijang Dipatiné, sareng èndjing pan sam-
poen, samija nembang tengareng djoerit la-
nat nimbangi noelija, waes pinara teloe, pan
dadan wonten koetjiwa, samija uja pradjoe-
rit Islam lan kapir, noelija tjampoeh ing-
joeda. (57) Tanpa roengan swaraning kang bedil,
bareng lawan kang marijemira, pan kadija
roking woekiré, gantija boeroe-binoeroe, dadan
wonten koetjiwa sami, kapir kalawan Islam,
mangkana winoewoes, Toemenggoeng Soeranaga-
ra, kang medal lèr sakantjanja sampoen-
prapti, nenggih ing Danapaja. (58) Ing panggèn-
nan geragal pamiki, kang djinoedjoek lang,
kaeng gegèrira, sagoeng répal lanat mangké,
namoeng kapalan sagoeng, ing kang darat pan
dèring prapti. Djèndral lang kaeng goegoep-
uja gijo marijem goepoeh, mangkana kang
aprang ngarsa, pelangkirnja salang maendoer
amadoli, ladjeng angedrèl samija. (59) Dadija
maendoer amadoli, Soeranagarèki, sakantja-
uja nging angsal gendèra, kapalan langkoeng
kakoené, kang darat mapan dangoe, dèn entasi

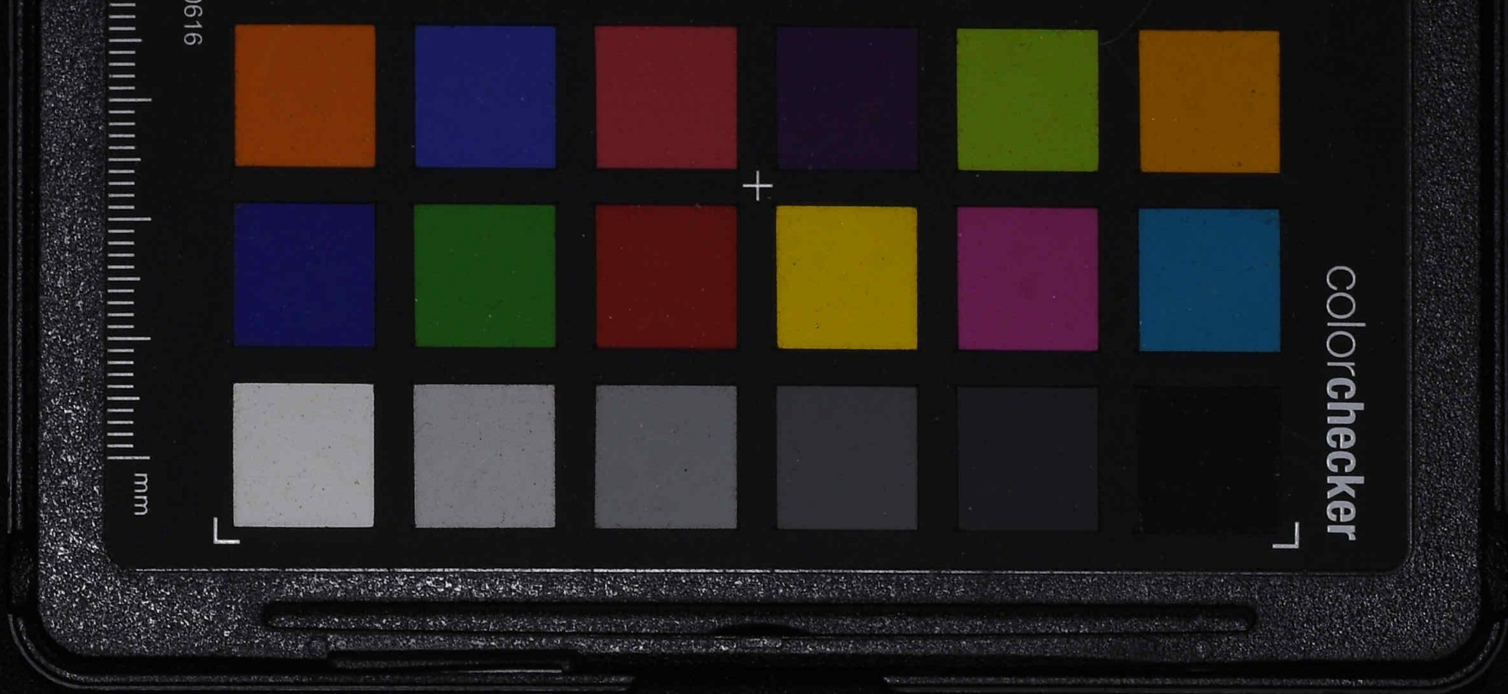
pan dèrèng praptè, apan kapetoek marga, ing sa-
oendoeripoen, lawan kang adarat samija, ka-
pir moertad ingkang boedjoeng wang sol sami,
mangkana ingkang joeda. (60) Dèrèng wonten
kang koedjiwa sami, sadangoenja sandjatan-
kèwala, tan saged tjampoeh joedané, Basah
kalawan ikoe, langkoeng kakoe bijas ira sami,
lanat tan poeroen nradjang, pan waos èring-
ikoe, lawan katah kinging ika, lanat kapir
Goesti Basah kang winarna, ngantos nradjang
prijangga. (61) Ingkang dèrèk maring Doelah
satoenggil, Abae Toengèb apan soeprih ira, Djeng
Goesti sinoeta baé, marang pradjoerit sagoeng,
p. 288
kadija sampoen karsaning Widdi, ing sadinten
poenika datan saged tjampoeh, lanat toelah
wadija Islam, malah ladjeng kasapoeting
daloe iki, pradjoerit moendoer sanija. (62) Da-
dija kantoen Goesti Basah kamil, lawan
Doelah Boesoengeb poenika, kinaroetoeg-
sandjatané, mring lanat toelah sagoeng,
Kangdjeng Soeltan langkoeng bijos nèki, dadija
toemoet poenika, nenggani pan ngantoen, man-
djing waktoe mah'rib ika, poenakawan kang
sowan namoeng satoenggil, Sengkoeni watta-

nira. (62) Pan ing ngaloes ngoendoerken nimbali, marang Basah Sengkoeni poenika, adjrih mingninis deresé, dedès ampingan kajoe, moelija Kangdjeng Soeltan pribadi, nimbali iring kang poetra. Basah Kamil moendoer, mangkana woes kan winarna, saben dina aprang neng Danalajèki, ngantos satengah tjandra. (63) Nadjan daloe awis kendèl niki, dadija katah lanat ingkang pedjah, nging woes dadi ingkang bèking. Djajanagara ikoe, weling atoer mingpangran Bèhi, jèn marengi Narèndra, pan prajogi kaoendoer, sabab bèsèng sampaen dadija, pan kawoela njagali tingga pribadi, inggih kalamaen medal. (64) Wektoe ikoe samja poedanèki, paeroenipoen kapir lawan Islam, karsaning Hijang woes papasten, opan tan nalé tjampoeh, namaeng samija bedilan iki, lanat lanwadija Islam, saben dina ikoe, kang sandjaka barandangan, lan marijam Ngajagija mangkana oegi. Djeng Pangran Aditoerja. (65) Ngabdoerrokim woe deenja ngrampit, mapanna, moeng bedilan kebola, ing Gawok mangkona maneh, ki Hoerawan poenikoe, marma samija kan andaek kardi, dadija epaer sada-

p.289 jä, nenggih pradjoeritipoen, sami ingkang
sinamï, Pangéran Bèhi matoer mring Djeng
Sri Baepati, lamoen Djajanagara. (66) Pan-
mangkana ing panoeoeneki, sabab bèteng
mangké sampoen dadëjä, sagah tengga sa-
kantjanira, mangkana kang winaewaes ma-
pan ladjeng kinën nimbali, ingkang Basah
sakawan, prapta gijo tinantaen, lamaen-
Dijan Djajanagara, pan mangkana atoernjä
marang Narpati, Basah Ngaesman atoernjä.
(67) Apan inggih kalang kaeng prajagi, kabih nga-
so kang kantja sadajä, nging jën pareng pra-
jäginé, pan sae mawi sangae, ngantep djoe-
rit ing béndjing-éndjing. Basah rembag sa-
dajä, soekaer inggih lamaen, wonten pitoe-
laeng Kijang Soekma, saged bedah angsala
tjarias sami, sampoen anglaha kiwala.
(68) Kandja Basah inggih béndjing-éndjing, a-
pan samija dadosa pangarta, lan Doelah
Rangga Sandjiné, kidael Ngabèhi sagoeng,
kantja djadjar kang aneng wori, sampoen rem-
bag sadajä, noeli samija moendoer, saking-
Angersa Narëndra, éndjing noelija nembang-
kengaraning djoerit, apan kadéja simajan.

(69) Lanas taeloh pan mangkono oegi, ladjeng tjampoeh nenggih ingkang joeda, kapetoek sanija madjengé, mrijem kan ngantos ikoe, moengel ladjeng aroekes naeli, sandjata lit poenika, maeng sakedap ikoe, pan ladjeng tjaraik kewola, songkoeh lawan waas wang kapir kalindeh, balasah bangkenira. (70) Dan kaboeroe kapir joedaniki, ladjeng ngoengsi mandjing beteng sanija, lawan ngedoel marijemé, Islam pan menggah sagoeng, genija boedjoeng pan wangsoel sami, mangkana ingkang prapta, nenggih sabilipoen, ja mas Doellah Djajeng srija, lan Mas Sandji Bindara lawan Ngabehi, Setilih Soema tingal. (71) Lawan kadji ing Gading saboenggil, Seh Moechamad Kahir namanira, lan Ngabehi Soerjadimé, lan Sandji Samsamakoe, apan kalih kang prapta sabil, Rangga Bagelen tiga, kang lija poenikoe, Islam wiloedjeng sadaja, lanas kalah bangbelasah bangkenireki, tigang atoes wadara. (72) Enengena pan waes kan winarni, kawarnaha Sang Nata karsanja, Mas Doelah sasantanané, pan linimbanan ikoe, kinèn nanggil wanpen Magiri, sabab owel prangira, mapan-

p. 290

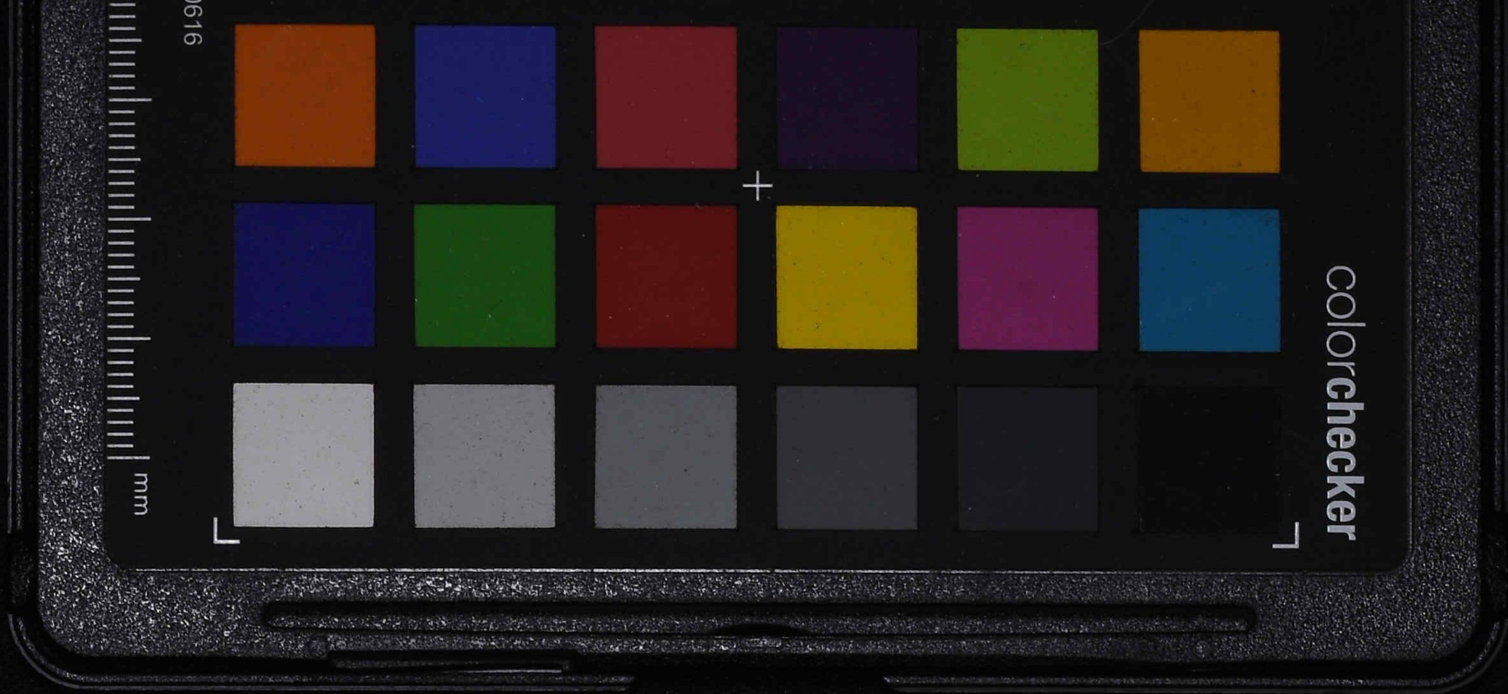

langkoeng poeroen, Djéndral De Kock kang sinarna, sampoen mantoek saking Danalaja iki, apan dateng Ngajogija. (73) Apan daloe boedalira iki, Sri Narèndra woes ngatoeran wikan, jèn Djéndral woes sepi rxang kė, kantoen kang tengga ikoe, Danalaja lawan poenikė, Pangeran Notopradja, tjoewa tijas Sang Praboe, Basah Ngabdoellatip lawan, Basah Ngabdoelmachji kinèn mantoek noeli, lan sapradjoeritira. (74) Ing Bagelèn mangkana Narpati, ladjeng boedalan sabala koeswa, kaendoer nring Tajakindelé, ing Danalaja ikoe, mapan ingkang kinèn ngenggeni, Pangran Soerjawidjaja, lan Radèn Toemenggoeng, Djaja naggara poenika, sakantjanja ladjeng dadan saged midjil, kang anèng Danalaja. (75) Kawarnaha woe Sri Boepati, kaendoerira ngoebengi Ngajogija, Djeng Pangran Bèhi atoeré, manawi Djéndralė ikoe, maksih poeroen pasti ngedali, kang sinaprih poenika, mapan kang sinoeroeł, ladjeng. Kangdjeng Sri Narèndra, ameng-ameng nring Padjang njàré ketanggi, antawis pitoeng dina. (76) Lanat taeloh langkoeng kendoel nèki, kang kalmargèn pan kèn-

p. 291

dèl kèwala, lan winarna nis karuné, Sang Nata sampoen rawoeh, Tojakèndel sawadèjanèki, mapan woes lan winarna, jà ta kang winoewoes, wonten Djèndral molih propta. Commissaris De Buiss wostané poeniki, pan anglaras Djèndral De Koek ika, wakil Radja Walanda. (77) Bekkobala langkoeng katah nèki, pan anglarad Djèndral De Koek ika, ladjeng akintoen soerodé, kertas ageng poenikoe, lan pratanda ageng poeniki, daemateng Kandjeng Soeltan, woes tinampèn ikoe, nenggih dateng Kijai Nodja, ladjeng katoer daemateng Sri Narapatī, mangkana Sri Narindra. (78) Apan lagija pinarak pandapi, lan kang rama Kangdjeng Panembahan, Pangeran Ngabèhi ngarsané, poetra santana sagoeng, nijang pradiwa noeng-anoeng sami, andèr soemiweng ngarsa, nira Sang Sinoehoen, ki Nodjo ngatoerken serat, apan saking nenggih Djèndral Commissaris, wakil Radjà Walanda. (79) Apan noelija kinèn maos iki, apan katah kang datan sinoerat, pan amoeng parlouné baé, mangkana oengelipoen, sasampoené nenggih kang taklim, kawoela katah-katah, Djèndral De Bus aeloen,

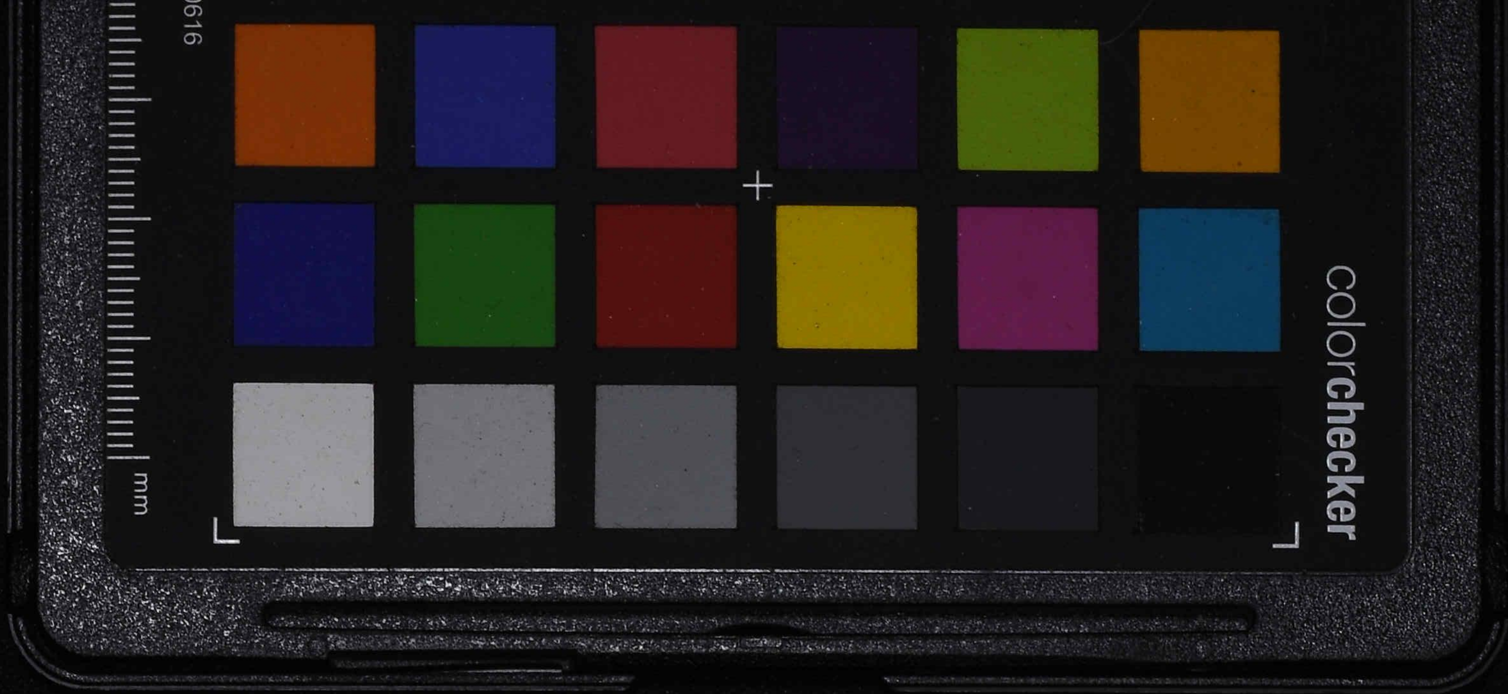

prajogi moegi katoera, pan daematèng ing-
kang sahoedara ngaeni, Pangéran Dipana-
gara. (80) Ingkang sampoen linilan Hjang
Widdi, pan djoemeneng kang Sinoehoen Soel-
tan, Ngabdoelkamid paparabé, kang djinoen-
djoeng nring sagoeng, ingkang para Ngoela-
mi, nijang kang para Padika, Sarip soehadi-
koe, Kadji lawan Moelana, sinaidan kala-
wan prang ageng iki, ngangkat Qoer'an nga-
dibrija. (81) Loehoeripoen Islam tanah Djawi,
kang Kalipah Kangdjeng Rasoellolah, mas-
p.292
tani ing tanah Djawa kabèh, marma Toer-
soerat oelaen, pan kinarja loehoer sajekti, da-
teng Radja Djawa Wanda, mapan badé sagoeng,
inggih ngèstokken sadaja, djoemeneng ija
Ratoe Islam tanah Djawi, lan badé dèrèk
ika. (82) Angloehoerken nring agama Nabi,
sami ingkang wonten ing tanah Djawa, ka-
woela anaenoewaen manèh, ing oprang kèndèl-
poen, lamoen pareng nedija bedami, mapan
inggih kawoela, binektanan sampoen, ing-
kang bjop Radja Walanda, marmanipoen
soewawi, sami papanggih, amba njarah-
kang karsa. (83) Kang Sinoehoen Kangdjeng-

Soeltan jekti, pan ing poendi kawoela soemang-
ga, titi soeras idjawané, Kangdjeng Soeltan-
gijo nantaen, mring sagoenging sewaka sami,
Panembahan atoernja, pan prajogi ikoe, ija Soel-
tan manggihana, woes pratela jèn ikoe wakil
sajekti, pan woes ara koedjiwa. (84) Nadyan ka-
pir pan pada Narpati, Soeltan Ratoe Islam
tanah Djāwa, Djèndral Commissaris koewé,
apan wakil satoehoe, ija Radja Walanda jekti,
pratanda ingkang etjap, woes pratéla ikoe, da-
dijo woes datan koeṯjiwa, Pangran Bèhi nijang
sagoeng rembag pan sami, namoeng kijai-
Modja. (85) Datan rembag yangkana toernè-
ki, mapan èwed ing dalil poenikoe, Ratoe
Islam satoehoené, tan wanten saminipoen,
nadyan inggih Radja Walandi, pan dateng-
nga prijangga, datan angsal toehoe, pang-
gih lawan Sri Narèndra, sampoen malih Djèn-
dral Commissaris wakil, poenika jèn angsala.
(86) Lamaen Kangdjeng Soeltan ngantos panggih,
dados ngasarakeu kang Agama, apan ageng
sisikoené, dadijo kendel sadaraem, sabab-
Dalil ampoenganèkè, mangkana pra Ngoela-
ma, pan adjrih sadaraem, mabeni Kijai Modja-
marang.

F

p. 293

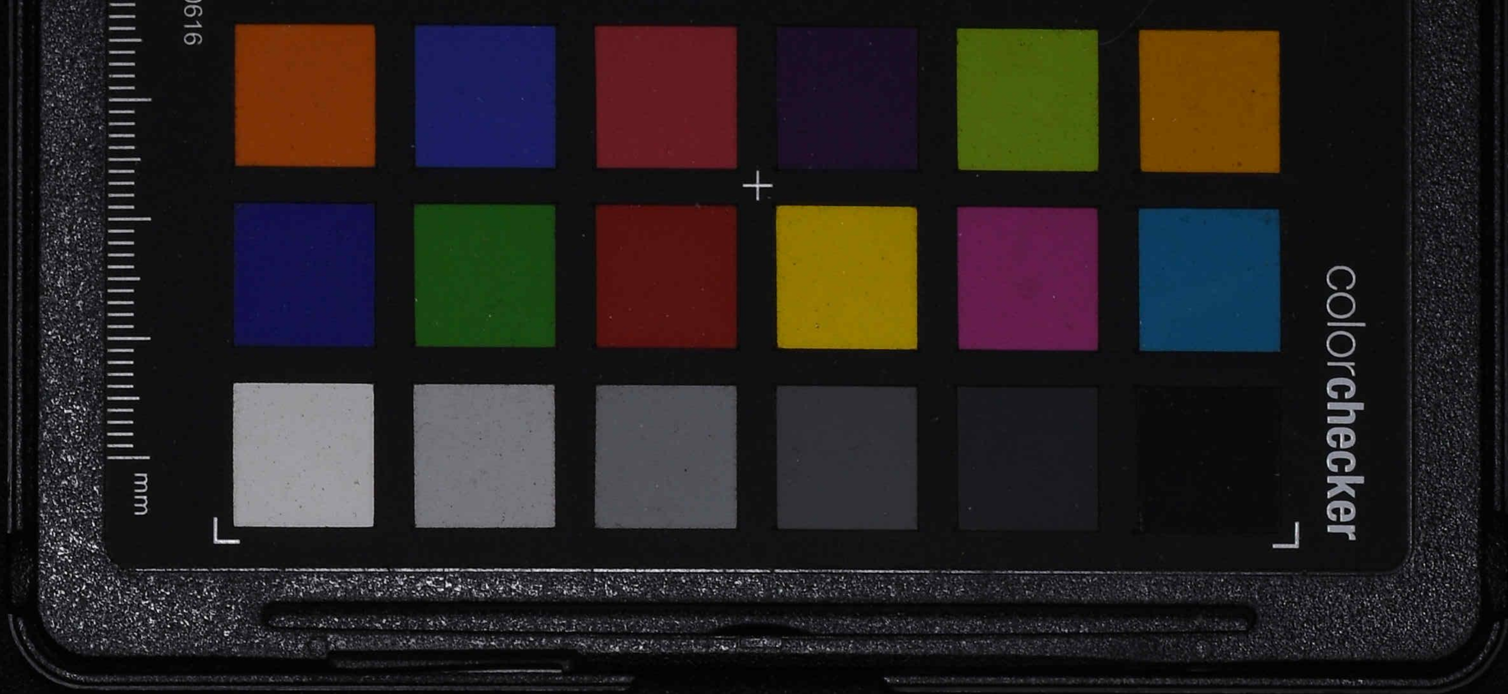

sabab ikoe kang woes den lilani dingin, matoer mring Sri Narendra. (87) Lamoen wanten kang Ngoelama iki, poeroen matoer pan sinatroe noeljo, marma adjrih sadajané, mapan ing waktoe ikoe, kijai Yadja tetekonèki, katah boetarepanja, lan tekaboeripoen, mapantasadina-dina, nadijan tilih anak moeridnjo pribadi, jèn asring ngandikan. (88) Pan sinatroe marma sami adjrih, Panembahan aris angandika, paran dadi prajogané, pratingkah Agamekoe, jèn ing ngadat kang dingin-dingin, koela dereng oeninga, lir Soeltan poenikoe, kang sineboet Radjalanda, wakil monten jèn poen gawa etjap vèki, poenikoe tan pra béda. (89) Lan boedjoedé ingkang den wakili, marma koela ngatoeri prajogo, Soeltan pan panggiha déwé, pan koela dereng weroeh, warsanira Ratoe kang dingin, awit tjang Yangkoeras saparikì nikoe, ngantimoedaen Radja Landa, jèn adaté maeng Djèndral kang neng Batawi, De Kock nikoe timbangnja. (90) Ingkang ngangkat Ratoe tanah Djawi, marma ing kijat koela loewih lega, pan poendjoel tatan adaté, tam-

pané kijas satoehoe, gih paenikoe loehoer Agami, kijai Wadja toerira, pan sarwi basengoet, pan maksih tanès paenika, Rasae donja kalawan Rasae ngakir, Rasae donja kang ngangkat. (91) Lanatoelah pan Rasae Agami, ingkang ngangkat pan sagaeng ngoelama, poetra dalem oepamiwé inggih ngantos sapanggoeh, lawan kapir dalil tan kenging, njoedakaken nœgrahan, soedarah matipaen. Panembahan angandika, mangsa badowa kaela tan ngarti dalil, maeng adat tanah Djawa. (92) Dèreng wonten lir Soeltan poeniki, Sri Narendro aris angandika, sampoenta kijai kadjengé, lamaen dalil saestoe, ingkang njegah parintah nèki, saèstoené poenika, Qoer'an kang kaela noet kinadja pan mangkana, langkoeng bingah ing ngilonan kadjengnèki, ngraos jen angsal karja. (93) Kangdjeng Soeltan angandika malih, hèh ki Wadja paran projaga, ing Dalil Qoer'an soeroepé, mapan soen iki tœhoe, ingkang dadija èstinging ngati, namaeng darma kewolo, anglakani ingsoen, sabarang parintahira, lamoen Qaer'an ingsoen tanedija gaeningsoe, kijai Wadja toerira. (94) Dan makaten parintah-

p. 294

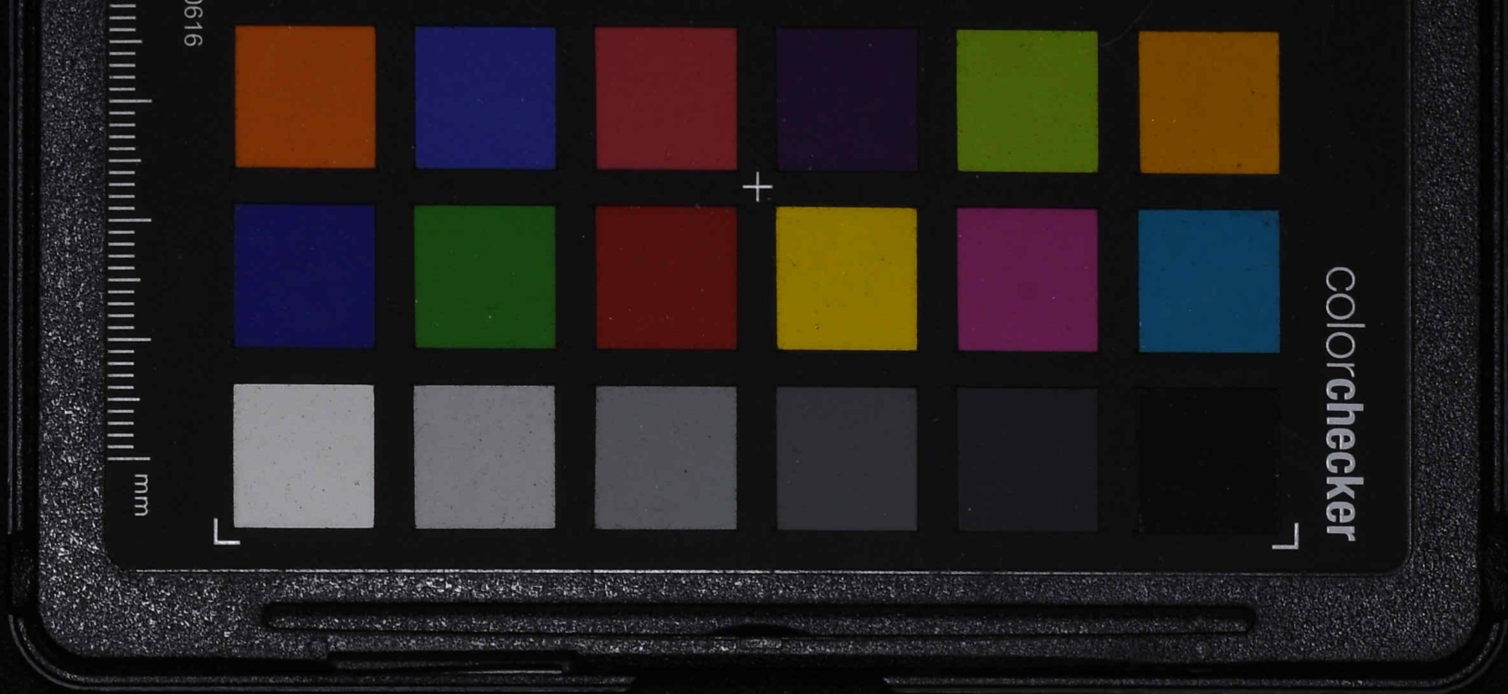

ing Dalil, boten kenging padoeka jen panggijo,
jen kapir poenika dèrèng, apasrah badanipoen,
nadijan sampoen pasrah oepami, lamoen wakil
kiwala, boten kenging toehoe, jèn dédé Radja
Walada, sapoenika pan sampoen tétéla jekti
kandaping lanakkalah. (95) Seratipoen Djèn-
dral Commissaris, apan sampoen tétéla poe-
nika, anglarat Djèndral De Kocke, Djèn-
dral Van Geen pan sampoen, dadan wanten-
ing kang pawarti, Djèndral De Kock poeni-
ka, anggentosi ìstoe, Djèndral Van Geen kar-
janira, mapan Djèndral Commissaris kang
anggentosi, Djèndral De Kock kang karja.
(96) Dadas dèrèng nindak lir soemijir, kala Djèn-
dral De Kock atoer soeras, nging sampoen-
djangkep, samangké, nenggih witjalanipoen,
p.295. padang lawan bitjaten nèki, Commissaris-
poenika, omba timbangipoen." Dock Djèn-
dral De Kock poenika, timbangipoen la-
wan Pangéran Bèhi, mèsem Sri Nara Nata.
(97) Hèh ja aewis sira tam soeroeti, lamoen nikoe
parentah ing Qoer'an, nging dèn pada man-
tep baé, karjaha ang soel-ang soel, lajang ma-
rang ing Commissaris, ki Yodja toer sandika,

soes loewar Sang Praboe, ki Yadja karja noewola,
ang soel-ang soel marang Djèndral Commissaris,
winaonan tan kena. (98) Ing kang paroe nring Pa-
ngèran Bèhi, mapan lawan kangdjeng Panem-
bahan, ki Yadja bengis atoeré, sampéjan sam-
paen kamtoe, dèrèng pirsa sisikoeniki, nang-
gih ing dalem Qoer'an, mijang ngoelama ta-
goeng, poenika mongsa pirtaha, lamoen dè-
ring ngaos nan sih mantoeh nèki, djroning
Qoer'an asmara. (99) „- Asmaradana -" Pangeran
Bèhi langkoeng adjrih, lawan Kangdjeng Panem-
bahan, sabab Qoer'an ampoenganė, dadija na-
maeng kijai Yadja, kang mangsoeli poenika, soe-
rasan pratandanipoen, marang Commissaris
Djèndral. (1) Hoengelnja soeratirèki, mapan
kadija atoerira, ki Yadja marang Sang Katong,
dadijo langkoeng saraenira, mangkana bob-
ing joeda, poenika kang kèndel èstoe, datan
kèni antaranja. (2) Apan wanten soerat malih,
ing kang kakalih poenika, De Kock lan De Bus
soeratė, mangkana idjenanira, maeng parloené
kèwolo, Djèndral Commissaris ikoe, lamaen-
mangké karsanira. (3) Kang parèntah wangsoel
malih, nring Djèndral De Kock sadaja, ma-

Vol III
Canto
30
[pp 259-
335]
147
verses]

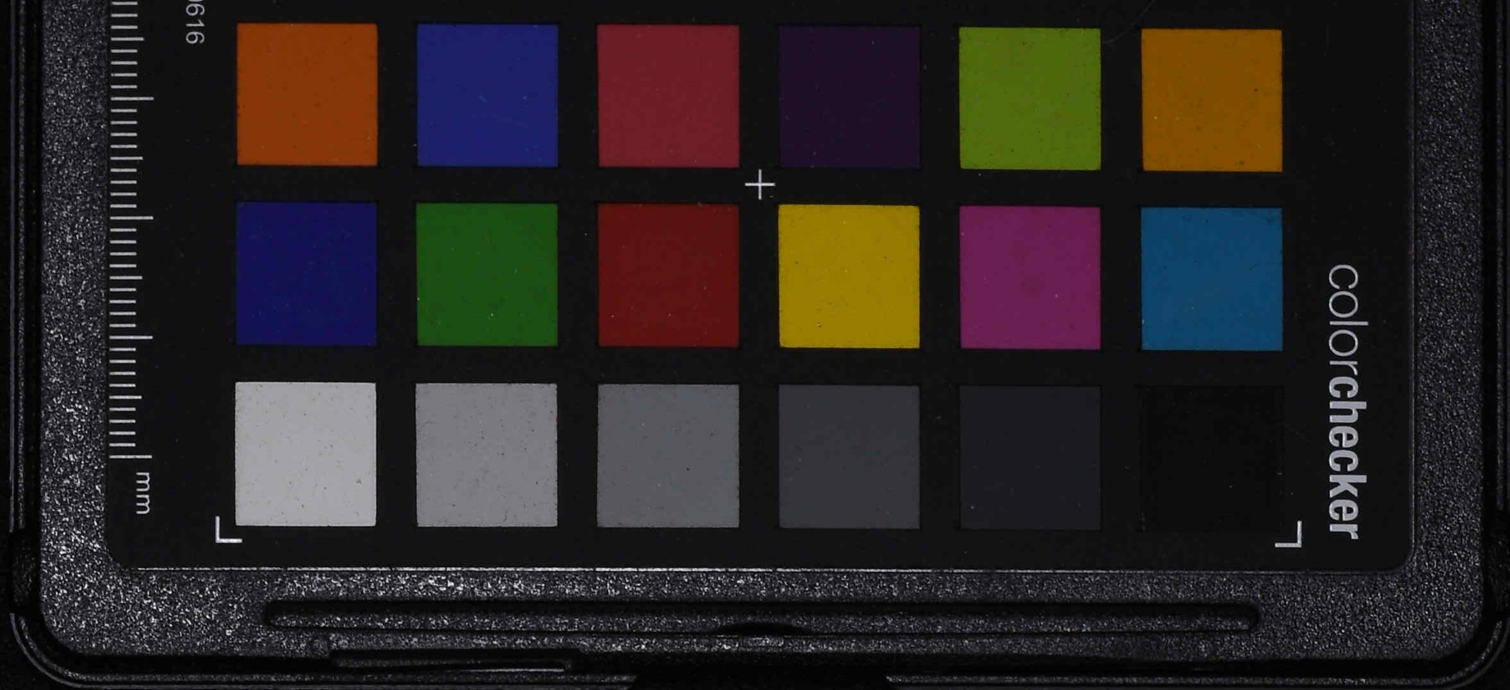

loh kang pratanda mangké, Djéndral Cam-
missaris ika, pan mawi ing ngalingan, kinoe-
beng djinarèk ikoe, pratandané woes pratjaja. p.296
(4) Sarang Djéndral De Kock malih, Djéndral
De Kock pratandannjo, apan ingnginggil tan-
dané, woerinjo amalang kadak, nging soeras
maktih ika, namtakaken ngadjak panggoeh,
lan moengel kang woes nisésa. (5) Darat saga-
ra mijang wrekir, lan ngadjak samija dajanja,
ki Madja pan wangsoelané, ngadjak panggih Djo-
ha lanang, mangkana kang winarna, woes prap-
ta samajanipoen, ki Madja noelija paréntah.
(6) Nenggih Basah Ngabdoelmoehji, Bagelèn
pan tinimbalan, mapan sèwoe pradjoerité,
mangkana paréntahira, nenggih kijai Madjo,
kalamoen sida kapanggoeh, lan Djéndral a-
djà koetjiwa. (7) Dasan séga Sri Boepati, wa-
oe daoeng ki Madjo, sang Nata pan taemoes
mangko, ananging anamoer kéwala, jèn sios
soha panggija Djéndral lan ki Madja ikoe,
sang Nata mapan mangkana. (8) Karsanja
woes tan winarna, saking Tajakindel boedal,
mijang sawadija kaeswa kabèh, woes prapta
ing Djohalanang, Djéndral noelija oetoesan,

anerang kang tamtoe panggaeh, poenapa Djeng Sri Narèndra. (9) Kalamaen Sri Narapati, Djendral pan sowan prijangga, lamaen kitadja kemawon, mapan ngatoeran poenika, marang Klatèn kèwala, sabab sae enggènipoen, dados tanak kang bitjara. (10) Ki Modjo soegal naoeri, mring Kalatèn anèk apa, gelem-tan gelem akène, Djèndral mapan koela aendang, sabab sampoen djandjinja, Djadikrama dika matoer, jèn mekaten karep koela. (11) Djadikramo noeli bali, warti mring Djèndral kalih nja, moksih nèng Bojalali-dé, mangkana waes tan winarna, tamtoe wakil kèwola, Stewer malih laemakoe, lan Boenngali ketip iko. (12) Djan amaong wewoh satoenggil, Sarib kasan wastanira, papat kadji Solo mangké, lan wis binektan pratanda, namoeng etjap kèwola, kang Djèndral kalih poenikoe, katiga Radja Wolanda. (13) Sabab samangsané dadi, sabarang pataeranira, Stewer wineling baé, pan ladjeng kinèn naewoena, menggih ing kang nawala, serat parintah poenikoe, marma binektan pratanda. (14) Djadikrama noelijo warti, daemadeng kijai Modjo, jèn Djèndral-

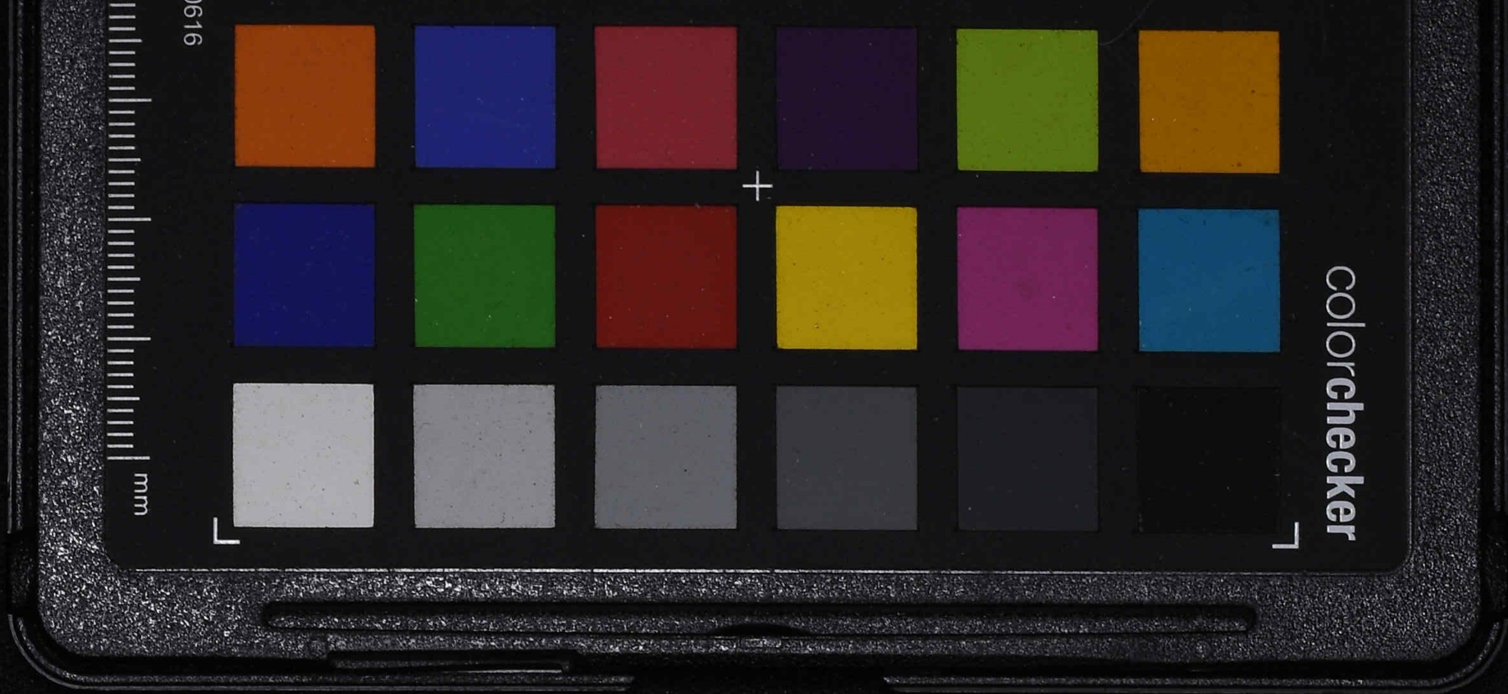
p 297

wakil kĕmawan, namoeng poen moetlak poe-
nika, ki Modjo opan noelija, prèntah akar-
jo panikoe, pasanggrahan Djenoes ika.
(15) Bodé kinarja manggihi, pan sampoen soema-
dos dina, mangkana prapta mangsané, -
kijai Modjo opan noelija, pamit nring Sri-
Narèndra, lan Pangeran Bèhi ikoe, Pangeran
Ngabdoelkamit ika. (16) Goesti Imam Ba-
sah Kamil, lan Basah Doel moehiji ika. -
lawan Alibasah mangko, lagijo sakit mar-
manira, datan wanten poenika, mijang sa-
gaeng pra Dipatijèkoe, boedal saking Djaha-
lanang. (17) Pan antara prapta noeli, ing Dje-
noes kijai Modjo, mijang sagaeng prasiwa, ka-
bèh, ingkang sanija derèk ika, mangkana
kan antara, Stewer pan prapta sampoen, mijang
sagaeng sakantjanira. (18) Noelija tata leng-
gah sami, ri woes Stewer mawabda, kijai ka-
woela kinèngkèn, dateng Djèndral sakalih-
ijo, anoewoen kang parentah, lawan ngatoe-
aken sagaeng, poenika ing tanah Djawa.
(19) p298 Soemanggeng karsa Narpati, witan wangkid
Balambangan, kilèn ing Banten wangkide,
Djèndral pan sampoen soemangga, ing karsa

Sri Narendra, lawan Sala Ngajogjakoe, poenika inggih katoera. (20) Doemateng Sri Narapati, nging Djendral gadah paneda, namoeng tigang prakawise, ingkang roentijn poenika, lamoen pagaeng Walanda, kinen laemoet mandjing ikoe, Agama Islam sadaja. (21) Inggih den pilaoer mati, déné kaping kalihira, jèn pareng Kangdjeng Sang Katong, apan pasisir sadaja, dipoen soewoen poenika, ngadasé lir adatipoen, paos dateng Sri Naréndra. (22) Nenggih kaping tiganèki, jèn datan pareng poenika, namoeng Djendral panoewoené, tokteh kèngènga poenika, ngamboh ing tanah Djawa, namoeng noewoen dagangipoen, lawan koela sampoen bekda. (23) Apan kang pratanda sami, awarni etjap titiga, jèn sampoen pareng Sang Katong, ingkang panoewoen poenika, kinen ladjeng ngetjapa, toean Djendral préntahipoen, pan inggih dateng kawoela. (24) Ki Nodja soegol nahoeri, ikoe endi pasrahira, apan kabèh sajekti né, kagoengané Sri Narendra, iki ing tanah Djawa, ané déné Solo ikoe, apan kang poetra prijangga. (25) Ngajogjakang nagari, kang Sinoehoen Kangdjeng Soel-

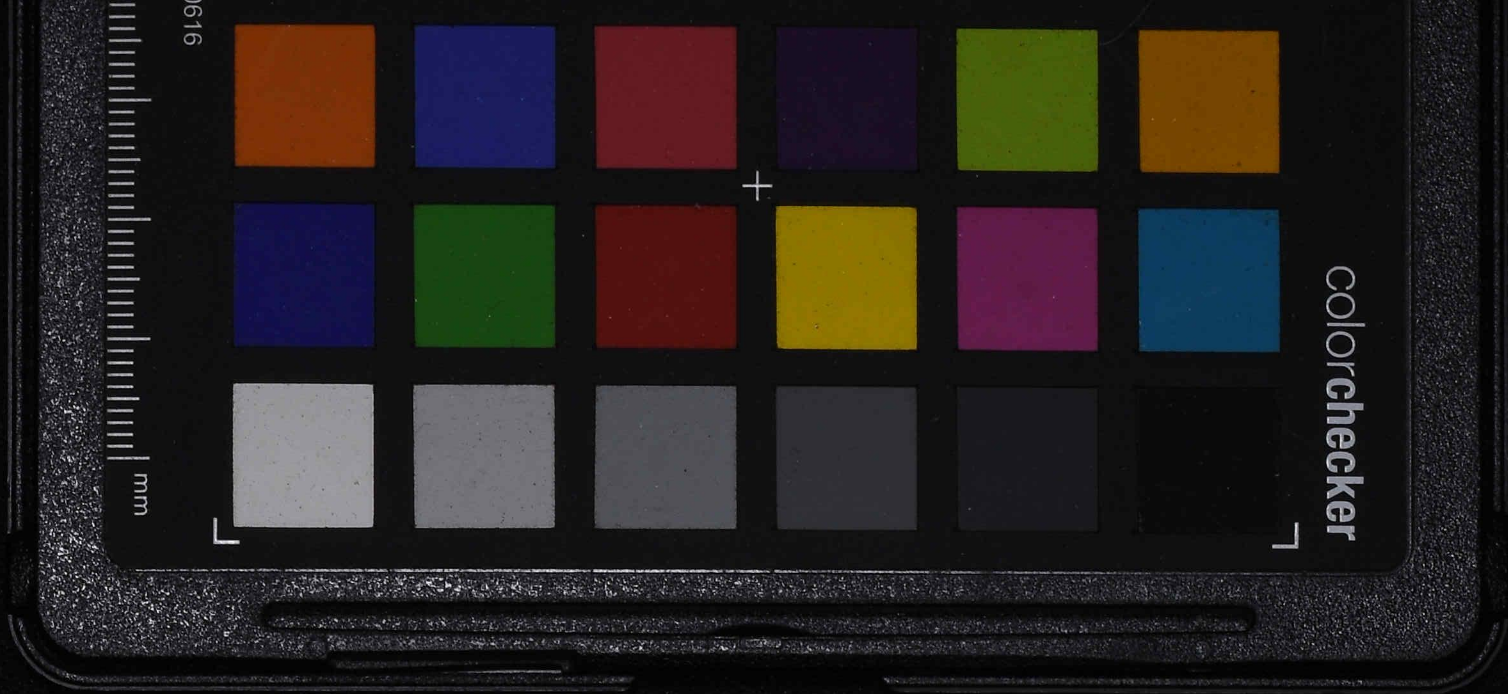

tan, ana déné, Tala koewé, lamoen ora nikoe-
roeta, nring karsané kang rama, akoe baé jà-
wis ram poeng, amboebrah ing Soerakarta. (26) Ba-
lik pasrahija kang endi, jèn oepama wang-
tadahan, doeroeng ana koekoepané, tija ing-
p.299 pakolèh ira, Setèwer noelijo nabda, kijai koe-
la tan soemoeroep, ingkang dadi karep di-
ka. (27) Marma koela niki prapti, kinèng ken
Djèndral kalihnja, apan inggih masrahaké,
ing tanah Djàwa sadaja, apan sampoen soemang-
gà, nging Djèndral parèntahipoen, inggih doe-
mateng kawoela. (28) Apan kinèn neda jekti, ing-
kang parèntah Narèndra, Djèndral noeroet sa-
karsané pan amoeng panoewoenira, moengel-
ngadjeng poenika, poendi ingkang linilan i-
koe, soewawi dipoen dawoehna. (29) Marmané
koela kijai, binektan an tjap titiga, poendi
kang dados karsané, kang dinawoeh ken ka-
woela, ladjeng kinèn ngetjàpa, ki Yodjà soe-
gal soemaoer, heh Setèwer ija apa. (30) Ingkang
soen dawoehken iki, sira doeroeng pasrah ba-
dan, Setèwer alon atoeré, badan poenika poe-
napa, tan soemoeroep kawoela, kijai Yodjà
soemaoer, mengko soen soeroeh ken sira.

(31) Jèn woes èklas sira iki, noeli soen dawoehi sira, kang dadi karsa Sang Katong, lawan paren-tahing Qoer'an, Baengali Ketip njandak, toe-an pan èwet poenikoe, prajogi malih anerang. (32) Toean Djèndral Commissaris, kawoela adjrih poenika, Setèwer dinengerakė, mring Baenga-li Ketib ika, kagijo Setèwer nabda, kijai Pa-djo kepriběhipoen, moendoer kadjengé andika. (33) Pribadi kang dèn toerweti, ing ngadjeng waoe poenika, Djèndral dados panoewoené, dèn-lampoe tolm pes sadaja, inggih mangsa poe-roena, jèn dika prih Islam toehoe, ki Modjo soegal saoernjo. (34) Kang endi pratan iki, sira sagaeh noewoen karsa, Setèwer soegal saoerė, a-pan pasisir poenika, jèn marengi Narèndra, linados ken paasipoen, jèn marengi soemang-ga. (35) Moeng kènginga dagang iki, anenggih nèng tanah Djawa, ki Modjo bengis saoerė, da-dija aprang tanpa karja, jèn kaja karepira, tan paèdah ija ikoe, ngoekoep naelik njo pri-badi pribadijo. (36) Dèné Kangdjeng Sri Boe-pati, sajekti datan kagoengan, ijo soen pa-doekijė, pan melikė Sènapatija, Setèwer soegal nabda, jèn kadas makoten sampoen,

p. 300

dados dika ingkang karja. (37) Poenika sagoeng
papati, ing tanah Djawa sadaja, lawan kang
woetah getihé, pasti atempoeh andika, sa-
bab dika kang karja, ki Nadja bengis soema-
oer, sanadyan pada woetaha. (38) Pan getihé-
kantja mami, dadi djebat kastoerika, mati-
swarga ganadjarané, Setéwer asroe manabda,-
gih kijai kawoela, apan boten miloe-miloe,
lamoen kaja karep dika. (39) Pan wisoeh koela
kijai, anangging b mangsa badoha, noelijo pa-
mit sakantjané, Setéwer waes moendoer sigro,
saking Djenoet poenika, tan winarna prap-
tanipoen, kawarnoa kijai Nadja. (40) Boedal
saking Djenoet naeli, wangsoel dateng Djaha
lanang, mangkana wae Sang Katong, apan-
lenggah aneng séla, ngadjeng-adjeng ki Nadja.
samana pan prapta sampoen, ladjeng sowan
Sri Narendra. (41) Atan api Pangran Béhi, Pa-
ngran Ngabdoel Nakdjid ika, lan Basah Ngab-
doelkamilé Basah Kasanbesari ka, mijang Ngab-
doel Naekji Basah, lan kang prawira noenga-
naeng, Sri Narendra angandika. (42) Paran ing
p.301 Nlakaemiraki, ki Nadja mabaer niskara, lang-
koeng ngaengoen Sanga Katang, dangoe apan

tan ngandika, iwoes noelija atanja. marangkang paman Bèhi koe, oepami tinoetoetana. (43) Sedèwer paenika maksih, Pangran Ngabèhi atoernja, kados sampoen tebih Katang, watawisé lampahira, pan ladjeng sasanderan, kados sanget nabsoenipoen, Sri Narèndra angandika, (44) Kados lamoen napsoe iki, ki Modja kang kabrabèjan, kados paendi watawisé, poenapa tan madosana, Pangèran Behi tanja, doemateng ki Modjaikoe, kadas paendi kijai Modja. (45) Pandoené bèndjing-èndjing, poenapa tan dasengana, ki Modja mangkana toeré, inggih watawis kawoelo, kados boten paenika, poen lanat kapir poenikoe, moeng kantoen oengas kèwola. (46) Sanadijan poeraena malih, poen lanat toeloh paenika, mangsa koewasa mangké, mapan kantja Basah tiga, kang nindihi paenika, Sang Nata anoelija koendoer, èwa dateng kijai Modja. (47) Prapta pasanggrahanèki, noelija sarè Sri Narèndra, woes loewar mapan sagaengé, miring pandokan sawang-sawang, mangkana èndjingira, kapirtan medali Poepoeh, kijai Modja pan sangsaja. (48) Tekabaerira andadi, kadèjo woes karsaning Soeksma, pan datan kèngèng winaon, malah moloh

ing pangakoenira, apan amoeng pribadijā, mar-
mané lanang poenikoe, sagoeng Islam djoerit-
ira. (49) Pan saking pijanibakniki, sabab ing-
ngaken prijangga, lamoen sinijan Hijang-
manon, marma sareng slajanira, lan Pangran
p 302 Bèhi Tika, mijang sagoeng pra Dipatijèkoe, -
adjrih gesing nring ki Modjā. (50) Sareng wan-
tji asar iki, Patjalang atoer oeninga, jèn lanas
medali mangké, langkoeng goeppep toer woeni-
nga, dateng Sri Nara nata, ki Modjā waes ki-
nèn ikoe, parèntah magoeting joeda. (51) Na-
nging sagoeng pro Dipatejo, semoe gela kijos-
njo somijo, daemateng kijai Modjané, sabab
soedjārnjo ika, san ana ingkang njata, nging
adjrih nring Djeng ~~Soeltan~~ Sinoehoen, marma
kemba adjengira. (52) Samana lanat waes prap-
ki, pan sadjeng pinesaek joeda, marang ing Ba-
soh Padjangé, Kasan besari paenika, lawan sa-
kantjanira, nanging dèn nrijem ping teloe,
pradjoerit Padjang loemadjar. (53) Basoh ira kang
marahi, anggendring palajaenira, ngoeng si-
nring Basoh katijé, Bagelèn lawan Mota-
ram, lanat waes katadahan, pun sapih ka-
sapoet daloe, lanat mandak ~~samandak~~ ing

Kewidjan. (54) Basah kalih mondok sami, a-
ning Kedjamban poenika, lawan sagoeng pra-
djoerité, Basah Kasan besarika, kinèn baris-
nèng ngarsa, lan pradjoerit Sadjang sagoeng,
daloe sagah ngètjoe ika; (55) Ananging pan
dosan jekti, èndjing ladjeng tjampoeh joeda,-
ingkang dados pangadjengé, Mas Toemenggoeng
Soetajoeda, ing Kedjamban poenika, lawan Mas
Rangga poenikoe, ing ngoepit prawira sota.
(56) Lawan Mas Rangga poeniki, ing Goelang Djoja-
senbika, lan Mas Rangga Tegalané, Wijasentika
namanja, ladjeng kiwoeling joeda, samija tini-
lar lamajoe, sakawan kaladjeng samija. (57) Sepa-
ka ing sabil lolahi, lanat apan katah pedjah, ka-
dija woes karsaning manon, sinoeng pamelèh-
poenika, pan pradjoerit Mataram, lawan ing
Bagelèn ikoe, ing ngadjengken ara kena. (58) Apan
kedah maendoer sami, Srī Narèndra ing Nga-
soeran, pirsa mring kang raji mangké, Pang-
ngeran Ngabdoel Ma'djidika, lamoen pradjoe-
rit samija, lagija tan kenging ing ngadoe,
apan kedah maendoer samija, (59) Lawan nga-
soeri oedani, Mas Toemenggoeng Soetajoeda, lawan
Rangga kotigané, mapan prapta sabillolah,

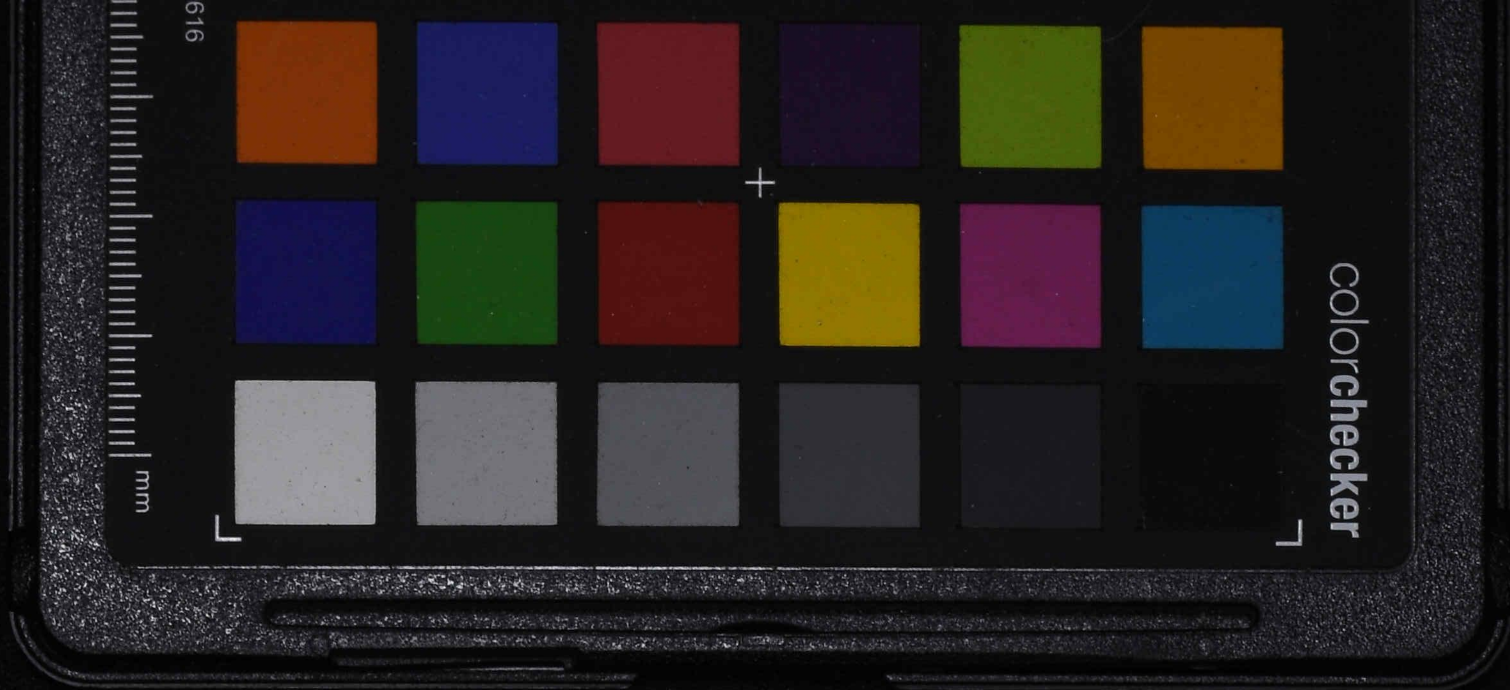
p 303

langkoeng ngoengoen Narèndra, roemahos tampi pisikoe, dateng Rabaelalamina. (60) Sabab sing pitadjeng nèki, salaminja mring ki Radja, kalawan tinanding mangké, pradjoerit Islam lan lanas, kadijo tikel sakawan, dadéja angles tijos Sang Praboe, dangoe datan angandika. (61) Langkoeng adjrih mring Hijang Widdi, salaminjo wadijo Islam, datan mangkana perangé. prabanda dinaekan Soeksmo. Sang Nata ris ngandika mring Pangéran Doel ma'djid ikoe, hèh Ngabdoel ma'djid, ta sira. (62) Banaké kang pada sabil, kabèh sira gentèkena, adja awoh sadjengé. Djeng Pangéran matoer sandika, Sang Nata noelija boedal, saking Djohalanang ikoe, tan kantaen sabala kaeswa. (63) Pan koendoer Sri Narapati, mring Tajo-kindel sampoen prapta, kawarna lanas taeloh, mapan sareng oendoeripoen, lawan Kangdjeng Sri Narèndra. (64) Nenggih Pangéran Ngabdoel-ma'djid, kang tengga Padjang sadaja, ingkang kinarja kanding, Rahaden Rijo Sindoeredjo, sagoeng kang baris samija, sampoen manggèn parnahipoen, mangkana woes tan winarna. (65) Kawarnoha Sri Boepati, pinarak

aneng pandopa, lawan Djeng Panembahan, kijai Modja mainggèng ngarsa, lan Pangran Ngabehi, ka, Basah Ngabdoel Moehji ikoe, noewoen pamit nring Narendra. (66) Mantoek- nring Bagelen iki, sabab jèn tinilar lama, Bagelen sanget watesé, bok bilih bibrah manahnja, sagoeng pradjoerit samija, ki Modja namboengi woewoes, sarwi gaemoejoe poenika, (67) Hèh ta anak Ngabdoel moehji, dika koewatir nring désa, pan désa gampang kemawon, angèl wong nata agama, Basah aris toerira, mapan angèl nata doesoen, gampil anata agama. (68) Ki Modjå njentak sroe angling, daweg pada linintonan, dika nata agamané, kaela ingkang nata désa, Ngabdoel moehji saoernja, apan kaela dedé kaaem, sang saja srengen ki Modja.

(69) Soewawi Pangeran Bèhi, punapa lerep poenika, désa kalawan agamané, Pangeran Bèhi- ngandika, inggih pangrosa kaela, kijai gih pada poenikoe, nging béda kang doewé karja. (70) Dadija saja moering-moering, ki Modja sanès sampanja, jèn makaten tampa gawé, sagoenging kang prang poenika, mindak angsal doeraka, lamoen désa kang den rembag, mè-

p. 304

sem Kangdjeng Sri Narèndra. (71) Noelija angandika aris, ikoe pada tanpa karja, mangkéné ikoe, roeroepé, lamoen badan tanpo njawa, opa arané ika, njawa lamoen tan kadoeloe, ora njata roepanira. (72) Apan noelija kendel pami, Basah Ngabdoelkhobiji ika, woes binilan mantoek agé, nring Bagelèn lèng sir noelija, saking ngarsa Narèndra, tan winarna proptanipoen, mangkana Djeng Sri Narèndra. (73) Kadijo woes karsaning Widdi, lineboer ingkang poesaka, tiga karsa njo Sang Katang, dinadosoken sadjoega, nenggih ki Taroetama, lan ki Baroektoeba ikoe, tiga kijai Abiddjaja. (74) Kijai Baroetoba iki, Seh Moechamad Ngali-Basah, Ngoesman kang pinaréngaké, nenggih kijai Tarotama, Kangdjeng Ratoe paminka, kijai Abitdjajo ikoe, mapan agemnjo pribadéjo. (75) Ajoen matoer samija adjrih, Bagèlèn ingkang winarna; Pangran Dipanagarané, ingkang garwa nandang gerah, langkoeng sanget poenika, kinaendoerken nring Madaroem, ing Toja kèndel woes propta. (74) Apan dadas sédanèki, tinarèkken ing Djimatan, dadija ingkang roka mangké, Pangéran Dipanagara,

p. 305

[mistake [illegible]]

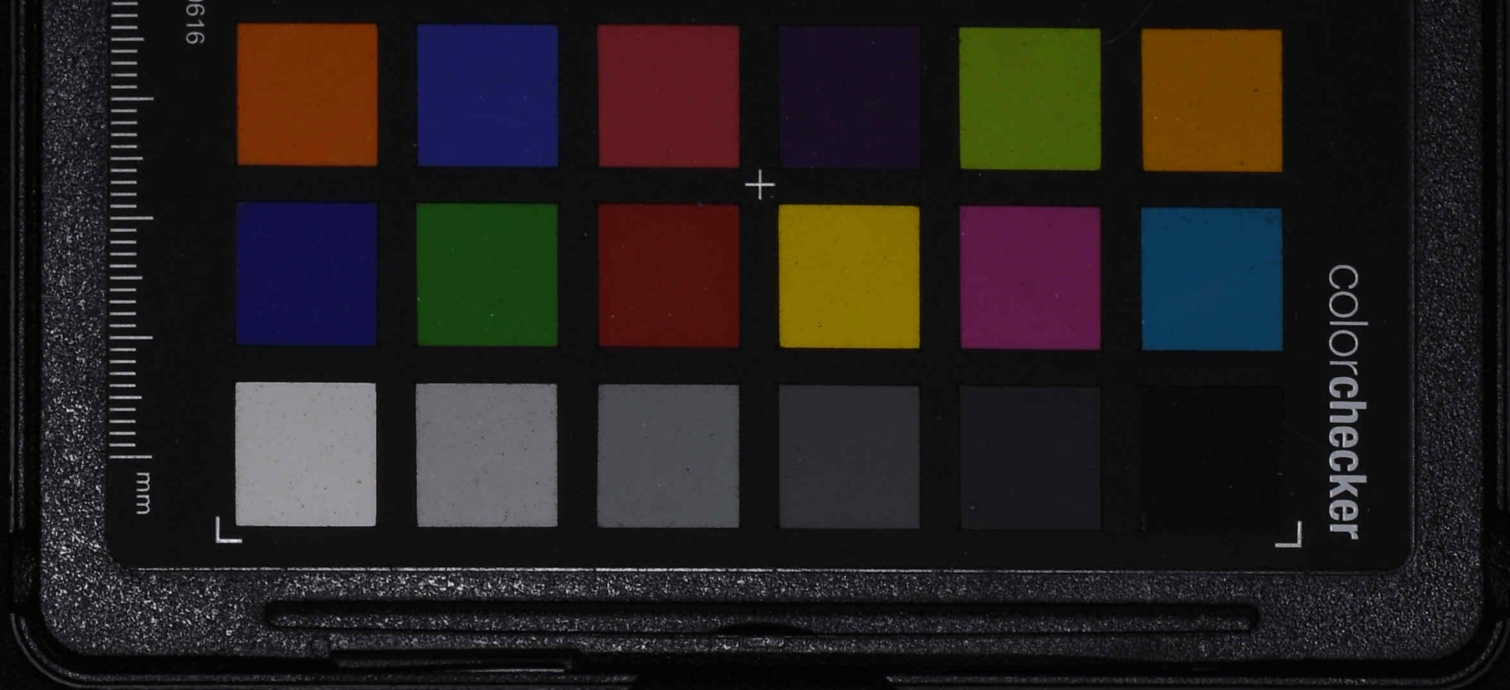
mapan kinèn wangsul malih, mring pagelen
dereng karsa, pan mèksih bangkung, ing
Tjosé, Pangéran Dipanegara, wahu dateng kang
garwa, mangkana wus, tan tjinatur, kangdjeng [...

waoe daoenateng kang garwa. mangkana waoes
tan tjinatoer, Kangdjeng Ratoe kang winarna.
(76) Dan lagija babad niem iki, sampoen karsaning
Hijang Soeksma, mapan ladjeng gerah mangké,
sanget apan tan katara, nanging ingkang sa-
rira, apan sanget risakipoen, nging tan soeda
ngibadahnja. (77) Mangkana welas ningali, Kang-
djeng Ratoe mring kang roka, ing ngatoeran
ingkang mangké, mring tilaran nja kang pu-
man, Pangéran Dipajana. Raden Ajoe Retna-
ningzoem, pinaring nama poenika. (78) Nanging
ingkang lijas Narpati, apan tan marem poe-
nika, ladjeng akarja panepèn, kinarja pangi-
poer brangta, ning daerah Mataraman, kinan-
tha padépokanipoen, lir pratapaning Pandi-
ta. (79) Sasengkeran warni-warni, mawi langgar
alitika, mapan kinaebengan lèpèn, aning ngè-
rèng-èrèng ngarga, tan mawi kalangenan, neng-
gih kang pakau si, perkoeboen, déné kang dé-
rik poenika. (80) Namoeng poenakawan alit, ing-
kang ngladosi poenika, jèn Djoemoeah koendoer
Katang, marang Tajokèndel salat, jèn waes bak-
da Djoemoeah, ladjeng sinéwa poenika, saba-
rang patoeran soemija. (81) Dan poenika wektoe-

[margin: 75 omitted > Ratu kang winarni] [margin: p306]

niki, kaboer uja maring Sri Narèndra, jèn sampoen
gija koendoer manèh, Sang Nata maring Mataram-
an, mapan salamimira, nèng Tajakendèl poeni-
koe, lawan Kangdjeng Ratoe gerah. (82) Ing Pa-
djang ingkang winarni, Basah Kasan besarika,
apan asring saelajané, lawan bantoe ing Mata-
ram, miwah Kangdjeng Pangéran, Ngabdoel-
Ma'djid lir poenikoe, dadija koendoer Djeng
Pangéran. (83) Doemateng Mataram iki, na-
moeng kantoen Raden Rija, Sindoerdja tinilar
dewé, sampoen katoer maring Narèndra, noelija
kinèn mariksa, namoeng ngaso atoeripoen -
mapan tan arsa baloka. (84) Mangkana ki Ma-
dja iki, mapan asring winadoelan, jèn bantoe
Mataram kèkhèr, déné kang marahi ika, inggih
Tjokranagara, kang kilèn miwah kidoel, Toe-
menggoeng Djajawinata. (85) Dadija langkoeng
watir nèki, ki Madja maring kakangira, Basah
Kasan besariné, mapan sering dèn ajak-ajak,
jèn bantoe dèreng prapta, lawan sangeti-
simpoen, adjrih marang Sri Narèndra. (86) Sabab
sampoen kathah iki, kaladjeng soesoembari-
p.307 ra, naelija Tjokranagarané, ing ngoendang-
pan sampoen prapta, ngadjengira ki Madjo,

noelija tinakènan, ikoe, hèh dika Tjòkranagara. (87) Poepoeh sing kèthèr nèki, lamoen gilir marang Padjang, dadi marahi kang akèh, jèn dika tan gelem ija, angoer dika sèlèha koela bisa galèh liroe, enggih wong kang kaja dika. (88) Tjòkranagara nahoeri, poenika wanten poenapa, dèné lampah mangkè, apan inggih datan èwah, kadijo kantja sadaja, lamoen dangoe pados tangoe, kijai boten inggihija. (90) Ki Wadja nabda abengis, hèh ta ki Tjòkranagara, namoeng karja sarat baé, kalamoen, prapta ing Padjang, dika bandjoer oempetan, tan wani katemoe maning toeh, gaemoeéjoe Tjòkranagara. (91) Gih jèktos Kangdjeng kijai, sinten ingkang poeroen pedjah, nanging koela tanistoené, loemampah gilir poenika, lawan kantja sadaja, karsanipun ingkang Sinoehoen, maung karja bantoe kèwala. (92) Dené kang koela bantoni, pradjoerit Padjang poenika, nging tanwanten pradjoeritè, wikatan kinarja banda, inggih sinten poeroena, roemijin daek anjaripaen, inggih ing Padjang poenika. (93) Pan sagoeng kantja Boepati, kang samija gilir poenika, mapan aprang sajèktosé, pan sineng-

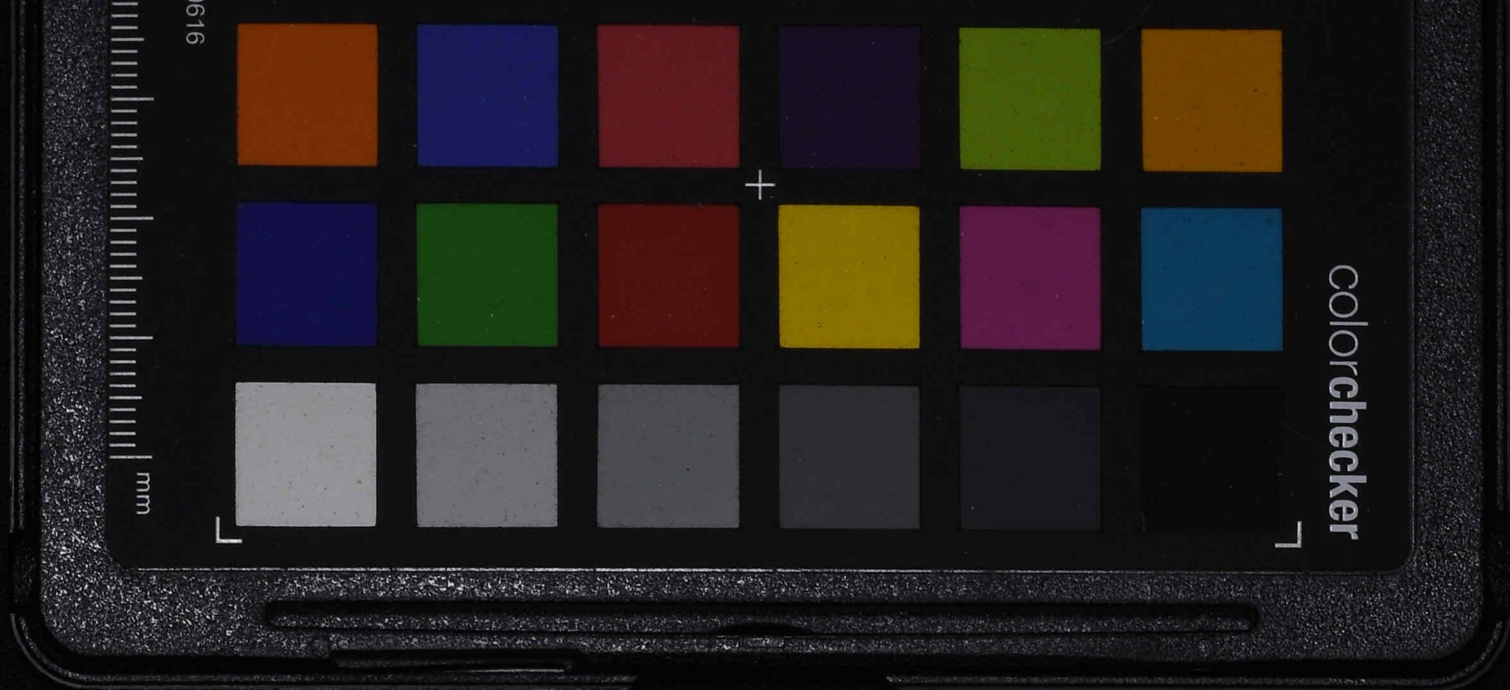

gaeh, dados banda, lir Bagelèn paenika, wekasan mindak paenikoe, kantja kang kinarja banda. (94) Dadéja gela tijas nja tami, nanging ing adjrih jèn matoera, ing mangké kapareng jektos, tampéjan daeka paenika, kawaela langkoeng lega, nadijan katoer Djeng Sinoehoen, kawaela inggih soemangga. (95) Sampéjan arsa mantoeni, inggih daemateng kawoela, paendi warniné tijangé, ingkang tami lan kawaela, apan arsa waeninga, ki Nadja asroe amoewoes, hèh dika Tjakranagara. (95) Dadi paen kan arep jekté, anaeroes mring printah kawoela Tjakranagara saoeré, jèn ingkang leres andika, lawan keranging karsa, sampaen sakit nadijan lampaes, kawaela inggih soemangga.

p.308

(96) Ing tiang kalawan Rabri, soemaos karsa Naréndra, tan moelat marang lijané, semoe itin kijai Nadja, mring ki Tjakranagara, mangkana woes tan winaewaes, èndjing malih kang winarna. (97) Kijai Nadja ing tijas nèki, tangsaja maering-maeringnja, tambaeh kang dadi napsoe nèki, samana apan lenggahan, lawan kang pra Ngoelanja, Kadji lawan sarip ikoe, Pangran Ngabèhi ngalaeran. (98) Pinarak

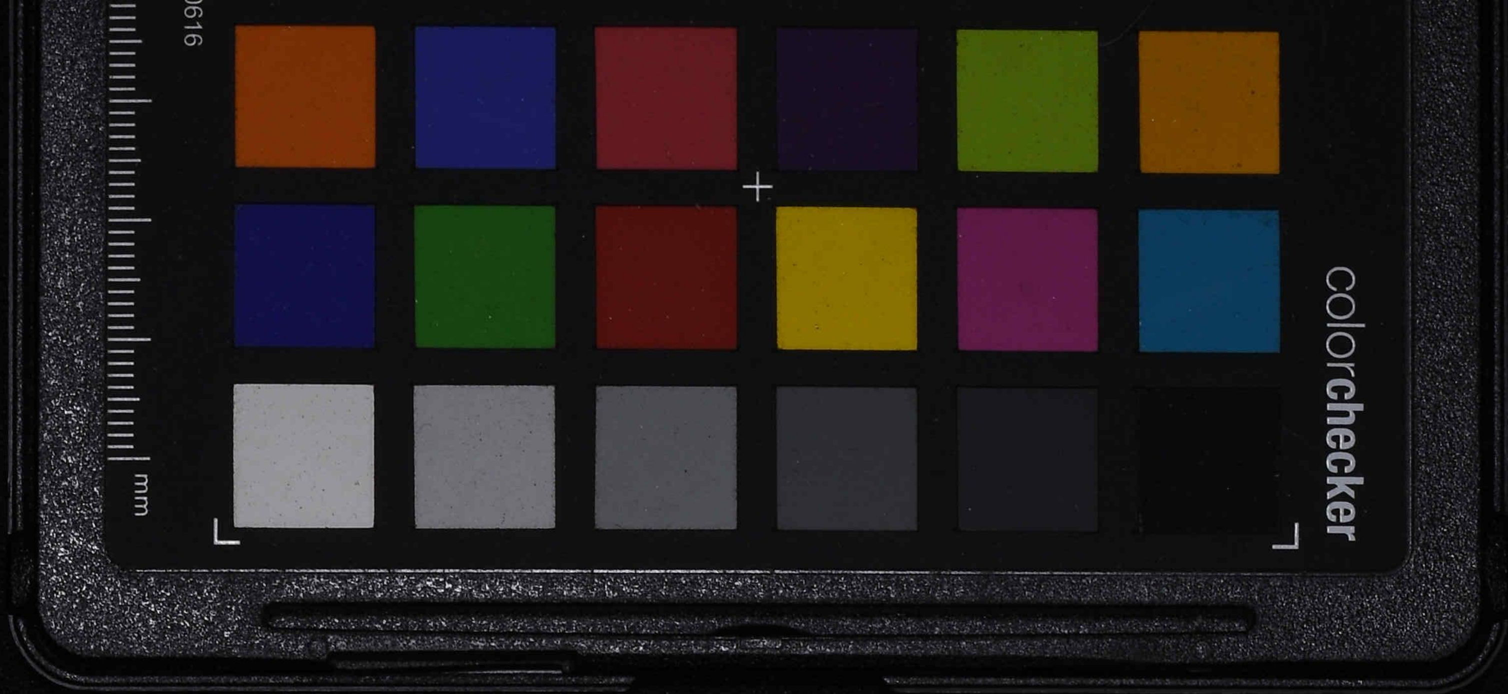
doematèng Masdjid, sampoen rawoeh Kangdjèng
Pangran, ki Madja aris atoeré, mapan kawoela
Pangéran, arsa sowan Narèndra, ngatoerken
adjaring ngèlmoe, inggih lampahing nagara;
(99) Roemijin Alam Djeng Nabi, pan sanajan moe-
djoed sadaja, ing Demak makaten manèh,
poenika kadjèng kawoela, badé matoer Na-
rèndra, njoewoen karsa kang satoehoe, kan-
tenané kang pakarja. (100) Pangran Ngabèhi -
nabda ris, poenikoe karja poenapa, koela tan
wikan jèktosé, déné karsané Narèndra, poen
pradjaja sadaja, mring kijai salaminipoen,
dasar pirsa napa-napa. (101) Kijai Madja sa-
oernèki, Pangéran bebing wisésa, Sri Narèn-
dra sadajané, sadaja wakil kéwala, inggih ka- p.309
djèng kawoela, noewoen pandoeman satoehoe,
wisésa salah satoenggal. (102) Kantenané gèn
ngampahi, dados boten kéjan ika, sabab -
sampoen gadahané, jèn Sang Nata sampoen
rila, ingkang salah satoenggal, Pangran -
Bèhi nabda roem, kijai tan sarmoeroep koe-
la. (103) Alapa karja sawidji, déné kabèh wan-
ten dika, Sang Nata barang karsané, ki Ma-
dja pan saoeripoen, inggih leres poenika, -

apan darmi oetoen, koela tan gadah wisésa.
(104) Makaten Pangéran Bèhi, oedjaring ngèlmoe
poenika, kagoenganira Hjang Manon, saka-
wan kang wonten donja, poenika apan samijo,
pinaring wisésa ikoe, pakarjanira pribadija.
(105) Apan tan dadas satoenggal, Ratoe Wali lan
Pandita, Moekmin koping sakatahé, poenika
kadjeng kawoela, kang poendi kinarsanan, kang
salah satoenggalipoen, lan poendi kang pina-
ringna. (106) Kantenan gènnja nglam pahi, ing-
kang manah baten geta lamoen sampoen
gadah ané, Pangran Bèhi ngandika, jèn kaja
makatena, kaja kang kalakon ikoe, tan pé-
dah rinebaet joeda.- (107) Datan woeroeng nikoe
béndjing, papat ngakoe Ratoe samija, angaer
laja kang kalakon, namoeng kéloe Ratoeni-
ra, sawidji kang misésa, jèn kaja makaten
nikoe, dadi sajo baten kasa. (108) Kijai koela
pan wedi, jèn miloe-miloe poenika, nijang
sagoeng Ngoelama kabèh, tinataen samija a-
toernja, apan adjrih sadaja, nanging anak moe-
ridtpoen, ki Madja kèndel sadaja. (109) Wanten
ngoelami sawidji, Séh Baelawi namanira-
p 310 apan mangkana atoeré, kijai pangraos ka-

woela, sampoen leres poenika, inggih lawan-
ngèlminipoen, lamoen wakil-winakilan.
(110) Nanging woedjoednja satoenggil, ingkang djoe-
meneng wisesa, kang rinilan mring Hjang ma-
non, lamoen boten makatena, apan tan wandé
oera, tan djoemeneng Kratan tachoe, ki Hodja
bengis saoernja. (111) Jèn mangkana Sèh Boelawi,
arep anggenteni mring wang, adjrih Sèh Boelawi
mangké, pan ladjeng kendèl kewala, tan dae-
moegi atoernja, dadija samija adjrih sagoeng,
Ngoelama Sarib Kadji uja. (112) Dadija samija a-
toer niki, pan amoeng adjrih kéwala, apan noe-
lija boebar mangké, mring parnahé sowang-
sowang, kawarna kijai Hodja, dadija sanget
isinipoen, kalamoen tan kalakona. (113) Ingkang
dadija kadjeng niki, ing daloe tan saged nen-
dra, mangkana sareng èndjingé, ki Hodja ing
kadjengira, sowan Sri Nara Nata, daemoegèk-
ken kadjengipoen, mampir dateng Pangabéhan.
(114) Samana Pangéran Bèhi, pan noedjoe leng-
gah pandopa, ki Hodja prapta doemrodjog,
ri sampoen lenggah atata, ki Hodja aris-
nabda, ~~Pangéran~~ pangèn sowawi ikoe, sa-
~~modra~~ mija sowan mring Narèndra. (115) Pa-

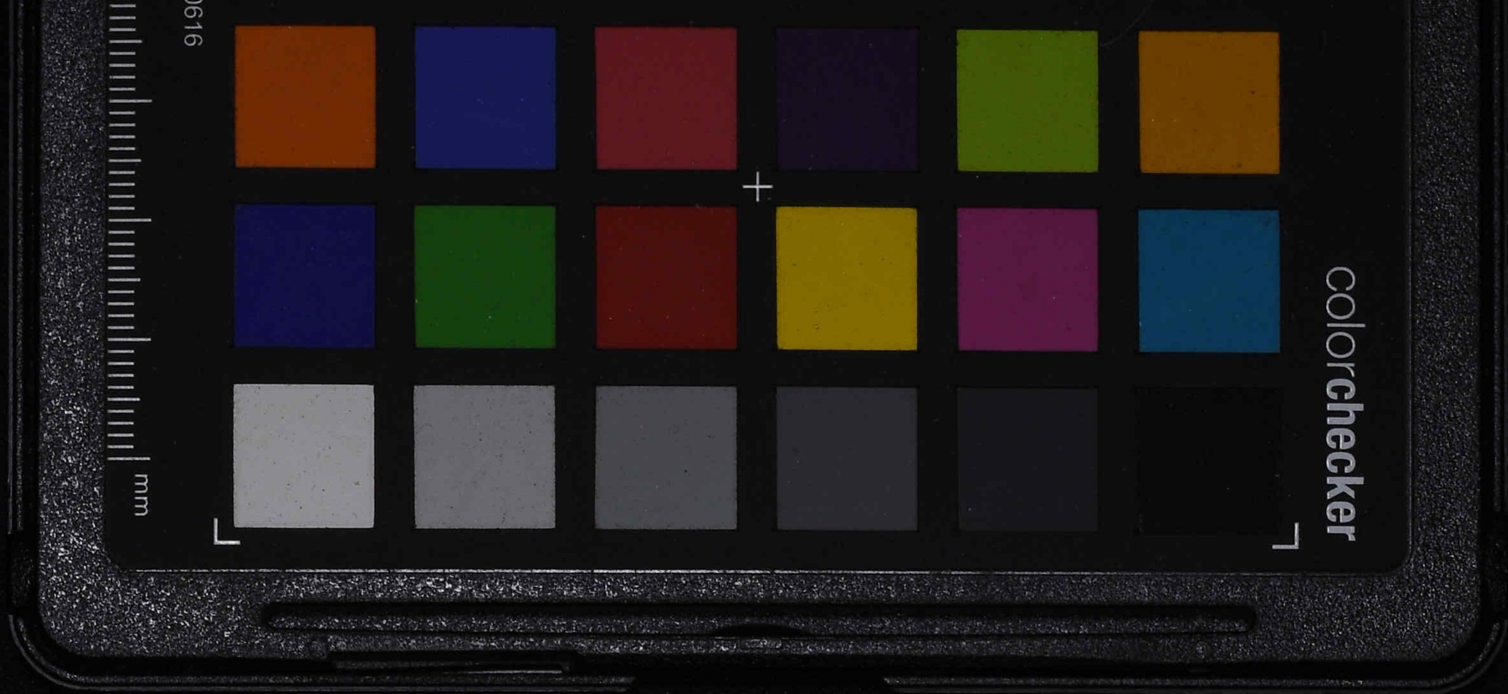

ngèran Bèhi nabda ris, jaen sowan wonten
poenapa, kijai Modja saoeri, pan inggih ka-
djeng kawoela, daimaegèken poenika, ing-
wingi oedjaring ngèlmoe, arsa kawoela atoer-
na. (116) Dateng Kangdjeng Sri Boepati Pa-
ngèran Bèhi ngandika, kijai ing wingi moe-
lani, pan sampoen adjrih kawoela, molah
lamoen kenaha, sampoen daimaegekken
atoer, manawi ongsal daedaeka. (117) Taer mang-
p. 311 sa angsala ‖ iki, maendak karja kadijat ika,
kijai Modja saoeri, dinoekan kenging poena-
pa, wong matoer saleresnja. (118) Sampoen leres
ngèlmoe niki, inggih pan mangsa sanèsé, sa-
nadijan Kangdjeng Sang Katong, pan ing-
gih mangsa kilapa, menggah raos poenika,
ki Modja madjar besengaet, gih sampoen koela
pribadijo. (119) Ingkang sowan nring Sang A-
dji, Pangèran Bèhi ngandika, apan soemang-
ga kèmawan, jèn kenging pan koela pirma-
nawi dados doeka, ki Modja naelija loemokoe,
lan mangsana oedjarira. (120) Gih sampoen
koela pribadi, Pangèran mapan bebegdjan,
kawarnaa Sang Ngakatang, apan lagija nga-
os Qoer'an, ning serambining langgar, ing.

kang winadja pinoedjoe, amaoengi soerat rach-
man. (121) Ingkang samija sowan iki, sagoeng
poenokawan ika, alit-alit sanjija ander, -
aneng panepèn Ngataraman, ki Modja noel-
lija prapta, kèndel nèng pasowan ikoe, poe-
nokawan toer oeninga. (122) Lamoen kijai -
Modja prapti, anoewoen sowan poenika, semoe
kagèt Sang Ngakatang, tinarka wonten pra-
kara, kèndel pamaasira, nging Qoer'an mok-
sih nèng ngajoen, ki Modja gija ing ngandi-
kan. (123) Wus prapta ngarsa Narpati, Sri Na-
rèndra angandika, sira prapta pa karjané ki
Modja aris atoernja, inggih tan wonten karja,
ingkang saking lijanipoen, maoeng karja ham-
ba pribadija. (124) Ngatoer ken lampahing -
ngèlmi, sagoeng pratingkah poenika, ka-
woela mator sajèktos, te menggah lam-
pahing Agama, apan mawi wangkidan,
kang gadah karja poenikoe, mrih sami san-
tosanira. (125) Apan noegrahaning Widdi kang
linahir ken nèng dannja, lawan prakawis
katohé déné warniné poenika, Ratoe lawan
Olija, Pandita Moekmin satoehoe, poenika
kang sinoeng karja; (126) Pan inggih dateng

p. 312

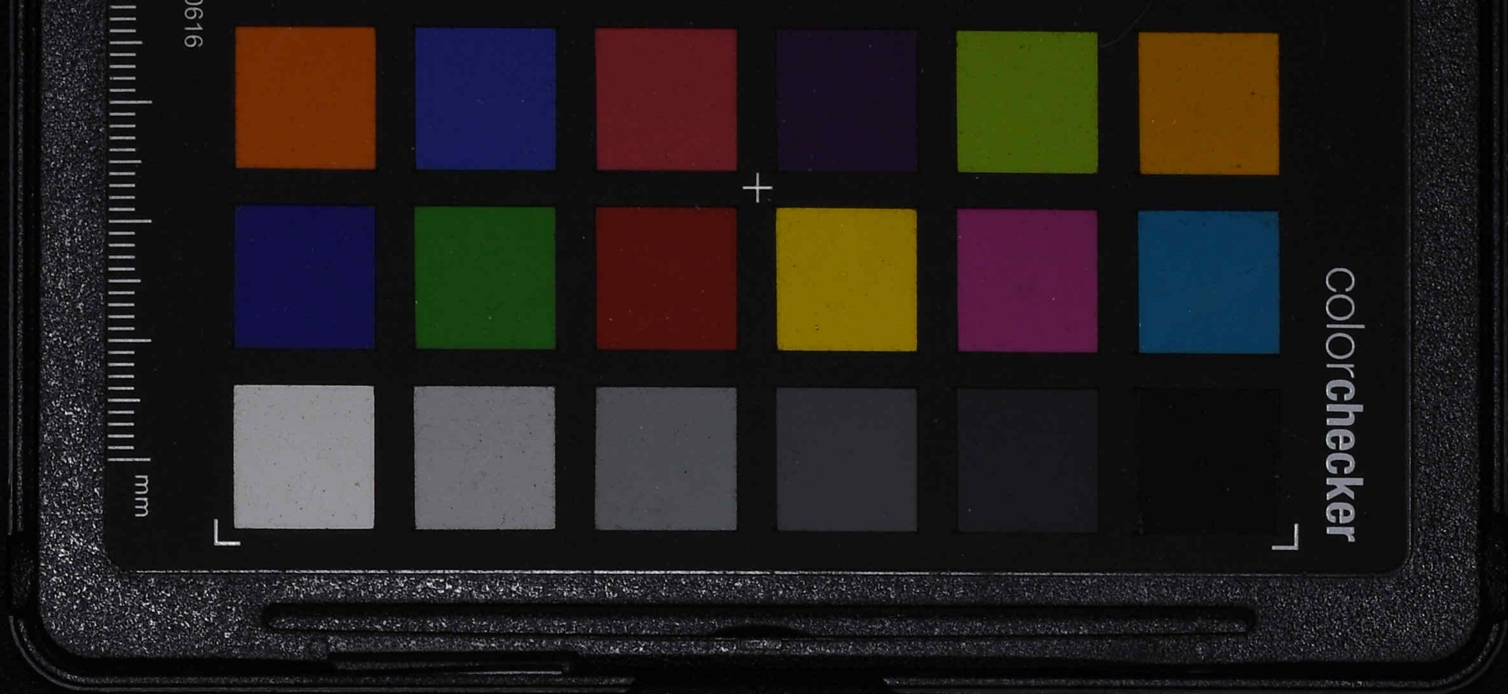

Hjang Widdi, tan kinging lintoe pakarja,-
lawan sami wisesésané, soemangga toean, moen-
doeta ingkang salah satoenggal, jèn Padoeka
milih Ratoe, tan amoeng Ratoe kéwola.
(127) Wali Pandita nijang Moekmin, soewawi toean
miliha, poendi kang kinarsakaké, kantenan
manah kawoela, lan toean ngandikaa, kang
tan kinarsakken ikoe, pasraha dateng ka-
woela. (128) Mangkana karsaning Widdi, Kang-
djeng Pangran doek mijarsa, marang ki Ma-
dja ataeré, djadjà bang mawinga-winga, apan
asroe ngandika, hèh iki dingin sirèkoe, doek
ngoedjap koewanènira. (129) Ora kang kaelan
mring mami, marang Ngabdoel sira, dadi iki
wahanané ingsoen weroeh karep ira, apan dja-
wisésa, kaja Soenan Giri ikoe, dadi ingsoen-
sira karja. (130) Kaja Soeltan Demak dingin,
ingsoen daedoe moeridira, kalawan ija ma-
ringé, ija ingsoen ara ngrasa, sira bakalé
ika, doek doeraeng ana sirékoe, lawan ing-
soen woes kinarja. (131) Marang ing raboel nga-
lamin, sira anglahirken ija, kalawan ngoe-
lama kabèh, pandoe-doe sira pribadèja,
lawan soen dingin ija, owèh wenang mring

sirèkoe, prakara printahing Qoer'an. (132) Saba-
rang parèntah niki, sira soen lilani ija, la-
moen matoera maring ngang, soen daoega sa-
lamet sira, apan ingsoen kanjana, lamoen -
mangkana karepanae, lawan mantoegé ki-
Modja. (133) Ingsoen kan angrasa jekti, lamoen
dadi karjanira, apa tekaboernoe kaewé, ing-
kang bakal dadi banda, toemaengkoel kjai
Modja, mapan kan saged hoemaboer, lang-
koeng ing kadoewoengira. (134) Sang Nata ngan
dika malih, ngèlmoe ingkang sira karja, am-
poengan karepmoe kaewé, apan saroepaning
Djama, iki pan pinaringan, marang Alah
ingkang Agoeng, lah mara manèh matoera.
(135) Ki Modja sanget dèn nja djrih, kan saged -
malih matoera, noelija kinèn mantoek agé, -
(136) Kangdjeng Soeltan marang langgar, langkoeng
tjoewa kijas Nata, daemaleng ki Modja ikoe, a-
pan sanget kan sambada. (136) Kadjengnja kan
jëktinèki, mangkana kjahi Modja, mantoek
woes prapta wismané, langkoeng sanget djrih
wirang nja, kanangan kadjengira, Panembahan
kang winoewoes, apan lagija lelenggahan. -
(137) Kalawan Pangéran Bèhi, Radèn Rija Nata-

p 313

kalawan

Redja, inggih sowan ning ngarsané, mapan
aneng ing Pandapa, dangoe marang ki Madja,
kang dados panoewoenipoen, hoematoer Ra-
dèn Rija. (138) Woes matoer niskaranèki, mèsem
Kangdjeng Panembahan, déné teka kaja ra-
ré, Djeng Soeltan dèn wedènika, ngèlmoe
mangsa kilapa, Pangéran Bèhi hoematoer,
pan boten kirang kawoela. (139) Pan roemijin
doek timari, pan boten rembag kawoela, da-
teng timadja kadjengé, nanging ngoelami
sadaja, tinantoen opan samija, anglir koe-
la kadjengipoen, kang poeroen paben satoeng-
gal. (140) Sèh Baelawi ladjeng iki, tinarka jèn
gentosana, mila samija kendel mawan, sa-
goeng kang para Ngoelama, doek harsa sa-
p 314 wanèra, mring Matawisan pamikoe, mampir da-
teng wisma koela. (141) Ngadjak sowan mring
Narpati, koela dipoen kèn matoera, nging
koela pambeng kadjengé, pan ladjeng sowan
pribadija, mangkana kang winarna, pan dè-
rèng daemoegi ikoe, kijai Madja noelija prop-
ta. (142) Semoe sanget soesah nèki, riwoes-
kata samija lenggah, ki Madja hoematoer
alon, dateng Kangdjeng Panembahan, la-

wan Pangran Bèhi ka, ngatoeran noewoen ken-
ikoe, ngapoenten dateng Sang Nata.[143] Sa-
bab sagoeng pra Dipati, sareng sanija mijar-
sa warta, ki Modjo dinoekan Kotang, sanija
soeda adjrihira, waoe dateng ki Modjo, da-
dya sanget atoeripoen, nalangsa noewoen nga-
poera.[144] Panembahan wlatinggalih, waoe doe-
mateng ki Modjo, lawan Pangran Ngabèhiné,
pan noelija den irid ika, sowan nring Mata-
raman, samana ingkang Sinoehoen, apan-
lagija maos kitab.[145] Nèng Serambi langgar
iki, nasikan toel moeloek ika, Panembahan
ing praptané, lan Pangéran Bèhi ka, ki Mo-
djo kantoen djaba, oèng pasowanan ikoe,
ri-woes tata lenggah sanija.[146] Nèng Serambi
langgar iki, Panembahan ris atoernja, Soef-
tan marma séba ingang, jen maringi kar-
sara, noewoen aké ngapoera, marang kijai
Modjo ingsoen, toeloesa dadi kantinja.

Sambetipoen djilid II.

Dae

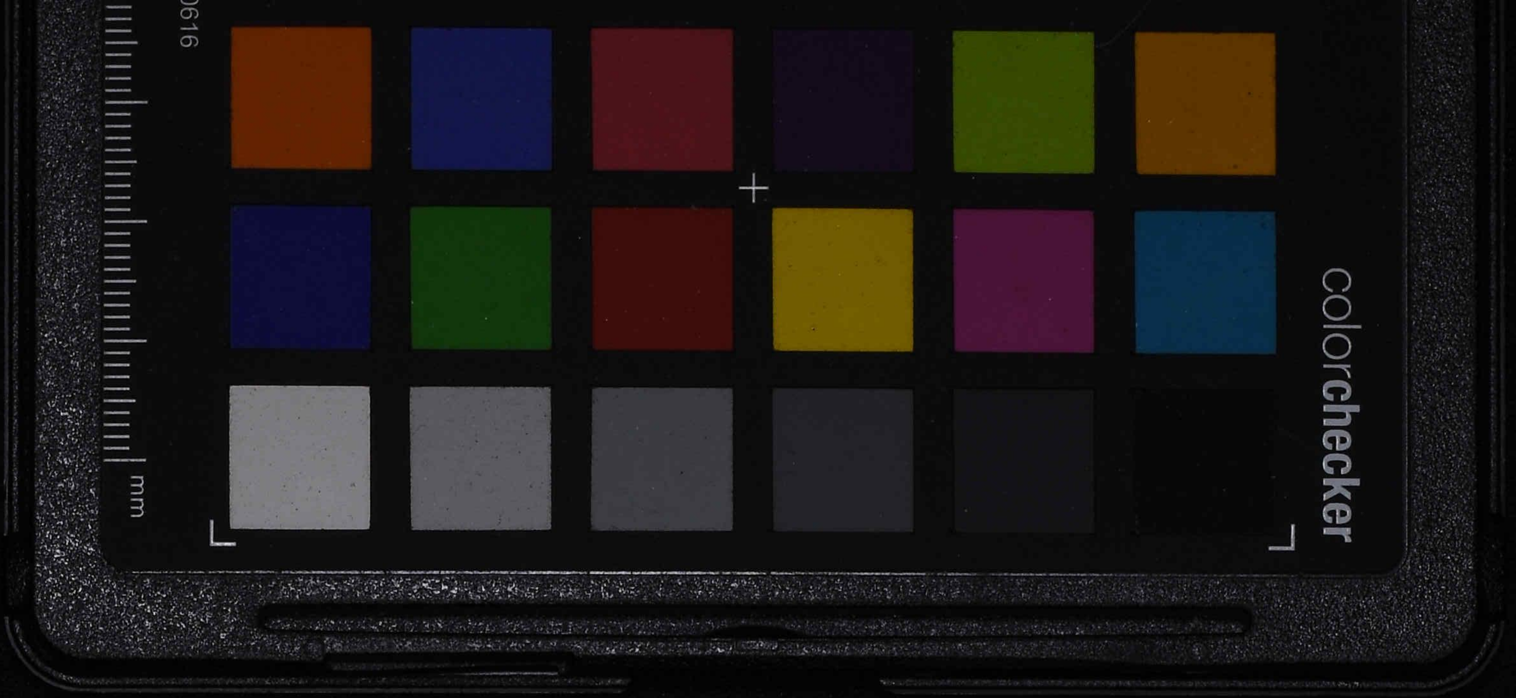

p.15
STANZA 14
CANTO 15

END NOTES

p.15
STANZA 14
CANTO 15

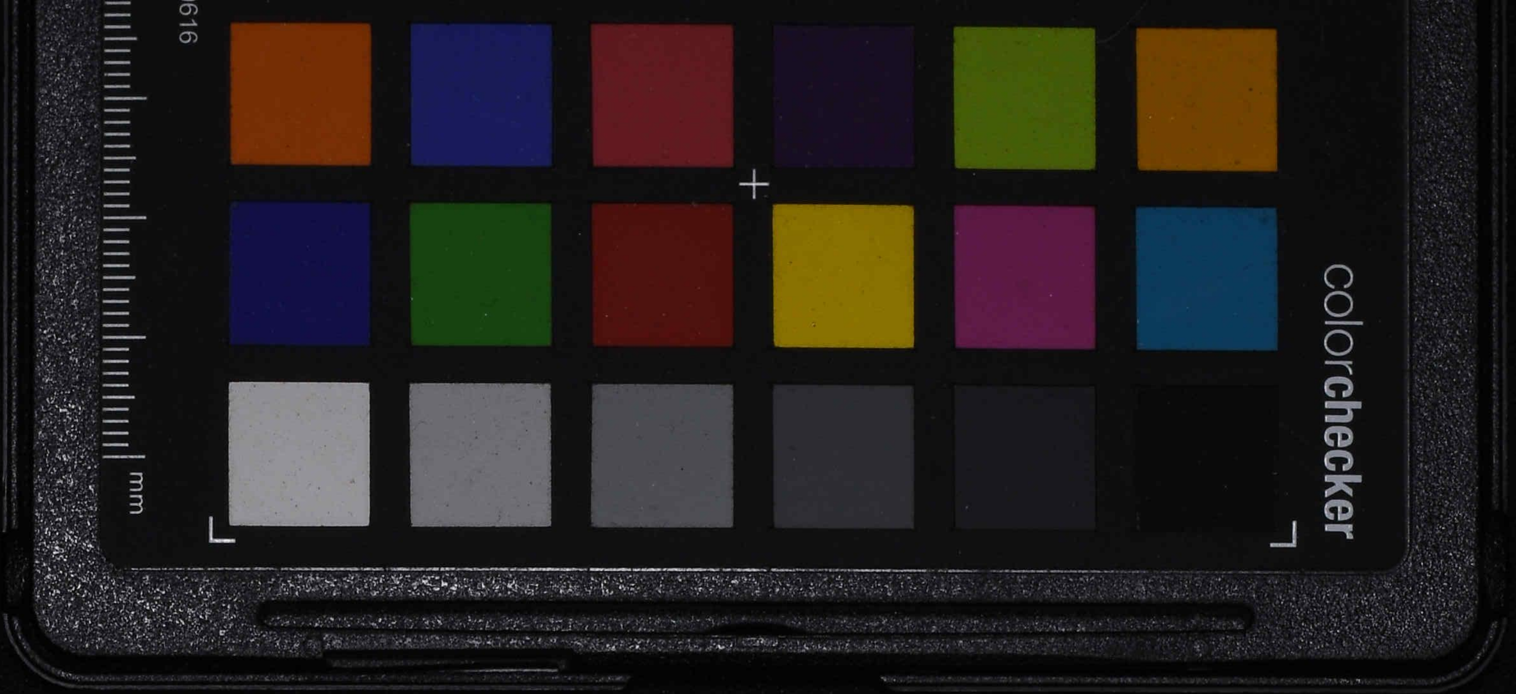
Mangkana Pangran Dipati, wus sing ngiden nring kang rama, kinen manggihi Djendral lan wus tělas weling ngira, nuya lengser sing ngarsa, lawan Mester kalih;pun, lan sagung putra santana.

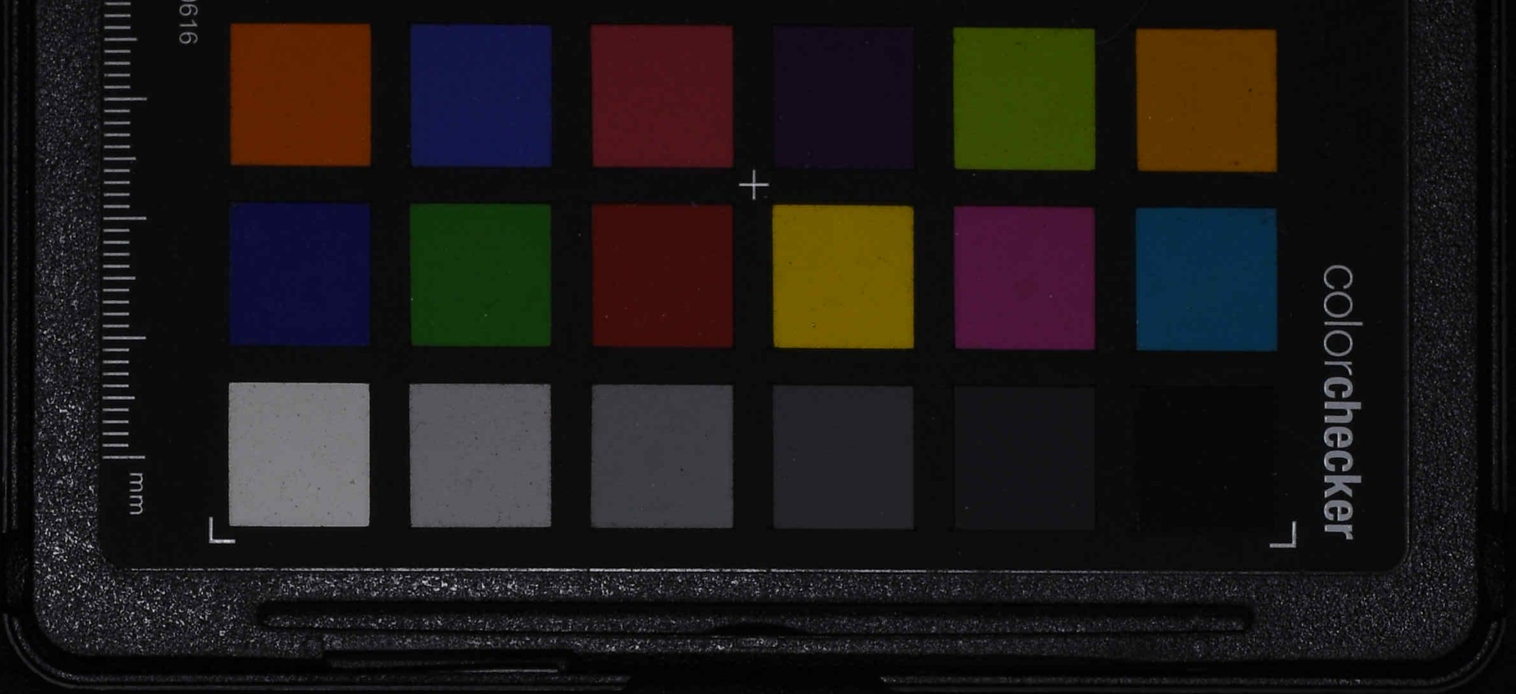

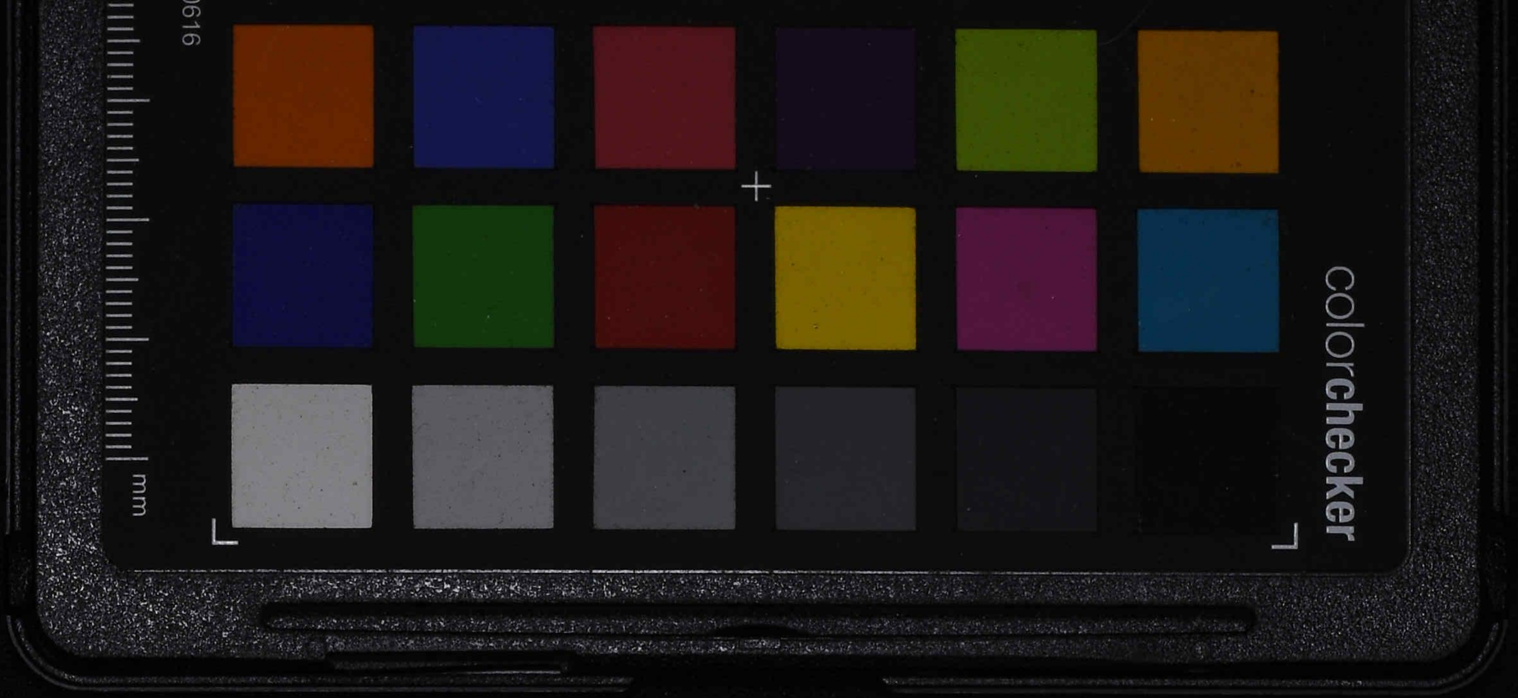

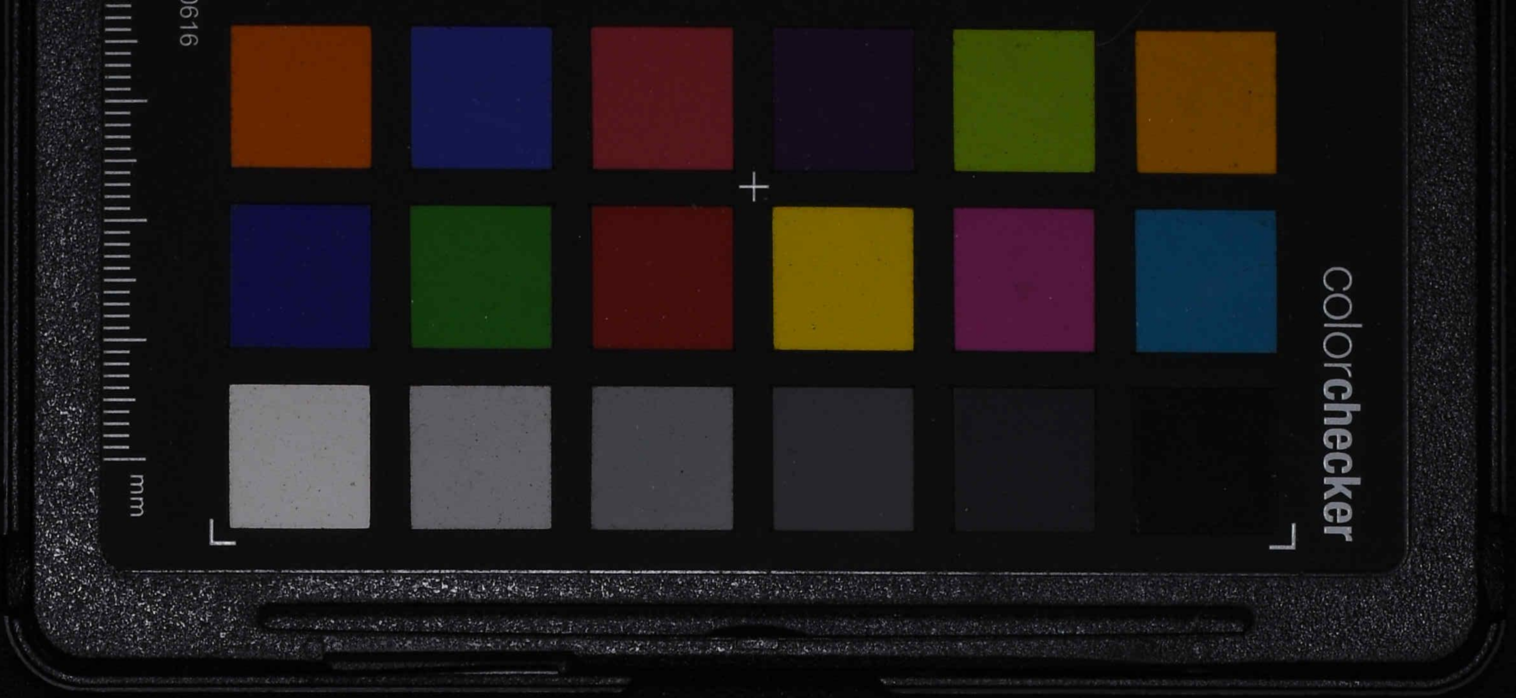

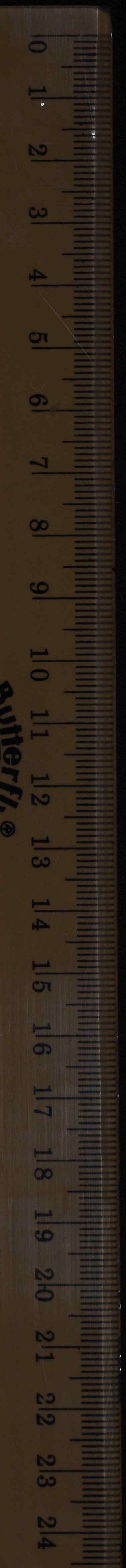

colorchecker
mm

